

Miloš Vasić ATENTAT NA ZORANA ĐINĐIĆA

Glavni i odgovorni urednici
Milan Mišić Dragoljub Žarković
Veran Matić Miličko Mijović

Urednik Vasa Pavković

Miloš Vasić

ATENTAT NA ZORANA ĐINĐIĆA

Politika • B92 • VREME • NARODNA KNJIGA
Beograd, 2005.

Copyright © by Miloš Vasić, 2005.

Copyright © za ovo izdanje NARODNA KNJIGA, 2005.

Sva prava zadržana

ISBN 86-331-1949-8

Ova publikacija u celini ili u delovima ne sme se umnožavati, preštapavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača, niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvom distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač po odredbama Zakona o autorskim pravima.

Predgovor

Ova knjiga nastala je tokom jedanaest meseci istraživanja, razgovora sa četrdesetak ljudi (sa nekima dugo i više puta) i analize više hi-Ijada stranica raznih dokumenata. Autor želi da zahvali pre svega ljudima koji su bili svedoci i učesnici opisanih događaja i koji su ga kroz njih strpljivo vodili. Nije to bilo lako ni njima, a povremeno ni meni. Mnogi od njih nisu voleli da im se pominje ime -s obzirom na stanje stvari početkom 2005. i njihov profesionalni položaj -pa im sa ža-Ijenjem ispunjavam to želju. Ne bi bilo pošteno pominjati imena onih koji na to pristaju, ako ne mogu da pomenem one koji bi time bili ugroženi, a zaslužniji su za ovu knjigu. Ima tu policajaca, radnika bezbednosti, vojnih lica, državnih činovnika, advokata, sudija, tužilaca; bivših i sadašnjih. Zahvaljujem od sveg srca i njima i onima koji se u ovoj knjizi javljaju pod svojim imenima: sve što u ovoj priči valja njihova je zajednička zasluga; greške i krive procene su moje.

Posebnu zahvalnost dugujem kolegama novinarima iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Švajcarske, Holandije i Francuske. Neki od njih su rizikovali pomažući mi. Kolege iz „Vremena“ bile su mi najveća podrška i pomoć. Najveći deo korišćenih dokumenata bio je javno dostupan, mada rasut okolo. Neka dokumenta su do autora stigla na razne načine, ali zbog toga nisu manje autentična. Njihovi su izvori, uostalom, „časni ljudi i pouzdani svedoci“, kako bi rekao Danilo Kiš i njima sam posebno zahvalan na poverenju koje su mi ukazali. Autor se potrudio da saw raspoloživi materijal koji se ove teme tiče razmotri sine ira et studio, dakle hladno i u skladu sa pravilima logike i metodologije. Ako mi povremeno nije uspevalo da se uzdržim od vrednosnih sudova i emocija -a nije -molim čitaoca za oprostaj: i ja imam dušu. Sto se činjenica tiče, možda se nekome učini da neke pretpostavke nisu bile uzete u obzir. Ali, kriminalistika i krivično pravo bave se samo onime što kao činjenice imaju, a ne smeju da se bave onime što nemaju. Okamova britva je veoma oštar logički instrument i brani da se bez nužde umnožavaju entiteti. Bilo je, međutim, nužno da se Okamova britva ovde otvoreno koristi i u tekstu koji sle-di, iz jednostavnog razloga: trebalo je odrezati čitavu gomilu sumanutih, ali i zlonamernih teorija zavere. Politički i ljudski profil Gaja Julija Cezara nažalost je ostao malo poznat i zasenjen njegovim vojnim raspravama. Tacit, Svetonije i Ciceron škrti su kad je o tome reč, a Sekspiru je Cezar tek rutinski lik u dramskoj produkciji. Morao sam da se oslonim na mnogo boljeg poznavaoaca, Torntona Vajldera i njegovu briljantnu knjigu „Martovske ide“, čiji sam naslov bezočno uzeo za jedno od poglavlja. Umetnička istina često je dublja od istorijske i političke, a sličnosti između Vajlderovog Cezara i Zorana Đinđića jednostavno su bile tolike da se nisu dale prevideti.

Na kraju želim da zahvalim recenzentima i prijateljima koji su rukopis pročitali pre objavljivanja, skrenuli mi pažnju na greške i sugerisali dopune. Najzaslužnija je Tanja, koja me je ovih godinu dana podnosila i čijem zdravom razumu i bistrom umu dugujem mnoge ispravke i dopune.

U Beogradu, februara 2005. Miloš Vasić

1. Prolog

»...danas, u aprilu 2003. godine... poražavajuće je očigledno: da je ubistvo Zorana Đinđića u direktnoj vezii sa karakterom bezdržavlja u Srbiji, odnosno sa stanjem u kome nije bilo moguće precizno identifikovati državu. U ovom stanju nije se znalo ko ima, a ko nema pravo da koristi instrumente fizičke prinude, niti su postojala pouzdana pravila koja bi razdvajala ono što je dozvoljeno od onoga sto je zabranjeno" (Nenad Dimitrijević: Srbija kao nedovršena država; Reč, br. 69-15; B-92)

Ima više raznih pretpostavki o tome kada je začeto ono što će Ne-nad Dimitrijevic aprila 2003. godine nazvati „para-državnim Kartelom“ koji vlada Srbijom. Neki misle da je Kartel osnovan 24. septembra 1987. na Osmoj sednici CK SKS; neki drugi smeštaju

rođenje te ideje u daleku 1984. godinu, kada je Slobodan Milošević po prvi put upotrebio Državnu bezbednost u korist sopstvenih političkih ciljeva, pakujući sa Stanetom Dolancom „ aferu dvadeset osmorice" (koja je, uz ironični doprinos Zorana Stojkovića, kasnijeg ministra pravde u Koštuničinoj vladi, neslavno propala na sudu, kao što će neslavno propadati sve Miloševićeve kasnije zamisli).

Neki, pak, smestaju nastanak ideje o Kartelu u početak 1987, kada Milošević i ljudi po prvi put posežu u arhive Državne bezbednosti i pro-izvode onu bezočnu paškvilu u „Politici" pod naslovom „Vojko i Savle".

Neki, skloniji praktičnijem i preciznijem pristupu, kazaće da je Kartel došao na svet 4. maja 1991. kada je osnovana Jedinica za antitero-ristička i antidiverziona dejstva Službe državne bezbednosti MUP Srbije (JATD), koja će ubrzo postati poznata kao „Crvene beretke", „Frenkijevci" i -od 1996. -Jedinica za specijalne operacije Resora državne bezbednosti MUP Srbije, JSO. Argument ove poslednje škole mišljenja jak je: ta je jedinica osnovana upravo stoga što nije bilo institucionalnog načina za primenu političkog nasilja kakvo je Miloševiću bilo na umu; ta je jedinica, po tadašnjim i sadašnjim zakonima i pravilnicima, ilegalna paravojna jedinica u punom i preciznom smislu reči. Naime, tvrde pristalice te pretpostavke, Služba državne bezbednosti nije imala nikakvu podlogu za osnivanje takve jedinice u zakonima, uredbama i podzakonskim aktima koji regulišu oblast unutrašnjih poslova.

Ovaj autor slaže se sa tom pretpostavkom, ali trenutak stvarnog, politički relevantnog, nastanka para-državnog Kartela koji će Srbiju odvesti u propast, smesta u malo kasniji trenutak: u dan 20. avgusta 1991. godine. Tada je, naime, izgubljena i poslednja nada u uspeh kontrarevolucije u Rusiji: operetski puč Miloševićevih uzdanica, maršala Jazova i predsednika KGB Krjučkova, propao je li Moskvi, na užas Socijalističke partije Srbije, Mihajla Markovica (koji ga je dan ranije pozdravio), Političke uprave JNA (koja ga je željno očekivala od januara 1991.) i saveznog sekretara za narodnu odbranu, gen. Veljka Kadijevića (koji se u više navrata tajno sastajao sa Jazovim i Krjučkovim).

Pošto se bratski Sovjetski Savez nije „podigao sa kolena" (Politička uprava JNA), a ideja naučnog socijalizma -tako draga Miri Marko-vič -bila je pomerena u neku svetlu budućnost, Miloševićev režim nije mogao dalje da odlaže suočavanje sa stvarnošću. A stvarnost nije bila vesela: JNA je, u dogovoru sa Kučanom, bila najurena iz Slovenije i zaglavljena u Hrvatskoj, čekajući na „bratsku internacionalističku pomoć" obećanu iz Rusije, čim se tamo stvari srede; Srbi iz Hrvatske, međutim, imali su svoje planove i svoju mnogo bržu predviđenu dinamiku, pa je vreme isticalo. JNA je u Srbiji bila suočena sa teškom mobilizacijskom krizom, a na terenu sa bezvoljnošću rezervista i opštom političkom konfuzijom, jer se našla u ratu, a bez objavljenih ratnih ciljeva.

Jugoslavije više nije bilo, komunizam je propao čak i u Moskvi, a raspoloženje Jeljcinove vlasti prema Miloševiću bilo je više nego si-birski ledeno posle preuranjene radosti SPS zbog tog zlosrećnog puča. „Jugokomunistička" opcija bila je propala, demokratska opcija bila je i ostala Miloševiću odvratna, naročito posle 9. marta 1991, pa se odlučio za „srbočetničku", da se opet poslužimo hrvatskim kvalifikacijama. Dakle za ideju Velike Srbije, to jest „svih Srba u jednoj državi".

Mobilizacijska kriza tu je bila od pomoći, jer je otvorila vrata za dobrovoljce, ratne profitera i obične kriminalce i pljačkaše, kao i za političke fanatike. Vrata zatvora bila su otvorena dobrovoljcima, pokojni Željko „Arkan" Ražnatović birao ih je po Zabeli i Mitrovici za svoju Srpsku dobrovoljačku gardu. „Crvene beretke" tada već rade razne

pre-cizne poslove na terenu, bave se obukom i organizovanjem Srba i uopšte za račun Službe državne bezbednosti vode poslove van Srbije: zapošljavaju policajce i začepljuju rupe po potrebi, drže pod kontrolom razne poludivlje elemente po „svim srpskim zemljama“ i deluju kao oružana ruka Miloševićevog režima putem specijalnih operacija, infiltracije i subverzije izvan Srbije.

Rade „Crvene beretke“ i po Srbiji, da se ne zavaravamo: kad neko već raspolaže takvim sredstvom, koristiće ga sve češće jer je efikasnije, diskretnije i praktično nije ograničeno nikakvim zakonskim obzirima. Tog istog leta 1991, na primer, ekipa Ijudi u maskirnim uniformama bez ikakvih oznaka i sa crvenim beretkama na glavama zauzela je stanicu milicije i OUP u Srbobranu, izbacila miliciju, bavila se neko vreme unutra i otišla. Do dana današnjeg nije jasno šta su hteli, ali je jasno da su bez ikakvih obzira uz pretnju silom zauzeli policijsku stanicu -i da niko nije smeo da se usprotivi; niko se čak posle nije ni žalio... U to vreme, avgusta 1991, izvršeno je prvo političko ubistvo čiji će modus operandi, to jest način izvršenja, postati tipičan za još nekih četrdesetak ubistava; veći deo je još nerasvetljen, ali ona rasvetljena pripisuju se ili elementima „Crvenih beretki“, ili Ijudima koji su pre ili kasnije bili njihovi saradnici, saborci ili partneri u poslovima. Bra-nislav Matić „Beli“, funkcioner i finansijer Srpskog pokreta obnove, sačekan je tog avgusta u zasedi ispred svoje kuće usred bela dana i temeljito izrešetan. Balistički nalaz i analiza taktike ukazali su na naoružanje netipično za kriminalce u to vreme (mada tipično za paravojne formacije), ali i na sistematsku obaveštajnu i operativnu pripremu. Po-činioци su ostali neotkriveni.

Tokom ratova 1991-1999. stvara se onaj društveni sloj koji ćemo nazvati novim ratničkim plemstvom u Srba: „patriotski“ dobrovoljci, rat-ni profiteri, saradničke veze Državne bezbednosti i policije, zaslužni „ratnici“ iz „svih srpskih zemalja“, „nacionalni radnici“ istog porekla, kriminalni polusvet koji je smesta shvatio potencijal „patriotizma kao prvog utočišta nitkova“ (Embrouz Birs). Njihove usluge bile su plaćane na sve moguće načine: od dozvole za pljačkanje na terenu (od čega je Srpska dobrovoljačka garda napravila industriju), preko povlastica (kvote i kontingenti) za šverc tečnih goriva, cigareta i strateških roba, pa do privilegija u trgovini devizama i drugim finansijskim operacijama za vreme hiperinflacije (poslovi sa piramidalnim prevarama i starom deviznom štednjom); uvozne olakšice za deficitarne robe i poreske olakšice bile su uobičajen oblik privilegija. To će se veoma uskoro pojaviti i najunosniji posao od svih: heroin.

Ko je mogao da odoli tolikoj profitnoj stopi, pogotovo ako ima uglavljene garancije i čvrst deal sa carinom Mihalja „Bracike“ Kertesa, Velikog Kuma (Godfather, Padrone) tog Kartela da će roba bezbedno preći granicu i još jače garancije Jovice Stanišića i njegove ekipe iz Državne bezbednosti da se Javna bezbednost u to mešati neće kad roba stigne na ulicu, pod uslovom, naravno, da na ulicu stigne iz naših ruku? Tu dolazimo na suštinu stvari. Nije heroin suština, da se razumemo odmah: heroin je samo jedan od elemenata ekonomske politike Kartela, element najzahvalniji i najprofitabilniji pojedinačno, ali tek jedan od elemenata.

Suštinu stvari jeste bezakonje kao pravilo: on je naš i neka ga, nek' trguje heroinom, benzinom i kokainom, sve dok se mi ugradujemo. Mihalj „Bracika“ Kertes to igra ulogu od početka: taj „stručnopolitički radnik“ SK Vojvodine iz Bačke Palanke (a bačko-palanačka mafija i

dan-danas jedna je od jačih u ovom bezdržavlju!) počeo je kao Mađar po zanimanju, ministar prvo za narod, pa za Srbe van Srbije, pa za na-oružavanje Srpstva Vaskolikog (u svom svojstvu pomoćnika saveznog ministra unutrašnjih poslova i suosnivača „Crvenih beretki“), da bi za-vršio na mestu direktora Savezne uprave carina, najizdašnije krave mu-zare Slobinog Kartela. Novac i roba ubrani ili -mnogo češće -oteti na granicama i u carinarnicama bili su glavni izvor finansiranja crnih i specijalnih operacija Državne bezbednosti i ostalih Slobininih outfita. (Ali ne i jedini: kad im zatreba kamion, ljudi iz Kartela zaustave turski šle-per na autoputu Beograd-Niš, izbace vozače jer su ionako Turci i odvezu se; pritom to rade u policijskim uniformama). Goran Petrović, kasniji načelnik Resora državne bezbednosti MUP Srbije, kazaće 2004. da je Služba od Kertesa rutinski primala milione maraka ovako ili onako stečenih po carinarnicama, sve na crno i bez traga u papirima. Automobile koje je carina zaplenila ili neko ukrao, Bracika je delio okolo, pa i diplomatski „Mercedes“ ukraden dan ranije u Beogradu od indonežanske ambasade (poznat i potvrđen primer drske bezobzirnosti)...

Tako je Bracika heroin pljenjen na istočnim granicama (Gradina itd.) bez ikakvih papira i protiv zakona i propisa predavao direktno Službi državne bezbednosti, umesto sudu koji bi trebalo da ga komisijski uništi. Heroin, za razliku od novca i oružja, nema serijske brojeve i pore-klo, ali zato ima sjajnu tržišnu vrednost. Odatle 660 kilograma heroina (najčistijeg, br. 4; 93 posto) u sefu koji je Državna bezbednost -u strahu od bombardovanja NATO -iznajmila od Komercijalne banke u Beogradu: heroin potiče od dve zaplene još iz 1997. Bracika dao, Jovica sačuvao: valjaće mu za nečega, jednoga dana; ta količina uhvacena je tek februara 2001, kada je novi ministar Dušan Mihajlović preuzeo MUP. Heroin ima samo jednu svrhu: da bude preprodan dilerima i da stigne na ulicu. sve i da je taj heroin završio kod suda, ishod bi bio sledeći: na pitanje ovog autora proverava li se hemijski sastav supstance koja se spaljuje u termoelektrani „Nikola Tesla“ u Obrenovcu, a to je veoma jednostavan i brz proces, jedan zamenik javnog tužioca koji povremeno sedi u komisiji za spaljivanje odgovorio je „Proveravaj ga ti kad si tako pametan!“. Kretanje ulične cene heroina u Beogradu najbolji je pokazatelj efikasnosti borbe protiv organizovanog kriminala.

Kartel će 1995. dočekati Dejtonske sporazume već dobro uhodan i sreden; ono što se bude još slegalo i taložilo nakon toga neće odudarati od dotadašnje prakse u kadrovskoj politici: izvestan broj ljudi biće ubijen u veštim atentatima, počev od vršioca dužnosti ministra unutrašnjih poslova, gen Radovana „Badže“ Stojičića, pa preko generalnog sekretara JUL Zorana „Kundaka“ Todorovića, sve do izvesnih policijskih oficira, nekih gangstera i više „bizmismena“ raznih vrsta. Bara je postajala sve manja za toliko krokodila: bežanija iz Hrvatske popunila je Jedinicu za specijalne operacije kadrovima tipa Gumara, Skeneta, PriPeLea, Zmigija i sličnih. Transfer iz Srpske dobrovoljačke garde doneo je u JSO Milorada Ulemeka Lukovića „Legiju“, ali i desetine likova sličnih njemu; naime, SDG je bila jedan od glavnih ljudskih resursa JSO i njenih rezervi, bez obzira na poreklo tih resursa -podzemlje, zatvore, policiju, stranke, sve srpske zemlje i dijasporu.

Prvi zaista ozbiljni potres pogodio je Kartel 1998, kada*su Jovica Stanišić i njegova ekipa najureni iz Državne bezbednosti zbog neslaganja sa Miloševićevim ratnim štabom za Kosovo, što je jedna druga, du-ža, priča, koja će -medutim -imati svoj nastavak u svemu ovome o čemu je reč. Dolazi do rata sa NATO na Kosovu i bombardovanja 1999; Kartel je zauzet slavnim vojevanjem, pljačkom i ratnim zločini-ma; usput su ubili i

Slavka Ćuruviju, jer je takva bila procena, a oni nisu marili: jedan manje ili više... Ubistvo Slavka Ćuruvije može se shvatiti i kao ona prelomna tačka posle koje više nema nikakvih grani- ca niti moralnih prepreka golom nasilju kao nastavku politike drugim sredstvima.

I zaista, već početkom oktobra 1999. JSO dobija od Slobodana Miloševića zadatak da ukloni Vuka Draškovića. Odabrani metod bila je nameštena saobraćajna nesreća na Ibarskoj magistrali koju je Vuk pukim čudom preživeo, ali četvorica saputnika (u dva automobila) nisu. Na ovom primeru zadržavamo se duže samo zbog jednog razloga: ubice, jedan vojnik i jedan kapetan JSO, kažu da im je rečeno da su u toj koloni od dva automobila „albanski teroristi”, a oni nisu pitali ništa da-lje. sve i da im je bilo rečeno da ubiju Vuka, ili nepoznatu porodicu sa decom, ne bi postavljali pitanja: JSO je bila formacija izvan svakog zakona i prava, ali zato disciplinovana. Isto tako, bez ikakvih dilema i pitanja, JSO će 15. juna 2000. opet probati da ubije Vuka Draškovića u Budvi, po naređenju Miloševića, a u organizaciji i uz logističku podršku Resora državne bezbednosti i Vojske Jugoslavije. Ubica je pro-mašio, a Vuk je, okrnut na dva mesta po glavi, opet čudom preživeo. Bara je tokom 2000. godine postajala sve manja: uz najveće žaljenje ubijen je 15. januara Zeljko „Arkan” Ražnatović uz još veće žaljenje ubijen je 7. februara i Pavle Bulatović, ministar odbrane SRJ; svako iz drugačijih razloga. Sledi grozničavi niz ubistava tog krvavog pr-oleća 2000: Bata Trlaja, Branislav Lainović „Dugi” ili „Lajavi”, Čanda, Žika Petrovič, direktor JAT, „Skole” Uskoković; svi unutar dva me-seca; neki to učestalost tumače ostavinskom raspravom oko nasledne mase pok. Željka Ražnatovića. Cela priča kulminira hapšenjem i ubi-stvom Ivana Stambolića, bivšeg predsednika Srbije, 25. avgusta 2000: njega su uhapsili i ubili pripadnici Jedinice za specijalne operacije Dr-žavne bezbednosti MUP Srbije, a po naređenju Slobodana Miloševića, prenetom preko Rada Markovića i Ulemeka Legije. Onda nastaje zatiš-je do 5. oktobra 2000. i prevrata.

U takvom kontekstu, dakle, pojavljuju se dramske ličnosti priče koja sledi -poslednji veliki ulični umetnici Kartela: gladni dodoši u Zemun iz Medveđe, Leskovca, Gračaca i sličnih vukojebina; „veliki borci” iz Knina, Like i Bosne; dezerteri iz Legije stranaca; gospodari Veternika, Malog Mokrog Luga, Surčina, Smoljinca i sličnih metropola; srednji i sitni dileri droge; saradnici Svih Službi Svih Srpskih Zemalja; korumpirani policajci, tužioc, sudije i ekskluzivni advokati, consiglieri Kartela, svi redom „patriotski” nastrojeni pritom; nedostojni novinari i medijski magnati skloni investiranju u Jedinicu za specijalne operacije, političari toliko željni revanša za Peti oktobar da saveznike ne biraju -i sličan polusvet.

Vratimo se sada Nenadu Dimitrijeviću, svedoku sa početka ovog prologa; kaže on ovako: „Politički život u Srbiji za vreme Miloševića u nekim bitnim aspektima prizivao je u sećanje Hobsovu metaforu prirodnog stanja (rat sviju protiv svih; M.V.)... Stvaranje straha, opšteg nepoverenja, desolidarizacija i rastakanje društva... Arbitrnost (samovolja, proizvoljnost; M.V.) zauzimala je ono sistemsko mesto koje u demokratskim društvima pripada konstitucionalizmu... Srbijom je vladao paradržavni Kartel koji su tvorili 'zvanične' političke institucije, vladajuća partija sa njenim 'koalicionim' satelitima,

vojska, raznovrsne policijske formacije, mafija, dvorski intelektualci, sa Predsednikom Republike kao centrom paukove mreže i personifikacijom sistema...

... Kartelu je ideologija tribalnog (plemenskog) nacionalizma bila neophodna tek kao manipulacijski instrument upravljanja podanicima, odnosno kao pokriće za nesmetano privatizovanje državnog aparata i njegovo stavljanje u službu ostvarivanja posebnih interesa navedenih 'podsistema' (koji su -od ratnih kriminalaca do tajne policije -svi bi-li zastupljeni u oficijelnim telima nacionalne politike)... Miloševićeva privatizovana država uvela je i promovisala-pluralizam izvora i oblika institucionalizovanog fizičkog nasilja... Nakon promene režima od okto-bra 2000. godine, najvažniji akteri Miloševićevog režima uspeali su: 1. da sačuvaju svoju interesnu mrežu gotovo netaknutom; i 2. da spreče potpunu demontažu rudimentarne fasadne državnosti nasledene iz prethodnog perioda". Jedna od ovih Dimitrijevićevih rečenica podseća na dijagnozu koju je advokat i osnivač „Vremena” Srđa Popović postavio još 1990: „Slobodan Milošević je veliki deregulator". Deregulator svega i svačega; on je trinaest godina sistematski razbijao i rastvarao sve: vladavinu prava, pravnu državu, zakonitost, sistem vrednosti, razlikovanje između dobra i zla, između ispravnog i pogrešnog, održavajući pritom to istu „fasadnu državnost” koju Dimitrijević pominje. „Fasadna državnost” je tek druga reč za Lenjinove „parlamentarne kulise” koje 1918. valja čuvati da se Zapad ne naljuti... Još gore od toga: Miloševićev „parlamentarizam” bio je unapred spakovana utakmica u šovinizmu između režima i opozicije.

Deregulacija sistema vrednosti značila je da se Slobodan Milošević sistemski, iz dubine svojih političkih i moralnih principa uvek oslanjao na Ijudske poroke -umesto na Ijudske vrline. Naime, vrli Ijudi imaju taj običaj da se drže svog sistema vrednosti u kome jasno razlikuju do-bro i zlo, ispravno i pogrešno, pošteno od pokvarenog. Oni drugi nemaju takvih dilema. Milan Podunavac podseća nas da je „Tokvil, pole-mišući sa Monteskejom, tvrdio da je tajna despotije u korupciji, a ne u strahu. Nije Tokvil negirao Monteskejove navode o strahu kao 'energetskom principu' despotije; samo je upozoravao da je u 'novoj despotiji'... veći uticaj korupcije. Tokvil će gotovo ponoviti sjajna mesta iz Tacita (Anali) da je 'korupcija najteža bolest države'... Korupcija zakonito ruši sve političke vrednosti i građanske vrline (mnjenje, znanje, čast, mudrost, dostojanstvo, hrabrost). Društvo razorenih vrlina tegobna je postelja i za upravljače i za podanike". Takva je elita poroka od koje je Milošević sastavio svoju elitu Karteia: prevaranti, besprincipijelni dripci, pohlepni dodoši, dileri heroina, „ubice na cesti” (Džoni Štulić), „nacionalni radnici”, „heroji” ispod jorganplanine, otmičari bogataša za velike pare, književnici i novinari u civilu, belosvetski hohštapleri („humanisti” koji krađu po dućanima i vi-še puta propali kandidati za poslanika), „žestoki momci sa vrelog beogradskog asfalta” koji su zapravo bili i ostali tek sitne saradničke veze Državne i Javne bezbednosti; šljam -ulični, salonski, službeni, novinarski i intelektualni šljam. Takav je moralni kontekst Srbije na dan 5. oktobra 2000. godine, na ključni datum priče koja sledi. To je moralni karakter „bezdržavlja” o kome je reč, jer „državnosti” (štogod „državotvorci” mislili) nema bez moralnosti, bez građanskih vrlina i građanske hrabrosti, to jest, narod-ski rečeno, bez poštenja.

2. Leto 2000: Prodaja cigle

Gubitak Kosova, juna 1999, bila je ona kap koja je prepunila čašu strpljenja. Slobodan Milošević izgubio je već četvrti svoj rat; ovoga pu-ta, međutim, na teritoriji Srbije. Lasno je bilo gubiti ratove po tuđim zemljama.

Oni koji su ga upozoravali da se u taj rat ne upušta i da sa kosovskim problemom postupa drugačije -između ostalih Jovica Stanišić, načelnik Državne bezbednosti, gen. Momćilo Perišić, načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije i gen. Aleksandar Dimitrijević, načelnik Uprave bezbednosti VJ -najureni su po kratkom postupku. Njihovim naslednicima to je bilo jasno, pa su pristajali, ko sam od sebe, a ko u strahu, da izigravaju „pobednike nad NATO paktom“, da se šepure okolo i uopšte da pristaju na izmaštanu stvarnost Miloševićevog pro-pagandnog trusta pilećih mozgova: Ivana Markovića, Gorana Matića, Dragoljuba Milanovića, Hadži-Dragana Antića i ostalih, istih takvih kao i oni, a svi duboko nadahnuti onim izvorom neiscrpne mudrosti, Mirom Marković. JUL je, u svojoj slaboumnosti i pohlepi, prevazišao sve granice. Situacija je naglo postajala sve jasnija -i sve kritičnija. Iz nekog razloga Milošević i njemu najbliži ljudi to nisu shvatali. Istini za volju, neki među njima su itekako shvatali, ali su bili dovoljno pametni da čute.

Kada je tačno unutrašnjem jezgru Kartela postalo jasno da je Miloševiću istekao rok trajanja -nije poznato, niti se treba nadati da će se ikada saznati. Mogu se, međutim, naslutiti neki elementi za orijentaciju: početak hajke na „Otpor“, na primer; Miloševićev ustavni puč iz ju-la 2000; odluka da bez potrebe raspiše prevremene predsedničke izbore -kao najkasniji trenutak. Uzmimo juli mesec 2000. kao trenutak odluke Kartela da se Milošević pusti niz vodu. Zašto?

U julu 2000. jasno je da je i rat sa NATO izgubljen i Kosovo bespovratno s njim; u julu 2000. jasno je da je Milošević izgubio kontakt sa stvarnošću i da čini opasne samoubilačke poteze; u julu 2000. jasno je da je Milošević postao neupotrebljiv za posao, da njemu i njegovima vreme ističe; u julu 2000. jasno je da treba očuvati dosadašnje investicije i zaštititi buduće poslove, što Miloševićev aparat više ne može, sve i kad bi hteo, jer je propast na vidiku; u julu 2000. jasno je da treba gledati u budućnost i tražiti nove partnere.

Posle će, mnogo kasnije, prekasno, Zoran Đinđić upozoravati da je „mafija ostala bez države i da traži novu“, ali će to upozorenje ostati beznadežno zakasnelo, jer niko nije hteo da ga čuje tada kad je bilo iz-rečeno. Svi su mislili da su sklopili prihvatljivu nagodbu, da će se ugo-vorne strane držati ugovora o kupoprodaji cigle.

Ovde je potrebno terminološko objašnjenje.« „Prodati ciglu“ je, u urbanom žargonu Beograda, ali i drugih gradova bivše Jugoslavije, pristati na blef uličnih mangupa praćen pretnjom: kupi ciglu ili... Prefinjeniji na-čin prodaje cigle, primenjen u ovom našem slučaju, ide ovako: ulični mangup kaže nekom detetu: „Hteli su neki da te biju, ali ja sam zapretio da te ne diraju, inače ću da ih razbijem... Imaš koji dinar u zajam?“. U svom industrijskom obliku, takav posao zove se zaštitni reket (protection racket); u zakonu to je krivično delo iznude. Ako čovek pristane da ku-pi ciglu -ili zaštitu moćnog uličnog mangupa -to postaje i ugovorni odnos: plaćajući reket, čovek kupuje uslugu koju je mogao i da odbije. Takav ugovorni odnos dade se i odbiti -ako je čovek na to sposoban i spreman, naravno. To je stvar uporedne analize cene i koristi, kao i svaka druga odluka.

Vekovno iskustvo čovečanstva uči nas da je na duži rok uvek bolje odbiti takvu ponudu, pa makar čovek i ispio batine; apetiti prodavca cigle, naime, rastu jer ovce služe za šišanje, kao što je pozna-to („Dok ima ovaca, biće i štofova^ od čiste runske vune“; poslovice ulić-nih prevaranata koji su nekad po Beogradu prodavali lažne engleske štofove). Svako dete sa elementarnim ulićnim obrazovanjem zna da je iz dva razloga bolje ne kupiti ciglu i ne pristati na tuđu zaštitu. Jedan je razlog principijelan, a drugi praktičan: kao prvo, tako se čuvaju obraz i ugled na ulici, pa makar i po cenu batina; kao drugo, mangupima je samo do para, pa će već naći neku drugu ovcu za šišanje ako se čovek baš uzjoguni, a i nisu neki junaci ionako.

Da ovo nije tek puka ulićna metafora, tako zgodna za srbijansku ulićnu i mangupsku politiku, svedoči i do nedavno živi primer Sredoja „Šljuke“ Šljukića: taj žestoki momak sa vrelog beogradskog asfalta (u prevo-du na obični srpski jezik: baraba i kriminalac) bavio se sredinom devedesetih godina upravo prodajom cigle na veliko, u uskoj i prijateljskoj saradnji sa jednim šefom smene jedne stanice milicije, poznatijim kao „Tajson“. Ukratko: Šljuka dode u crvenom „Poršeu“ pred nečiji kafić, opali metak iz revolvera u izlog i odveze se. Doće milicija, obavi uvidaj, slegne ramenima i ode. Sutradan dođe Tajson, jer je to njegova teritorija i objasni vlasniku kafića da oni, policija, znaju ko je taj; da je nezgodan čovek, a ima i zasluge „sa ratišta“ kao „dobrovoljac“, pa mu ne mogu ništa, je li; nego da je najbolje da vlasnik kafića Šljuki plati nekih dvestatrista maraka mesečno, pa se ovakve nemile scene s pucanjem neće događati. Vlasnik počne da plaća i plaća neko vreme; onda se ponovi scena sa pucanjem i vlasnik zove Tajsona da pita -šta bi? Tajson dođe i kaže da se Šljuka obezobrazio, da je „srpski borac sa ratišta“ i da je jako dobro povezan sa Službom, ali da i to ima leka: neka vlasnik kafića podeli vlasništvo sa Tajsonom, „pa Šljuka neće smeti na nas da udari“. Tada se vlasnik kafića naglo doseti da ima daljeg rođaka u vrhu MUP Srbije i ode da se požali; Tajson bude smesta premešten na Kosovo, a Šljuka se više nije pojavljivao oko kafića. Zato se u leto 2000. Šljuka počeo da pojavljuje na mitinzima Demo-kratske opozicije Srbije (DOS), nudeći „obezbedenje“ od svojih momaka; niko ga nije oterao i javno denuncirao kao provokatora i kriminalca koji se nudi budućoj vlasti sada, kad je već jasno da stara neće trajati. Šljuku će kasnije, u jesen 2002, ubiti Zemunski klan tokom procesa konsolidacije izvesnih monopola u Beogradu, maloj bari sa previše krokodila. Ono što nije baš sasvim uspelo neprežaljenom Šljuki, uspelo je nekima drugima.

Tokom predizborne kampanje DOS, avgusta i septembra 2000, kao da se desilo čudo: kompletno beogradsko kriminalno podzemlje ugleda-lo je svetlost, doživelo prosvetljenje, preobrati-lo se kao Savle i uvidelo koliko je grešno bilo saradivati sa Miloševićevim zlikovcima. sve držeći se za zlatne krstaće na debelim kajlama (po kilo i po tozld), do-jućerašnji „dobrovoljci s ratišta“ i „žestoki momci“, dakle kriminalci, dileri droge, reketaši, saradničke i poslovne veze Državne bezbednosti, pljačkaši (to im je jedina veza s „ratištem“) i barabe počeli su da mašu sa tri prsta i da se guraju po binama opozicionih mitinga, sve „štiteći“ svoje odjednom otkrivene idole i careve iz DOS. „Jel' te neko dir'o, batice? Znači nemoj da te je neko ružno pogled'o, da te nije ispoštovao, jebaću mu mater julovsku! Samo kaži, brateel“ i u tora opštem pravcu. Odjednom su to crni „Audiji“ i sku-pa terenska vozila sa zatamnjenim staklima, četvrtasti momci sa debelim vratovima, svi kao da su proizvedeni u istoj fabrici humanoidea, nerdajući pištolji koji se sve javnije pokazuju, ručne radio-stanice koje civili

ne bi smeli da imaju bez posebnih dozvola i slično; i sve to odjednom u službi demokratskih promena. Jednom reći -ćudo i prosvetljenje, mirakul božji. Osim što Ijudi koji su stekli neko normalno, uobičajeno, ulično vaspitanje u to ćudo nekako nisu mogli da poveruju, videvši jasno da s kim imaju posla.

Problem je bio u tome što vecina političara DOS nije imala normalno, uobičajeno, ulično vaspitanje.

Oprezni vernici (ćak i neki agnostici) dopustiće, uz velike rezerve do-duše, da se ćuda povremeno događaju; dodaće pritom da su ćuda neobja-šnjiva, jer inaće ne bi bila ćuda, što se nekako samo po sebi podrazumeva. Ovo ćudo, međutim, ispalo je objašnjivo -i to najbanalnijim mogućim razlozima: mafija je, naime, počela da trazi sebi novu državu. Postavlja se logično pitanje: odakle toj primitivnoj i polupismenoj zlikovaćkoj bandi tako pouzdana politička procena? Jedini mogući odgovor je da su je dobili od svojih kontakata iz Službe; štaviše da im je sugerisano da polako počnu da se približavaju strankama DOS. Najlakši naćin bio je da ponude jedino što imaju: novac, fizićku silu, oružje, vozila i svoj mangupski šarm, koji ponekad nije zanemarljiv. Reć je o likovima u najmanju ruku koloritnim.

Stranke DOS, osim onih baš gradanskih i finih, imale su uvek neka svoja rudimentarna stranaćka obezbedenja. SPO, naravno, najjaće, iz jasnih razloga: bili su vodeća i najomrznutija opoziciona stranka od samog početka. Ali SPO nije ušao u DOS. Ostali su se snalazili kako su mogli: Cović je imao Slobodana Pajovića, bivšeg kapetana policije, kao šefa obezbedenja; Demokratska stranka imala je svoje stranaćke Ijude raznih profila (pokazaće se da su neki od njih bili ipak malo previše koloritni); DHSS takode; Nenad ćanak je imao kao šefa obezbedenja Lige pokojnog Stevu Pavlovića (poginuo u saobraćajnoj nesreći 2003.), ćasnog i ozbiljnog ćoveka; itd. Neki od pripadnika stranaćkih bbezbedenja -ispostaviće se kasnije -prolazili su kroz krivićnu evidenciju; iz nalaza Koraćeve komisije vidi se da je najmanje desetak takvih posle 5. oktobra ipak primljeno u policiju, uprkos tome. Među njima su bili i braća Miladin i Milan Veruović, pratioci od najvećeg poverenja Zorana Đinđića (inaće poznati kao „braća Burgije“; nasluticeće zašto).

Takav pristup stranaka DOS bio je -u datom kontekstu -razu mljiv: fizićko i kontraobaveštajno obezbedenje bilo je od vitalnog znaćaja i to jednostavno ćovek ne može mnogo da bira, već uzima one koje može -i one koji se nude sami. Moralisanja na to temu jednostav-no su deplasirana: u leto 2000. godine radilo se o glavi, doslovce; ko ne veruje, neka se seti Ivana Stambolića. U takvim situacijama bivši policajci i padobranci, ulićni mangupi i mundosi, siledžije i gangsteri mogu da budu -i najćešće jesu -od velike koristi. Moralisti i ćistunci koji su kasnije tražili trn u tudem oku ne videći gredu u vlastitom jednostavno su licemerni. Našlo bi se, ako ćemo baš da teramo mak na konac, takvih i sličnih i oko Demokratske stranke Srbije, da se ne gradimo naivni. Ulog je u tom trenutku, u leto 2000, bio apsolutan: ili Milošević ili Srbija; trećeg ishoda nema. To se ne sitnićari, niti se mora-listićki cinculira; pogotovo sada na to nemaju pravo Ijudi koji su obožavali Arkana, kojima je Radovan Karadžić heroj, a Dobrica Ćosić „otac srpske duhovnosti“, niti Ijudi kojima je Ivan Stambolić tek jedan „komunista“ manje.

Tu postoji jedna druga primedba, koja, međutim -a iz politićkih razloga -nije bila stavljena. Stavicećo je sada. U politićkim događaji-ma kakvi su revolucije i prevrati,

dopustivo je za svoje političke tak-tičke ciljeve angažovati i lica ne baš besprekornih karakteristika; to se događalo, događa se i događaće se, plašimo se. Ključna reč je „taktič-ke ciljeve“: u politiku se kriminalci ne puštaju dalje od ulične taktike; sa njima se ne sklapaju dugoročne nagodbe; ako se uobrazu i pomisle da su nešto mnogo zaslužni, onda ih se stavi na njihovo mesto ili eliminiše -ovako ili onako; pogledajte Miloševićev odnos prema njego-vim kriminalcima. Kriminalci su u politici potrošna roba: ima da urade svoje i da se lepo ponašaju posle toga, pa će im se omogućiti pristojni status, u znak zahvalnosti. Ali, ako se uzohole i pomisle da su sada partneri u poslu i neki faktor - e, onda se s njima drugačije razgovara. Žozef Fuše, osnivač modernih službi bezbednosti i veći šef policije Francuske (potrajao je kroz pet režima) uspeo je da od najgorih kriminalaca napravi lojalne i ispravne operativce državne bezbednosti (svi detalji mogu se naći u Balzakovim sabranim delima i Fušeovim biografijama); ali to je bio Žozef Fuše, jedini i neponovljivi. Već Jovica Stanišić, ili „Slobin Fuše“, nije uspevao da izađe na kraj sa svim svojim klijentima iz kriminalnog podzemlja; tako su mnogi izgubili glave. Rizičan je to posao i zahteva državničke i političke talente i veštine koji se retko nalaze u jednoj generaciji.

Možda su političari DOS mislili da takve talente i veštine imaju; pre će biti da im na pamet ni padalo nije da će se jednoga dana sa ta-kvim problemom suočiti. U leto 2000. i pred 5. oktobar bilo je udobno imati oko sebe Nenada Opačića, Sljuku, ćumeta, Surćince, Zemunce, aktivne i rezervne pripadnike JSO da vas čuvaju. Zvani ili nezvani, dobrovoljni telohranitelji odjednom se pojavljuju ispod, ispred i na bi-nama tokom predizbornih mitinga DOS, avgusta i septembra 2000, sa istom utešnom porukom: „Jel' te neko dir'o? Jebaću mu mater!“. Neki od njih, poput Nenada Opačića, dilera heroina iz Novoga Sada, jako paze da budu blizu političara DOS kad dode do slikanja: njega ima na slikama sa svima -Gordanom ćomić, Nenadom ćankom, Miodragom Kostićem. Ima tu i jedan, da ne kažemo baš antropološki, ugao: poznata je, naime, fascinacija fine dece i intelektualaca brutalnom fizičkom silom; da ne navodimo istorijske primere. To je ona razlika između čoveka od akcije i čoveka iza pisaćeg stola: oni -najčešće bez ikakvog razloga -za- vide jedan drugom. Niti je akcija tako glamurozna kao što se čini intelektualcu (naprotiv!), niti je intelektualni rad tako pametan i važan kao što se čini operativcu (naprotiv!). Najčešće je ono prvo tek besmisleno i glupo nasilje, a ono drugo jalovo teoretisanje, zujanje muve ispod čaše.

Bilo bi pretenciozno i pogrešno reći da su ti ulični mangupi u ranu jesen 2000. bili impresionirani Đinđićevom filozofijom, Koraćevom psihologijom, Koštunićinim ustavnim pravom, ekonomijom Velje Ilića, ćannkovim rokenrolom ili Batićevom advokaturom itd, neka se ne uvrede ostali lideri DOS. Mangupima je bilo jasno samo jedno: ovi će da uzmu vlast, jer je Sloba izgoreo; sasvim logičan zaključak u njihovom sistemu vrednosti. Trebalo je zaštititi monopole, uložene investicije i stečeni status.

Politika DOS bila im je ili nepoznata, ili nevažna ili oboje.

Nisu se samo ulični umetnici zainteresovali za bezbednost stranačkih mitinga DOS. Po svemu sudeći, do prvih, veoma diskretnih uzajamnih njuškanja između DOS i izvesnih elemenata policije i Državne bezbednosti dolazi u isto vreme. Upadljiva je bila pasivnost Državne bezbednosti tokom avgusta i septembra 2000. godine; Radomir Marković, načelnik, kasnije će se time hvaliti. Pažnja vrha režima bila je skrenu-ta na „Otpor“, masovni pokret omladine i ostalog građanstva, svet simpatičan, kreativan i duhovit. Upravo te osobine „Otpora“ učinile su na-pore Javne bezbednosti da ga suzbiju naročito

nepopularnima, a režim-ske političare koji su „Otpor“ žestoko napadali slaboumnim argumenti-ma (Dragan Tomić, predsednik Skupštine; trust pilećih mozgova iz JUL itd.) omrznutima. Sama okolnost da je mržnja i represija režima bila usmerena uglavnom na „Otpor“ zanimljiva je: stiće se utisak da je taj pokret bio namerno markiran negde iz bezbednosnih struktura i bačen običnoj policiji kao gumena kost za glodanje, dok se prava radnja odvijala na drugim mestima.

Možda taj fenomen ima veze i sa Miloševićevom tada upadljivo naraslom arogancijom i njegovim prezirom prema opoziciji iz DOS. Vu-ka Draškovića, na primer, uzimao je veoma ozbiljno: dva puta je po-kušao da ga ubije, ali je Vuka Bog sačuvao. Sa Vukom u Budvi i SPO van koalicije DOS, Milošević je tih osamnaest strančica smatrao za sit-než koju će SPS, radikali i JUL pobediti lasno. „Otpor“ je, međutim, nešto drugo: masovni pokret omladine kome se pridružuju svi, nešto što Miru Marković kobno podseća na njene večernje košmare iz 1996-1997, kada nije mogla da na miru gleda TV dnevnik od vandalskog lupanja u šerpe i pretećih hajdučkih zvižduka; tada je bila strašno zabrinuta za budućnost svoje porodice.

Kada su tačno ostvareni prvi kontakti sa elementima policije i Dr-žavne bezbednosti, političari iz stranaka DOS nerado otkrivaju. Rado, međutim, aludiraju i nagoveštavaju da je toga bilo -i to dosta i relativno rano. Neki detalji su poznati: po iskazu izvesnog vojnodržavnog lika koji ih sve zna, pripadnici i rezervisti Jedinice za specijalne operacije Državne bezbednosti MUP Srbije (JSO) po prvi put se pojavljuju kao obezbeđenje mitinga DOS u Prokuplju, već drugom polovinom jula, na samom početku predizborne kampanje, onom prilikom kada je onaj nesrećnik Ratko Zečević sa terase pucao iz pištolja. Naš izvor tvr-di da je tada u gomili ispred bine prepoznao i Dušana Maričića „Gumara“, koji će naslediti tadašnjeg komandanta Milorada Ulemeka Lukovića, poznatog i kao Legija, Cema i Šareni. To je došlo do izvesnih trvenja: ekipi oko Nikole Sandulovića, dorćolskog partnera Sredoja „Šljuke“ Šljukića (lidera zvezdarske grupe) nije se dopalo što su ih Ijudi iz JSO bez mnogo obzira istisnuli kao kandidate za obezbeđenje mitinga DOS; svelo se na to da su ostali jako uvređeni, jer sa onima nije bilo mnogo rasprave. Nešto kasnije Živko Trajković, tadašnji komandant Specijalne antiterorističke jedinice MUP Srbije (SAJ), naglo je smenjen i prekomandovan na jug Srbije; otkriveno je da je bio uspostavio kontakt sa izvesnim liderima DOS i da je u izbornoj noći između 24. i 25. septembra trebalo da se sretne sa Vojislavom Koštunicom. sve to nije nimalo smetalo Miloradu Ulemeku Legiji i njegovim Ijudima da po Miloševićevoj narudžbini 25. avgusta 2000. uhapsu u Košutnjaku Ivana Stambolića, odvedu ga na Frušku goru i tamo ga ubiju sa dva hica u potiljak.

Ključni događaj desio se 4. oktobra predveče, u Gepratovoj ulici -od svih mesta. Zoran Đinđić sreo se sa Miloradom Ulemekom Lukovićem, Cemom, Sarenim, čovekom čije je ime Legija (Jevandelje po Luci, 8;30). Zvanična verzija (knjiga „Peti oktobar“ Dragana Bujoševića i Ivana Radovanovića; intervjui Zorana Đinđića) kaže da je to nije bio njihov prvi susret: „...Đinđić je verovao Legiji. Legija mu je, pre prvog kruga izbora, rekao da njegovi Ijudi nisu angažovani za taj krug“. Izgleda da je to ipak bio njihov prvi susret, posredstvom Dragoljuba Markovića i Ljubiše Buhe „Ćumeta“. Jedinica za specijalne operacije Resora državne bezbednosti MUP Srbije bila je u operativi DOS shvaćena kao glavna pretnja uspehu prevrata -ili su tako sugerisali kontakti DOS iz struktura vlasti. To

bi moglo posredno značiti i da su Vojska, Državna i Javna bezbednost već bile spakovane.

Radomir Marković, načelnik Resora državne bezbednosti MUP Sr-bije, kasnije će -u pokušajima da se opere, sluteći da cela stvar neće dobro svršiti po njega -pričati kako, eto, pojma nije imao ni o čemu, da „ne zna za kontakte Javne bezbednosti sa DOS”, a da je Državna bezbednost „takve kontakte uspostavila... popodne 5. oktobra, kako bi se smirila situacija”.

JSO je, međutim, bila nevladina organizacija pod direktnom kontrolom Slobodana Miloševića, a povremenim posredstvom Radomira Markovića, načelnika RDB; ostatak MUP i RDB nije imao nikakvu ulogu u komandnom lancu; ponekad čak ni Rade Marković. Po zvaničnoj verziji Đinđić i Legija seli su 4. oktobra oko 18 h. u Ulici admiral Ge-prata u oklopljeno terensko vozilo JSO i vozili se po gradu; napravljen je dogovor: JSO ne interveniše 5. oktobra, uprkos onome što je Legija nazvao „ekstremnim naređenjima”, a DOS neće pucati na policiju i upadati u kasarne. „Reć? -Reć!”. Kasnije će Đinđić reći: „Najviše sam se plašio 'crvenih beretki'. I, kada mi je on rekao da neće biti intervencije, pao mi je kamen sa srca”. Da li je Legija tada Đinđiću rekao šta planira za sutrašnji dan, mi ne znamo. Znamo samo da je pojam „in-tervenisanja” ostao neprecizno formulisan.

Naime, 5. oktobra popodne, kad je već svima sve bilo jasno, kad je čak i Nebojša Pavković shvatio, Milorad Ulemek Luković odlučuje da je sada trenutak da izvede svoju podvalu. Oko 17:30 u centar Beograda iz pravca Banjice ulazi nekoliko oklopljenih borbenih vozila „Hummer” sa elementima JSO; ukupno ne više od pedesetak ljudi sa punim naoružanjem. U prvom trenutku ne nailaze na razumevanje: Radomir Marković kasnije će reći kako je samo prvo vozilo u koloni do-bilo 29 pogodaka iz vatrenog oružja na Slaviji, o kamenju i ostalom da ne govorimo. Dojurili su do raskrsnice Takovske i Bulevara i tu stali, da procene situaciju. Onda su došli u Aberdarevu, gde je bio SAJ (Specijalna antiteroristička jedinica MUP). SAJ je već bila otkazala poslušnost; to je postalo jasno, a pripadnici JSO poskidali su šlemove i ma-ske, počeli da mašu sa tri prsta i da se pozdravljaju sa okupljenim narodom. Našli su čak i popa, da ga poljube u ruku pred TV kamerama. Posle te demonstracije podvili su rep i povukli se; važno je bilo da i Legija pokaže svoju zastavu na terenu, na pobedničkoj strani; bio je to eminentno politički potez sa dugoročnom svrhom. Svrha je bila zaštita Jedinice i Legijinih postojećih i budućih investicija u organizovani kriminal od tada veoma mogućih radikalnih ishoda petooktobarskog pre-vrata. To je bilo odmah jasno svakome ko je hteo da misli: taj cirkus sa ukazanjem JSO na beogradskim ulicama 5. oktobra popodne bila je najveća cigla ikada prodana ovcama u Beogradu; i po najvećoj ceni, is-postaviće se u martu 2003.

Ovde je trenutak za kraću taktičku analizu. Mi ne znamo sa kakvom je tačno namerom Legija sa svojim ljudima bio krenuo sa Banjice (ili iz Lipovice, svejedno) i kakve je informacije o stanju u Beogradu u tom trenutku imao. Možda mu je rečeno da sa toliko ljudi može da izvuče razbijenu policiju iz Savezne skupštine i zgrade televizije u Takovskoj, kako to tvrdi Radomir Marković, pa se neprijatno iznenadio kad je video u šta je upao i naglo promenio mišljenje. Pre će biti, međutim, da je krenuo u grad isključivo sa namerom da napravi političku demonstraciju i da ubeleži još jedan poen; da se „zapljune” i on, kako kažu deca kad igraju žmurke, na pravo drvo. Ostaje kao nerazjašnjeno sledeće pitanje: kako to da je ceo DOS, sa sve pratećom medijskom lo-

gistikom, naseo na to bezobraznu mangupsku priču i posle godinama pričao kako je, eto, Legija tada mogao sve da nas pobije, ali je fin čovek, pa se smilovao? Ta se budalaština, uostalom, iz nekog razloga vuče po srbijanskoj javnosti sve do dana današnjeg.

A kako se Zoran Đinđić, takav brz i pametan, primio na Legijine štosove? Vladimir „Beba“ Popović, blizak prijatelj i saradnik Zoranov, priča: „Zoran je imao jedan takav deo ličnosti. To je i sam jedne noći u Crnoj Gori, juna 2001. pričao meni i još jednom prijatelju. Još kao mali, dok je učio školu u Bosni i bio dete oficira i đak za primer, voleo je da se druži sa mangupima. To ga je držalo do kraja, do faze pre-mijera“. Beba Popović objašnjava kako je Zoran došao u dodir sa tim umetnicima: „Zoran je do 5. oktobra 2000. poznao samo (Ljubišu Buhu) Čumeta i to tako što ga je Dragoljub („Krmivoprodukt“) Marković, da bi se napravio važan pred Buhom, upoznao s njim u svojoj kući u Surčinu. Pred Zoranom se Dragoljub hvalio Čumetovim moćima i vezama. Kao čovek pragmatičan, Zoran se posredno kod Čumeta raspitivao -posebno tokom 2000. godine, od aprila do septembra -ima li ko od kriminalaca nalog da ga 'uradi'. Ostale iz te ekipe Zoran nije ni znao, ni video. Dragoljub i Čume su mu objašnjavali da je Čume glavni, što on u suštini tada više nije bio. Mnogi iz Zoranovog obezbeđenja (uglavnom propalice) imali su svoje kontakte sa podzemljem, čija su periferija i sami bili, pa su mu i oni bili kanali za prikupljanje in-formacija. E, sad, tu je ona Zoranova druga strana ličnosti dolazila do izražaja: on se više zanimao za to podzemlje i više znao o njemu od ostalih političara i češće je o tome pričao. Delom je to radio i da fascinira ostale iz DOS (Mićunovića, Batića, Vuka Obradovića itd.). Ta-ko je još pod Miloševićem krenula ta priča da je Zoran blizak sa mafijom, a on je u tome uživao: delom zbog tog aspekta svoje ličnosti, a delom zato što ga je to činilo u onakvom Beogradu kao 'moćnim' i bi-lo mu je neka vrsta zaštite". Đinđić jeste koketirao sa tom pričom, to je istina.

Čeda Jovanović seća se da je Ljubišu „Čumeta“ Buhu upoznao u Skupštini grada u noći 5-6. oktobra, kao još jednog u toj ekipi raznih likova koji su se okupili oko nove vlasti. „Legija je tada tvrdio da se mi znamo, Čume, on i ja. Istina je da smo sva trojica poznavali braću Veruovice. U to vreme mi se bavimo smirivanjem stvari i nekakav Čume mi je poslednja briga. Ujutro, 6. oktobra, odlazimo Zoran i ja u MUP da se vidimo sa Vlajkom Stojiljkovicem, ministrom; sa gen. Obradom Stevanovicem (načelnikom Uprave policije) i gen. Vlastimirom „Rodom“ Đorđevićem, načelnikom Javne bezbednosti: razgovarali smo o povratku policije u stanice i normalizaciji stanja. Vlajko je, jadan, imao primedbu: 'Vidite šta ste napravili od RTS; ide samo američka muzika...'. Sutradan, 7. oktobra nas zove Dragoljub (Marković, 'Krmivoprodukt') da hitno dodemo u Surčin, kaže da Čume to zahteva, Ode-mo tamo, kad tamo Legija: priča koješta, pravi se važan, zove pred nama Radonjića (Milana, načelnika Beogradskog centra RDB) i kao naređuje mu da isključi centar za prisluškivanje u Sarajevskoj ulici. Po-podne je Zoran odveo Legiju kod Koštunice, a to se i Čume umuvao nekako. Tokom inauguracije Koštunice u 'Sava centru' te večeri, svi su to, kao da nas čuvaju; foliranje. Tu su Čume, Duća, braća Fiškali i go-mila takvih: kao čuvaju nas od radikala".

Oko 18:30, 6.oktobra 2000, po zvaničnoj verziji, Đinđić i Legija sreli su se ponovo u Dobrinjskoj ulici, opet nekako iznad Gepratove. Legija, saw u kevlaru i balističkom najlonu, sa dva pištolja na grudima, hteo je da potvrdi kupoprodajni ugovor: navodno je rekao Đinđiću da, što se njega tiče, „ovo je gotovo. Milošević je aut. Nema više povratka

na staro, narod je pobedio". Da bi poentirao, složio je Đinđiću priču da će zapretiti vojsci da se slučajno ne usudi da interveniše: „Imam hiljadu i dve stotine boraca". Posle ga je Legija, kako Đinđić kaže Bebi Popoviću, odvezao na Košutnjak i pokazao mu mesto gde je JSO, kao, trebalo da ga sačeka i ubije „specijalnim automobilom sa makaza-ma sa sećenje oklopa", štogod to bilo.

U tom trenutku Vojska Jugoslavije odavno je već bila digla ruke od spasavanja Miloševića silom: Pavkovic (koji se tri meseca ranije brinuo samo kako da Slobodanu Miloševiću dodeli orden Narodnog heroja) već satima ne sme da podigne slušalicu specijalnog telefona, direktnu vezu sa Vrhovnim komandantom, koji uporno zove; preko stola ga popreko gledaju Aca Vasiljević i Branko Krga (koji ima svoj red vožnje, na koji ćemo tek doći). Jedino što je Vojska učinila -i to tek 7. oktobra, u trenutku proglašenja Vojislava Koštunice za predsednika SR Jugoslavije -bilo je da je neki pukovnik iz Uprave bezbednosti Generalštaba, Pero Kovačević, uputio jedan oklopni transporter (BOV; borbeno oklop-no vozilo) vojne policije sa posadom na Dedinje, sa narednjem da „dejstuje", ako bi neko pokušao da napadne Slobodana Miloševića. Kao da bi ga jedan transporter bio spasao...

Razmotrimo alternativni scenario: šta je Legija sa svojih pedesetak Ijudi i vatrenom moći koju je imao uopšte mogao da učini 5. oktobra u 17:30? U centru grada tada je bilo barem pola miliona Ijudi, veoma Ijutih i već svesnih da je pobeda na dohvat ruke; dobar deo njih bio je naoružan, neki su imali i protivoklopna sredstva (uglavnom „zolje", sasvim dovoljne za vozila JSO) i ručne bombe -i bili su spremni da ih upotrebe. Da su Legijini Ijudi opalili i jedan metak u meso tog popodneva, bilo bi nastalo krvoproliće u kome bi stradala ne samo Legijina ekipa i on, nego bi cela stvar bila završila mnogo drugačije. Pola miliona Ijudi, već besnih i sa visokim adrenalinom, više su od kritične mase dovoljne za konačni obračun sa režimom; da se to tada izmaklo kontroli, danas se više ne bismo bavili ni Legijom, ni Miloševićem, ni drugima iz te ekipe: bili bi davno zaboravljeni, kao Nikolae Čaušesku.

Glavni rezultat te Legijine jevtine mangupske podvale bio je početak procesa javne medijske glamurizacije Jedinice za specijalne operacije

Resora državne bezbednosti MUP Srbije, „Crvenih beretki". Ta glamurizacija trajaće do 12. marta 2003, a obnoviće se tokom 2004. i 2005.

Svedok-saradnik Zoran „Vuk" Vukojević, bivši policajac, a kasnije telohranitelj, blagajnik i hauzmajstor Duće Spasojevića u Silerovoj, lice od najvećeg poverenja, dakle, kazaće decembra 2003. u istrazi i sledeće o Dući i Legiji: Imali su kontakte (sa liderima DOS). Znači, da nije bilo njih, ne bi bilo 5. oktobra... Pa Legija je imao naređenje (od Slobodana Miloševića, preciziraće Vuk) da pobije osve iz opozicije sve. Oni su se tada dogovorili da ih ne diraju i to je to... (Duća i ostali) bili su u Gradskoj skupštini tamo sa Legijom, išli po MUP-u, po 29tom (GSUP Beograd), po stanicama, razgovarali sa policijom i tako. Le-gija je rekao njima (Koštunici, Đinđiću i ostalima) tada dve rečenice: možda će 5. oktobar da uspe; a vi sigurno nećete biti na vlasti... Mi-slim, možda će pobuna naroda i da uspe, ali će on njih da pobije i ta-ko im je džaba sve... Procenili su da je bolje da (ipak ne pobiju sve iz DOS)... Imali su kontakte sa Đinđićem, pre 5. oktobra, preko Dragoljuba Markovića (»Krmivoprodukt", Surčiri), pošto je njegov kum..."

Izveštaj Komisije za ispitivanje sistema obezbeđenja predsednika Vlade Republike Srbije dr Zorana Đinđića (Koraćev izveštaj) kaže još i ovo:

„Sam sistem je tražio reorganizaciju, posebno što je jedan broj novoizabranih političara insistirao na tome da ih obezbeđuju isti ljudi koji su ih obezbeđivali dok su bili u opoziciji. Objektivno, štice lično-sti imale su veće poverenje u te ljude nego u pripadnike MUP, a posebno Resora državne bezbednosti. To će kasnije dovesti do izvesnih tenzija, što je pokušano da se reši time da su ti ljudi kad god je bilo mogućnosti uz proveru primani u radni odnos u MUP Republike Srbije (između ostalih i braća Verlović, Milan i Miladin, pratioci Zorana Đinđića, uprkos tome što su prolazili kroz krivičnu evidenciju; M.V.). Dodatni problem predstavljala je činjenica da su neposredno posle pro-mena 5. oktobra pripadnici JSO davali ličnu zaštitu nekima od političara DOS. Oni su bili deo tima koji ih je štiti. Tako je JSO već bila angažovana i na poslovima obezbeđenja pojedinih lica, ali i na poslovima zaštite javnog reda i mira na jugu Srbije. Upravo činjenica da je JSO već bila angažovana na poslovima bezbednosti na jugu Srbije dovela je do kompromisa u postavljanju rukovodilaca u RDB. Milorad Bracanović postavljen je za načelnika Sedme (tehničke) uprave (prisluškivanje i tajna snimanja) uprkos protivljenju novih rukovodilaca RDB (Goran Petrović, načelnik i Zoran Mijatović, zamenik), koji su kod Đinđića insistirali da ga ne postavi; Đinđić je prešao preko njihovih upozorenja. Budući da je imao uvid u tehničke mere koje je primenjivala RDB, prema iskazima više sagovornika (Komisije) postoji moguća pretpostavka da je, zbog bliskosti Milorada Bracanovića sa JSO, rukovodstvo JSO imalo mogućnost potpunog uvida u primenu tajnih tehničkih mera i radnji”.

Tako se JSO etablirala kako u neposrednoj okolini novih post-oktobarskih političkih funkcionera (kao obezbeđenje i vozači), tako i u vrhu Resora državne bezbednosti, baš na najzgodnijem mestu, gde se skupljaju sve informacije.

Nije se samo Legija istakao 5. oktobra. Gangsteri iz Surčina i Zemuna, sa Zvezdare i Novog Beograda, sa Dorćola i Voždovca bili su to, u prvim redovima, pogotovo kada je trebalo opljačkati zauzetu 6. policijsku stanicu u Majke Jevrosime i OUP Slari grad. Bili su to i kada su narednih dana bila zauzimana razna nadležstva, pogotovo ona od ključnog značaja: Savezna uprava carina, razne banke i firme itd. Gangsteri su odmah shvatili da je nastala situacija tipa „sad il' nikad”, pa se beleže slučajevi da su mangupi upadali u bogate firme i „u ime DOS” odnosili veće količine gotovine, sve u sklopu tadašnjeg haosa sa „kriznim štabovima”. Za to se znalo, ali niko iz postoktobarske vlasti nije reagovao, niti osetio potrebu da se ogradi od kriminalaca koji su im se prišljamčili posle prevrata.

Cigla je bila prodana.

3. Legalisti

Petooktobarski prevrat doveo je na vlast u Srbiji onu nakazu od troglave „koministarske” vlade, što je bila jedna od najvećih grešaka DOS. Umesto da jednim potezom počisti sa scene Miloševićevu izvršnu vlast, imenuje privremenu vladu i smesta raspiše izbore za ustavotvornu skupštinu, DOS je napravio truli kompromis koji je uskoro počeo da mu se lupa o glavu. Vojislav Koštunica, koga su jedva naterali da se uopšte kandiduje za

predsednika Jugoslavije i čija je stranka 5. oktobra izjutra odbila „da učestvuje u tom vašem nasilju“ (Vladeta Janković), a jedva su ga za uši dovukli da se te večeri sa balkona Skupštine grada konačno obrati onim ljudima koji su ga izvikali za predsednika, dakle, on i stranka grčevito su se uhvatili „kontinuiteta“ i „legalizma“ kao političke filozofije. Prvi potezi novog Predsednika ukazali su o kakvom je kontinuitetu reč: zadržao je gen. Nebojšu Pavkovića kao načelnika Generalštaba (Pavković tvrdi da je „15 puta podnosio ostavku“) i odbio pismenu ostavku koju mu je ponudio Radomir Marković, načelnik Resora državne bezbednosti MUP Srbije. Razlozi za te poteze bili su -i dan danas se kao takvi brane -, „legalistički“: kao, Pavkovića treba zadržati zbog očuvanja Vojske, a i kao „pobednika nad NATO paktom“; a za ostavku Radomira Markovića Koštunica, kao, nije nadležan, jer da je Državna bezbednost organ republički, a ne savezni.

Ono što Koštunica nije shvatao -ili je odbijao da prihvati -tada, a i danas, nažalost, bile su očigledne političke činjenice: peti oktobar bio je prevrat, nasilni politički svršeni čin, fait accompli, koji ga je doveo na vlast. Takvi događaji traže nešto više od kabinetskog cepidlačkog shvatanja prava i načina razmišljanja provincijskog fiškala; takvi događaji traže državnika koji je u stanju da donese hrabru i mudru državničku odluku, bez obzira na zatečeno pravno stanje. Peti oktobar kao prevrat bio je uzaludan ako nije razorio ustavno-pravne osnove jednog nakaznog sistema koji je Slobodan Milošević deset godina krojió samo za sebe i svoj paradržavni zlikovački Kartel. sve se to tada vrlo dobro znalo, ali se Koštunica branio i rukama i nogama.

Znalo se ko je Nebojša Pavković, a ko Radomir Marković. Pavković je sujetni klovn, miles gloriosus, bezočni karijerista koji je nesebično voleo nekretnine i pravio se da je uveren kako je baš on „pobedio NATO pakt“; Radomir Marković je bestidni hladnokrvni ubica, privatni dželat u službi porodice Milošević. Znalo se to i pre petog oktobra i pre rasvetljavanja glavnih zločina Familije, ali to nije smetalo Vojislavu Koštunici da se skoro svakodnevno sastaje sa ta dva lica.

Ima to i banalnije objašnjenje od cepidlačkog fiškalskog „legalizma“: na vrhu skoro nepostojeće savezne države, od policijskih, bezbednosnih i obaveštajnih službi Koštunica je imao pod sobom samo Upravu bezbednosti Generalštaba (sa ovlašćenjima jasno ograničenim na vojsku), praktično mrtav SID (Službu za informacije i dokumentaciju Ministarstva inostranih poslova; spoljnu obaveštajnu službu) i Savezni MUP u rukama Zorana Živkovića. sve i da je neko iz DSS bio savezni ministar unutrašnjih poslova, to ne bi pomoglo jer je SMUP imao u svojoj nadležnosti samo upravne stvari, biro Interpola i ono malo uniformisane policije koja je čuvala savezne organe i ambasade. A Koštunica je čeznuo za svojom tajnom službom, pa je zadržao Radomira Markovića. Nije bio „vlastan“ da prihvati njegovu ostavku, niti voljan i „vlastan“ da ga po kratkom postupku najuri, ali je zato bio „vlastan“ 'J da se s njim redovno sastaje (četdesetak puta!) nasamo sve do Markovićeve smene i hapšenja zbog osnovane sumnje za krivična dela višestrukog ubistva, ubistva u pokušaju itd. Uostalom, Ljiljana Nedeljković, 1 njegova tadašnja veoma povlašćena šefica kabineta, imala je o Radetu j Markovicu visoko mišljenje.

Za sve to vreme Rade Marković nije gubio vreme: još pre oktobarskog prevrata izdao je naredbe za uništavanje dokumentacije svih centara Državne bezbednosti; to uništavanje trajalo je mesecima, praktično do Markovićevo hapšenje. Pristup je bio kao za slučaj

„PZT“ (Privremeno zaposednute teritorije; pojam iz doktrine opštenarodne odbrane): prvo knjige saradničkih veza i indeksi kodnih imena, a zatim podaci o najosetljivijim saznanjima, lična dosijea, logistika itd. Neki centri RDB postupili su po naredenjima; neki čak i više nego što se tražilo; neki, poput Beogradskog i Subotičkog centra, odbili su da unište dokumentaciju. Osim toga, Rade Marković presnimio je na nekoliko CD ROM diskova lična dosijea najvažnijih političara pobedničke koalicije DOS.

Veselnik Nebojša Pavković bio je srećan što je i dalje načelnik Generalštaba, pa se u tom smislu pravio važan okolo i bestidno se uvlačio novoj vlasti, sve ističući svoje sudbonosne zasluge od 5. oktobra, kada je sedeo na svom dupetu usran od straha i nije radio ništa; čak je vodio okolo onog hajduka i odmetnika Makija i družio se s njim. Tako smo stekli taj naročiti postoktobarski nesoj heroja ispod jorganplanine koji unovčavaju samu okolnost da tada nisu radili ništa: Koštunica, Pavković, Legija, Radomir Marković i razni drugi, isti takvi kao i oni. Pavković je sedeo u Generalštabu, a gledali su ga mrko Branko Krga i Aca Vasiljević, pazeći da mu nešto glupo ne padne na pamet. Legija je izvodio besplatni cirkus na ulici i prodavao ciglu Dindiću. Radomira Markovića nije bilo nigde, jer kao načelnik Državne bezbednosti „nije bio obavešten ni o čemu“, niti je očekivao da će 5. oktobra u Beograd doći naoružani ljudi, siromašak. Radomiru Markoviću nije mnogo trebalo da se snade, kad je već stekao naklonost i zaštitu Vojislava Koštunice. Po svedočenjima više zaposlenih u Institutu bezbednosti na Banjici, u ulici Kraljice Ane, na lokaciji na koju se preselio najvažniji deo Resora državne bezbednosti, uskoro po Petom oktobru počinju da gore „logorske vatre“ u šumi ispod Instituta, a u prostorijama gde su kompjuterske banke podataka nocima gori svetlo, jer zaposleni rade u tri smene.

Kaže Zoran Mijatović (zamenik načelnika DB, 2001.): „Posle petooktobarskih događaja je vršeno masovno uništavanje dokumentacije. Istina, nisu svi centri u Srbiji bili tako priježni da uništavaju dokumentaciju. To je ipak pošten svet. Služba državne bezbednosti nije JSO. Ljudi koji rade u Službi državne bezbednosti nisu ubice. Jesu uništavali dokumentaciju, ali nisu svi. Npr. najveći centar u Srbiji, najvažniji centar, Beogradski centar nije uništio dokumentaciju. Bez obzira što je bio veliki pritisak. Rade Marković i gospodin (Nikola) Čurčić su bili nosioci te kompletne akcije. Ja ne znam ko je njima rekao. Mi to nismo ustanovljavali. Mi smo ustanovljavali fakat da je ona uništavana, da je nalog dao Rade (Marković). Postoje ti pismeni nalozi.“ (Intervju radiju B-92, februara 2004.) Krajem 2000. u javnost su izašli porazni autentični podaci o uništavanju dokumentacije RDB po planovima za slučaj okupacije stranog agresora (PZT). Osim toga, krajem 2000. u svim zatvorima u Srbiji izbijaju koordinisane pobune za koje tadašnji koministar unutrašnjih poslova Boža Prelević smatra da su podstaknute iz Resora državne bezbednosti: „Zatim (posle 5. oktobra) 'Ljudi iz Službe' organizovali su nekoliko incidenata -pobune u zatvorima (koje su bile tako dirigovane da nije bilo nikoga u Vladi ko je u to sumnjao), nereda na jugu Srbije (što pouzdano znam jer sam bio nadležan za to oblast), a sve to da bi došlo do situacije u kojoj vi tačno znate ko vam je potreban za rešavanje tog konflikta... 'Crvene beretke' koje su se nametnule kao nekakav nezaobilazni faktor“ (Okrugli sto Alternativne akademske obrazovne mreže, 19. maj 2003.).

Bilo je to još nekih „legalista“. Već početkom 2000. godine pametiji i ozbiljniji „bizmismeni“, oni koji su svoj prvi milion maraka (onaj za koji se ne pita) stekli pod Miloševićem, koristeći privilegije, uvozne kvote i kontingente, dozvole za šverc strateških i akciznih roba (sve pre^ ko Bracike Kertesa i Jovice Stanišića, koji se ugrađivao, bez brige), a m i za trgovinu drogom i naoružanjem i vojnom opremom za račun drža*j sve i uz kontrolu i „ugrađivanje“ Državne bezbednosti, dakle cela ta ekipa novokomponovanih tajkuna počinje da razmišlja o budućnosti. Da li su se svi oni u tim razmišljanjima savetovali i sa političarima DOS, ne znamo. Zna se, međutim, da neki jesu; i ne samo to: njihov novac našao je nekako svoj put i do nekih delova nekih stranaka DOS -da se tako izrazimo. Oni najpametniji zaključili su već početkom leta 2000. da se valja legalizovati, pa su se razni poslovi sa cigaretama, na primer, iznenada uljudili i vratili u koliko-toliko legalne tokove. Ali, to su bili oni najpametniji, koji su zakone eventualno kršili na planu privrednog kriminala, utaja poreza, trgovinom privilegovanim, strateškim ili akciznim robama.

Medu pravim gangsterima, međutim, dolazi do „diferencijacije“ nakon Petog oktobra. Uslovno, reč je o tri grupacije: neki su se „legalizovali“ još za bivšeg režima, pootvarali kafice, firme i firmice i drže se sa osve strane zakona, što god ranije radili (to je mešavina bivših kriminalaca ratnika, običnih dobrovoljaca i običnih kriminalaca); drugi su rešili da se legalizuju tek posle prevrata, često uz pomoć novostečenih političkih prijatelja iz DOS; treći su zaključili da je kriminal i dalje najprofitabilniji posao, pogotovo uz pomoć starih prijatelja iz Službe koji su preživeli prevrat i ostali na položajima.

Težnja ka konačnoj legalizaciji i plasmanu zločinom stečenog, pa zatim opranog novca u zakonite tokove kapitala tipična je i očekivana pojava. Uostalom, tako su nastale mnoge poslovne imperije, u svetu ranije, ali i kod nas nedavno. „Prvi milion“, onaj za koji se ne pita pošto potiče od narkotika, pljačke, krađe automobila, iznude, otmica, posredovanja u korupciji itd. ulagan je: u benzinske pumpe, hemijske čistionice, tržne centre, lance trafika, sportske kladionice, kafiće, nove marke cigareta, restorane, ali i u dokapitalizaciju postojećih firmi i u zanimljive nekretnine.

„Bela knjiga“ MUP Srbije iz 2001. („Kriminalne grupe i pojedinci koji se have organizovanim kriminalom“) navodi sledeće primere: „Surčinci“, to jest Ljubiša „Čume“ Buha, Dejan „Bagzi“ Milenković, Milan „Limun“ Narandžić, Ljubomir „Stakleni“ Jovanović i Predrag „Peconi“ Ranković obogatili su se prvo kradom automobila i njihovim vraćanjem za novac (»motornjaci“, u policijskom žargonu); onda su prešli na narkotike naveliko, povlašćenu trgovinu naftom i derivatima i cigaretama. Novac su investirali u trgovinu naftom, u kupovanje mašina za asfaltiranje itd.

„U transformaciji novca u legalne tokove direktno je učestvovao Predrag Ranković zv. 'Peconi'...“, kaže se u „Beloj knjizi“. Čume je izgradio tržni centar „Kotobanja“ u Surčinu. Neki izvori tvrde da je Čume po kratkom postupku revolucionarno „eksproprisao“ mašine za asfaltiranje puteva od Milutina „Mrke“ Mrkonjića, Miloševićevog Alberta Spera: naime, kažu oni, reč je o mašinama koje se naručuju i na koje se čeka po godinu i po; Mrka ih je već bio dobio, ali se Čume pojavio u postoktobarskoj revolucionarnoj frci i „uverio“ ga da ih ustupi sa sve obavezama iz lizing aranžmana. Uostalom, Saša Aleks, Čumetov direktor firme, godinama je saradjivao sa Mrkonjićem. Sređuje „Sljuka“ Sljukić je „sredstva pribavljena kriminalnim delatnostima pokušavao da legalizuje tako što je kupio više benzinskih pumpi, kao i nekoliko ugostiteljskih i drugih objekata u Beogradu i Srbiji“. „Zemunski klan“ (Duča

Spasojevič, Mile „Kum“ Lukovič i svi sa optužnice za ubi-stvo Dindiča) bio je najuspešniji: nema krivičnog dela koje nisu izvrši-li barem jednom, a glavni izvori prihoda bili su trgovina narkoticima i otmice bogatih ljudi za ogromne ucene. Od ukupno 144 krivične prijave za najteža krivična dela podnete protiv glavnih aktera, svega 5 je rezultiralo manjim kaznama.

To je samo još jedna ilustracija stanja našeg pravosuda. „Veliki kapital, stečen vršenjem navedenih krivičnih dela pokušavaju da legalizuju kroz kupovinu nekretnina, praveći tržne centre, lokale, stanove, kao i kroz kupovinu hotela i drugih objekata u inostranstvu“. Njihova je bila i čuvena kuća u Silerovoj ulici u Zemunu. Voždovčani su svoje prihode investirali u nekretnine, stanove, kafiče, auto servise, auto otpade, kladionice itd.

Čukarička ekipa investirala je u divlju gradnju stanova i poslovnih objekata; novobeogradski gang (blizak Surčincima) kupovao je lokale („staklenac“ u Bloku 45), stanove itd. Dragoslav Kosmajac, „jedan od najznačajnijih trgovaca opojnim drogama na području SRJ i

Zapadne Evrope“, povezan sa južnoameričkim kartelima i tradicionalnim heroinskim izvorima iz Azije, ali i sa Čumetom i Dučom Spasojevičem kao operativcima, „stekao je veliki kapital koji je uložio u kupovinu placeva i izgradnju nekretnina na teritoriji Beograda. Operativna saznanja ukazuju da je veliki deo kapitala plasirao i u kupovinu nekretnina po raznim zemljama Zapadne Evrope“. Novosadska ekipa šverc-čera cigareta i nafte na veliko, na čelu sa Ratkom Butorovičem, zvanim „Bata Kan-Kan“, povezana sa raznim zanimljivim licima širom SR Jugoslavije, susednih država i Evrope, pokupovala je švercerskim pro-fitima „veliki broj nekretnina, između ostalog i hotel u Kumboru“ itd.

„Bda knjiga“ se, nažalost, ne bavi onim većim i važnijim umetnicima: onima koji ne drže pištolj i heroin u ruci, ali drže desetine miliona evra. Poreklo njihovog novca to i tamo preklapa se i sa profitima iz opisanih aktivnosti: teško je odoleti iskušenju da se početni kapital, dat nekom Kosmajcu, vrati upetostručen... Novac ne smrdi, kao što je poznato: ni na heroin, ni na krv, ni na bedu, ni na smrt. Heroin je najekstremniji slučaj u smislu profitne stope, ali ni cigarete nisu za bacanje: boks (šteka) „Lucky Strike“ košta jedan dolar na vratima fabrike (bilo koje: legalne ili falsifikatorske), a prodaje se za deset. Paklo „Walter Wolfa“ na vratima fabrike u Rovinju košta oko četiri centa eurska; u hrvatskoj trafici legalno se prodaje za 1,8 eura; u švercu, na pi-jaci, košta oko 1 euro. Cigarete su jedna od onih roba za koje se ne pita pošto su. „Duvanski ratovi“ odneli su mnoge živote na Balkanu, ali i u susednim zemljama, u poslednjoj deceniji 20. veka; nije ni ču-do, s obzirom na profitne stope.

S druge strane, nafta i derivati su za vreme sankcija protiv SR Jugoslavije bili skoro isto toliko privlačni: tečna goriva su results od životnog značaja za koji se ne pita koliko košta. Nije slučajno pokojni Arkan odmah 1992. stavio svoje kopito na šverc nafte, uz svesrdnu pomoć svojih kolega i starešina iz Službe državne bezbednosti. Privilegije za šverc sankcionisanih roba kakve su 1991. bili naoružanje i vojna oprema (pre svega elektronika i rezervni delovi), od 1992. nafta, derivati i skoro sve drugo, cigarete stalno itd, donosile su profite koji se skromno procenjuju na desetine milijardi dolara. O narkoticima i da ne govorimo: droga je i dalje na prvom mestu po visini profitne stope, naročito heroin i kokain; droga siromašnih i droga bogatih...

Pravo pitanje glasi: koliko je novca bilo u crnom i sivom opticaju 2000. godine, izvan državne kontrole i bilansa, novca koji se nije izražavao u bruto nacionalnom dohotku? Do odgovora ćemo doći kasnije; strpljenja, molim.

Vratimo se našim legalistima iz kriminalnog podzemlja. U ovoj priči zanimaju nas dve grupacije: Surčinci i Zemunci; Čume i Duča. Ljubiša „Čume“ Buha došao je do zaključka da bi asfaltiranje puteva, s obzirom na zatečeno stanje, moglo biti dobar posao. Imao je nekih pet-šest miliona maraka u gotovom, onih za koje se ne pita; sugerisano mu je da se baci na asfaltiranje. Na lizing je preoteo već naručene mašine za hladnu preradu asfalta iz Nemačke, jedine u zemlji u to vreme. Osnovao je firmu „Difens roudu“; ona je kao podugovarač počela da radi za razna građevinska preduzeća koja su, pak, poslove asfaltiranja do-bijala na legalnim tenderima. Limun Narandžić baca se u cigarete „Raquel“ koje mu reklamira Ceca Ražnatović; Peconi Ranković uspešno investira u operaciju „Fast“ (sportske kladionice, cigarete, internet itd, da bi se kasnije raširio i na druge oblasti, uredno dajući caru carevo, pa čak i kad je car „legalista“). Da li su to Surčinci zaista videli svetlost i preobratali se u uzorne građane ili su -sa strane -povremeno još nešto završili, ne zna se pouzdano.

Zna se, međutim, da su odnosi sa Dučom i Zemuncima počeli da se hlade; do 5. oktobra bili su nerazdvojni drugovi i ortaci u poslovima. Čume je u Surčinu već bio neko i nešto kad je o kradi automobila reč, kada su se sredinom devedesetih godina niotkuda pojavili Dušan „Duča“ Spasojević i Mile „Kum“ Luković. Bili su iz Medvede (odatle i nadimak „Šiptar“ za Spasojevića; Kum je bio zatvorski čuvar u Le-skovcu, pa je po toj vezi, kad se našao u zatvoru u Beogradu, naučio kome se i koliko plaća za nekažnjenu trgovinu heroinom: 5000 maraka mesečno zemunskoj policiji); ambiciozni, gladni i bezobzirni skorojevici. Buha je posle na sudenju kazao da je on izvesno vreme pomagao Dušanu Spasojeviću i Miletu Lukoviću. Njih dvojica su, prema Čumetu, došli u Beograd bez novca i vozili su jedan „jugo“ kome je „stalno ispadala poluosovina“. Buha im je, kako je rekao, sredinom devedesetih godina pomogao da zarade 120.000 maraka uvodeći ih u posao sa uvozom kradenih vozila iz inostranstva, „pranjem“ i registracijom pre-ko Belog Manastira u Hrvatskoj.

Taj posao, udoban i „legalan“, nije bio moguć bez pune saradnje MUP Srbije i lokalnih vlasti u Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Sremu; stvarnu vlast tamo su imali Arkan (ispred Državne bezbednosti MUP Srbije), Goran Hadžić i njegov šef policije Radoslav Kostić, inače pripadnik „Crvenih beretki“ koji će 1995. poginuti pod Bihaćem (centar za obuku JSO dobio je posle njegovo ime). Ceo Novi Sad, na primer, zna da je tih godina u policiji i Državnoj bezbednosti bilo ba-rem desetak visokih oficira koji su za vreme ratova u Hrvatskoj i Bo-sni izdavali papire za vozila ukradena na ratištima, ali i po inostranstvu. Izvesni kafič iz koga nije izbijao Goran Hadžić bio je centar za registraciju tih vozila. Neki Ljuba Mudrinić, iz Hadžićevog obezbeđenja, ubijen je kasnije pod čudnim okolnostima u restoranu „Džet set“; kažu da je previše znao o tim poslovima i da mu se nisu sviđali. Po-sle toga, Spasojević i Luković su počeli da saraduju sa Državnom bezbednošću, da trguju drogom i organizuju ubistva, tvrdi Čume.

Duča i Kum hteli su, dakle, više od kradenih kola: hteli su mono-pol na sve. Ima indicija da je Duča prošao kroz „Crvene beretke“, koje su bile kadrovska formacija i obučavale razne likove poput njega od početka: imao je -kao i većina Surčinaca, uostalom - službenu legitimaciju Državne bezbednosti MUP Srbije (tada su legitimacije bile iste; jedino se po registarskom broju pravila razlika između Javne i Državne); kao

„rezervista" JSO učestvovao je u raznim radnjama; učesnik je u budvanskom atentatu na Vuka Draškovića kao punopravni član ekipe JSO; pokušavao je da „ratuje" na Kosovu 1999, ali mu se nije dopalo (mnogo opasno); imao je veze sa hapšenjem i ubistvom Ivana Stambolića takode; neki tvrde da ga je bilo i u onom cirkusu povodom hapšenja Slobodana Miloševića. U svakom slučaju služio je pod Legijinom komandom. Razume se da je Duća uskoro postao najbolji drug Milorada Ulemeka Lukovića Legije. Kad je Duću uhapsilo u Francuskoj, maja 2001, Čedi Jovanoviću stiže poruka: „Uhapsili ste Legijinog kuma. Leteće vam blinde u vazduh!". Cume se javlja Dragoljubu Markoviću, besan: „To nije u redu, to ni Sloba nije radio!" (misli na hapšenje Miškovićeve otmičara). Legija je tada došao kod Dušana Mihajlovića u kabinet i obećavao da će on „da presudi Dući, ako je kriv", a da će Duća sve reći njemu, Legiji, samo da ga puste iz pritvora. Ceda je tada posećivao Slobodana Miloševića u Centralnom zatvoru i u jednoj prilici shvatio da je neko udesio da se Duća i Legija vide ispred kancelarije upravnika Blanuše.

Sasvim je izvesno da je Legija pokazao razumevanje za poslovne ambicije svog druga Duće; kako bi Duća inače dobio logističku i obaveštajnu podršku (i političku zaštitu) za svoje poslove? Kaže Zoran Janjušević, član Saveta za državnu bezbednost Dindićeve Vlade: „Provo-cirali smo ih po ulicama Zemuna (2002.), pa je jednom tako patrola policije oborila Duću Spasojevića na zemlju, a iz džipova je iskočila JSO sa oružjem... Uključili smo i SAJ u te pokušaje da ih izvučemo na čistinu, ali je to nekako procurilo". Kombinacija Legija-Duća-Kum bila je pobeđnička: svi kriminalci; svi unutar sistema državne bezbednosti; jedan na samom vrhu, sa punim pristupom podacima Službe, naročito onim operativnim i sa punim uvidom u poslove Javne bezbednosti, nedodirljiv i zaštićen petooktobarskim „zaslugama", sa oreolom „divjunaka" i „novog Obilića", komandant „najsposobnije i najbolje specijalne jedinice u ovom delu Evrope" i ostalo, čovek od koga su se prepadali svi živi iz DOS, legenda koju su složno stvorili političari bivšeg i no-vog režima i njihovi udvorički mediji; i njih dvojica, gladni skorojevići, zlikovci spremni na sve, okrutni i hladnokrvni ubice i sadisti, nadasve pohlepni, „na gladan kurac pravljeni" dodoši iz Medvede, „patriot-ski" zaslužni (za politička ubistva) i spremni da učine sve ne bi li postali capi dei tutti capi beogradskog i ostalog podzemlja. Pobeđnička kombinacija -zašto da ne? Da li je možda bilo nekoga da ih prozre i zaustavi? Koliko je njih na političkoj sceni Srbije računalo da će im ta dvojica jednoga dana možda zatrebati? I na to ćemo doći.

U svakom slučaju, kada je Cume odlučio da se legalizuje i krene u asfaltiranje, Duća se pojavio sa čuvenim balkanskim pitanjem koje u hercegovačkoj varijanti glasi IMT („Ima l' mene tute?"), a u srbijanskoj „Gde se ja to ugradujem?". Izgleda da Cume nije imao razumevanja za Dućinu ugradnju u njegov posao, finansiran njegovim parama, a ne Dućinim; nije ga Jspoštovao". Duća je rešio da se osamostali; nije mu bilo teško, jer je imao novog drugara, Legiju. Izgleda da ga je Cu-me dopunski uvredio uskrativši mu uličnu operativnu podršku surčinske organizacije u valjanju droge na sitno. Dolazi do izdvajanja Zemunskog klana iz Surčinskog. Duća Spasojević i Kum Luković formiraju ekipu sa svojim dotadašnjim „vojnicima"; pridružuju im se još neki likovi, od kojih su dvojica značajniji od ostalih: Dejan „Bagzi" Milenković, dota-dašnji nerazdvojni Čumetov vozač i pratilac; i Miladin „Dura Mutavi" Suvajdžić, dotadašnji diler heroina u Novom Sadu i Veterniku.

Početni sastav Zemunskog klana treba ovde navesti, prema „Bdoj knjizi“, jer ce svi do jednoga igrati ulogu u onome što sledi: Duča Spa-sojevič (27 krivičnih prijava, 4 manje vremenske kazne), Mile „Kum“ Lukovic (28 krivičnih prijava, neosudivan), Vladimir „Budala“ Milosavljevič (22 krivične prijave, neosudivan), Aleksandar Simovic (30 krivičnih prijava, neosudivan), brat mu Miloš Simovič (37 krivičnih prijava, jedna osuda kao maloletnika), Slavko „Sumski“ Stevanovič, Nikola Bajič, Loran „Locko“ Milič, braca Dorde i Dušan Krsmanovič, Ninoslav „Nino“ Konstantinovič, Milan „Jure“ Jurišič, Vladimir „Japanac“ Jovanovič, Slobodan „Kobac“ Neškovič i Dragan „Gagec“ Miladinovic. Kasnije će im se pridružiti Zoran „Vuk“ Vukojevic, policajac iz OUP Zemun, pa OUP Grocka i još neki likovi; neki od njih po „prekoman-di“ iz JSO (Saša „Pele“ Pejakovič itd.), a neki kao specijalni savetnici: adv. Slobodan „Boban“ Milivojevič kao pravni savetnik (i još neki advokati), inspektor u GSUP Beograd Slobodan Pažin kao savetnik za kriminalistička pitanja, inspektor SUP Novi Sad Zoran Gavanski (pravosnažno osuđen na sedam godina zbog toga); itd. Prema „Bdoj knjizi“, „Krajem 2000. godine i početkom 2001. de-latnost grupe prerasla je u otmice ljudi i puštanje za milione nemačkih maraka“. Reč je, pre svega, o dve velike otmice: Milorada Miškoviča („Delta“) i Milije Baboviča („Verano Motors“). U to vreme odnosi sa Surčincima još su prijateljski, mada odvojeni: Duča je pare od otmice Miškoviča brojao u „Kotobanji“ kod Cumeta, jer je ovaj jedini imao mašinu za brojanje novčanica. Legija i JSO pružali su obaveštajnu, tehničku, kadrovsku i logističku podršku otmičarima, kao i podatke o to-ku istrage, podatke od vitalnog značaja za skrivanje žrtava i počinitelaca do isplate i kasnije. Pola novca uzeo je Legija i potrošio ga delom na Jedinicu (ne zna se koliko); ostatom raspoloživo Duča: on odlučuje o investicijama, nagradama i trošenju.

Koračev izveštaj (o propustima u Dindičevom obezbedenju) na str. 20. konstatuje: „Dok se jedan deo MUP jasno suprotstavljao ovoj kriminalnoj grupi, savesno radio i konačno smestio u zatvor njene pripadnike, policiji su istovremeno svesno upućivane dezinformacije da je kid-napovanje Miškoviča izvršilo obezbedenje Radovana Karadžića. To potvrđuje da su izvršiooci ovog dela bili dobro obavesteni o toku istrage. To ne čudi, s obzirom da su neki od aktivnih radnika MUP bili u obezbedenju Dušana Spasojevića. O stepenu njihove agresivnosti svedoči činjenica da je rukovodilac grupe (iz UBPOK), pukovnik Mile Novako-| vič, dobijao konstantne pretnje od pripadnika osve grupe čak i na dan kad su oni uhapšeni u Parizu, zbog čega je MUP Srbije morao da obezbedi zaštitu mesta stanovanja puk. Novakoviča“. Dalje se ističe da je u | sefu puk. Radovana Kneževića -dok je bio na čelu UBPOK -stajao | saw „prateći materijal obezbeden praćenjem Zemunskog klana u vezi sa otmicom Miroslava Miškoviča. Tako je došlo do diskontinuiteta u radu koji traže objašnjenje, s obzirom da je već za vreme prelazne Vlade Zemunski klan uočen kao vodeća organizovana kriminalna grupa u Srbiji“. Tek smenjivanjem Radovana Kneževića UBPOK postaje sposoban za dalji efikasan rad.

Početak 2001. je važan: tada konačno DOS formira vladu i suočava se sa posledicama desetogodišnjeg bezdržavlja Miloševića, ali i sa posledicama četvoromesečnog bezdržavlja troglave Vlade Srbije. Dušan Mihajlovic preuzima Ministarstvo unutrašnjih

poslova, a uskoro na čelo Resora državne bezbednosti MUP dolaze Goran Petrović, kao načelnik i Zoran Mijatović kao zamenik načelnika. Sva trojica u početku ne dovode u pitanje postojanje i ulogu JSO, niti integritet njenog komandanta, Milorada Ulemeka Lukovića Legije. Staviše, na svojoj prvoj konferenciji za štampu Goran Petrović kaže da je JSO „jedinica neophodna“, iako već postoje barem dve mnogo iskusnije i kompetentnije anti-terorističke jedinice u SRJ: Specijalna antiteroristička jedinica MUP Sr-bije (SAJ; osnovana još 1978.) i Antiteroristička jedinica 63. padobranske brigade Vojske Jugoslavije (nastala iz elemenata Specijalnih snaga i Vojne policije, sa tradicijom još od 1973.); obe jedinice više su nego dovoljne za svaku zamislivu situaciju ili krizu. Pritom ni sastav, ni obuka JSO ne odgovaraju potrebama antiterorističke jedinice; JSO je jezgro neke buduće vojske, a ne policijske jedinice.

Legija je i dalje nedodirljiv.

I dok Ljubiša Buha Cume asfaltira puteve, Duča i Legija rade drogu i otmice, a sve više i ubistva: treba uklanjati konkurenciju, jer je bara mala, a krokodila mnogo. Kao ilustraciju navodimo spisak ubistava u Beogradu od 5. oktobra do kraja 2002. godine:

Milutin Ščepanović (31), „Miča Križan“ i telohranitelj Gradimir Plakalović (36), iz Obrenovca: 15. februar 2001, oko 22:10, ubijeni u „Mercedesu 600“ u pokretu, Kneza Miloša 70. Automatska puška, praćeni.

Miodrag „Gidra“ Stojanović (51), „najjači Srbin“: ubijen 18. februara 2001. usred belog dana, ulazeći u „Audi 4“ kod stadiona JNA. Sačekuša, pištolj.

Milan „Bombona“ Dorđević (50), Arkanov kum: ubijen 11. marta 2001. u sačekuši, u autu blizu kuće (još dve žrtve kolateralno). Sačekuša, automatsko oružje.

Luka Mirković (39), „biznismen“: ubijen 24. aprila 2001. u kući, Medaković 3, kroz prozor. Prepad, „Škorpion M-84“.

Milan Rajković, radnik MUP Crne Gore: ubijen na ulici 30. aprila 2001. Sačekuša, pištolj.

Zoran „Prika“ Ristović, pripadnik JSO, krajiški Srbin od početka sa JSO: zverski mučen i ubijen juna 2001. Prati ga reputacija hladnokrvnog ubice. Hladno oružje.

Branislav „Trojke“ Trojanović (48), vlasnik FK „Zvezdara“: ubijen 21. jula 2001. u automobilu ispred kuće, kad je kretao na aerodrom. Sačekuša, pištolj s prigušivačem.

Vladan „Sida“ Vidović (29), poznati kriminalac: ubijen 26. jula 2001. u vikendici, selo Guberevac.

Momir „Gavra“ Gavrilović, kodno ime u ratovima 1991-95: „pukovnik Perić“, radnik RDB sa dugom istorijom u JSO i Krajinama: ubijen 3. avgusta 2001. oko 22:15 u Džona Kenedija, dok je išao kući iz dućana. Sačekuša, pištolj 7,65 mm sa prigušivačem. Istoga dana bio je u kabinetu Predsednika SRJ Koštunice i vodio razgovore sa Ljiljanom Ne-

deljković, šeficom kabineta i savetnicima Radom Bulatovićem i Gradi-mirom Naličem o „kriminalu u Vladi Srbije“.

Slavko „Mija Pijuk“ Mijović (50), bliski Arkanov prijatelj: ubijen 18. oktobra 2001. Nema detalja.

Miroslav „Sekula“ Sekulić (39), „biznismen“: ubijen 10. novembra 2001. na Obrenovačkom putu. Auto u pokretu, automatska puška.

Veljko „Cerka“ Cerović (43) i Ranko „Rustikal“ Vasiljević, pripadnici „bosanske ekipe“ u Beogradu: ubijeni 23. decembra 2001. u kafi-cu „Plavi jahač“ u Beogradu. Automatska puška, prepad.

Boško Buha, general policije, bivai načelnik SUP Beograd i pomoć-nik načelnika Javne bezbednosti MUP Srbije: ubijen 10. jula 2002. kad je oko 02:40 ulazio u vozilo, na Dunavskom keju kod hotela „Jugoslavija“. Sačekuša, automat „Heckler und Koch“ MP-5, 9mm.

Sredoje „Sljuka“ Sljukic (30), zvezdarski gangster: ubijen 27. septembra 2002. oko 23:45 na autoputu u visini Sava Centra. Auto u pokretu, sustignut i presretnut. Automatska puška. S njim stradao i rodak Zoran Šljukić.

Jovan „Cuner“ Guzijan (30), zemunski gangster: ubijen 5. oktobra 2002. uveče na novosadskom autoputu, raskrsnica sa Solunskom. Auto u pokretu, automatska puška, praćen. Dva saputnika ranjena.

Ivan Kontić (32) iz Budve: dignut u vazduh 13. oktobra u rano jutro kad je ulazio u „Audi 6“ beogradske registracije u ulici Cara Lazara. Paklena mašina.

Ivica Jovanović (32): ubijen 7. novembra 2002. ispred servisa „Porsche“ u ulici Jove Ilića 9, Voždovac. Zaseda: došao u drugom vozilu po svoje; pucano iz vozila u pokretu, automatskim oružjem.

Nenad Batočanin (38) pomoćnik načelnika 1. Uprave (Obezbedenje lica i objekata) Saveznog MUP i Zeljko Skrba (41), bosanski gangster (Doboj; blizak Momi Mandiću); ubijeni 26. novembra 2002. u 21:15 is-pred stadiona „Zvezde“, gde su igrali mali fudbal. Zaseda, automatska puška iz vozila u pokretu u parkirano vozilo SMUP.

Za veći deo ovih ubistava biće kasnije osumnjičeni Zemunci Duče Spasojevića; razlozi se uglavnom svode na borbu za monopol nad be-ogradskim podzemljem, to jest nad profitima iz kriminalnih radnji. Deo spada u „ostavinsku raspravu“ oko nasledne mase Željka „Arkana“ Ra-žnatovića; ubistvo Prike spada, pak, u unutrašnje i međusobne kolegijalne odnose pripadnika Jedinice za specijalne operacije Državne bezbednosti MUP Srbije.

Tri slučaja su od posebnog značaja: ubistva Momira Gavrilovića, Boška Buhe i Nenada Batočanina i Željka Škrbe. Na to cemo se vrati-ti kasnije; recimo samo da sva tri imaju

velike političke i operativne implikacije: ubistvo Gavrilovića do kraja je produbilo već postojeći sukob Demokratske stranke Srbije sa ostatkom DOS, naročito sa Demokratskom strankom; ubistvo Boška Buhe duboko je poremetilo samopouzdanje policije i veru javnosti u nju; ubistvo Batočanina i Skrbe bilo je jasno upozorenje da je MUP infiltriran i da je operativna bezbednost akcije „Svedok" koja se upravo sprovodi i koja će 12. marta 2003. postati akcija „Sablja" - već probušena i to iznutra.

DOS je, dakle, januara 2001. preuzeo Vladu i ministarstva; uskoro se stvari otvaraju: MUP pronalazi „štek" od 660 kilograma heroina u vlasništvu Državne bezbednosti; Rade Marković biva uhapšen; pokušaji atentata na Vuka Draškovića rasvetljeni su, ali „nema dokaza" na osnovu kojih bi policija odmah uhapsila Legiju, Duču i ostatak ekipe iz Zemuna i JSO umešane u budvansku avanturu; u hapšenju Miloševića pojavljuje se beli kombi „Chevrolet" iz koga iskaču maskirani ma-garci u civilu i izvode cirkusku predstavu i pokaznu vežbu na temu „Specijalci u akciji" u Užičkoj ulici; Duča je besan: „Idioti koriste kombi kojim smo odveli Stambolića!" (uzgred: to nije bio taj kombi). Milošević leti u Hag, DSS je na smrt uvredena, Koštunica tvrdi da „nije bio obavešten" mada je sedeo na sastanku Predsedništva koalicije DOS kada je odlučno da se ovaj izruči; odluku nisu potpisali Koštunica i Svilanovic; odnosi se ubrzano hlade. Legija je i dalje nedodirljiv.

Naredno poglavlje je doslovno prenet tekst iz lista „Vreme" (br. 682 od 29. januara 2004.) i autor ne misli da je potrebno bilo šta dodati ili oduzeti; do zaključenja ove knjige nije bilo nikakvih novih detalja oko toga. Unosimo taj tekst uprkos dramaturškoj asinhroniji sa pričom koju pričamo, jer ga nema smisla prepričavoti.

4. Duča

(Dopunska naknadna objašnjenja data su u kurzivu; M.V.) Prilozi za biografiju Duče Spasojevića

Kako su se iz pritvora vadili Duča, Kum, Simovići, Budala i ostali zemunski umetnici, jer je nepraktično voditi poslove iz Centralnog zatvora; ko im je u tome pomagao, namerno ili iz gluposti; ko je koga izvačario na kraju: Duča Legiju ili obrnuto; kako su se stvari početkom marta 2003. naglo i iznenada zgusnule, ko se u tome snašao, a ko nije i ostale zanimljivosti Tokom operacije „Sablja" vlast i opozicija u više su se navrata gdale pitanjem „Ko je pustio iz pritvora Dušana Spasojevića?" kao skandaloznim i kompromitantnim vrućim krompirom. Pitanje je bivalo garnirano i pratećim neizbežnim pitanjima: da ko je sve išao u Silerovu (više njih nego što se obično misli), a ko u CZ i zašto; da ko se njuškao sa Dučom, ko sa Čumetom, ko sa „Crvenim beretkama" a ko sa J svima njima zajedno; ko je kome smeštao podvale i poturao dezinformacije, ko je naseo, a ko nije itd. Sva ova pitanja dobiće svoje odgovore pre ili kasnije, kad se ustanove činjenice (a to će potrajati), pa ćemo se zabaviti onime što se moglo do sada doznati od pouzdanih svedoka iz policije, tužilaštava i sudova.

Priča počinje maja meseca 2001: u Parizu bivaju uhapšeni Dučaj (Spasojevič), Kum (Mile Luković), braća Simovići (Miloš i Aleksandar) i Vlada Budala (Milisavljevič), a zbog posedovanja falsifikovanih pasoša SR Jugoslavije. Duča je tada već veoma mocan i opasan čovek: uhvatio je vezu sa Legijom i Državnom bezbednošću još ranije; stekao je početni kapital u zajedničkim poduhvatima otmica bogatih ljudi uz upotrebu resursa JSO, pre svega obavestajnih; na Ijudske ce se osloni-ti uskoro. Dučina ekipa je krenula u Bogotu, Kolumbija; sigurno ne iz turističkih razloga. Izgleda da su se u Parizu zadržali neko vreme (odatle bi mogle biti i čuvene fotografije iz pariskih provoda, objavljene tokom akcije „Sablja“). Izgleda takode, kažu policajci, da su organi bezbednosti u Srbiji i Francuskoj (uključujući i francusku službu bebednosti DST, ali i francuski ured američke DEA) bili svesni svrhe tog putovanja i da je namera bila da ih se isprati u Bogotu, da ih se tamo dočeka i da se ustanove veze i poslovi, pa da ih se na povratku digne -ako bude sreće sa robom; ako ne -da se čeka pojava kokaina od kolumbijske veze i dode do podataka kako je i preko koga stiglo. Tako barem kažu u maju (2001.) policijski izvori: da je takav bio dogovor naših, francuskih i američkih agencija. Ceo plan propada kada ministar Dušan Mihajlović u tom trenutku počinje da obećava ostavku „ako se za trideset dana ne otkriju otmicari Miškovića iz „Delte“; policija već sumnjiči Duču i ekipu za to otmicu, pa nastaje i politička kriza tipa: propade demokratska vlada u Srbiji ako se ta otmica ne rasvetli. Francuska policija na zahtev MUP Srbije tada doslovce vadi Duču i ekipu iz aviona za Bogotu u kome su već sedeli i kreće procedura izručenja po optužbi za falsifikovane pasoše. Uzgred: dokumenta su bila vrhunski falsifikovana i moguće je da potiču iz resursa Državne bezbednosti; francuske vize bile su prave.

KOLUMBUSKA DANGUBA: Duča je besan: „Lišili ste ovu zemlju deviznog prihoda, miliona evra! Mi bismo koku iz Kolumbije izvezli na Zapad, a pare bi došle ovamo“, kaže on policiji. E, sad: politika gonjenja za falsifikovane pasoše bila je labava; to je ionako opštinska nadležnost i kazne su većinom blage. Pojavio se problem pritvora, upravo iz tih razloga, zbog male zaprečene kazne. Okružni javni tužilac Rade Terzić insistira da se pritvor produži zbog istrage o otmicama Miškovića („Delta“), Aleksića („Interspeed“, Subotica) i Vukovića iz Novog Sada (vlasnik benzinske pumpe), na kojima policija radi grozničavo, ali još nema kompletirane dokaze.

Krajem maja meseca, međutim, Rade Terzić počinje da insistira da Duča i ekipa budu pušteni iz pritvora jer „nema dokaza“. Na sastanku u MUP policija referiše: svedoci su preplašeni; u Silerovoj su našli pro[^] storiju u kojoj plastični poklopac električne utičnice ima tragove krvfl čoveka kome su to pucali u koleno dok su ga držali (taj je u meduvre-«1 menu pobegao u svet); nadzora e kamere na naplatnoj rampi snimile su automobile kojima su u Suboticu i natrag išli otmicari, ne plativši pu| tarinu; Vukovića je tipovao Nenad Opačić, ali je onaj koji je tipovac Aleksica pogrešio, jer ovaj nije bio vlasnik firme „Interspeed“, već sa[^] mo neki menadžer koji se jeste obogatio, ali ne toliko koliko se Ducž nadao; u otmici je korišćen „VW Passat“, vlasništvo Slavka „Šumskog“ Stevanovića; u kolima su nađeni tragovi Vukovićeve krvi i telefon jednog od braće Simovića; Šumski tvrdi da je auto pozajmio Simoviću onda Šumskog neko otima i mlati, pa on više neće da priča, kaže da je i to što je rekao - rekao pod pritiskom; uveren je da su ga oteli tukli policajci i uopšte cela stvar veoma slična slučaju Limara (Dragana Ilića iz slučaja ubistva Boška Buhe).

Maja meseca 2001. u policiju dolaze Rade Terzić, Siniša Simić (tadašnji okružni i kasnije republički tužilac) i Goran Ilić (opštinski ja\ tužilac Prvog OJT). Kažu da dokaza za otmice nema, a da Duća obećava da će otkriti počinioc tih otmica ako bude pušten na slobodu. To kom juna nudeno je jemstvo od 300 hiljada maraka za puštanje iz pr tvora Duće i ekipe po predmetu falsifikovanih pasoša; Rade Terzić tražio da se jemstvo prihvati. U ponovljenom zahtevu Dorde Mirkovi^ predsednik IV Opštinskog suda, odbija jemstvo; i tako više puta, pa pi tvor ostaje. Dućini poslovi su paralisani, a najbliži saradnici su s nji u Centralnom zatvoru; tako se ne može raditi, a i vreme teče, što je kritičnog značaja, jer i policija radi svoje. Vremenska dinamika je ključna i Duća se nervira, poteže sva sredstva preko advokata i prima razne posete u zatvoru.

SPASAVANJE PRITVORA: Predmet falsifikovanih pasoša do ta-da je već u fazi optužnice koja treba da ide sudiji IV Opštinskog suda Željku Scepanoviću. Predmet se, međutim, dodeljuje drugom sudiji, Pančevskom (kadru SPS). Sudenje je zakazano za 17. juli, ali je iz nekog razloga koji bi valjalo razjasniti u međuvremenu pomeren na 13. juli. To je važno zato što policija grozničavo radi na prikupljanju do-kaza i svaki dan im je dragocen. Navrat-nanos piše se krivična prijava za otmice i za jedan slučaj iznude, ne bi li se na sudenju ishodio pro-dužetak pritvora po tom osnovu. Sudenje za falsifikovane pasoše vuče se do ranog popodneva 13. jula i stvar postaje dramatična: sudija Pan-čevski već počinje da pita optužene hoće li se uredno odazivati budućim pozivima; očigledno je da će ukinuti pritvor. Zamenik IV Opštinskog javnog tužioca Miroslav Vitorović trči kod istražnog sudije koji je dobio predmet otmica, Milana Londrovića i izlaže situaciju: ili će on odrediti pritvor odmah, ili će otici u Centralni zatvor i sačekati ovu petoricu da dođu da se razduže, pa ih to saslušati i odrediti pritvor. Odlučuju se za drugu varijantu i idu u CZ. Sudija Pančevski ukinuo je pritvor i petorica se vraćaju u CZ po stvari, ali tamo ih čeka istražni sudija Londrović; njihov advokat Boban Milivojević odmah telefonira Radetu Terziću.

Duća je veoma ljut: „Znate li vi šta radite?“, pita tužioca Vitorovića. Vitorović nudi nagodbu: neka Duća kaže ko su počinioci tih otmi-ca, kad već tvrdi da zna, pa ćemo dalje lako. „Onda sam ja mrtav čovek“, kaže Duća. „U tom slučaju u pritvoru ste barem sigurni“, kaže Vitorović. Duća: „Ali da me ne držite duže nego što treba“. Tada je određen pritvor u predmetu otmica, a osuđeni su za falsifikovane pasoše i neki pištolj naden u autu.

U istrazi o otmicama policija je pala s nogu poredeći kompjuterske listinge kontakata lica iz obe mreže mobilne telefonije. U konačnom izveštaju, međutim, fale Neša Opačić i Bagzi (Dejan Milenković): Nešu ne daju „odozgo“; ne daju Bagzija, jer je on „Cumetov šofer“; izgleda da je to bila reč o nekim policijskim nagodbama i politici; nije isključeno da je Cume već u pregovorima sa policijom. Tada dolaze do saznanja da je po Dućinom nalogu Marko „Mamica“ Petrović ubijen i zakopan, pod sumnjom da cinka policiji. Porodici su rekli da se on „skrka“, čak su i slali neke pare iz inostranstva, a Slobodan Pažin je sebe zvao sa Mamicinog telefona da pokaže kako je ovaj živ.

Početkom avgusta 2001. (8. avgusta) treba produžiti pritvor petorici po delu otmice i iznude. Zamenik IV Opštinskog javnog tužioca Dušan Simić nešto mnogo zagleda po predmetu; Rade Terzić se upadljivo mnogo interesuje. Istražni sudija Londrović i tužilac Vitorović traže pro' duženje pritvora; Dušan Simić protestuje jer „nema dokaza, a ja sanij javni tužilac“. Pritvor se ipak produžava. Nervoza raste. Iz do sada objavljenih iskaza u

istrazi po atentatu na Dindiča doznajemo detalje: Duča je smislio da za otmice optuži Mamicu (koga je već dao ubiti), Nikolu Bajiča (koji mu je dužan život, jer ga nije ubio kad je trebalo, p^| sada može toliko da mu se oduži) i neke neidentifikovane Bosance „u Karadžićevog obezbeđenja" čija će mu imena njegov drug Legija sve naći, a nedostupni su svakako. Plan će početi da se sprovedi kasnije kad Duča bude izašao iz pritvora. Tokom jula, avgusta i septembra 2001. Surčinci i Dučin advokatl Boban Milivojevič (o kome će se tak kasnije mnogo toga saznati) trčej i dovode razne svedoke na temu otmica koje će Duča „rasvetliti". Alek-sič (žrtva otmice u Subotici) nervno je slomljen; porodica je primala preteče pozive i snimila ih: veštačenjem je identifikovan glas Kuma Lukoviča. Kako ste došli do Kumovog glasa na telefonu? Pa, kaže Mil^ Novakovič, dok je policajac u CZ razgovarao sa Kumom, napravi neki problem; policajac zove Mileta i kaže Kumu: „Uostalom, evo telefon, pa neka ti Mile objasni...", pa policija snimi Kumov glas pre ko telefona. One čuvene „dlake za analizu DNK" u slučaju otmice Miškoviča nema, niti je ikada postojala. Postoji samo kapa koju je Miškovič sačuvao dok su ga izbacivali iz auta kada je pušten. Osim toga, prva stvar koju je Miškovič uradio kada se dokopao kuće bila je da opere cipele na užas istrage.

U septembru treba produžiti pritvor ponovo. Žena, svedok u predmetu iznude, odjednom menja iskaz i ne tereti Duču. Duča 7. septem-bra 2001. biva pušten iz pritvora. Nekoliko dana kasnije iz Okružnog javnog tužilaštva dolazi još jedan predmet za iznudu: Spasojevič, Lukovic, Krsmanovic, Jurišič i Nikola Bajič. Ispalo je da je reč o nekom građevinskom preduzimaču koji je Surčincima gradio kuće; Duča je sve placao. Ostali su čoveku dužni, pa su ga premlatili kad je tražio pare. Pred-met je vodio sadašnji prvi zamenik Okružnog javnog tužioca Dušan Lon-čarevič (koji je sa istražnim sudijom Goranom Čavlinom bio dežuran kad su tokom „Sablje" poginuli Duča i Kum u Barajevu); do 3. jula u pritvoru je bio Bajič, a Krsmanovič i Jurišič su u bekstvu. Lončarevič uzi-ma predmet u razmatranje i predlaže da se Bajič pusti iz pritvora, što istražni sudija i čini. Predmet ostaje da miruje, ali ne i Duča.

PATRIOTSKE IGRE: U svom iskazu u istrazi Miladin „Dura Mutavi" Suvajdžić daje detalje Dučinog plana kako da oslobodi svoje saučesnike: u dogovoru sa inspektorom policije Slobodanom Pažinom, koji će kabinet ministra Mihajloviča obavestavati o „napretku" Dučine privatne istrage, Duča označava Mamicu, Nikolu Bajiča i te neke Bosance bliske Radovanu Karadžiću kao otmičare; navodno su pare bile namenjene Karadžiću, što je Duča procenio kao taman dovoljno „patriotsko" razvodnjavanje stvari. Legija, međutim, menja mišljenje o tome; Dura Mutavi kaže da je „neko to stopirao, ne znam ko" i taj plan pada u vodu. Sada treba nekako izvući Kuma, Simoviče i Budalu iz pritvora...

Uskoro Duča dolazi kod Vitoroviča u pratnji dva klipana sa „motorolama", veoma nalik na službena lica. U napetom i neprijatnom razgovoru Duča uvijeno preti: pominje Vitorovicevu porodicu i dete; Vi-torovič ga obavestava da zna gde njegova, Dučina, kčer igra tenis i šta sad? Duča pominje Čedu (Jovanoviča), onako izdaleka; ukratko, Duča traži da Kum Lukovič bude pušten. Vitorovič odbija; Duča, sa izvesnim respektom, kaže: „Vi ste jedini koji ste odbili" i odlazi. Po rečima Djure Mutavog, tada Duča počinje da „daje gas" Legiji i da mu „pere mozak": te treba vlast da vuji njihovu moc (moč JSO, to jest); te treba naše ljude postaviti na čelo Državne bezbednosti; te naši ljude sede u

pritoru i treba Vladi i Djindjiću pokazati ko ima moć i ko je pravi patriota; itd. Duća, dakle, Legiju „pali na gurku“ („gasira ga“, u zemunskom žargonu) kombinacijom laskanja i „patriotske“ retorike, sve to ne bili li svoje ortake izvukao iz pritvora. Legiji, već smenjenom i penzionisanom, ne treba mnogo; on ionako kontroliše Jedinicu za specijalne operacije: njihovo je uverenje da je on samo „formalno“ smenjen. Posle dve diskretne posete Milorada Ulemeka Lukovica Legije centru JSO u Kuli, pobuna je spremna; čeka se samo povod. Povod je - namerno ili slučajno -p ružio onaj kome je palo na pamet da pošalje JSO da hapse braću Banoviče u Obrenovcu (po optužnici Haškog tribunala), mada za tim nije bilo nikakve taktičke ili druge potrebe: Banoviče, piljare na pijaci, mogao je da uhapsi OUP Obrenovac bez ikakvih problema. Ali, iz nekog razloga koji Srbiji treba jednoga dana objasniti, upotrebljene su famozne „Crvene beretke“, što je dovelo do neslučenih (ili slučajnih) posledica.

TO ZNA SAMO RADE TERZIČ: Devetog novembra 2001. dolazi dooružane pobune Jedinice za specijalne operacije Resora državne bezbednosti MUP Srbije. Na dan kada su blokirali autoput kod centra „Sava“, 12. novembra, Rade Terzič dolazi u IV Opštinsko javno tužilaštvo, uključuje televizor i kaže: „Pogledajte. Vidite li šta se radi? Prvi zahtev JSO je da se Francuzi' (Kum, braća Simovići i Vlada Budala) puste iz pritvora. Otmičari su novcem od otkupa finansirali one koji za velike pare čuvaju haške optuženike“. Rade Terzič očigledno zna nešto što u tom trenutku niko drugi ne zna - čak ni Kabinet ministra unutrašnjih poslova.

Njegov zahtev da se pritvor Kumu i ostalima ukine bio je odbijen i on odlazi, veoma ljut. To je bio ponedeljak, 12. novembar 2001; u petak, 16. novembra, Rade Terzič šalje obavezno uputstvo (naredbu) br. 667-01 da se iz pritvora pusti samo Mile Kum Lukovič i da ga IV Tužilaštvo „usmeno obavesti“ o izvršenju. Biljana Radovanovic, opštinski javni tužilac IV OJT, postupa po uputstvu, jer ne može drugačije. Kasnije će je-dan visoki tužilac reći da „gluplje obavezno uputstvo nikada u svojoj karijeri nije video“. Istražni sudija Londrovič predlaže da se onda svi puste -kad je takva stvar, ali predsednik suda Mirkovič pušta samo Kuma i zadržava u pritvoru braću Simoviče i Budalu. Treba imati u vidu i okolnost da je zaprecena kazna za otmicu tada bila manja nego za iznudu; to je posledica prethodne višegodišnje raširene prakse reketiranja; otmica za ucenu bilo je malo, dok Duća i Legija od otmica bogatih ljudi nisu napravili industriju koja je donosila milione eura. Oružana pobuna JSO nije, po oceni Dure Mutavog, ispunila sve Dućine ambicije, jer je Legija bio zadovoljan time što je Bracanoviča namestio za zamenika načelnika Državne bezbednosti. Nikada tokom pobune JSO niko nije pomenuo puštanje Kuma, braće Simoviča i Budale kao jedan od zahteva „Crvenih be-retki“; niko osim Radeta Terziča, koji je sam pustio Kuma na kraju, kada ništa drugo nije uspelo... Decembra 2001. Mioljub Vitorovič podiže optužnicu za otmice Miškoviča, Aleksica i Vujoviča, tražeci istovremeno da MUP nastavi sa prikupljanjem podataka od niza lica na dostavljenom spisku. Simovići i Budala pušteni su iz pritvora po podizanju optužnice, jer su istekli rokovi. Sudenje kreće, svi dolaze redovno na rasprave -osim oštećenih i svedoka optužbe; razumna pretpostavka je da su zastrašeni. Ceo kvart oko suda blokiran je craim džipovima i dripcima sa „motorolama“ i tamnim naočarima; sudnica je puna takvih, ali policija ne postupa; to se izgleda smatralo za normalno.

UBRZAVANJE: Do februara 2003. ne dešava se manje-više ništa u toj stvari. U februaru zakazuje se važan sastanak u Makišu, u sedištu UBPOK (Uprave za borbu protiv organizovanog kriminala). To su Mile Novaković iz Uprave kriminalističke policije MUP Srbije, Boro Banjac (UBPOK), tužilac Vitorović i još jedan čovek; Milan Obradović (GSUP Beograd) kasni i pridružuje se uskoro. To se događa dva dana po izlasku prvih Čumetovih izjava i pisama po štampi. Ljilja Bu-ha već je bila kod Nebojše Maraša (zamenika Okružnog javnog tužioca) i dala izjavu; firka oko Čumeta naglo raste, jer on ne izbija iz me-dija sa svojim izjavama, intervjuima i pismima. Razmenjuju se mišljenja i podaci; u vazduhu se oseća neka velika i dramatična promena. Ba-njac kaže: „Bili smo kod premijera Dindića i imamo podršku -do kraja!". Nebojša Maraš i Veselin Mrdak (obojsica iz Okružnog tužilaštva) bili su sutradan tamo na sličnom sastanku. Izgleda da su učesnici tih sastanaka bili pažljivo birani.

Stvari počinju da se naglo zgušnjavaju početkom marta 2003. U to vreme, posle eksplozija u „Difensu", svi optuženi na sudenju za otmice i njihova ekipa presrećni su, cere se od uva do uva i otvoreno se raduju. Nešto visi u vazduhu, to se oseća. Zakazuje se sastanak u MUP, u ulici Kneza Miloša. Sreću se Mile Novaković; Jovan Prijčić, specijalni tužilac i jedan zamenik opštinskog tužioca, upućen u ceo slučaj. Prijčić je optimista: „Hoćemo li sve da ih sredimo?" Opštinski tužilac predlaže: trebalo bi da Ljubiša „Čume" Buha da uredan iskaz po ZKP, pa da se onda krene u medije sa podacima i da se polako formira javno mnjenje. Narednog dana prestaju Čumetova pisma po novinama. U to vreme Čume je već spakovan i gotov za svedoka-saradnika i u rukama je policije. (Čume će svoj iskaz po ZKP potpisati 10. marta 2003. u prisustvu Jovana Prijčića.)

VELIKO FINALE: U isto vreme, kako kaže Dura Mutavi (koji je to čuo od Kuma Lukovića), tačnije 1. marta 2003. Legija doznaje od Zvezdana Jovanovića Zvekija da je neki Zvekijev rođak iz Uprave bezbednosti Generalštaba načuo kako će Legija biti uhapšen 15. martaj 2003. Legija tada, 1. marta, napušta svoj stan u Filmskom gradu, gde je obezbeđivala JSO, prelazi u „štek", stan u Omladinskih brigada 8/s i postaje ilegalac; još nije jasno ko od JSO ostaje da ga obezbeđuje informacije su protivrečne (kasnije se doznaje da ga je čuvao neki "Skene" Sare).

Jovan Prijčić onda putuje nekuda (u Slovačku) da sasluša Čumeta. Tri dana kasnije, u ponedeljak, 10. marta, vraća se sa Čumetovim preliminarnim iskazom (danas znamo: uredno datim po ZKP i potpisanim, dakle vazećim na sudu). Kaže da je Čume pristao da bude okrivljen, ali samo kao pomagač, Logistička podrška. Pominje ono famozno brojanje para (jedini je Čume imao aktasnu) u njegovoj kancelariji, para od otmice Miškovića; Legija je uzeo tri i po miliona, kaže Čume. Za četvrtak, 13. mart 2003, dogovara se Čumetovo saslušanje po ZKP, u prisustvu branioca i tužioca i hapšenje Zemunaca istoga dana, u četvrtak uveče. „Ne može Legija!", kaže Jovan Prijčić.

Legija u utorak, 11. marta 2003. zove Jovana Prijčića i hoće da se njih dvojica nadju toga dana. Nisu se našli; Prijčić nije pristao.

Jedanaestog marta, u utorak, Jovan Prijčić kaže: „U četvrtak, 13. marta, hapsimo Duču i sve ostale!".

U noci između ponedjeljka (11. marta) i utorka (12. marta), Zoran Dindić „postrojio je“ republičkog tužioca Sinišu Simića i okružnog tužioca za Beograd Radeta Terzića i zapretio da će ih pohapsiti ako se odmah ne krene u akciju protiv Zemunskog klana.

Dvanaestog marta Zoran Dindić ubijen je ispred zgrade Vlade Srbije...

... Kada je postao republički javni tužilac, Dorde Ostojić upoznaje se sa papirima, poziva k sebi Radeta Terzica i zahteva njegovu ostavku. Rade Terzić prvo odbija, ali ga Ostojić suočava sa tužnim činjenicama; Terzić predlaže da ode u Okružno tužilaštvo i tamo napiše ostavku; Ostojić mu kaže da nema potrebe, jer je daktilografkinja to, iza vra-ta. Svedoci kažu da su se Terziću dok je donosio ostavku ruke tresle tako da se čulo šuštanje papira. Opšta je ocena da je Terzić jedva izbegao krivični progon.

Sva ostala pravosudna lica osve drame još su to gde su bila, osim Dušana Simića (otpušten) i Siniše Simića, bivšeg republičkog tužioca, koji je otišao više po komandnoj odgovornosti, formacijski, nego zbog neke svoje krivice; on je po svim svedočenjima - čovek pošten i stručan; zbog tih kvaliteta Dorde Ostojić je čak tražio da Siniša Simić ostane kao zamenik republičkog tužioca, ali mu nije bilo udovoljeno.

P.S: Sudenje po delu otmica Miškovića, Aleksića i Vujovića završeno je početkom aprila 2003. Svi osim Legije bili su na optužnici, a dodat je i Slavko „Šumski“ Stevanović. Važan svedok optužbe za iznudu, žena onog preduzimača koga su tukli jer su mu dugovali pare, odustala je od svog prvobitnog iskaza: „Niste u stanju da me zaštitite“. Samog preduzimača tokom akcije „Sablja“ policija u Zemunu hapsi zbog posedovanja automatske puške. Šta će mu puška? Preduzimač kaže: „Kad sam pitao ko će me zaštititi od Duće i ekipe, policijski inspektor mi je rekao da kupim pušku i da se štitim sam“.

Kad Duča kaže

Ilustracija Dučinog karaktera i moci došla je početkom 2003. od nekog zemunskog narkomana, uhapšenog zato što je u kancelariju Cumetovog advokata Stevana Protića bacio ručnu bombu. „Duča mi je rekao 1 da dodem na jedan čošak. Oni su došli autom, dali su mi bombu, rekli da izvučem osigurač i bacim bombu u izlog, pa su otišli. To sam i uradio“. Na pitanje da li je svestan da je u kancelariji moglo biti ljudi i da je neko mogao da strada, taj narkoman kaže da je to bilo svejedno. Zašto? „Zato što kad Duča nešto kaže, ne pita se više ništa“. Jedan je tako pitao „A što baš ja?“, pa ga je Duča stavio u auto i odveo u Šilerovu; tamo mu je u mengelama polomio prste na rukama i nogama, pred većom grupom njih, saradnika Zemunskog klana. Poruka je bila jasna.

5. Pretorijanci

U proleće 2001. Milorad Ulemek Luković Legija mogao je da bu-de miran: istu to ciglu koju je prodao Zoranu Dindiću 4. i 5. oktobra 2000. uspeo je da proda i Vojislavu Koštunici dva dana kasnije, kada ga je Dindić doveo novom predsedniku SR Jugoslavije, pred kojim se Legija mangupski zaklinjao na Bibliju, poklonio mu nekakvu ikonu, kr-stio se kao ruski kaluder i uopšte uspešno odigrao svoju novu ulogu „branioca demokratije“, hrišćanskog viteza i svetog ratnika.

Onda je posle Petog oktobra 2000. veći deo Jedinice za specijalne operacije Državne bezbednosti MUP Srbije otišao na jug Srbije da svojim prisustvom pomogne smirenju tamošnje krize. Tamo su se par me-seci kurčili u svojim najskupljim uniformama, sa svojom najsavremenijom opremom i vozilima „Humvee“, ali sve dobro pazeći da slučajno ne pridu Velikom Trnovcu, glavnom centru trgovine heroinom. Nije da su bili jedini: niko iz MUP i Vojske Jugoslavije (osim neka dva vojnika ugovorca koji su u neznanju prošli kontrolni punkt pred Trnovcem ne obracajuči pažnju na panične znake saobraćajaca da ne idu tamo, pa su ih posle jedva žive izvukli) nije smatrao za shodno da taj Veliki Trnovac, aglomeraciju kod Bujanovca, a taman blizu tromede SrbijaKosovoMakedonija, opkoli i ljudski pretrese. Takva akcija, znalo se, bila bi veoma rastužila čitav niz jako bogatih i jako značajnih Ijudi na Balkanu najšire shvaceno. Konkretnije: Duča, Kum i Kosmajac bili bi jako tužni; o albanskim umetnicima i da ne govorimo. Osim toga, ozbiljni Ijudi iz Velikog Trnovca imali su godinama dobre odnose i prijateljsku saradnju sa lokalnom policijom.

Pošto su Radomir Marković, načelnik Resora državne bezbednosti MUP Srbije i njegovi Ijudi imali dovoljno vremena da sklone ili unište najdelikatnije tragove u arhivama Službe -pre svega one koji ukazuju na najnovije afere -stanje u Službi malo se opustilo. Nova vlada, osnovana krajem januara 2001, bila se zabavila o svom jadu i o jugu Srbije, gde im je baš nekako zgodno bila smeštena lepa mala oružana pobuna, koliko da imaju da rade nešto gde će im JSO trebati. I to je, slava Bogu, prošlo, a Dušan Mihajlović preuzeo je MUP Srbije, dok su Goran Petrović i Zoran Mijatović preuzeli Državnu bezbednost, kao načelnik Resora i zamenik, respektivno.

Ne zna se kome je od te trojice bilo teže, istini za volju. Dušan Mihajlović nasledio je policiju koju je Milošević punih četrnaest godina kvario, korumpirao i zloupotrebljavao: od uličnog kriminala do ratovanja van granica Srbije. Petrović i Mijatović nasledili su Službu koja je za sve to vreme bila glavno sredstvo za infiltraciju i subverziju susednih država, za infiltraciju i špijuniranje domaće opozicije, za kršenje sankcija, fmansijske malverzacije sa inflacijom, deviznom gotovinom, cigaretama i akciznim robama; za trgovinu drogom, za kontrolu saradničkih veza u kriminalnom podzemlju i za ubijanje političkih protivnika.

U Resoru državne bezbednosti, kao izdvojena i apsolutno nezavisna od svih zakona i propisa organizaciona jedinica, bila je i Jedinica za specijalne operacije, tzv. „Crvene beretke“; prava nevladina organizacija, odgovorna jedino Miloševiću, mimoilazeći uobičajeni zakonski lanac subordinacije i komandovanja. Ministri unutrašnjih poslova Zoran So-kolović i Vlajko Stojiljković nisu imali nikakvu vezu sa JSO; Jovica Stanišić, načelnik RDB (1991-1998.) imao je kontrolu preko Franka „Frenkija“ Simatovića,

osnivača JSO, ali je Jovica najuren novembra 1998. Frenki je ostao do 2002, veoma uticajan, mada donekle formal-no sklonjen ustranu. Rade Marković, koji je nasledio Stanišića, nije smeo ni da pita Legiju (komandanta JSO koga je 1996. postavio Frenki), a kamo li Miloševića, bilo šta oko Jedinice; Jovica i Frenki bili su izvan sistema; Milošević je razgovarao direktno sa Legijom. Oficir bezbednosti (pomocnik komandanta), Milorad Bracanović, referisao je svakoga dana Miloševiću o stanju u JSO; pripadnici Jedinice bili su prisluškivani u slučaju najmanje sumnje (ponekad njih petnaestak u istom trenutku); sve to do 5. oktobra, naravno. Posle toga izveštaji presušuju; ko zna kakvi su ti izveštaji bili tokom leta 2000. i šta je Miloševiću na to temu javljano; možemo obavesteno da pretpostavimo da su bili lažni od početka do kraja, dok Legija nije 5. oktobra popodne pred svedoci-ma demonstrativno razbio o asfalt mobilni telefon preko koga ga je Milošević zivkao ceo dan (osim ako nije i to isfolirao, kao i sve drugo).

To se valja vratiti na prošlost Jedinice za specijalne operacije.

Jedinica je osnovana 4. maja 1991. od 57 policajaca iz Srbije i Crne Gore, pod komandom Franka „Frenkija“ Simatovića iz Državne bezbednosti MUP Srbije. Pravna osnova za osnivanje takve jedinice, tada provizorno nazvane Jedinica za antiteroristička i antidiverziona dejstva (JATD), ostala je nejasna -ako je uopšte bilo ikakvog podzakonskog akta ili ured-be o tome: naime, tadašnji republički Zakon o unutrašnjim poslovima i savezni Zakon o osnovama sistema državne bezbednosti nisu predviđali mogućnost da Služba državne bezbednosti uopšte osniva sopstvene oružane formacije. Da li je MUP Srbije tada doneo neku tajnu odluku na to temu -nije do danas poznato. Poznato je, međutim, da je Jedinica osnovana, da je Mihalj „3racika“ Kertes bio veoma angažovan oko njenog snabdevanja i finansiranja i da iz tog perioda potiče nadimak „Crvene beretke“. Crvena beretka je inače kapa padobranaca u većini zemalja (osim, na primer, Italije, gde je svetloplava). Ovo su, međutim, bili policajci. Negde iz tog perioda datira i oznaka koja će kasnije biti formalizovana kao grb i značka na kapi: glava vuka razjapljenih čeljusti. „Crvene beretke“ bile su u početku zamišljene kao kadrovska jedinica čiji je prvi zadatak bio organizovanje i obuka lokalnih Srba u Hrvatskoj (kasnije i Bosni); kad bi te jedinice postale operativne i samoodržive, odlazilo se dalje. Sistem je veoma sličan onome koji su koristile Specijalne snage Armije SAD (USSF; „Zelene beretke“) u ratovima po Aziji i Srednjoj Americi. Taktika je imala i elemente komitskih specijalnih operacija s početka 20. veka u Makedoniji i na Kosovu; isti poslovi ra-de se na isti način. Po prirodi stvari, ljudi koje su „Frenkijevci“ (drugi popularni naziv) obučili i zajedno s njima ratovali, održali su čvrste veze sa Jedinicom do njenog raspuštanja, većinom kao rezervisti JSO, ali i do danas, na ličnoj, poslovnoj ili ideološkoj osnovi. Zbog toga Milorad Ulcmek Luković Legija kaže Djindjiću 5. oktobra kako raspolaže sa 1200 ljudi; on to računa i rezerve JSO. Evidencija i brojno stanje tih rezervi ostali su tajna do danas: pomocnik za rezervni sastav komandanta JSO bio je Zvezdan Jovanović, zvani Zveki i Zmija; zna se, međutim, da su elementi rezervi JSO bili vidjeni i prepoznati na Kosovu od 1998. do Kumanovskog sporazuma, juna 1999; pojave se i posle ubistva Zorana Dindića u ulozi javne podrške zaverenicima.

Na samom početku rata u Hrvatskoj, 1991, dolazi do prožimanja raznih linija vojnog i policijskog prisustva Srbije na teritoriji susedne države, pa se tako mešaju elementi iz jedinice kapetana Dragana (Vasiljkovića, alias Daniel Snedden) „Alfa“ iz Golubiča kod

Knina, Srpske dobrovoljačke garde Željka „Arkana“ Ražnatovića i originalnog sastava „Crvenih beretki“. Te će dve formacije ostati glavni ljudski rezultati za popunjavanje sastava Jedinice za specijalne operacije. U to vreme jedva da se videla razlika između njih, sve dok se Arkan i Radovan „Badža“ Stojičić nisu 1992. bazirali u Erdutu. Kasnije, a najviše tokom rata u Bosni, „Crvene beretke“ počinju da se koriste za začepljivanje rupa i pomoć u kritičnim situacijama raznih vrsta.

Najznačajniji operativni period Jedinice je ratovanje za račun Fikreta „Babe“ Abdića u Zapadnoj Bosni, 1992-1995. Bilo je to manje ratovanje, a više obezbeđivanje linija komunikacija i trgovine između Srba i Hrvata kroz tzv. Autonomnu pokrajinu Zapadnu Bosnu (APZB) prestonicom u Velikoj Kladaši i preko glavnog graničnog prelaza ka RSK Raštela (kod Ličkog Petrovog Sela), zvanog među Ličanima „Šentilj“. Ratovanje je ionako bilo plaćeničkog tipa: Babo je plaćao vojnike i vojne usluge (vazduhoplovnu i artiljerijsku podršku) iz Republike Srpske Krajine i iz Srbije po utvrđenoj tarifi i sve je to lepo trajalo do leta 1995. godine. „Crvene beretke“ su posle maja 1995. i Marticevog bombardovanja Zagreba bile zadužene i za kontrolu nad raketnim sistemima krajiških Srba („Luna“ i „Orkan“) da se takva neka budalaština ne bi ponovila. Tako je i bilo: tokom operacije „01uja“, avgusta 1995, Frenki i „Frenkijevci“ jedva uspevaju da povuku te sisteme i da se sami izvuku iz obruča hrvatskih i bošnjačkih snaga. Kažu da je neko propustio da obavesti Franka Simatovića da je počela operacija „01uja“ i da je on jedva izbegao iz Velike Kladaše; kažu takode da je on to protumačio kao neku politiku i da se bio jako uvredio.

U svakom slučaju, Simatovića od tada polako marginalizuju u Službi, a neposrednu komandu i kontrolu preuzimaju elementi uglavnom iz Državne bezbednosti, ali i oni koji su prošli kroz Srpsku dobrovoljačku gar-du Željka Ražnatovića Arkana, što na kraju krajeva izlazi na isto: SDG je ionako bila neformalna ispostava Državne bezbednosti MUP Srbije. Komandant „Crvenih beretki“ postaje Milorad (rođen Ulemek) Luković (kasnije uzeto prezime), poznat i kao „Legija“, „Cema“ (nadimak iz detinjstva; tako mu je tepao Slobodan Milošević) i „Šareni“ (zbog ekstenzivne tetovaže), sitni kriminalac iz naselja Braca Jerković, koji je pobjegao u francusku Legiju stranaca od beogradske policije posle neke sitne krade, a odande dezertirao 1991. i postao prvo telohranitelj Vanje Bokana, šver-cera cigareta, a 1992. priključio se Srpskoj dobrovoljačkoj gardi u Erdutu, odakle će uskoro preći u tadašnju JATD. Razlozi za dezertiranje nisu jasni, ali neki izvori ukazuju na izvesne oružane pljačke u Francuskoj sa legionarskim rukopisom (kao i u slučaju hrvatskog generala Ante Gotovine, uostalom; te legionarske veze igraće određenu ulogu u kasnijim događajima). U svakom slučaju, Arkanu nije nikad bilo dosta zlikovaca sa do-brom vojnom spremom. Ulemekova legitimacija podoficira Legije strana-ca pronadena je u Istočnoj Bosni, oko Zvornika, u aprilu 1992. Bosanska policija tvrdila je tada da je uhapsila i vlasnika, ali to nije dokazano.

Legija je impresionirao i SDG i „Crvene beretke“; uskoro se vojna obuka preokreće na francuski obrazac: beretka nakrivljena na levu stranu, umesto na desnu; strojeva obuka na francuski način; pozdravi i ukupna vojna etikecija takode. Naravno, menja se i duh Jedinice, esprit de corps, i postaje sasvim različit od srpske vojne i policijske tradicije.

Jedinica za specijalne operacije Resora državne bezbednosti MUP Srbije uvedena je kao posebna organizaciona jedinica tek Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji RDB od 5.

aprila 1996. Taj Pravilnik bio je, naravno, državna tajna, kao i sve u vezi sa tom Službom. Opis poslova i radnih zadataka (čl. 42 Pravilnika) zaslužuje da se navede u pot-punosti i posebno:

Jedinica za specijalne operacije je namenska formacija za izvršavanje namenskih zadataka i sprovođenje akcija specijalnog karaktera.

Hvala, dovoljno.

Naravno da je pomenuti Pravilnik bio protivustavan i nezakonit: nije bilo nikakvih zakonskih osnova da Državna bezbednost osniva sebi takvu jednu jedinicu, pogotovo sa takvom vatrenom moći. JSO, kako se, od tada zvanično zove, imala je svoje oklopne jedinice, svoju artiljeriju, svoje ratno vazduhoplovstvo (uključujući i dva jurišna helikoptera Mi-24 „Hind“, namenjena uništavanju tenkova i kupljena od švercera ili Ukrajine), svoju rečnu ratnu flotilu, svoj sanitet, svoju službu bezbednosti i obaveštajnu službu i svoju jedinicu za psihološkopropagandna dejstva sa kompletnom TV produkcijom.

Ambicije su bile mnogo veće: u knjizi Zorana Mijatovića „Opel za državnu tajnu“ (Beograd, 2004, str. 384) nalazi se pregled „Simt la rodova JSO“, gde su oznake izvidača, dve padobranske jedinice, ronilaca, antiterorističke grupe, tri jedinice alpinista, snajperista, artiljerije, veze, pratećeg voda, saniteta, tehničke službe i eskadrile aviona i hfi likoptera, dakle ratnog vazduhoplovstva. Ovako položena formacijski šema pružala je okvir za osnivanje cele jedne paralelne armije u sli čaju potrebe; kadrovsko i organizaciono jezgro je već bilo uspostavljeno, rezerve su postojale, a logistika nije trebalo da bude problem. Hije ni bila: JSO je dobijala sve što joj se prohte, a o čemu Vojska Jugoslavije i policija MUP nisu smele ni da sanjaju. Najkvalitetnije naoružanje, uniforme, oprema, telekomunikacije, vozila; sve.

U trenutku donošenja Pravilnika sistematizacija radnih mesta obuhvatala je skoro 600 ljudi; ustvari ih je bilo oko 450, sve zajedno, sa logističkom podrškom i pratećim elementima. Neka čitaoca te cifre ne zavaraju: JSO je bila kadrovska jedinica, jezgro koje čeka i može da obuči i pruži komandni kadar za mnogo veću formaciju pouzdanih Iju-di. Legija je insistirao na elitizmu koji se graničio sa kastinskim pristupom; to je još jedna legionarska crta: izolovanost, apsolutna poslušnost, ponižavajuće i sadističke disciplinske mere u kombinaciji sa šovinističkom indoktrinacijom i velikim platama, ali i unosnim „zadacima“ sa strane (obezbeđivanje političara i mafijaša; učešće u unosnim krivičnim delima); sve je to od JSO stvorilo pretorijansku gardu koja sebe doživljava kao nadljudsku elitu. Celokupan esprit de corps JSO bio je tako podešen i negovan: svečane uniforme (inače operetski kič), zastave, „spomen soba“ koja je užasnula ministra Mihajlovića kada je prvi put ušao u zamak Stolc kod Kule, kult „Komandanta“ i na silu Boga uspostavljene „tradicije“ poput spomenika Radoslavu Kosticu (koji je, jadnik, poginuo pod Bihacem braneći finansije Babe Abdića), „srpstvo i pravoslavlje“ na veliko; sve je to -uz moć i privilegije -duboko impresioniralo priproste klipane iz Krajine i Bosne.

Osim toga, JSO je bila odgovorna samo Miloševiću, što je -pre- vedeno u svakodnevnu praksu -značilo da nikakva policija, vojska ili Državna bezbednost nije smela ni da ih pogleda, a kamo li da ih pita kuda su krenuli i šta to rade. Naprotiv: poznat je niz incidenata u kojima su pripadnici JSO razoružavali, tukli i maltretirali vojnike i, s

naročitim uživanjem, policajce; gen. Aleksandar Vasiljevič, tada pomoćnik načelnika Uprave bezbednosti VJ, doživeo je da ga pripadnici JSO maltretiraju na terenu, usred rata 1999. Posle ga je Legija licemerno tešio: da je, kao, „ubio od batina" te svoje ljude i da se tako nešto nece ponoviti kao da nije znao, ako ne i naredio sve to.

U trenutku „legalizacije" JSO 1996, dakle, već su ispunjeni svi uslovi da ta jedinica postane pretorijanska garda Slobodana Miloševića, oružana formacija iznad svakog zakona i izvan svake kontrole osim njegove. Koristeći takav položaj, Legija i njegovi nastavljaju da šire svoj neformalni uticaj i pipke kroz administraciju, ali i kroz podzemlje. Uz bla, gonaklonost režima, ljudi iz JSO zasicuju službe i odeljenja za obezbeđivanje objekata i lica Vlade: pratioci, vozači, portiri i čuvari sve češće su rezervisti (dakle bivši) ili aktivni pripadnici JSO. JSO ima uvid u podatke MUP i RDB koji se tiču organizovanog kriminala, pogotovo onog pod kontrolom Kartela -ako je drugačijeg i bilo... Tada se javlja, i pojava „sponzorstva": novokomponovani »bizmiseni" dobijaju ponude koje se ne mogu odbiti: da JSO snabdevaju ovim ili onim robama i uslugama - gradevinski radovi, oprema, vozila, rezervni delovi, gotov novac, hrana, uniforme; svejedno. Nekima čak i ne treba podsticaj u tom smeru, jer su veoma svesni odakle im pare i koja je njihova „patriotska dužnost", pa u JSO investiraju sami, pogotovo u smislu medijske propagande; ta pojava kulminiraće uskoro posle 5. oktobra. Glavna administrativna posledica „legalizacije" JSO iz 1996. bila je da su pripadnici dobili status radnika po ugovoru sa pratećim formalnostima. Početkom 2000. godine, međutim, pojavljuje se novi element u opisu poslova JSO: Pravilnik o sistematizaciji radnih mesta JSO RDB 11. februara 2000. u čl. 47, pod rednim brojevima 19, 34. i 35. definiše radna mesta u Odseku za zaštitu lica i objekata (OZLO); ukupno je sistematizovano 162 „izvršioaca". Ostali pravilnici, doneti istoga dana, definišu preciznije prirodu poslova ovog Odseka. Ispada da je najveći aktivnog operativnog sastava JSO, ako ne i svi, 2000. godine bio angažovan na „zaštiti lica i objekata". To je još jedna indicija da su Misković i njegova ekipa polako gubili poverenje u redovne organizacione jedinice MUP i RDB, a sve više se oslanjali na „Crvene beretke" čija se lojalnost činila nespornom. U svakom slučaju uskoro će se ispostaviti da je sistem unutrašnjeg i spoljnog obezbeđenja Vlade Srbije i njenih funkcionera bio zasićen značajnim svakako prevelikim brojem aktivnih ili bivših (dakle rezervnih) pripadnika JSO. Vozači, pratioci, portiri, ostali radnici obezbeđenja dobijali su ta mesta delimično kao nagrade i sinekure za službu u JSO, ali mnogo više u okviru plana zasicivanja tih radnih mesta pouzdanim ljudima. Proleće 2001, dakle, zatiče takvu nasledenu situaciju: po Legijinom naređenju svi bivši (rezervni) i aktivni pripadnici JSO ostaju na svojim mestima u sistemu obezbeđenja Vlade i ostalih organa Republike Srbije i ne pružaju osnove za sumnju u svoju lojalnost. Nova vlada i ne sumnja: pakt sa Legijom je na snazi, zar nije? Delovi kriminalističke policije, međutim, nisu baš uvereni u to, naročito ljudi oko UBPOK. Koračeva komisija će u leto 2003, posle ubistva Zorana Dindica, doći do sledećeg zaključka:

„Otmica Miroslava Miškovića bila je prva indicija da je moguće da su pojedini pripadnici JSO i komandna struktura JSO direktno angažovani na kriminalnim delatnostima. Pobuna JSO iz novembra 2001. godine je direktna posledica njihovog osećanja da MUP Srbije počinje da preduzima akcije radi raskrinkavanja veza JSO sa organizovanim

kriminalom. U tom smislu pobuna JSO koju je inspirisalo njeno rukovodstvo predstavljalo je pokušaj odbrane kriminalne delatnosti Zemunske grupe".

Bez Slobodana Miloševića, bez Jovice Stanišića, bez Radomira Markovića i bez Franka Simatovića; bez iznad svega, Bracike Kertesa koji nikada nije pitao ni koliko para ni zašto im treba, Jedinica za specijalne operacije počinje da lebdi u pomalo beztežinskom i sve više bezvazдушnom prostoru: nema više potrebe za njihovim efikasnim i diskretnim „namenskim“ uslugama „specijalnog“ tipa; „angažman“ na jugu Srbije bio je tek prazan hod, ali je impresionirao Čovića i Vladu; poslednje što su zaista svršili bio je neuspeli atentat na Vuka Draškovića u Budvi i uspešno hapšenje i ubistvo Ivana Stambolića. Zahvaljujući poslovnim sposobnostima komandanta Legije, JSO je u međuvremenu sticala nove „sponzore“ koji su -milom, iz „patriotizma“, ili silom, zbog ponuda koje se ne mogu odbiti -investirali u njihov standard i uopšte im se ulagivali, da ne bi prošli kao Miškovic, Babovic i drugi... „Sponzorstvo“ je od centra JSO u Štolcu kod Kule, Bačka, stvorilo veoma udobno razbojničko gnezdo. »Sponzori“, međutim, početkom 2001. godine počinju da razmišljaju na sledecoj liniji: jel' to došla de-mokratija? Jel' to nastala vladavina prava i pravna država? Zasto bismo plaćali reket onim dripcima iz Štolca? I u tom opštem uznemiravajućem pravcu... Najgore što se pretorijancima može desiti jeste da postanu su-višni -i pritom preskupi. Trebalo je napraviti nesto; nešto zvučno i gla* sno, nešto što će privući novog političkog sponzora.

Budućnost Jedinice polako je postajala neizvesna: nova vlast nije htela da ubije nikoga tiho i diskretno; na otmice bogataša i na trgovinu heroinom odjednom se gleda sa hladnim neodobravanjem; nema et-1 ničkog čišćenja i prateće pljačke; obična policija drznula se da čačka; tamo gde za Miloševićevog vakta ni pomislila ne bi; trebalo je zaštititi-ti ono malo poslovnih partnera iz Zemuna s kojima se jos nešto dalol obaviti. Pre svega je trebalo naći nove političke saveznike »patriotskog“ usmerenja, jer većina ovih iz nove vlasti ili nekako nisu bili naklonje* ni, ili su počinjali da gaje određene sumnje i da preispituju kupopro* dajne ugovore za onu ciglu iz 2000. godine.

Prilike za dokazivanje sopstvene neophodnosti, ali i za bacanje mamca mogućim političkim saveznicima ukazaće se veoma uskoro, u dve epizode iz istorije JSO i istorije srbijanske politike; epizode koje bi u drugim okolnostima bile komične. Prva epizoda bila je ona oko onog cirkuskog hapšenja Slobodana Miloševića u vili „Mir“ u Užičkoj ulici, krajemj marta 2001. Naime, u noci između 31. marta i 1. aprila, elementi JSO došli su pred prijavnicu vile „Mir“ u Užičkoj 11 sa jednim svojim oklopnim transporterom i belim zatvorenim kombijem „Chevrolet“ (kažu da Dušan Spasojević, videvši to vozilo na televiziji, uhvatio za glavu: „Idioti došli u istom kombiju u kome su odvezli Stambolića!“); to bi bio kombi koji cela srbijanska policija nije umela da pronade sve do aprila 2003. i akcije „Sablja“, to se Duča prevario: nije to bio taj kombi, ali Duča znao za beli kombi i ovaj kombi). Maskirani i u civilu, patike, farmerke i crne kožne jakne civilno odelo, budući se sve specijalne snage u post-komunističkim zemljama tako oblače i naoruzane sa čudnim tipovima automatskog oružja, ti ljudi su pred par stotina novinara okupljenih s one strane ulice izveli dosta nezgrapnu pokaznu vežbu zauzimanja vec napuštene prijavnice, da bi onda preskocili kapiju, iako su vrata za pešake bila otvorena. Iz vile „Mir“ tada je neko od Miloševićevih pristalica otvorio vatru, pa su se neustrašivi borci opet ovoga puta nešto brže prebacili natrag na ulicu.

Lakše su od rikošeta ranjeni jedan pripadnik JSO i jedan fotoreporter. Milošević se kasnije te noci predao posle pregovora u kojima je učestvovao i Milorad Ulemek Luković Legija; kažu da je to bio emotivan i potresan susret: Milošević ga je zvao „Cema moj“, a ovaj njega „predsedniče“. Posle će Milošević tvrditi da u životu nije čuo za Legiju, ali to je bilo tek kada je bio suočen sa optužbom da je preko Legije organizovao atentate na Vuka Draškovića i hapšenje i ubistvo Ivana Stambolića.

Legija i JSO nisu imali nikakvih primedbi na hapšenje Slobodana Miloševića, niti na njegovu isporuku u Hag dva meseca kasnije; štaviše, pomogli su koliko se od njih tražilo. Iz današnje perspektive to je razumljivo: znali su oni vrlo dobro da Milošević vrlo dobro zna da su ga bili izdali 5. oktobra; znali su takode vrlo dobro šta sve Milošević vrlo dobro zna o njima, pogotovo o specijalnim poslovima koje su za njega obavljali. Da ga ubiju nisu mogli, mada bi ga verovatno bili ubili sa olakšanjem, tako da im je ipak laknulo kad je onaj helikopter odleteo sa travnjaka Instituta za bezbednost na Banjici, 28. juna 2001. A i taj dan bio je simboličan: na Vidovdan 1989. doleteo helikopterom; na Vidovdan 2001. odleteo helikopterom...

Osim toga, isporuka Miloševića u Hag donela je još jednu kolateralnu korist Legiji i JSO: Vojislav Koštunica i Demokratska stranka Sr-bije konačno su se javno i otvoreno opredelili za miloševićevskoradikalisku nacionalističku opciju. Koštunica je tvrdio kako „nije bio obavešten“ o nameri Vlade i DOS da Miloševića pošalju u Sheveningen, mada Nenad Čanak ima papir na kome se svih 18 lidera stranaka DOS potpisalo tu odluku da se Milošević isporuči. Koštunica je pritom veoma jasno rekao: osim da mu je taj Tribunal „deveta rupa na svirali“ -još i da mu se od njega i „utroba prevrće“. Odlazak Miloševića u Hag nazvao je „državnim udarom“. To je bilo poprilično ohrabrenje: našao se potencijalni klijent za buduće kombinacije JSO i njenih save-znika.

Uprkos svemu, nisu to bili mali stresovi za Milorada Ulemeka Lukovića Legiju, kad se sve zbroji na gomilu: ratovanje, prevrat, pretrpljeni strah, nepoverenje u to novu vlast koja se ponaša nepredvidljivo i u novo rukovodstvo Resora državne bezbednosti MUP Srbije, upravo postavljeno pošto je Rade Marković pao -uprkos Koštuničinim nežnim osećanjima za njega. Legija je Gorana Petrovića, novog načelnika, pre-zirao (zvao ga je „onaj grbavi“), a zamenika, Zorana Mijatovića, mrzeo („onaj matori“). Petrović je bio kontraobaveštajac i analitičar; Mijatović stari udbaški lisac; nijedan nije spadao u Legijine prethodne kontakte i saborce. Postavila ih je nova vlast posle dužeg razmišljanja (Petrovića je ranije iz Službe najurio Rade Marković, a Mijatović je vraćen iz penzije u koju je oteran kao Stanišidev kadar), imali su neke reformističke ideje u vezi sa Službom, mnogo su se njuškali sa strancima, počeli su da se zanimaju za trgovinu heroinom i uopšte nisu slutili na dobro. Osim toga, Radomir Marković, Legijin šef u najkritičnija vremena (atentati na Draškovića, hapšenje Stambolića), sedeo je u zatvoru i postojala je stalna opasnost da propeva. Pripadnici Legijinog užeg operativnog jezgra u Jedinici takode su pokazivali znake nervoze kako je vreme prolazilo: ipak su oni ubijali bez pitanja koga god im se usmeno naredi; počeli su da se javljaju i znaci uzajamnog nepoverenja. Preko svega toga nadvila se još i sve duža senka Haškog tribunala, a oni su najbolje znali šta su, gde i kada radili. Stanje, dakle, napeto i uopšte nezdravo za živce; Le* gija je počeo da pokazuje znake zamora materijala.

Uskoro po hapšenju Miloševića, maja meseca 2001. Legija se napio u disko-klubu „Tvitava“ u Kuli, uobičajenom pojilu JSO. Ugledao je na televiziji Dušana Mihajlovića,

ministra unutrašnjih poslova, kako objavljuje da su Duča, Kum i ostali „Francuzi" iz otmice Miškovića uhapšeni. Pucao je prvo iz pištolja u televizor, pa onda i po kafani; polupao je flaše sa žestokim pićima iza šanka; došlo je do požara jer je televizor varničio, a alkohol dobro gori; kafana je bila drvene konstrukcije pa je izgorela do temelja. Incident je zabeležen, ali nije bilo pravnih posledica do dana današnjeg - uprkos ogromnoj materijalnoj šteti (oko 300 000 evra) i podnetom odštetnom zahtevu. Sutradan je bila otkazana poseta Vladine delegacije centru JSO u Kuli.

JSO i Legija još su bili nedodirljivi.

Takav nedodirljiv, Legija je počeo da hara po beogradskim kafićima u Njegoševoj, Strahinica Bana itd: upadao je, terao ljude da piju, šamarao okolo i uopšte se ponašao na način nepriličan za radnika unutrašnjih poslova. Da je bio sam, najverovatnije bi ubrzo bio ispio ozbiljne batine od lokalnih mušterija; ali s njim je bilo brojno i naoružano obezbeđenje iz JSO. Taj zulum kulminirao je krajem juna 2001, kada je Legija u klubu „Bojan Stupica", posle proslave rodendana njegove venčane kume, Svetlane udovice Ražnatović, napao patrolu policije i potegao pištolj na njih. Tada je saznao da je propala ideja da se Duča Spasojević nekako pusti iz pritvora (vidi poglavlje „Duča"). Neko se iz Operativnog centra GSUP Beograd setio da prevali stvar na Državnu bezbednost; uostalom, Legija je bio njihov radnik, pa neka se oni hapse...

Zoran Mijatović došao je na lice mesta da interveniše, pa je Legija lišen slobode i pritvoren. Podneta je krivična prijava, a Legija je pušten; 26. juna podneo je zahtev za sporazumni raskid radnog odnosa sa MUP i navodno dobio penziju; na listi penzionera MUP njega, međutim, nema. Mada Koracev izveštaj kaže da je „to bila poruka Miloradu Lukoviću da više ne uživa nikakve privilegije u novom režimu", Legija je dobio stalno obezbeđenje JSO i oklopljena vozila za sebe i pratnju. Na čelo JSO došao je Dušan „Gumar" Maričić (sin vulkanizera iz Gračaca, zavrbovan u „Crvene beretke" još 1991. kroz „Alfa" centar iz Golubića), Legijin pouzdan i sasvim odan čovek; njih dvojica su zajedno obavili par jačih političkih ubistava i zavisili su jedan o drugome. Pomocnik komandanta za bezbednost ostaje Milorad Bračanović, čovek o kome će se tek čuti. Neformalna, ali stvarna linija subordinacije u JSO ostaje nepromenjena, osim što Legija zauzima dotadašnji položaj Franka Simatovića kao stvami komandant, što god se vlastima činilo; Jovica Stanišić i Frenki Simatović i dalje su Legijini pretpostavljeni, a Gumar tek marioneta. Tako nastaje trajna zabluda da je JSO i dalje pod kontrolom.

U leto 2001. javlja se ideja u Vladi Srbije da se Jedinica za specijalne operacije ponudi Amerikancima i Ujedinjenim nacijama za učešće u mirovnim operacijama u Afganistanu: neka ih tamo, što dalje, to bolje. U prvom trenutku ideja je bila popularna u JSO, ali tada dolazi do zanimljivog razvoja: jedno lice blisko Kabinetu predsednika SRJ (danas je to lice u Cikagu) prenosi Legiji priču da je, kao, namera Vlade Srbije da Jedinica po dolasku na već ugovorene vežbe, homologizaciju sa trupama UN i klimatsko privikavanje u Kuvajtu bude „razoružana, pohapšena i poslata u Hag". Legija će posle toga početi da se žali Cedi Jovanoviću da hoće da ga šalju u Hag. Takva namera nije postojala, po svemu što smo mogli da saznamo; postojala je samo namera da se JSO priključi trupama UN u Afganistanu. Uostalom, kao što će se kasnije videti, Haški tribunal nije se zanimao ni za koga iz JSO ni tada, ni danas (osim za Franka Simatovića, ali samo za njegove

aktivnosti do 1998.). U JSO nastaje panika: Legija, inspirisan od Stanišića, Frenkija i još nekih, podstiče paniku i Jedinica odbija ideju o UN i Afganistanu. Uprkos tome, Vlada, MUP i Državna bezbednost i dalje veruju da je Jedinica „pod kontrolom“. Incident koji sledi pokazuje veličinu te zablude.

Braća blizanci Predrag i Nenad Banović, dva opskurna lika iz srednje Bosne, našli su se na poternici Haškog tribunala; pošto su bili blizanci, traženi su obojica (posle je ispalo da je Nenad nevin, pa je pušten; Predrag je skrušeno i uz kajanje priznao ratne zločine i bio osuđen na osam godina zatvora). Novembra meseca 2001. Zoran Djindjić spremio se na put u Sjedinjene države, pa je zapitao ima li neke prilike da se pokažemo kao pouzdan saveznik i da napravimo neki zgodan simbolični gest dobre volje, u smislu saradnje sa Hagom i to. Neko je predložio braću Banović: sitna riba, eto ih u Obrenovcu, drže tezgu na pijaci i prodaju povrće, nikoga ne zanimaju ionako, a Služba ih ima u vidu s obzirom na to hašku poternicu, za svaki slučaj. U redu; dogovor je postignut: Zoran Dindjić ide u Vašington, a Banovići će biti uhapšeni i isporučeni u Hag dok je on tamo; baš zgodno. Izgleda, međutim, da je barem jedan od braće Banović u jednom trenutku prošao kroz obuku „Crvenih beretki“ i ratovao uz njih; takav se glas u svakom slučaju bio proneo kroz zainteresovane krugove. Ne znamo je li MUP bio toga svestan početkom novembra 2001; ne znamo ni da li je ta priča bila istinita. Takvih sitnih lokalnih ratnih zločinaca bilo je širom Bosne ionako na stotine; mnogi od njih bili su ovako ili onako operativno povezani sa „Crvenim beretkama“. Uostalom, u ponosne rezerviste JSO spadali su i jedan Marko Milošević i jedan Andrija Drašković...

Nekome je, izgleda, bila promakla okolnost da se u to vreme zgušnjava i istraga oko Ibarske magistrale i da će Legija biti pozvan na sud -makar i kao svedok. Petog oktobra 2001. on traži da se sastane sa Cedom Jovanovićem; ovaj pristaje i nalaze se u praznoj i nedovršenoj Dučinoj kući u Silerovoj ulici u Zemunu: Legija je nervozan i optužuje vlast da mu pakuje isporuku za Hag (o čemu kasnije).

Sada, u retrospektivi, kao ključno javlja se pitanje: kome i zašto je palo na pamet da za hapšenje braće Banović upotrebi baš JSO - od svih policijskih jedinica? Po svemu sudeći, to nije bilo slučajno. Staviše, postoji osnovana sumnja da je reč bila o odluci sa umišljajem ili o neoprostivom taktičkom i političkom previdu, svejedno, jer su posledice bile iste - katastrofalne. Zoran Mijatović u svojoj knjizi „Opelo za državnu tajnu“, objavljenoj tek marta 2004. sa drugačijim ciljevima, usput objašnjava da je JSO bila upotrebljena u hapšenju braće Banović radi vežbe u realnim okolnostima. Zašto je u hapšenju učestvovala JSO?... Ovo je bila samo, da kažem, jedna vežba. Zasto? Zato što je jedinici, zbog neukosti delovanja u miru, ispred nosa pobegao zatvorenik iz smederevskog zatvora, neki Paka, težak više od 100 kg. Ni helikopterima nisu mogli da ga pronadju. Ne može se jedinica kabinetski osposobljavati za kvalitetan posao. Mora da vežba. Taj posao bi operativci izveli levom rukom" (str. 157.).

Za tog Paka ne znamo, ali se od ranije moglo naslutiti da je JSO daleko od standardnih operativnih kvalifikacija za posao koji bi je spadao u normalnoj državi. Pogotovo je bila daleko od sopstvenih propagandnih parola i elitističkih kurčenja na temu „najbolje antiterorističke jedinice“ na svetu. Jedna je stvar pljačkati po Hrvatskoj, Bosni i Kosovu i tamo trenirati lokalne talente; druga je stvar juriti Paka od sto ki-la oko Smedereva; treća je stvar ubijati Vuka Draškovića po Ibarskoj magistrali i Budvi; a četvrta je stvar hapsiti nenaoružanog Ivana Stambolića po Košutnjaku i ubiti ga vezanog na Fruškoj Gori, kao i pucati u glavu nenaoružanom Slavku Čuruviji - što se „profesionalizma“ tiče.

Kurčenje po južnoj Srbiji 2000. nećemo ni pominjati. Tom šljamu nikakva vežba u realnim okolnostima ne bi mogla da pomogne što se „neukosti delovanja u miru“ tiče i to je moralo biti jasno svakome ko ima mesec dana policijskog iskustva. Jedino istinito u tvrdnjama Zorana Mijatovića jeste da bi taj posao „operativci bili izveli levom rukom“.

To je zato što se takvi poslovi rade glavom: na pamet, a ne na snagu.

Zašto, dakle, „operativci“ nisu bili angažovani na hapšenju braće Ba-novic, nego baš JSO? Dva uniformisana policajca OUP Obrenovac mogli su Banoviće da privedu bez otpora i problema u stanicu policije i odatle pošalju u Beograd i za Hag, a da niko ne i ne primeti. Znalo se da Banovići ništa ne slute, da nisu naoružani i da nemaju podršku i zaštitu; za to postoji operativna, foto i video-dokumentacija. Preko tog pitanja Mijatović prelazi brzo i površno; to zvuči kao opravdavanje za grešku ili previd; pitanje ko je odlučio da JSO upotrebi u tom slučaju ostalo je -na žalost -nerasvetljeno, mada bi odgovor mogao biti od velikog značaja za ono što će se desiti, uključujući i ubistvo Zorana Djindjića.

Naime, ta odluka kao da je bila namerno doneta, ne bi li se Legiji, njegovim ljudima u JSO i njihovim saveznicima pružio povod za oružanu pobunu koja će izbiti 9. noverabra 2001. godine. Uzrok oružane pobune JSO razmatran je kasnije na više relevantnih mesta i u javnosti, na šta ćemo doći. Zoran Mijatović tvrdi da je dan pred hapšenje braće Banović održan sastanak sa vrhom JSO, uključujući Gumara i Zvezdana Jovanovića (pomoćnika za rezervni sastav) i da im je jasno rečeno da je o haškoj optužnici reč; nisu imali primedbe.

6. Pobuna

Cinjenica je da se JSO -njeno faktičko vodstvo, to jest - naizgled (i samo naizgled!) više potresla od hapšenja i slanja u Hag neka dva nepoznata srednjebosanska blizanca Banovića; mnogo više nego što se potresla od hapšenja i slanja u Hag njihovog Vrhovnog Komandanta pred kojim su se godinama kočili u stavu „mirno!“ i zaklinjali mu se na vemost do groba na proslavama Jedinice u Stolcu svakog 4. maja. To što se Koštunica na taj Vidovdan 2001. potresao mnogo više od njih nije ih mno-go potreslo. Ali se od Vidovdana do Mitrovdana 2001. nešto promenilo u smislu potresanja i „patriotskih“ osećanja. Sta se to promenilo?

Pre svega, Demokratska stranka Srbije i predsednik Koštunica jasno su se opredelili protiv saradnje sa Haškim sudom, doduše pod tankim izgovorom da o tome „nije donet poseban zakon“. „Legalisti“ nisu hte-li da priznaju važeći Ustav Srbije, na osnovu čijih odredbi je isporučen Milošević; hteli su poseban savezni zakon i uopšte su se kandidovali kao moguci politički saveznici protiv postoktobarske vlasti. Ljudi iz JSO bili su infiltrirani duboko u infrastrukturu Vlade i RDB. Drugi element u ovoj priči je vremenska dinamika određenih krivičnih i drugih postupaka: Legijini i Ducini ortaci u otmici Miroslava Miškovića („Delta“), u još nekim krivičnim delima i u pokušaju ubistva Vuka Draškovića u Budvi, Kum Luković i drugi, sedeli su u pritvoru, uz uvek prisutnu opasnost ili da propevaju -ili da policija i tužilaštvo pribave bolje dokaze i sastave celu priču. Legija je i sam bio u opasnosti da bude marginalizovan, jer protok vremena čini

svoje, bez obzira na Gumara kao komandanta JSO i Bracanovića kao oficira za bezbednost. Osim toga, ponašanje Gorana Petrovića i Zorana Mijatovića nije obećavalo ništa dobro za njih.

U toj kombinaciji prilike i iznudice, Legija donosi odluku da pokrene oružanu pobunu Jedinice za specijalne operacije. Čekao se samo povod -hapšenje braće Banović; još ne znamo da li je taj povod nastao iz gluposti ili je bio deo plana. Razlog je bio mnogo banalniji: 12. novembra Milorad Legija Luković trebalo je da se pojavi u Okružnom sudu kao svedok na sudenju za Ibarsku magistralu; dva dana ranije protiv njega i Branka „Buce“ Burica (bivšeg načelnika GSUP Beograd) Dragoljub Todorović, advokat oštećenih u slučaju Ibarske magistrale, podneo je svoju krivičnu prijavu, dokument veoma ozbiljan i plod du-gog i napornog rada ekipe advokata.

Legija se 5. oktobra 2001. upravo na to žalio Čedi Jovanoviću i optuživao Vladu da mu namešta hapšenje i slanje u Hag. Odnosi sa Vladom su već više nego hladni: Gumar i Nenad „Skene“ Sare već su tog leta, u junu, pretili da će napasti Centralni zatvor ako Aleksandra (supruga) ne bude puštena kod Legije. Čeda Jovanović kaže da je po puštanju Legije iz pritvora otišao kod njega kući i tamo našao - Bracanovića. Legija je u avgustu otišao u Grčku, a tamo su ga uhapsili zbog falsifikovanog pasoša... Iz Kule, iz štaba JSO, tada zovu Vladu Srbije i kažu: „Vi ste ga namestili Grcima“; vadenje Legije iz grčkog zatvora uspelo je zahvaljujući tradicionalnim „pravoslavnim vezama“. Dakle, tog 5. oktobra 2001. Legija zove Čedu da se vide u Šilerovoj, jako konspirativno, nasamo; Duče nema. Čeda dolazi, a Legija ga pita: koji je danas dan? Pa kaže: „Godinu dana je prošlo, a onda sam vam bio mnogo važniji... Nego: glave će leteti zbog Haga, mene i Jedinice. Ja sam mogao da budem vaš, ali ste mi pljunuli u lice. Nisam ja bilo ko, znam ja za vaše planove, znam da mi montirate Ibarsku magistralu; znam da Pavković smrdi oko vas, ali Aca Tomić je na mojoj strani...“. Čeda Jovanović pokušava da ga razuveri, ali to ne ide. „Referisao sam Zoranu Djindjiću, ali je on odmahnuo rukom, rekao da ko ga jebe i otišao u SAD“, kaže Čeda.

Pobuna je bila pripremana i u njoj nije bilo nikakve spontanosti, kako se to iz pisanja udvoričkih medija moglo zaključiti. Početak pobune podešen je za trenutak kada je premijer Dindić još u Americi, a Dušan Mihajlović van Beograda. Iz nekog razloga Vlada i MUP pravili su se kao da veruju u „spontani protest“, ali to je drugo. U svakom slučaju, 9. novembra uveče JSO se zatvara u svoj centar u Štolcu i odbija poslušnost Resoru državne bezbednosti. Istovremeno, većina aktivnih i re-zervnih pripadnika JSO napušta svoja radna mesta vozača, telohranitelja i radnika obezbedenja u Vladi i ministarstvima i udaljava se u pravcu Kule ili drugih centara Jedinice (Lipovička šuma, Banjica, Senjak itd.). Jedan deo važnih funkcionera Vlade ostaje bez vozača i radnika obezbedenja. Zoran Mijatović kaže da ga je o pobuni 9. novembra uveče telefonom obavestio Goran Petrović: s obzirom da Jedinica odbija kontakt s njima, Petrović ostaje na odmoru. Dok se on odmara, Legija radi: kao prvo pokreće medijsku ofanzivu u korist JSO, u čemu mu pomažu Duča Spasojević, Miladin „Dura Mutavi“ Suvajdžić i - po Koračevom izveštaju - Ljubiša Buha „Čume“. Slede detalji:

Dučini razgovori

Telefonski razgovori koji slede presretnuti su 9. i 11. novembra 2001, tokom oružane pobune Jedinice za specijalne operacije Resora državne bezbednosti MUP Srbije. Sagovornici su Dušan „Duča“ Spasojević i nepoznati muškarac za koga se pretpostavlja da se javlja iz glavnog stana JSO u Kuli. Broj telefona sagovornika bio je zaštićen; danas je skoro sasvim izvesno da je reč o Gumaru Maričiću, komandantu JSO. Duča je govorio sa mobilnog telefona koji inače pripada Miladinu „Duri Mutavom“ Suvajdžiću.

9. novembar 2001. god.

21.14 h.

Razgovarali su Duča i NM. (nepoznati muškarac; skoro sasvim izvesno Gumar)

NM: „Zvali su me sa jedne televizije za neko saopštenje u vezi s tim. A ja imam sa te strane otvorene kanale.“

Duča: „Poslao sam ja 40-50 novinara.“

NM: „Znam. Zvali su vec mene da me pitaju da neće biti priheftani.“

Duča: „Koga imamo?“

NM: Imamo Pink'."

Duča: „Pa oni su otišli tamo. Neka puštaju sve. Zvaću te ja pošto neću imati broj.“

(Kasnije se ispostavilo da „Pink“ nije otišao u Kulu i Duča je rekao da će im on nabaviti kasetu da puštaju; M.V.)

Duča je rekao da je za sada sve prošlo u redu i da ce videti koliko će ih ljudi podržati.

21.31

Duča je zvao NM-a.

Duča: „Jesi video kakva je frka u državi?“

NM: „Jesam. Zvao sam Koleta da prenese ovome da ne reaguje, da ne komentariše.“

Duča: „Dobro si mu rekao. Neka se uzdrže da im ne bi j... mamu.“

NM: „Ja sam mu rekao, nisam spominjao tebe. Rekao sam da me direktno zvao komandant jedinice, da su popizdeli, da otkazuju poslušnost... I on mi se zahvalio što sam mu rekao i rekao je da će zvati Nešu. Rekao sam mu da mu kaže da se uzdrži.“

(“fleša“ je Nenad Opačić, novosadski gangster; M.V.)

Duča: „Znači, ako me zveknu znaš od koga je.“

NM: „Idi u crkvu, pomoli se. Molim te idi sutra u crkvu“.

22.38

Duča je zvao NM-a.

Duča: „Šta ima?“

NM: „Evo gledam nešto na TV-u, ne znam šta se ovo dešava.“

Duča: „Ja bio sa ovim drugarom (Legijom, sada je jasno), zovu ga svi. Ovaj mali zove da se nadje sa ovim mojim, ali ne mogu do sutra da ga nadju. Povukli mu obezbedenje, ovi iz jedinice otišli u Kulu svi, povukli se od njega.“ („Ovaj mali“ je Cedomir Jovanović, tada šef poslaničke grupe DOS; „ovaj moj“ je Legija)

NM: „Tu nikako ne treba dozvoliti da se nešto amortizuje.“

Duča: „Da, gotovo, nikakva amortizacija.“

11. novembar 2001. god.

21.50 h.

Duča je zvao NM-a i rekao mu da je premijer otišao u Kulu.

Duča: „Zovi ovoga i reci mu da kaže onome da nema šanse da se popusti, samo da ne izdaju. Znači, nema šanse da se popusti, odjebaće ga, sad ko izda - pizda. Svoje zahteve moraju da ispune. Nema sile, osim Koštunice, ako on naredi”.

NM: „Misliš da prekinu? On to neće da uradi.” (»On“ je Legija)

Duča: „Verovatno sutra dolaze za Beograd. I nema šanse da odustanu. dok ovaj (Dusan Mihajlovič} ne ode. Znači, javi mu da zna, ovaj Koštunica. Javi mu da je otišao ovaj (Dindič) tamo. Samo nemoj sa tog telefona”.

22.39

Duča je zvao NM.

Duča: „Jesi li se čuo sa ovim?”

NM: Jfesam.”

Duča: „I?”

NM: „Ništa, on ce se sam predati.”

Duča: „Pa nema ništa....”

NM: „Dace nocas, biće sutra u novinama. Šta ima još novo?”

Duča: „Ništa, ležim. Stigao je ovaj tamo, kad ti budem pričao nećeš verovati.” (“Ovaj” bi mogao biti Ceda Jovanovič) NM: „Zvao sam sve gore, u Englesku, nema nikoga.” Duča:

„Ma to su prevaranti.” (Nije jasno na koga se to u Engleskoj odnosi opaska sa kraja o „prevarantima”, mada se dade naslutiti: naime, u Zemunu je tada kafana „Englez” bila omiljeno pijilo lokalnih gangstera i likova bliskih što Duci, što Legiji.)

Ovaj mali izvod iz inače veoma guste telefonske komunikacije tih dana dovoljno je ilustrativan. Od večeri 9. novembra, pa do kraja pobune, 13. novembra uveče, oružana pobuna JSO ima potpuno i trenutno pokrivanje svih elektronskih i štampanih medija; nisu potrebne stručne analize da bi se videlo ko od medija navija za JSO, a ko je zabrinut za sudbinu Srbije. Zemunci .su išli svakoga dana u Kulu, kaže, Zoran „Vuk” Vukojevič: „Vozili smo novinare. Išli smo par puta sa Bracanovičem. Šta ja znam, išao je i neki novinar sa “Pink”, posle toga mu je Dušan kupio kameru, u stvari radio je na RTS, pa je posle prešao na “Pink”. Kupili su mu kameru za to.

Goran Petrovič se na početku pobune javio Cedi Jovanoviču telefonom i zamolio ga da nadje Legiju i vidi šta hoće. „Zvao sam prvo Skeneta: nema ga; niko iz JSO ne javlja se na telefon. Odem u Silerovu kod Duče, verujući da ovaj ima neku vezu sa Legijom. Duča me je dočekao likujući: 'Sta je sad? Frka? Jebaćemo vam mater, vojska je na našoj strani' i u tom pravcu. Ostavim poruku za Legiju i odem”, kaže Čeda Jovanovič. „U nedelju sam dobio pismo: 'Ako hoćete ovo da rešite, dodite večeras u Kulu'. U potpisu piše 'Beretta 92 FS'; sećam se da se Legija hvalisao kako je dva takva pištolja oteo od nekih Amerikanaca na Kosovu; takav pištolj stavljaio je na sto Zoranu Djindjiču 5. oktobra uveče. Odem u Kulu, ali tamo od njih čujem samo prazne priče. U utorak odemo opet u Kulu: tamo u oficirskom klubu sedi Legija, pije viski i 'Red Bull' i pizdi.

Već znaju da je Vlada pristala da odrekne Gorana Petroviča i Zorana Mijatoviča, ali i da sam ja protiv toga. Kažem im da Vlada neće pristati na ultimatum. Oko pet izjutra traže da vide Dušana Mihajloviča i ja idem u Beograd po njega. Kad smo stigli, nastaje svada; Zvezdan vadi nož, opšte sranje. Smiri se i to, a Dušan to, na licu mesta, piše tekst ostavke. Oni su već bili sazvali novinare da to ostavku svečano pred njima pročitaju, ali ja sam je pocepao i to je bio poslednji moj susret s njima", kaže Čeda Jovanovic.

Prve večeri - na užas Dušana Mihajloviča i Zorana Mijatoviča - JSO uvodi novinare s kamerama u „spomen sobu“ u Štolcu, „najbolju kolekciju dokaza za Karlu del Ponte“ (Dušan Mihajlovič). Tamo se pred novinarima prsi neki Mičo Petrakovič, koji se predstavlja kao „major Batič“ i koji im strašno važnim tonom čita saopštenje Jedinice: JSO traži donošenje zakona o saradnji sa Haškim tribunalom i ostavku ministra unutrašnjih poslova Dušana Mihajloviča; to će Zoranu Mijatoviču ponoviti Dušan „Gumar“ Maričić 12. novembra, pred „Sava centrom“, kad se JSO pojavio u Beogradu. Inače, taj Petrakovic doveden je dve nedelje ranije u JSO iz Uprave bezbednosti Generalštaba...

Ostaje pitanje da li su to bili jedini zahtevi: okružni javni tužilac Rade Terzič kazace 12. novembra Četvrtom opštinskom tužilaštvu da JSO traži ukidanje pritvora Miletu „Kumu“ Lukovicu; Koračev izveštaj pominje to isto (str. 24), ali i zahteve za „kadrovskim promenama u MUP“; Zoran Mijatovič uveren je da je cilj pobune smenjivanje njega i Gorana Petroviča sa čela Resora državne bezbednosti.

Izgleda da su svi u pravu; dodajmo da je glavni, strateški, cilj Milorada Ulemeka Lukoviča Legije bio reafirmacija i stavljanje u centar pažnje Jedinice za specijalne operacije kao političkog faktora u Srbiji; post scriptum je jasna poruka da JSO kontroliše on, Legija, a ne neki Gumar iz Gračaca. Taktički i usputni cilj bila je pretnja da će JSO in-tervenisati u slučaju hapšenja Legije Lukoviča u Okružnom sudu 12. marta, kada je kao svedok davao izjavu o zločinu na Ibarskoj magistra-li. Po kasnijim iskazima Ijudi iz obezbedenja Zorana Djindjica (Milan Veruović, Srdan Babič), Milorad Ulemek Lukovič Legija došao je za vreme pobune JSO barem jednom u Vladu Srbije da se vidi sa Dindičem; bilo je i drugih susreta, na slavi JSO i na nekim neutralnim me-stima, ali oni nisu od značaja.

MUP Srbije odmah počinje da preduzima neke preventivne operativne radnje, koje se svode na postavljanje cisterni sa gorivom u blizinu mostova preko Dunava -za slučaj da JSO krene sa većim snagama iz Kule -i na dizanje lokalnih i lojalnih vojvodanskih policijskih snaga. Dorde Ostojič, načelnik SUP Novog Sada, zabrinut je zbog mogućih posledica ako do sukoba dođe, ali nije ništa manje odlučan. Ulogt Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) MUP Srbije ostaje nejasna: po nekim izvorima, SAJ se solidarisala sa JSO; po nekim drugim, pouzdanijim izvorima, SAJ je na pobunu gledala sa neodobravanjem, ističuci svoju „profesionalnost“ i „lojalnost“. U SAJ se na JSO uvek gledalo sa opravdanim rezervama i sumnjama - najblaže rečeno. Ne iz zavisti ili iz straha od konkurencije, već iz normalnog policijskog pogleda na sve.

Šta se dešavalo 11. novembra dade se naslutiti iz Dučinih telefonskih razgovora: stvar se ljujla, nikome nije svejedno. JSO demonstrativno pali motore svojih vozila u krugu Stolca i odbija sve posetioce.

Legija eskalira i ujutro 12. novembra šalje dvadesetak vozila „Hamer sa sedamdesetak ljudi za Beograd. Razmeštaju se po jednoj traci aut puta kod „Sava centra" i skreću saobraćaj na obilaznicu. Medijski skriven i po izvesnim medijima očigledno podržan, ovaj skandal - oružana pobuna, da budemo sasvim precizni - izaziva slatku jezu i simuliranu paniku u Beogradu. Novobeogradske babe iznose kafu klipani iz „Crvenih beretki", socijalisti i radikali se sire, a DSS podržava „lej liste iz Kule" (izraz Ljubomira Živkova" iz „Vremena"): eto, borci srpski Obilici na čelu sa Gumarom i Zvekijem hoće zakon o saradnji sa Hagom! Konačno dostupan medijima (a preko svog druga Duce), Milorad Ulemek Luković Legija čudi se reakcijama javnosti: kaže da „protestuje u uniformama kao što bi i lekari protestovali u belim tilima"; nemaju šta drugo da obuku, niti druga vozila da se dovezu.

Od Legije je takav cinizam bio za očekivanje; od Vojislava Koštunice nije se očekivalo da nekoliko sati kasnije ponovi identično opravdavanje jedne oružane pobune pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova: predsednik SR Jugoslavije upotrebio je iste reči koje je upotrebio i Legija: „radna odela" i ostale gluposti.

Sve to koincidira sa još jednim događajem: policajci koji čuvaju beogradski stan ministra unutrašnjih poslova Dušana Mihajlovića primećuju i privode dva lica koja se upadljivo muvaju u blizini i osmatraju; ispostavlja se da je reč o Loranu „Locku" Miliću, članu Zemunskog klana i Vladi „Japancu" Jovanovicu, notornom beogradskom gangsteru i mirodžiji u mnogim čorbama; u suviše mnogo čorbi, dodacemo, ali to je duža priča... Na energičnu intervenciju potpukovnika Dragoljuba Živkovića iz Uprave bezbednosti Generalštaba, ta dvojica bivaju pušteni. Taj isti Živković bio je, inače pod sumnjom da radi za rusku vojnu obaveštajnu službu (GRU), ali se od krivičnog gonjenja iz nekog razloga odustalo...

Ima to još jedna koincidencija: 12. novembra pre podne Milorad Ulemek Luković Legija svedoči pred krivičnim vecem Okružnog suda u Beogradu u sudenju zbog zločina na Ibarskoj magistrali. On se tamo i pojavljuje, u pratnji desetak naoružanih pratilaca; učinak je takav da neki svedoci naglo gube pamćenje. Nije im za zameriti, u situaciji kada JSO drži autoput.

Resor državne bezbednosti rešio je tog jutra da se aktivira, kako nas u svojoj knjizi izveštava zamenik načelnika, Zoran Mijatović: „Premijer i ministar samo odlaze među lažne pobunjenike, slušaju lažne priče, a onda i oni daju lažne izjave" (str. 151).

To je potrebna digresija: da pobunjenici nisu bili „lažni" bilo je jasno svakome u Beogradu tog jutra; njihova priča, međutim, jeste bila lažna, jer sve to nikakve veze sa Hagom, braćom Banović i zakonom o saradnji imalo nije. Da su premijer i ministar davali „lažne izjave" ne može se tvrditi; možda su bili obmanuti ili u zabludi; teško da su „lagali".

Kaže Mijatović dalje: „Još se kolebam šta da uradim". Vec treći dan sedi i ne radi ništa, iako je zamenik načelnika RDB; mogao je barem da proba da izda neku naredbu potčinjenoj jedinici; mogao je da ih sve suspenduje i pošalje na disciplinsku odgovornost; mogao je još svašta, ali se kolebao, kao i njegov šef Goran Petrović. „Svi su se uzmuvali, vlada strah, pometnja. Oko 7:30 zove me Goran Petrović i pita mogu li, opet po želji, ovoga puta ministra, da razgovaram sa pobunjenicima, da vidim zašto su izašli iz baze u Kuli i čujem njihove zahteve. A što ne bih mogao, odgovaram Petrovicu". Tako Zoran Mijatović kreće u akciju:

„Odlazim sa svojim pratiocima među pobunjene 'beretke'. U susret mi dolazi Zvezdan Jovanović i pita šta želim. Kažem da hoću Gumara.

- Da vidim da li je slobodan - odgovara lenjo...“ itd., Da skratimo to dosadnu i sujetnu priču: Mijatović se sreće sa Gumarom Maričićem i pita ga za zahteve; Gumar kaže - donošenje zakona o saradnji sa Hagom i ostavka Dušana Mihajlovića; onda Zoran Mijatović kaže da je Gumaru izgovorio sledeću tiradu, koja zaslužuje citiranje u celini:

„Dobro, novopromovisani pravniče i legalisto. A sada slušaj šta ću da ti kažem. Glupi ste ko - da ne kažem šta. Debelo ćete jednog na platiti ovu zajebanciju. Vi ste, ipak, gomila idiota, do juče ste padali u nesvest kada treba napraviti vaše fotografije sa kilometra udaljenosti, bojali ste se da vas neprijatelj ne prepozna, kao vi ste nešto posebno. Vi ste, Gumaru, idioti! Dovedi ste novinare u Kulu, pravo u spomen-sobu, pa ponosno pokazujete slike poginulih pripadnika jedinice od kojih je dobra većina poginula van teritorije SRJ. Vi ćete, idioti, izstiti Karlu del Ponte tamo gde odavno želi, a ne ja. Ne može se više tvrditi da se ne zna gde je Zvezdan Jovanović kada ga ovog trenut snimaju stotine TV kamera.

- Ne traži Hag Zvezdana, gospodine zameniče - brani se nesretnik.

- Traži, moj Gumaru, i ne samo njega (Ovo nije istina: nikada iz Haga nije tražen niko iz JSO, osim Frenkija; ali, na to ćemo doći M.V.). Nego gledaj da što pre okreneš jedinicu i pravac Kula. Ni slučajno da zanočite ovde, u ovom kraju Beograda mahom su aktivni i penzionisani oficiri. Oni na vas ne gledaju sa simpatijama, lako se može desiti da zapucaju po vama tokom noći. I sam znaš da vas nema više od 70, pobiče vas do jutra". Tako je Zoran Mijatović, kad se trećeg dana zaista naljutio, rasterao „Crvene beretke" sa autoputa kao mačke s jebišta. Kao što se i njegov tadašnji šef Goran Petrović, po Mijatovićevoj tvrdnji (str. 160), koji dan kasnije izvikao na Zorana Djindjića:

„Gospodin premijer se ponašao kao čovek koji je pao s Marsa... Goran ga prekida rečima:

-Gospodine Djindjiću, nema razloga da lažete. Vi sada izgledate smešnije nego na konferenciji za štampu u Vladi Srbije, kada ste takodje iznosili neistine. Kako vas nije sramota da bez mene vi i ministar idete u Kulu?" itd. Drugi svedoci potvrđuju da je takav razgovor bio voden tada.

Tako su se njih dvojica, načelnik i zamenik načelnika RDB, izvikali i na Gumara i na Djindjića, sve u pravednom gnevu, a u veoma naknadnom tumačenju Zorana Mijatovića; Goran Petrović se još nije oglasio na to temu.

E, sad: naknadno pametni -i naknadno mnogo hrabriji - Zoran Mijatović ne kaže zašto on i njegov šef Goran Petrović nisu reagovali odmah, 9. novembra po pravilima Službe i po odredbama Zakona o unutrašnjim poslovima. Ne kaže ni odakle mu informacija - ispostaviće se od ključnog značaja za kasnije događaje - da Hag „traži Zvezdana Jovanovića i ne samo njega"; tim pre što je informacija bila lažna. Ako je hteo da tom lažnom informacijom preplaši Gumara i kompaniju, mogao je marta 2004, kad je pisao svoju knjigu da prizna da je bila lažna; razlika je sva moguća, kao što ćemo videti iz razvoja događaja.

Vlada Srbije smenila je i Petrovića i Mijatovića bez obzira na njihovu navodnu dernjavu na Gumara i Djindjića; najpre će biti zato što JSO nisu imali pod kontrolom; drugi, veoma

verovatan razlog bilo je popuštanje uceni JSO. Mijatović će u svojoj knjizi - sa kobnim zakašnjenjem - kazati kako su oni, eto, upozoravali na stanje u jedinici, ali nisu naišli na razumevanje. Pa citira objašnjenje Gorana Petrovića da l«) zašto se drao na Dindiča: „On je to zaslužio, sve je znao kada je u pi tanju stanje u JSO. Kad god bi trebalo preduzeti neku operativnu akciju, on bi rfteni: pozovi Legiju, neka interveniše sa jcdnicom. I on i Le-j gija su mi sedeli na glavi, kao da se venčao s njim." Zoran Mijatović^ navodi dva ključna razloga za oružanu pobunu JSO:

„Služba na čijem je čelu bio Goran Petrović intenzivno je radila na zločinima koje su počinili pojedini pripadnici JSO (Čumvija, Ibarska niagistrala, Budva, Stambolič; M.V.)... Zavodeći određeni red i disciplinu u Resoru, nismo smatrali da je JSO izvan naših mera. Tako se veci broj pripadnika JSO našao na tapetu disciplinskih mera, a zbog sumnje u umešanost u mnoga krivična dela mnoge od njih, uključujući i komandanta šana Maričica Gumara, njegove pratioce Nenada Šarea Škeneta i Leoni Milivojeviča, uzeli smo pod klasičnu obradu (Pracenje, proveravanje kroz evidencije, slušanje telefona; M.V.). O tome su ostali pismeni dokazi, ukoliko u međuvremenu nisu uništeni... Osećajući da se sužava prostor za njihovo kriminalno delovanje i da postoji realna mogućnost da budu optuženi za mnoga nedela, pripadnici JSO kojima je ona (Jedinica; M.V.) služila kao paravan za nečasne radnje puštaju glas da Goran i ja želimo rasturimo jedinicu ne vodeći računa o njihovim patriotskim zaslugama. Vesti šire upravo oni koji su ogrezli u kriminalu (u to ne sumnjamo; ali sto Srbija to doznaje tek godinu dana po ubistvu Zorana Dindiča?). Sirotinja koja je u ovu jedinicu stigla trbuhom za kruhom. koju je donela hrvatska 'Oluja' ili su došli sa talasom izbeglih Srba sa Kosmeta čutala jel strahujući za ličnu bezbednost... Jedinica je funkcionisala na principu straha, ucene i zavere čutanja".

E, ovde je potrebna digresija: kakva je to crna specijalna jedinica „najbolja u Evropi, doktori za terorizam", div-junaci i novi Obiliči, ki ja je u rukama Ijudi „ogrezlih u kriminalu" i koja počiva na „strah uceni i zaveri čutanja"? Od kada se to specijalne jedinice popunjavai „sirotinjom" koja je „stigla trbuhom za kruhom"? Mijatović uredno i nosi elemente za optužnicu protiv sebe, Petrovića i MUP, a za krivicna dela kriminalnog nemara u vršenju službe, neprijavlivanja krivičnih dela itd. (moglo bi se smisliti još toga!). Onda navodi drugi razlog za oružanu pobunu:

„Do pripadnika JSO dopro je glas da je Haški tribunal počeo ozbiljno da se bavi rukovodstvom i pojedinim pripadnicima JSO." Mijatović pažljivo vodi računa da ne napravi razliku između optužnica Tribunala i zahteva za informacije o određenim licima. „Glas" koji je „dopro" do JSO nije dopro nimalo slučajno: bila je to pažljivo plasirana dezinformacija iz izvora kome je bilo veoma jasno da JSO najbolje zna ko se čime na kojim ratištima bavio; bilo je to namerno, sračunato izazivanje panike u JSO, ne bi li se maskirali pravi razlozi za paniku: fmanjski interesi Legije, Duce i Zemunaca, ali i njihovih mnogo bogatijih sponzora. Karla del Ponte jeste 19. oktobra 2001. uputila pismo Dušanu Mihajloviću u kome se zanima za ratne aktivnosti raznih organa MUP, uključujući i JSO; ima to svačega, pominju se imena nekih osnivača i veterana Jedinice; ali sve je to daleko od optužnica, kako će se kasnije pokazati: jedini su Jovica Stanišić i Franko Simatović bili optuženi i isporučeni u Hag; niko više iz sastava JSO - ni Legija,

ni stric mu Mijailo Ulemek, ni Zveki Jovanović, ni Žika „Cmogorac" Ivanović, ni Vaso Mijović, ni Rajo „Aca Legija" Božović - mada se svi u tom pismu pominju (reč je o ukupno 80 raznih pripadnika Javne i Državne bezbednosti i Vojske za koje je Tužilaštvo iz Haga pokazalo zanimanje).

Bez obzira na nesposobnost, oklevanja i politikantske sklonosti koje su iskazali, Goran Petrovič i Zoran Mijatović bili su - politički gledano - smenjeni sa vrha tadašnjeg Resora državne bezbednosti zbog toga što je Vlada donela odluku da popusti pred ucenom Legije i JSO. Naknadna kuknjava Zorana Mijatovića to je irelevantna. Činjenica je da su za načelnika i zamenika imenovani Andrija Savič, profesor državne bezbednosti i Milorad Bracanović, dotadašnji pomoćnik komandanta JSO za bezbednost. Andrija Savič bio je i ostao irelevantan; relevantan je Bracanović, ali o njemu kasnije.

Vlada Republike Srbije prešla je preko oružane pobune JSO nedopustivo površno, mada je znala -ili je morala znati -sa kime i sa čime ima posla. Naime, već sam čin oružane pobune bio je dovoljno skandalozan i preteći, s obzirom na okolnost da su i Vlada i premijer Djindjič sebi dopustili da im elementi JSO pridu previše blizu (i da im prodaju ciglu). Na sudenju atentatorima aprila 2004. pojavio se podatak da je Marko Milošević posle 5. oktobra navodno nudio pet miliona maraka beogradskim kriminalcima da ubiju Djindjića, pa da je „Legija" zbog toga pojačao obezbeđenje premijera". Iz iskaza jednog bivšeg pripadnika JSO, datog krajem oktobra 2000, izlazi da je Legija odmah po prevratu zasitio obezbeđenja lidera DOS svojim ljudima, ali se Marko Milošević ne pominje. Ne može se isključiti pretpostavka da je to intrigu o Marku Miloševiću pustio Legija sam. Činjenica da su svi lideri DOS i Vlade izgubili obezbeđenje pripadnika JSO, aktivnih i bivših, tokom oružane pobune trebalo je da bude mnogo ozbiljnije shvaćena. Pogrešna je, očigledno, bila i procena da je sa JSO postignut kompromis 13. novembra 2001. i da se stanje može vratiti na prethodni nivo: prethodno stanje, naime, već je bilo nepodnošljivo i opasno. Bilo je dovoljno informacija o stvarnoj ulozi i značaju „Crvenih beretki" u političkim i drugim ubistvima od 1991. do tada, o njihovoj ulozi u organizovanom kriminalu i o razmerama njihove infiltracije kako u administraciju, tako i u tokove crnog novca putem „sponzorstva". Legija se, naime, nije zadovoljavao parama iz budžeta Republike Srbije i iz velikodušnih dotacija Bracike Kertesa, već je razvio sistem „sponzora", praktično reketirajući nove bogataše za robu, usluge i gotovinu. Izvesna marka automobila koju uvozi izvesni „bizmismen" iz Zapadne Srbije zabeležila je posle Legijinog bekstva u ilegalnost dramatičan pad prodaje; nije više bilo njihovog najboljeg marketinškog stručnjaka.

Legija je od JSO bio napravio modernu industrijsku granu u tercijarnom sektoru (usluge) još pre nego što će se uortačiti sa Dučom Spasojevičem i Zemuncima. „Sponzorstvo" je - naravno - tumačeno kao izraz „patriotizma" i postalo je važan element u Legijinim operacijama. Tokom oružane pobune JSO, jedan njihov rezervista rekao je jednom visokom policijskom oficiru da se „Crvene beretke ne plaše prestanka finansiranja u smislu plate i ishrane iz razloga što je već spremljeno sponzorstvo za njihov smeštaj, ishranu i ostale potrebe". O tome je policijski oficir odmah uredno izvestio MUP Srbije službenom beleškom; pomenuti rezervista JSO i veteran svih paravojnih formacija bio je njegova „registrovana saradnička veza" već duže vreme.

U toj službenoj belešci navodi se takode procena JSO „da Vojska neće da interveniše, a da je MUP, prema njihovom mišljenju, to nemocan i da neće smeti da ide na razoružavanje". Procena JSO bila je - na našu nesreću i na sramotu tadašnje Vlade - ispravna: „patriotsko" pokriće za oružanu pobunu i pažljivo građani imidž JSO uneli su u policiju konfuziju i paralizu; politička podrška DSS i drugih „nacionalnih" stranaka i medija to je paralizu još više učvrstila. Ni ta podrška nije bila nova: saradnička veza kazače visokom policijskom oficiru i „da je njegov prijatelj telohranitelj (izvesnog visokog funkcionera DSS) i da je isti (telohranitelj) upoznat da se u više navrata (taj visoki funkcioner DSS) sastajao sa Legijom i sa Frenkijem. Takode mi je potvrdio da Demokratska stranka Srbije otvoreno podržava Crvene beretke, s tim što on navodi da Crvene beretke nisu ništa bez Legije i bez Frenkija". Čovek kaže i „da su se na Bihaću (glavna operadja JSO, 1993-1995.) obogatili Legija, Frenki i Radonjić: uzeli su toliko para kao za sto naših života".

U toj službenoj belešci ima još jedan detalj koji treba pomenuti: doušnik iznosi procenu „da je stav Demokratske stranke Srbije da će se dobar deo stranke Socijalističke partije Srbije ograditi od politike Miloševića, a onda na izbore; ili posle izbora da formiraju koaliciju DSS-SPS Velja Ilić kao pripadak i možda još neko"... Čovek je 12. novembra 2001. bio prorok. sve čestitke tom pukovniku policije koji ga je angažovao kao saradničku vezu...

Taktička analiza situacije sa oružanom pobunom JSO takode ukazuje na trule kompromise ili pogrešne procene -ili oboje. Naime, teško da je sedamdesetak naoružanih i uglavnom polupismenih paravojnika na čelu s nekakvim Gumarom i Zvekijem moglo da izvede državni udar 12. novembra 2001, kada su se pojavili u Beogradu; to vredi i za ceo raspoloživi rezervni sastav od najviše 750 do 1200 ljudi (zavisno od izvora procene), sve i da su svi bili to negde, a nisu, jer su uglavnom rasuti po Republici Srpskoj i po unutrašnjosti Srbije. sve i da su, kako su se u svojoj slatkoj jezi plašili razni, „Crvene beretke" i zauzele Vladu, televiziju itd. - šta bi s tim uradili bez političkog vodstva? sve je to ličilo na onu pobunu španske žandarmerije (Guardia civil) iz 1981, kada su klipani zauzeli Parlament (Cortes) pucajući iz pištolja u plafon i držali ga nekoliko sati da bi se posle predali, jer nisu znali šta će s tim, a očekivani ustanak pro-tiv demokratskih reformi u Španiji bio je nekako izostao.

Da li su Duca i Legija zaista mislili da će taj cirkus u Kuli i kod „Sava centra" izazvati ustanak protiv demokratskih reformi - ne znamo. Zoran „Vuk" Vukojević kaže u svom iskazu da je Duca tada hteo da postavi Gradimira Naliča za novog ministra unutrašnjih poslova, ali to su Dučini pusti kokainski snovi...

Što se Vojske Jugoslavije tiče, ni to stvari nisu mnogo jasnije: zna se da su elementi Specijalnih snaga VJ (63. padobranske brigade, između ostalog) bili 12. novembra 2001. diskretno raspoređeni, što u uniformi, što u civilu, oko lica mesta na Novom Beogradu, u broju dovoljnom da za kratko vreme savlada ljude iz JSO, čak i u otvorenom sukobu. Ima to, međutim, i jedan drugi, politički, ugao: da je Vlada Srbije od Vojske zatražila da izade pred pobunjenike na način dovoljno uverljiv da obeshrabri svaki dalji otpor, Vojska bi to verovatno bila učinila, jer bi teško mogla da odbije; ipak je reč bila o ugrožavanju ustavnog poretka. Izgleda da je i Vlada Srbije tada delila bojazan još nekih razumnih ljudi da bi takva intervencija - ili puka pretnja -Vojske ojačala politički

položaj ionako već nepodnošljivog gen. Nebojše Pavkovića, načelnika Generalštaba. Pavković je već bio počeo da se umiljava Zoranu Dindiću (jer je Srbija izvor finansiranja Vojske) i da se udaljava od Koštunice, nezahvalnik. Najstrašniji scenario iz tih dana bio je sledeći: Pavković dolazi pred „Crvene beretke“ jako ljut, izviče se na njih, a oni podviju rep i predaju mu se naravno u skladu sa prethodnim potajnim dogovorom; i šta tada? Nebojša Pavkovic kao spasilac Srbije? Tada je, međutim, Pavkovic bio u Rusiji, u nekoj poseti, a Aco Tomić je vodio igre. Po nekim izvorima, Vlada Srbije tada je bila odbila ponudu Vojske da pomogne i optirala je za kompromisno rešenje sukoba sa JSO, pa i po cenu koja je plaćena smenama u Državnoj bezbednosti. To se pravda onime što se ponekad zove „politička nužnost u datom trenutku“ - kad Vlada već nije imala hrabrosti da Jedinicu za specijalne operacije dekretom raspusti, pa da vidimo šta će biti. Ovakav postupak bio je, pak, manjak državničke hrabrosti u kritičnom trenutku - nažalost.

Legija, Duća, Zemunci i JSO izlaze iz te epizode ojačani: svi otmičari Miroslava Miškovića na slobodi su (zaslugom Radeta Terzića, Okružnog tužioca za Beograd) i pod Dućinom kontrolom, pa nema opasnosti da propevaju; Goran Petrović i Zoran Mijatović smenjeni su sa čela Službe, mada je Dušan Mihajlović ostao ministar (on je sam bio spreman za smenjivanje 13. novembra, ali ga je Vlada zadržala); na čelo Resora državne bezbednosti dolaze profesor državne bezbednosti An-drija Savić (fmi gospodin bez velikih ambicija i sa hipotekom bivšeg režima, JUL i toga...) i Milorad Bracanović, Legijina desna ruka i važan igrač prethodnih garnitura Državne bezbednosti, čovek čija je ruka bila u svakoj i jednoj gadosti Službe.

To je u Vladi, kako izgleda, bilo shvaćeno kao privremeno zadovoljavajuće rešenje - čime je počinjena još jedna katastrofalna greška. To što je nešto kasnije JSO prebačena u Resor javne bezbednosti i stavljena pod komandu Vladinog Saveta za državnu bezbednost, još jednog tela koje nije radilo svoj posao kako treba, nije mnogo pomoglo. JSO je ubrzo zaboravljena, a Legija je pazio da ne skreće pažnju na sebe i „Crvene beretke“: prestali su pijani ispadi i skandali po-beogradskim kafičima. Gumar Maričić ostaje komandant, a mesto pomocnika za bezbednost Bracanovića zauzima Veselin Lečić, lik drugorazrednog značaja iz beogradskog Centra RDB (u jednom lošem trenutku zamenik Milana Radonjića), ali sasvim pod kontrolom Bracanovića i Legije. Taj Veselin Lečić preživeće sve svoje poslove i položaje neoštećen.

U epilogu osve epizode Vojislav Koštunica izjaviće kako, eto, „u vlasti postoje i one snage koje ne žele ni samu državu“, pa u tom kontekstu priča kako nije na dan oružane pobune JSO otkazao predavanje o državi na Kolarčevom univerzitetu, jer da JSO „demonstrira mirno... ali nisam mislio da je to dramatično i njihov protest me nije činio nespokojnim“ („BHc News“). Rade Bulatović, savetnik za nacionalnu bezbednost predsednika Koštunice, proglasiće u NIN-u tu oružanu pobunu za „pobedu patriotskih snaga“.

Milorad Ulemek Luković Legija, pak, oglasiće se 21. novembra 2001. u listu „ID“, od koga će nastati Identitet“ kada ga Duća Spasojević bude uskoro kupio. U udvoričkom intervjuu koji s njim vode Gradiša Katic (kasniji glavni urednik Identiteta“, zabranjenog za vreme vanrednog stanja kao dokazanog i kupljenog glasila Zemunskog klana) Predrag Jeremić (sada glavni urednik „Internacionala“), Legija će sepuriti nad „uspehom pobune“; tercirace mu redakcijski tekst u kome se napadaju Goran Petrović i Zoran

Mijatović na način krajnje neukusan, ali i sa jednom zanimljivom primedbom: „Crvene beretke svojim protestom direktno su ubrzale odlazak 'dvojca' ali bez kormilara!?" (interpunkcija je originalna). Legija, pak, utrljava poniženje naneto Vladi i na desetinama stubaca razvlači demagoške priče, kapitalizujući vešto postignuti truli kompromis: te kako to Vlada neće da razgovara sa tim junacima „posle svega što je ova jedinica uradila za ovaj narod i ovu državu“; te kako su „dobili 740 telegrama podrške od raznoraznih građanskih grupa, tajnih organizacija, nevladinih organizacija...“; te kako je jedinica mogla „u petak na subotu da zauzme sve vladine organizacije“, ali nije htela, jer „jedinica poštuje Vladu, ali neka i ta Vlada i to ministarstvo ispoštuju jedinicu“. I to je osnovni ton tog intervjua: partnerski odnos između Vlade Srbije i jedne organizacione jedinice MUP.

Legija onda kreće u ofanzivu: „...mislim da je opozicija današnja (novembar 2001!) u mnogo lošijoj poziciji nego što je bila opozicija u vreme Slobodana Miloševića“. Pa kaže još: „A ja sigurno znam da ne-ma šanse da ovi momci (JSO) prekrše zakon, ili da dignu ruku i na jednog Srbina, da uvrede bilo koga u ovoj zemlji... Ovde postoji jedno pravilo koje kaže - pripadnik osve Jedinice ne sme da ubije Srbina, Ni po koju cenu! Znači, i da je najgori kriminalac ne smeju da ga ubiju“. Zanimljivo je da su osve budalaštine prošle bez komentara iz Vlade, MUP i njegove DB i Saveta za državnu bezbednost; ipak je reč o antiterorističkoj jedinici čiji posao je reagovanje u inače najčešćim si-tuacijama sa taocima; šta ako Srbin otme avion ili uhvati taoce prilikom pljačke banke? Svoj intervju za „ID“ Legija završava pohvalama Gumaru („divan dečko, čista desетка“) i rečenicom: „I niko nikad nije potencirao Hag kao uzrok“ (pobune JSO, to jest). Autori intervjua – naravno nisu osetili potrebu da Legiju podsete šta je rekao nekoliko minuta ranije.

I tako se to završilo: kao farsa u kojoj nekakav Legija zajebava celu Srbiju i njenu Vladu u zdrav mozak, na način drzak, arogantan i bezočan do krajnosti. Ta farsa postace tragedija jer je Legijin očigledni arogantni i preteći bezobrazluk ostao bez odgovarajuće reakcije vlasti. Umesto da ga barem javno napadnu, ako ne i uhapsu (ne zbog lajanja, nego zbog ozbiljnijih stvari), vlasti mu ostavljaju obezbeđenje JSO i oklopljena vozila. Legija je tako u poziciji da nastavi svoje poslove sa Dućom i Zemuncima i da slobodno razrađuje svoje opcije u slučaju da se stvari zgusnu. Na to temu ce Zoran Mijatovic tek 24. februara 2004. reći za radio B92 još i sledeće (što u njegovu dva meseca kasnije objavljenu knjigu nije ušlo):

B92: „Koliko je Srbija zaista bila u opasnosti i nova demokratska vlast tih nekoliko dana i noći? Sta mislite, šta bi se desilo da vlada nije popustila i nije ispunila zahtev da odu čelni ljudi DB-a?“

Mijatovic: „Ni moju, ni Goranovu ostavku niko nije tražio. Ja sam svoju ostavku dao, zato što sam i tog momenta video političku pozadinu svih događanja. Zato sam dao svoju ostavku.“

B92: „Kada kažete političku poiadinu, na šta konkretno mislite?“

Mijatović: „Mislím na to da su mnogi ljudi tada, pre svega iz vladajućih koalicija bili u dosluhu sa ljudima koji su izveli pobunu. Ja ne bih sada imenovao, to je stvar i istražnih organa. Mnoga sudenja su to u to-ku i pokazaće se da je ovo što ja kažem, da su moje reči apsolutno tačne. S druge strane, predimenzionirana je pobuna 'Crvenih beretki'. Iskonstruisana je priča o ugroženosti vlade i države. Ta jedinica, kad je u pitanju borbeni sastav, nikad nije imala više od sto ljudi. To je 70 ljudi bilo u pitanju. Ako neka vlada i ako neka država koja ima aparat prisile i prinude, a to je npr. Javna bezbednost, ima 35 hiljada pripadnika organa unutrašnjih poslova, od toga 80% ili 50% uniformisanog sastava, smatra da nije u stanju da se odbrani od 70 ljudi, onda takva vlada treba da podnese ostavku. Nikakva opasnost kad je u pitanju vlada ili građani Srbije nije postpjala. Znači, to je bila jedna velika manipulacija."

B92: „Zoran Mijatovic je dobro poznavao Milorada Lukovića Legiju, kako se ispostavilo, vodju protesta crvenih beretki, i organizatora mnogih zločina na ovim prostorima":

„Legija nije bio radnik Službe državne bezbednosti, niti BIA od, koliko se ja sećam, već maja meseca 2001. godine (od 26. juna; M.VM Legija je imao privilegije koje nije imao nijedan penzionisani radnik Službe državne bezbednosti. Bez obzira o kome se radilo, da li je bio u pitanju Jovica Stanišić ili sam bio ja. Znači, on je imao neke privilegije za koje ja ni do danas ne znam ko mu je dao."

B92: „JDa li ste Vi kao zamenik šefa DB-a znali da njega obezbeduju, državni činovnici, ljudi koje placa država Srbija? I da li ste tada mogli da sprečite to?"

Mijatović: „U vreme dok smo Goran i ja bili na mestu načelnika, i rukovodilaca Državne bezbednosti, Legiju niko nije obezbedivao. Legija je posle hapšenja u 'Stupici' i izlaska iz zatvora, proveo nekoliko meseci u Grčkoj (gde su ga hapsili zbog falsifikovanog pasosa, ali zbog optuzbi udovice Bokan da je umešan u ubistvo Vanje Bokana; Goran Petrović je tada depešom tražio da Legiju puste; Grci su ga pustili u prapatnu poruku da je imao posetu nekih Amerikanaca koji su ga - između ostalog - uveravali da ga iz Haga ne traže; M.V.). Kad se vratio, iza toga ide pobuna."

B92: „Da li je vlada Srbije mogla da uskrati te privilegije. Da li je ministar mogao da ih uskrati?"

Mijatović: „Ministar, ne da je mogao da ih uskrati, koliko sam ja pratio, ministar se trudio, bar kroz sredstva informisanja koja sam ja čitao, da opravda to što mu je dao. A dao mu je mimo svakog zakona. Čak je ministar Mihajlović u više izjava tvrdio, kako je Legija penzioner, što je jedan nevidjen apsurd. Legija sa 30 i kusur godina i godinu dana staža, ni po jednom zakonu nije mogao da bude penzioner. Međutim, za Duška Mihajlovića je on bio i penzioner i čestiti građanin itd."

B92: „Vi ste poznavali dobro Milorada Lukovića Legiju i u štampi ste pominjani kao čovek koji je uspeo da ga, tako reći, privede u poslednjem javnom incidentu, u diskoteci „Bojan Stupica".

Mijatović: „Za mene je to bila jedna rutinska stvar, da li je to u pitanju Legija ili je to u pitanju neki drugi. Nikada se nisam bavio sa time podsvesno šta to znači. Za mene je to bio jedan normalan posao. Naš suspendovani radnik koji je ušao u sukob sa policijom. Mene je pokojni Boško Buha zvao da mu pomognem, jer nije mogao da ga izvuče iz Stupice i nije znao šta da radi sa njim.”

B92: „ To nije bila normalna stvar. Ako nijedan policajac nije mogao da mu pride...”

Mijatović: „Oni nisu mogli, ali to je neka druga priča koja se upravo završila ovako kako se završila. Svoju glavu je dao premijer Đinđić.”

7. Zgušnjavanje

Uspeh oružane pobune JSO nije uspavao snage koje su o Jedinici brinule. Ubrzo po pobuni, beogradsko-banjolučki nedeljnik „Reporter” objavljuje veoma zanimljiv tekst, dopunjen spisakom od ukupno 367 ljudi, navodno pripadnika MUP Srbije, za koje se navodno zanima Haški tribunal; „Reporter” kaže da je taj spisak „iskopao u Hagu”. Sam spisak dosta je čudan: na njemu ima ponovljenih imena; osi toga, kako će se kasnije ispostaviti, spisak je delom pravljen prema Iftj stama ranjenika iz MUP koji su lečeni po Srbiji, ali većinom na Vojno medicinskoj akademiji; neki od njih su mrtvi; drugim rečima, spisak je veoma sumnjiv. Ono što ga čini veoma sumnjivim jeste okolnost da je Haški tribunal od tada (novembar 2001.) pa do dana današnjeg (april 2004.) od svih navedenih imena pokazao zanimanje samo za generala policije Vlastimira Dordevića i za Franka Simatovića kao optuženika i za još tri lica kao za moguće svedoke: Dragana Filipovića (je dan od prvobitnih „Crvenih beretki”, poznat i kao „Bradonja”, „maj(Ficsa” i „F-1”), Žiku „Crnogorca” Ivanovića (takode jednog od prvih pripadnika ATD) i Peru „Divljaka” Divljakovića (pripadnika JSO); tom nije poznato da li su sa tom trojicom ikada obavljani razgovori. Objavljivanje tog sumnjivog spiska u „Reporteru” izazvalo je niz tuž za klevetu od strane izvesnog broja navedenih lica iz MUP; ishod sporova još je neizvestan.

Posle je diskretnom istragom ustanovljeno da je spisak bio sastavljen pažljivim čitanjem „Službenog lista” SRJ i „Službenog glasnik Republike Srbije (odlikovanja, nagrade i pohvale), kao i iz evidencija ranjenih pripadnika MUP lečenih na VMA, pa onda izokola, preko Luke, podmetnut „Reporteru” kao „haški” preko niza posrednika, ali svih u nekoj vezi sa Vojskom i njenom Upravom bezbednosti. Osim toga, „Reporter” je u to vreme prvi objavio ekskluzivne fotografije Milorada Ulemeka Lukovica Legije iz njegovog perioda u Srpskoj dobrovoljačkoj gardi Zeljka Ražnatovića (nekakva smotra u Erdutu), fotografije do kojih niko osim unutrašnjih izvora nije mogao da dode. U tome je bio mnogo uspešniji od „Nedeljnog telegrafa” koji je svoje udvorič-ke tekstove u kojima se JSO diže u nebesa morao da ilustruje bezočno ukradenim fotografijama nekog sasvim očigledno počasnog vođa francuske vojske sa potpisom „Oficiri JSO na obuci” (Ljudi imaju francuske uniforme i oružje i drže francusku zastavu...). Takvi povremeni ispadi sa

medijskom glorifikacijom i glamurizacijom JSO i Legije lično nastaviče se, da bi kulminirali početkom 2003, na šta cemo doći.

Mnogo kasnije (24. februara 2004, u već pomenutoj emisiji „Kažiprst“ radija B-92) Zoran Mijatović će rec'i i sledeće:

B92: „Sada kada se setite pobune 'Crvenih beretki', da li mislite da je to promenilo mnogo stvari u Srbiji, i u političkom smislu i u bezbednosnom?“

Mijatović: „Na neka događaje sigurno je imalo uticaja. I mogu da podsetim na jednu bitnu stvar koja će iza toga da ide, da godinu dana kasnije resor Službe državne bezbednosti izlazi iz Ministarstva unutrašnjih poslova i praktično ulazi u funkciju kriminalnog klana. To je posledica. Tom službom manipulišu upravo Legija, Bracanović i ljudi oko njega, što će finale imati u ubistvu premijera.“

Ova Mijatovičeva formulacija - „izlazi iz MUF“ pa „ulazi u funkciju kriminalnog klana“ - direktna je optužba protiv naslednika na čelu Službe, grešnog Andrije Saviča i veštog Milorada Bracanoviča, ali i protiv Vlade Srbije i njenih organa i tela: Javne bezbednosti MUP Srbije na čelu sa gen. Sretenom Lukicem i Saveta za državnu bezbednost Vlade Srbije kojim je po funkciji predsedavao premijer Djindjić; ta dva organa stekla su i držala formalnu nadležno nad Jedinicom za specijalne operacije sve do njenog raspuštanja. Postavljanje Milorada Bracanoviča na me-J sto zamenika načelnika Resora državne bezbednosti i kasniji njegov ostanak na mestu zamenika direktora Bezbednosno informativne agencijftj (BIA), službe slednice DB, pokazace se kao kobno. Sledi navod iz izveštaja Koračeve komisije (Komisija za ispitivanje sistema obezbeđenja predsednika Vlade Republike Srbije dr Zorana Djindjiča; str. 19);

„Milorad Bracanović, radnik Centra Resora državne bezbednosti Beograd, raspoređen je 1. januara 1997. na mesto načelnika Odelenja kontraobaveštajne, obaveštajne i bezbednosne poslove u JSO - Resor državne bezbednosti MUP Republike Srbije. Dana 11. februara 2001. godine raspoređen je na radno mesto pomoćnika komandanta za bezbednost. Time se jedan od rukovodećih ljudi za bezbednost JSO naš na položaju čoveka koji ima pun uvid u tehničke mere koje primenjl je RDB. Komisija ne raspolaže činjenicama koje bi ukazivale u koj meri je postavljenje MiLorada Bracanoviča za načelnika Sedme uprave RDB (Tehnička uprava; prisluškivanje, jednom reči) uticalo na uspešnost, odnosno neuspešnost rada MUP Srbije tokom 2001. godine, sebno u vezi borbe protiv onih oblika kriminala gde je postojala gučnost učešća delova JSO“.

Bracanovic je, dakle, sa mesta kontraobaveštajnog analitičara za ski istok u CRDB Beograd (čime se tamo istakao - ne zna se) premešten u JSO 1997. Odatle je 2001. došao na mesto načelnika Sedme, litički najosetljivije, uprave RDB, da bi onda postao zamenik načel Službe novembra te godine. Goran Petrović tvrdi da je „Bracan“ na mesto postavljen na Djindjičevo insistiranje, a uprkos Petrovicevom i Pajatovičevom protivljenju. Reč je o čoveku od apsolutnog poverenja Milorada Ulemeka Lukovica Legije, što nikada nije bilo sporno. Već oficir bezbednosti JSO imao je, sasvim formacijski, pristup svim licima i informacijama cele Službe: sve mu je stizalo na sto, uključujući i dnevne izveštaje Javne bezbednosti –š togod o tome pričali

Mijatović i drugi koji tvrde da Državna bezbednost nije imala ni uvid, ni interes za opšti kriminal. Pa kaže Mijatović (februara 2004, za B-92): „Ja sam za Spasojevića i Kuma prvi put čuo kada su uhapšeni u parizu i ovde ekspedovani. Prvi put u životu. Zašto? Zato što Služba državne bezbednosti nije koncipirana tako da radi sa takvim ljudima". Tvrđnja da „Služba nije koncipirana tako" jednostavno je apsurdna: još od 1990. Državna bezbednost MUP Srbije (a mnogo pre toga i Služba državne bezbednosti Saveznog SUP, koju je MUP Srbije apsorbovao u sebe) angažuje kriminalce za „posebne poslove". Uostalom, ima više iskaza svedoka u kojima se tvrdi da su Duca, Čume i još neki li-kovi iz Surčina dugo, do 2001, imali legitimacije MUP, sa serijskim brojevima Državne bezbednosti (u to vreme službene legitimacije bile su iste za ceo MUP, čija je DB bila deo). Tokom akcije „Sablja" ispostaviće se da su kriminalci bili uveliko angažovani po saradničkim li-nijama Službe da rade razne stvari: od pokušaja ubistva Vuka Draškovića u Budvi, pa do saradnje u hapšenju i ubistvu Ivana Stambolića i ubistvu Slavka Čuruvije.

Uostalom: za koga su radili Željko „Arkan" Ražnatović, Milorad „Legija" Ulemek Luković, Željko „Maka" Maksimović, Vlada „Japanac" Jovanović, Duća, Čume, braca Simovići i ostali Surčinci i Zemunci? Išlo je i obrnuto: za koga su radili Legija, Zoran „Vuk" Vukojević, Saša „Pele" Pejaković, Zvezdan „Zveki" ili „Zmija" Jovanović, Željko „Zmigi" Tojaga, Nenad „Skene" Sare i još čitava gomila pripadnika JSO i drugih policijskih agencija? Za organizovani kriminal u Srbiji, hvala lepo.

Reč je o uzajamnom prožimanju policijsko-bezbednosnih agencija i organizovanog kriminala, onome što je ministar Mihajlović nazvao „srastanjem", a radi sticanja protivpravne materijalne koristi sebi i drugo-me. Treba samo pogledati kako se personalno preklapaju zločinačke grupacije iz MUP i Državne bezbednosti sa zločinačkim grupacijama iz Surčina, Zemuna i drugih lokaliteta, a u zajedničkim kriminalnim poduhvatima. U takvoj situaciji ključno je pitanje: ko koga kada i u kom poslu kontroliše? Kome će Milorad Bračanović i njegov naslednik u JSO Veselin Lečić dostavljati ključne podatke Državne i Javne bezbednosti o policijskim operacijama i saznanjima o organizovanom kriminalu, podatke koji im svakodnevno stižu na sto: samo Legiji i njegovom nasledniku Gumaru Maričiću, ili i Čumetu i Dući -ili poslednjoj dvojici preko prve dvojice?

Početak 2002, dakle, sve je ne može bolje biti: JSO je opstala i popravila vrednost svojih akcija na srbijanskoj političkoj sceni; Zemunci i Surčinci su srećni i zadovoljni, Čume na svojoj mašini i dalje broji Dućine pare; mašine „Difens rouda" asfaltiraju naveliko; lova pljušti, Čume kupuje bitumen na veliko u Rusiji. Ima to par detalja koji sreću kvare: prvi je problem sa ubistvom Momira „Gavre" Gavrilovića, poznatog i kao „pukovnik Perić" (van teritorije Republike Srbije, a u sastavu „Crvenih beretki"), visokog funkcionera RDB i Mijatovićevo „klasiča". Gavrilović je ubijen 3. avgusta 2001. uveče, posle popodnevnog razgovora sa savetnicima predsednika SR Jugoslavije: Radetom Bulatovićem (tada savetnikom za nacionalnu bezbednost, što god to značilo i današnjim direktorom BIA) i Gradimirom Nalićem (za ljudska prava), a uz učešće šefice Kabineta predsednika, Ljiljane Nedeljković. Oko deset uveče, Gavru su nepoznati počinioci ubili oružjem kalibra 7,65

mm sa prigušivačem (najverovatnije M-84 „Škorpion“) u Novom Beogradu, praktično ispred kuće gde je stanovao.

Od toga je odmah nastao politički skandal, jer je Demokratska stranka Srbije na sav glas optužila nepoznate snage da su Gavrilovića likvidirale zbog toga što je, navodno, predao Kabinetu Vojislava Koštunice „dokumenta koja teško optužuju Vladu i Demokratsku stranku“ za korupciju i sve najstrašnije. Posle je ispalo da nikakvih dokumenata bilo, ali i da su se vodili razgovori o kadrovskoj politici u Državne bezbednosti i o mogućem povratku Gavrilovića u Službu - između ostalog. Pri izlasku iz Palate federacije toga dana, Gavra je sreo Zlatka Reniča, kolegu iz DB; na Radničevo pitanje šta će on tu, Gavra kaže ima šanse da se vrati u Službu, pa je o tome razgovarao...

Beba Popović kazao je kasnije (januar 2005.) da su Gavra i njegovi saradnici donosili dijagrame nove strukture službi bezbednosti i da je Jovica Stanišić počeo da podgreva svoje stare ideje o jedinstvenoj službi koja bi obuhvatala sve dosadašnje, civilne i vojne. Reakcija MUP Srbije bila je takode neočekivana: kapetan Dragan Karleuša iz Kriminalističke policije optužio je na jednoj pres-konferenciji Gavrilovića da je „umešan u neka ubistva i u trgovinu drogom; da je otimao ljude, imao privatni zatvor gde ih je mučio“ itd.

Uostalom, od tada i počinje eskalacija uopštenih optužbi DSS protiv Vlade za korupciju, kriminal itd. Istovremeno, unutar vodstva DSS i u Kabinetu Predsednika javlja se atmosfera pojačanog straha i nepoverenja prema ostatku DOS. sve se više priča o prisluškivanju ne samo Kabineta, nego i stanova i telefona. Ponuda MUP Srbije da njihovi tehničari (verovatno najsposobniji stručnjaci za to u ovoj državi) provere Kabinet odbijena je, kaže ministar Mihajlović. Valjda zato što ministar nije iz DSS. Strahovi i slatka jeza tipa „jao, svi nas špijuniraju i mrze“ uskoro se fokusiraju na Demokratsku stranku i njene kadrove u Vladi. Naravno da je polemika oko slučaja Gavrilović samo doprinela takvoj atmosferi: u atmosferi opsadnog stanja u Kabinetu strahovi su se uvećavali povratnom spregom i došli do ivice paranoje. Ništa neuobičajeno za ponašanje uskih i zatvorenih grupa pod pritiskom.

Istraga oko ubistva Gavrilovića dovela je u međuvremenu do novih neprijatnosti. Ispalo je da su se Zorica Radović, supruga Predsednika, pokojni Laslo Sekelj, filozof ovdašnji i gen. Marinko Kresoja (bivši šef policije u Novom Sadu) našli sa pokojnim Gavrilovićem u prostorijama Instituta za evropske studije da razgovaraju o ovome i o onome. Ni taj Institut nije slučajno to: izvestan broj saradnika i simpatizera Predsednika regrutovan je odatle, uključujući i sveprisutnog u poslednje vreme Mišu Durkovića. Laslo Sekelj je prvo demantovao to informaciju (po-tiče od udovice Gavrilović), da bi je sutradan Marinko Kresoja potvrdio. Sama stvar nije strašna: svakoga, pa i gđu. Radović, inače pravnik, veoma bi zanimalo da porazgovara sa ljudima poput Gavrilovića, ali i poput Kresoje; oni svašta znaju. Nezgodno je to što je ispalo da se razgovaralo o „kadrovskoj politici u MUP sa čovekom koga MUP sumnjiči - prekasno, doduše, suviše prekasno -za umešanost u teške zločine. U jednoj stvari DSS je u pravu: šta bi se doznalo da je Momir Gavrilović bio uhapšen za života; i zašto nije bio uhapšen za života? Sta je to Služba o njemu doznala tek tada, a nije mogla da dozna na vreme?

Za ubistvo Momira Gavrilovića policija je kasnije osumnjičila Ljubišu Buhu Cumeta i nekog Dragana „Teču“ Nikolica, ali do kraja 2004. ta je krivična prijava ostala veoma

klimava i bez dovoljnih dokaza, kako su autoru rekli u Republičkom tužilaštvu; krajem aprila 2004. istraga je okončana i predmet poslat tužilaštvu, koje nije postupilo, jer tu očigledno nije bilo ničega. Uprkos jasnim indicijama o ulozi Jovice Stanišića u tom poslednjem segmentu Gavrine biografije, niko se za ovo nije zainteresovao. Tenzije između DSS, Koštunice i njegovog Kabineta s jedne - i Vlade Srbije, s druge strane, eskaliraju kasnije do zaista preteranih razmera: U tome će značajnu ulogu odigrati brzopletost i specifično labavo shvatanje zakonitosti, procedure i političke taktike unutar Demokratske stranke i izvesnih delova Vlade, ali i paranoja unutar DSS koju su pažljivo negovali i podigli na rang ideologije Rade Bulatovic, Ljiljana Nedeljković i gen. Aco Tomić, budući načelnik Uprave bezbednosti Generalštaba Vojske Jugoslavije. Ostatak DSJ samo je pratio partijsku liniju s vrha, kako je ko znao; Aleksandar Tijanić se u tome isticao, grmeči okolo protiv Čede (Jovanovića), Bebe (Popovića) i Gorana Vesića - kao da su ta trojica uzrok vaskolikih nevolja. Jedan deo iskaza Čede Jovanovića pred anketnim odborom Skupštine Srbije posebno je iritirao to ekipu: „Bio sam u CZ i kod Rada Markovića“, kaže Čeda; kaže njei Rade Marković da ne razume odakle on u zatvoru zbog odavanja službene tajne, kad je „lična dosijea DB o Djindjiću, Čedi, Mihajloviću“ celom DOS dao gospodji Ljilji Nedeljković, šefici kabineta predsednika Vojislava Koštunice; dao joj je i podatke DB o ubistvu Slavka Čuruvije, „zbog čega je istraga u tom predmetu dovedena u bezizlaznu situaciju“, kaže Čeda Jovanović. On pritom te tvrdnje argumentuje sudskom presudom u predmetu odavanja službene tajne, a protiv Rada Markovića i drugova.

Dok su oni tako jedni druge mrzeli (DSS demokrate i Vladu) i prezirali (DS Koštunicu i DSS) -gangsteri su gledali svoja posla. Čume je asfaltirao, a Duća i Legija su ubijali konkurenciju (videti poglavlje „Legalisti“) i otimali bogataše za debeli otkup (videti poglavlje „Duća“). Nisu samo oni koristili priliku: generali Nebojša Pavković i Aco Tomić polako su se uglašljivali u procep između Predsednika SR Jugoslavije koji im je bio vrhovni komandant (i njegove DSS) i Vlade Srbije od čijeg budžeta su živeli (jer Crna Gora nije plaćala ništa), manipulišući jedne protiv drugih. Milorad Bracanović, zamenik načelnika RDB i kasniji zamenik direktora BIA, radio je to isto, ali za račun Duće Spasojevića i Milorada „Legije“ Ulemeka Lukovića. Ubistvo Momira Gavrilovića eksploatisano je po obe te linije (vojne i udbaške) radi dizanja napetosti u DSS i Kabinetu, sve vodeći računa da se ime Jovice Stanišića slučajno ne pomene. To se Nebojša Pavković preigrao, to jest igrao je „tropa“, pa ga je Koštunica smenio čim je primetio da se „pobednik nad NATO paktom“ suviše njuska sa Djindjićem.

Vojislav Šešelj počeo je sa eskalacijom napada na Djindjića, na svoj uobičajeno bezočan i bezobrazan način:

„Dindić stoji iza svih mafijaških ubistava u Srbiji“, rekao je Vojislav Šešelj na konferenciji za novinare 21. februara 2002. i optužio DOS da „sistematski prikriva razrešenje“ ubistva bivšeg saveznog ministra odbrane Pavla Bulatovica, bivšeg predsednika Predsedništva Srbije Ivana Slambolica i druga politička ubistva. „Djindjićeva banda je ubila Ivana Stambolica, organizovala atentat na Ibarskoj magistrali i atentat na Vuka Draškovića u Budvi... Djindjić je direktni produkt najveće mafijaške kriminalne bande koju čine Stanko Subotić Cane, Filip Cepter, Jovica Stanišić, Franko Simatovic Frenki i Mihajl Kertes.

Djindjić je njihovo čedo", kazao je Sešelj.

Kulminacija tih sukoba nastupiće u leto 2002. na način komičan, slabouman i sasvim primeren pameti umešanih aktera: tada je, sa godinu dana zakašnjenja, detonirana afera „čtetvorožilni kabl", zvana još i „pijana junska noć 2001."

Ta budalaština zasluđuje krace podsećanje: gen. Nebojša Pavkovič, na smrt uvreden smenjivanjem sa mesta načelnika Generalštaba, objavio je na sva usta kako je godinu dana ranije malo falilo da operativci Uprave bezbednosti Generalštaba VJ na silu upadnu u prostorije Bi-roa za komunikacije Vlade Srbije (Kralja Milana, kod „Beogradanke"). Koalicija DOS smesta je osnovala anketni odbor u Skupštini i zabava je počela. Ispalo je da su se u noći između 4. i 5. juna 2001. u Kabinetu (predsednika SR Jugoslavije Vojislava Koštunice) podnapili Ljiljana Nedeljkovič, Gradimir Nalic i Aco Tomič. Nastavak, to jest rekonstrukcija sa sednice Anketnog odbora, sledi:

Pijana junska noć 2001. ili četvorožilni kablovi.

Gen. Pavkovič (sa maramčetom u gornjem džepu sakoa), već debelo uveđban u javnim nastupima još od 1999, izveo je svoju tačku kao stari rutiner: prvo je pročitao svoje pismo Organima, a onda ispričao šta je bilo. E, sad, to se priča deli na dva segmenta: prvi, kritični, deo je onaj posle ponoći 5. juna, pa do oko 01:30, deo koji se odvijao u Kabinetu predsednika, u Palati federacije, o čemu je želeo javno da govori samo Nebojša Pavkovič; drugi, nesporan, deo je sastanak u Upravi bezbednosti VJ, u staroj zgradi Generalštaba u Kneza Miloša, u potkrovlju, od 01:30 do posle tri izjutra, za koji ima više svedoka.

Gen. Pavkovič, međutim, nije bio u stanju da objasni nekoliko stvari važnih za funkcionisanje Vojske Jugoslavije: zašto je, na primer, toliko dugo tolerisao kontakte gen. Ace Tomiča sa Kabinetom Koštunice, a mirao uobičajenih -i obaveznih -procedura (da svaki kontakt ide uz odobrenje načelnika GS); zašto je dopustio neobjašnjiva prevremena penzionisanja niza generala u leto i jesen 2001. i još manje objašnjivo postavljanje Aca Tomiča za načelnika Uprave bezbednosti? Preko svega toga tadašnji načelnik Generalštaba prešao je bez reči, a tada je umeo da kuka kako se Generalštab, „taktički nosilac" svega -nije pitao... Jedino logično objašnjenje bilo bi da je više gledao na odnos snaga, to jest na budućnost sopstvene karijere, nego na interese Vojske i države. Tri generala, učesnici sastanka u Upravi bezbednosti te pijane junske noći, bili su mnogo precizniji i uverljiviji. Milan Dakovič, tadašnji načelnik Uprave bezbednosti, bio je gorak i donekle postiden, kao i gen. Milan Simič, tada načelnik Uprave za moral GS; gen. Aleksandar Vasiljevič bio je precizan i hladan. Njihovi su iskazi podudarni, mada različiti u tonu i intimnom doživljaju istog događaja; sve u svemu daleko od bilo kakvog „Rašomona" - bar dvojica od njih su perceptivni i analitički umovi. Osim toga, sva trojica govore iz svog položaja penzionera (Vasiljevič je čak bio dvaput penzionisan), koji ih čini skoro sasvim nepristrasnima. Deo u kome su i bili malo pristrasni samo je bio od koristi Komisiji, jer je relativizovao neke Pavkovičeve preterane tvrdnje, svodeći bivšeg načelnika Generalštaba na njegovu stvarnu meru: njih trojica mu očigledno nisu oprostili oportunističke i politikantske ambicije.

Iz sva tri iskaza -generalata Dakoviča, Simića i Vasiljeviča ispreda se konzistentna verzija događaja u Upravi bezbednosti VJ, od pola dva do pola četiri izjutra 5. juna 2001.

Onako iza sna bunovni i pro-budeni u nedoba, sakupljaju se generali u onom potkrovlju stare pseudobarokne zgrade Generalštaba u Kneza Miloša 9; po hodnicima se, jedva čekajući neku akciju, motaju nervozni i nadržani specijalci „Kobri“ koje je uzbunio Pavković. Aco Tomić čuti i mudro razmišlja. Kad su se svi pozvani skupili, Pavković im priča šta je bilo kod Koštunice: i njega je probudilo i pozvalo; kad tamo -prisutni su Aco Tomić (samoinicijativno, bez znanja svog načelnika Dakovića), Gradimir Nalič, Ljilja Nedeljковиč i Vojislav Koštunica. Gradimir Nalič objašnjava da u izvesnoj kući ima izvesna agencija odakle se prisluškuje Predsednik. A kako to, pita Pavković; putem četvorožilnog kabla, kaže Nalič i da se to odmah noćas reši; Aco Tomić mudro čuti, Ljilja Nedeljковиč jede sendvič, a Koštunica razmišlja; svi su nešto „konzumirali“, čini se načelniku Generalštaba. U Predsednikovom prisustvu, nastavlja Pavković, Nalič „zahteva“ da se izvesna zgrada zauzme silom i „to reši“; Koštunica čuti. Pavković i Aco Tomić odvojenim vozilima idu u Upravu i usput Pavković naređuje da se probude i pozovu ostali učesnici.

Nastaje pomalo neugodna situacija, za koju sva tri generala koji su svedočili kažu da je bez presedana: šef države da traži upad u zgradu za koju se ispostavilo da je deo Vlade, na brzaka i u ova doba noći... Nit' ko zna gde je to tačno, niti šta unutra ima, niti čuva li to neko, niti zašto uopšte. Počinje diskusija u kojoj ozbiljni ljudi i iskusni profesionalci postavljaju Aco Tomiću logična pitanja, na koja on „odgovara škrto i preko volje“ (Vasiljevič). Zašto odmah? („Mora“.) Sta je ta-ko važno? („Država je u pitanju“.) Kakvim podacima raspoložemo? („Nikakvim“.) Imamo li zakonsko pravo? („Nemamo“.). I tako dalje.

Onda šalju u izvidnicu 'puk. Stojana „Kljaju“ Kljajiča, komandanta „Kobri“ (specijalne antiterorističke jedinice Vojske) i još dva-tri specijalca. Ovi kažu da je to u Kralja Milana 36, da ne znaju ima li i civilnih stanova, da je dole zaključano i ima čuvar, da su na spratu možda još dvojica iz VI uprave DB (osiguranje lica i objekata) i da na nekim spratovima gori svetlo. Procena za upad je negativna: prevelik rizik, nesagledive posledice ako ništa ne nadu, ali i ako nadu, mogućnost da padne i krv i uopšte čorava posla. Aco Tomić ima ideju da nadu Vladimira „B©* bu“ Popovića, pa da ih on uvede, zna on jednog vodnika koji mu je kora*1 šija u istoj zgradi, pa ce ga zvati. Posle je ispalo da taj vodnik zna neH^ kog drugog Popovića... Aca Vasiljevič onda predlaže da oni zovu KatM^J net, radi dopunskih informacija. Tako i biva, pa se ubrzo pojavljuje da Nalič: odmah s vrata kaže „Šta je, generali? Ja već pomislio da je datak izvršen“. Osim toga se žali da ga je neko pratio usput.

Tada se stvari zaoštravaju: Nalič, prvo ljubazan prema gen. Vasilju viču, uskoro počinje da se nervira zbog njegovih pitanja. sve češće teže autoritet Kabineta, da bi završio sa pretnjom: „Ako se zadatak izvrši, propada zajednička država, a vi (Vasiljevič) cete završiti u gu!“. Onda se okreće gen. Pavkoviću i zahteva da mu ovaj podnese smeni izveštaj odmah sutra ujutro. Pavković odvrta da će izveštaj podneti Predsedniku. Nalič odlazi jako ljut. Prisutni dolaze do zaključka da je najbolje otici u krevet i što pre zaboraviti celu to blesavu epizodu dostojnu Montija Pajtona i „Letećeg cirkusa“. Gen. Milan Daković imače, doduše, posle par sati spavanja, ponavljanje tog košmara: kad je oko sedam izjutra pozvao telefonom Aco Tomića, svog zamenika, da ga pita - dobro šta to bi i šta cemo sad s tim, ovaj mu je odgovorio „Ništa, ionako je Aca Vasiljevič već kontaktirao sa Dindičem i sve provalio...“. Sudeći po reakcijama iz DOS i

Vlade i po reakciji gen. Vasiljevića -čini se da je to bio elegantni izgovor Aca Tomića da celu priču na brzinu sahrani i da se sve što pre zaboravi.

Još jedan detalj iz prvoga dana svedočenja pred Anketnom komisijom privlači pažnju: izgleda da je Aco Tomić pre te pijane junske večeri na svoju ruku, bez znanja puk.

Branka Vulanovića (načelnik Kontraobaveštajne grupe Generalštaba; 10. KOG), kontaktirao njegovog potčinjenog, ppuk. Svilara, tehničkog eksperta, a na istu temu - četvoro žilnih kablova i mogućeg prisluškivanja. Iz svedočenja tri generala da-de se naslutiti da je puk. Svilar pokušao da pruži mlaku podršku Aci Tomiću te noci; naime, izgleda da je podatak koji je pokrenuo aferu, priča da kako je krišom i pod policijskom zaštitom povlačen nekakav četvorožilni kabl od zgrade Biroa za komunikacije u Kralja Milana, pa do Telekomunikacionog centra u Katicеvoј (TKC), potekao od neke Svilarove saradničke veze, kakvih on verovatno -i sasvim legitimno, uostalom -ima u tim krugovima majstora za telefone.

Svedočenje Zorana Djindjića pred tim Anketnim odborom bilo je značajno za kasniji razvoj osve priče:

Dr. Zoran Djindjić, premijer Srbije, bio je kruna rada Komisije: svedočio je skoro tri sata, glatko i sa očiglednom svešču o spektakularnoj medijskoј prilici. Tad ili nikad ukazala se šansa da progovori o svemu što ga svrbi, a u vezi je sa Koštunicom i DSS. U početnoј kontraobaveštajnoј analizi objasnio je da Koštunica nije imao nikakvih osnova za sumnju da ga neko prisluškuje, jer su svi podaci za koje se Predsednik žalio da su procurili u javnost bili nesporni i dostupni širem krugu ljudi, a nisu bili smatrani za tajnu ni po kom osnovu. Dinčić je iskoristio priliku i da javnosti rasvetli misteriju sa fotografijama oproštaja Slobodana Miloševića prilikom odlaska u Hag: njih je, kaže on, snimio radnik Službe i plasirao ih onda na komercijalnoj osnovi, što je, kaže opet on, imalo ulogu u kasnijem smenjivanju Gorana Petrovića i Zorana Mijatovića sa čela RDB (Danas znamo da je upravo Mijatović dao Nedeljnom Telegrafu te fotografije; M.V.). Doktor je onda optužio DSS i Koštunicu za sistematsko proizvođenje afera i opstrukciju Vlade i Skupštine; za sedenje i nerad, ali i za saplitanje DOS na svakom koraku; to je potkrepio iscrpnim ilustracijama, već poznatim javnosti.

Naročitu pažnju dr Dindić posvetio je Vojsci Jugoslavije i njenoј Upravi bezbednosti: da skratimo -izrazio je svoje užas nad okolnošču da je gen. Aco Tomić načelnik te Službe. U nekoliko spretnih aluzija i metafora Doktor Svih Nauka stavio je do znanja da je Uprava bezbednosti instrumentalizovana, politizovana i pretvorena u organ DSS i Kabineta. U delikatna pitanja -zašto je DOS najednom bio protiv smenjivanja Pavkovića, a od 6. oktobra do prekjuče je vrištao da ga treba smeniti itd. - Doktor nije ulazio.

Drama u Surčinu

Dok su se oni bavili četvorožilnim kablovima, ko je koga infiltrirao, a ko prisluškivao -na najveću sreću svih radnika svih službi bezbednosti -»kontraverzni bizmismeni" (kako sebe naziva Ljubiša „Čume" Bu-ha) iz Surčina, Zemuna i Kule imali su mnogo pametnija posla. Između Cumeta i njegovog štićenika Duće dolazi polako do hladenja odnosa. Razlog za to izmiče i dan-danas, jer niko od aktera neće da se o tome izjasni: zna se samo da se odnosi naglo hlade. Jedna teorija kaže da je do sukoba došlo iz razloga strateško-koncepcijskih: Duća nije odobravao Čumetove ambicije da se legalizuje i

povuče iz organizovanog kriminala (u privredni kriminal, dodaćemo), jer je tako ostao bez ulične infrastrukture za prodaju i razradenih veza za nabavku narkotika. Neki kažu da je Duča smatrao kako bi trebalo da bude suvlasnik u operaciji „Difens roud“, s obzirom na poreklo imovine, ali da ga je Čume hladno odbio, pa odatle sukob. Neki drugi, pak, misle da je do sukoba došlo zbog Dučine ambicije da se dočepa koncesija za pumpe i motele pored budućeg autoputa Beograd-Novi Sad-Subotica; zvuči logično... U jednom trenutku Duča i Kum bili su uvereni da je Čume javio policiji za njihov put u Pariz, jer su mislili da je jedini on znao za to. Bilo kako bilo, Legija je podsticao taj sukob, jer „Čumeta nije mogao da vidi očima“ (svedok saradnik Zoran „Vuk“ Vukojevič): za Legiju, gradskog mangupa, Čume je bio seljačina iz Surčina i primitivac. Druga škola mišljenja ukazuje na maltene poremećaj ličnosti kod Duče Spasojeviča: taj gladni i bezobzirni dodoš iz Medvede osilio se toliko da je hteo sve -i to odmah i po svaku cenu. Sadistički ubica i inteligentni planer hteo je, uz podršku idealnog partnera Legije i njegovih ljudi u JSO i Državnoj bezbednosti, da postane capo dei tutti capi : ne samo neosporni lider organizovanog kriminala u Srbiji, nego i jedini veliki igrač. Igrač sa političkim ambicijama pritom: „Vuk“ Vukojevič kazaće u istrazi da je Duča zamerao Čumetu što ne shvata kako je „politika bolji posao od kriminala“ - i asfaltiranja, dodaćemo. Posle ubistva Zeljka „Arkana“ Ražnatoviča (januara 2000.), nije bilo nikoga dovoljno moćnog da ga u tome spreči; Duča će se više puta hvalisati pred svojim vojnicima da je dobio „dozvolu Državne bezbednosti“, tj. Radeta Markoviča, da „očisti Beograd“ i ubije koga god treba. Posle će se pokazati da je bio u pravu: u „ostavinskoj raspravi“ posle Arkanove smrti u ubistvima nerasvetljenim do 2003. stradao je „krem“ beogradskih kriminalaca.

Ostao je Čume, bivši zaštitnik, ortak i prijatelj, a sadašnji konkurent u nekim poslovima i mogući opasan svedok. Čume je - kako će se ispostaviti - znao svašta, ako ne i sve, o Ducinim i Legijinim poslovima od početka, pa do 2002, a tih je poslova bilo mnogo i veoma gadnih: od dva atentata na Vuka Draškovića, preko mučkog ubistva Ivana Stambolića, pa do sasvim komercijalnih poduhvata kakvi su otmice bogataša za otkup, trgovina drogom i manje značajna ubistva konkurenata.

Cumetu se nije dobro pisalo.

Prvi znak da nešto nije u redu bila je drama dostojna Sekspira koja se odigrala u Surčinu u proleće 2002: Čume je tvrdio da su Duča i Legija nagovorili njegovu ženu Ljiljanu Buhu da mu uspe otrov u neki sok koji je pio. Kažu da je Čuminica već bila veoma ljuta zbog Čumetovih švaleracija i neke vanbračne dece, pa da je nije bilo teško nagovoriti. Otrovanog Čumeta odvoze iz Surčina za Beograd, a on zove mobilnim telefonom - koga drugog nego svog druga Nebojšu Pavkovića. Njih dvojica sreli su se u Surčinu, a na temu ljubavi prema trkačim konjima koju dele sa Čedom Jovanovićem, Dragoljubom Markovićem („Krmivoprodukt“) i još nekim ličnostima iz političkog i javnog života. Načelnik Generalštaba naređuje da se njegov drug Čume smesti na Vojnomedicinsku akademiju, za čime nije bilo nikakve potrebe, jer VMA ionako jedina ima stalnu i dežurnu toksikološku službu u koju donose sve pacijente sa simptomima trovanja; kako vojne, tako i civilne osiguranike. Čume se - samo zahvaljujući inače sjajnoj ekipi toksikologije VMA, najboljoj u ovora delu Evrope - jedva izvukao posle velikih komplikacija. To nastaje problem, jer načelnik VMA, gen. dr Zoran Stanković ne može da podnese gangstere iz Čumetovog obezbeđenja u svojoj bolnici. Gen. Pavković

popušta i dolazi do kompromisa Čumeta do otpuštanja sa VMA čuva vojna policija. Čume se vraća kući zamišljen. Još nije uveren da li se otrovao slučajno, ili...

Cume ne miruje: nije on mali glodar u beogradskom podzemlju;« Aprila meseca 2002. sa četrdesetak ljudi naoružanih automatskim puškama zauzima zgradu TV „Pink“ zbog jedne vesti u emisiji „Infotop“ izvesna novinarka objavila je prilog koji Čumeta potpuno pogrešno stavlja u vezu sa nekakvim švercom viskija. Cume hoće u program, užvo; pravi scene, drži taoce i uopšte je po svom običaju nepodnošljiv. Neko to javlja u Vladu; Beba Popovic zove Čedu Jovanovića; Čeda zove Zorana Djindjica koji se zatekao u Frankfurtu. Iznervirani Djindjić kaže da zovu Milana Obradovića, načelnika GSUP Beograd, da „to zauzme i pobije ako treba“; dosta mu je i Čumeta i svih njih. Milan Obradović zove svog ministra Dušana Mihajlovića, koji se koleba i ne zna šta bi. Afera se konačno smirila zahvaljujući posredovanju Bebe Popovica i Dragoljuba Markovića i Čume se pokupio natrag u Surčin, po principu „nema veze“ i „ljudi smo, dogovorice se“ itd.

Beba Popovic kaže da su kasnije sravnili podatke i da je ispalo da je Čumeta na taj prepad „napalio Duča, tvrdeci da Vlada Srbije vodi hajku protiv Čumeta“ preko „Pinka“. Tih dana Legija opet pravi kaos po Beogradu: slavi rođenje deteta po čaršijskim kafičima kakav je „Que pasa“; puca okolo, zarobljava policijske patrole, tera ljude da piju i da mu ljube majicu sa likom Radovana Karadžica. Kada se taj problem pojavio na Savetu za državnu bezbednost, Dušan Mihajlović nije umeo da objasni odakle Legiji oklopna vozila i obezbedenje aktivnih radnika MUP. Ima to jedno moguće objašnjenje: Legija je naredio Gumaru Maričiću da ga JSO obezbećuje, a niko se nije usudio da pita ni zašto, ni kako, niti na osnovu čega; svi su se plašili. Tako je na kraju i ispalo.

Onda su u leto 2002. Legija lično i njegov čovek iz JSO Sretko Kalinic otišli u Zemun Polje da ubiju Čumeta, koji je tog jutro, 2. avgusta išao na teren svoje firme „Difens roud“. Pneli su automatske puške sistema Kalašnjikova (M-70) sa prigušivačima, ali nisu bili svesni da su u JSO dobili i odgovarajucu municiju za njih, takozvanu podzvučnu. Taj metak ima smanjeno punjenje (i odgovarajucu čauru, sa debljim zidovima i smanjenom zapreminom baruta) i ne može da repetira zatvarač puške, pa se on mora repetirati rukom za svaki hitac. Legija, čiji je posao bio da ubije Čumeta, zbunio se, misleći da mu se puška zaglavila; Sretko je postupio logično, repetirao pušku rukom i pucajući ubio Ivicu Nikoića, Čumetovog telohranitelja. Cume je pobegao, koristeći neke jarkove i zaklone u koje je skakao kao antilopa. Toliko o „stručnosti i profesionalnosti“ Crvenih beretki. Posle su na licu me-sta nadeni živi, neispaljeni meci iz Legijine puške.

Akcija „Svedok“

Cume je shvatio da je situacija postala veoma nehygijenska i, kako sam kaže, 3. avgusta 2002. diskretno se udaljio. Nije to, medutim, bi-lo tako jednostavno... Naime, Cume još od 5. oktobra 2000. pokušava da se ugura bliže vlasti, ali Zoran Dindić ga sistematski izbegava. Beba Popović kaže da „pošto Dragoljub (Marković) stalno zapomaže i ima neke vesti o 'životu i smrti', Zoran me moli da ga ja vidim i saslušam i procenim je li to važno ili ne. Tako se ja tokom proleća i leta 2001. vidjam sa Čumetom u 'Spektri' ili kod Dragoljuba; tako se uspostavlja ta, da kažem, 'bliskost', koja će kasnije,

2002. godine, postati tako važna. Čume u tim razgovorima uglavnom pokušava da lobira za razni ološ: 'Zovite Jovicu! On je glavni, a plaši se Haga! Batice (Cumetova uzrečica): ko drži mafiju drži vlast! Eto Slobe: kad je izgubio nas, izgubio je vlast!'. I slične budalaštine. U stvari, Čume je pokušavao da se spase, jer su ga Duča, Kum i Legija podsećali kako je svojevremeno tvrdio da su 'Zoran Djindjić, Beba Popović, Čeda Jovanović, Goran Vesić' i drugi kao 'niegovi', a sada ti isti hoće da ih hapse, a da su on, Cume i Dragoljub 'glavni krivci'! Tada na ključna mesta u MUP dolaze novi ljudi: Milan Obradović, Nenad Milić, Boro Banjac i drugi, sa ozbiljnom namerom da se tokom 2002. godine počisti organizovani kriminal". To nije išlo lako, jer sve do of ce Milije Babovića i policija i Državna bezbednost probušene su po tor istom organizovanom kriminalu, ali i politički. Vlada ima saznanje da Babovića oteli Legija i Duča. Na sastanku u Vladi, Bracanović se znc i muca: »Mnogo jaka ekipa...". Legija se tada ponudio da on odnese novac za ucenu i sve je počelo da postaje jasno.

Tada se donosi odluka u Vladi da Zoran Djindjić - bez znanja licije - zatraži pomoć iz inostranstva. Nemci šalju tehničku i stručnu pomoć, ali uglavnom oko Djindjićeve bezbednosti: rade procene ugroženosti i šalju uređaj za neutralisanje bombi sa daljinskim upravljačima. Sudbina tog uređaja tipična je za nas: reč je o ometaču širokog spektra različitih signala, smeštenom u terensko vozilo, za koje su ljudi obezbedenja zaključili da je sporo, pa su probali da ga premeste u neki „Audi 6"; uređaj su pokvarili i do dana današnjeg ne radi...

Sa britanskim kombinovanim timom policije, carine i službi bezbednosti postiže se dogovor za borbu protiv organizovanog kriminala i šverca cigareta. Oformljena je posebna jedinica od pet mladih i prove-renih inspektora UBPOK, čiji rad je mesecima bio tajna; radili su iz si-gurnih stanova i bez znanja ostatka policije. Plan je ustvari bio jednostavan: radilo se tajno i bez opasnosti da neko bandu upozori; grupa je postepeno bila snabdevana i tehničkim sredstvima, ali - ispostaviče se - nedovoljno brzo. sve to lepo počinje u prolece 2002, ali tada eskalira i javna kampanja Zemunaca, Legije i njihovih saveznika protiv Cumeta: Cume kriv za sve; sve je ubio, sve je oteo, sve je opljačkao - a mi ostali ni krivi, ni dužni.

U užem krugu Vlade dolazi se do procene da je Cume ugrožen, jer se njegovom eliminacijom rešava mnogo problema i slučajeva, a samim tim što je ugrožen, on je i potencijalno dragocen.

To treba biti svestan da Ljubiša „Čume" Buha nije cvečka: štaviše, „on jeste kriminalac, ali nije ubica i zlikovac kao Duca, Kum i Legija", kako se izrazio jedan svedok na sudu. Čume jeste nepodnošljiv karakter: lažljiv, spletkaroš, siledžija, bezobrazan... Ali: ko može da sve-doči protiv svojih kriminalnih ortaka? Svetac? Teško: sveci se sa takvi-ma ne družu; ne družu se ni normalni ljudi; to može samo drugi kriminalac koji sve zna i koji tako spasava sopstvenu kožu. E, Cumetu se prilika da spase kožu ukazala ubrzo.

Pošto je preživeo trovanje, Cume zove Bebu Popovića i žali da ho-ce da ga ubiju: daje registarske brojeve automobila koje je uočio. Tada nestaje Cuminica, Ljilja Buha i policija Cumeta privodi i saslušava: svi veruju da ju je on ubio; pre nego što će pasti u komu na VMA, Cume je vikao Duči „Ubij kurvu!" pred svedocima, a Duča je glumio očajnog „baticu" i obećavao da ce je ubiti ako se njegovom „batici" nešto desi... Iz slušanja Čumetovih telefona jasno je da ne veruje nikom, osim Bebi Popoviću, jer ovaj

mrzi sve te kriminalce, a posebno Legiju. To je istina: Beba Popović od početka ne podnosi Ulemeka i to -za razliku od ostalih u DOS i Vladi -jasno daje do znanja. Kada je na nekoj večeri kod Zepterovih, gde je bio i Djindjic, Legija počeo da maltretira konobara da kako se usuduje da mu nudi meso „kad je post!“, Beba gubi živce: „A jel' ubijate sredom i petkom, ili se to, ne važi?“ pita Legiju, koji ostaje smrznut; Zoran i Ružica smirili su situaciju kroz šalu, ali je Legija posle prozivao Popovića: „Šta je? Nervozan si? Smenjeni su ti šefovi?“.

Čume menja mišljenje 2. avgusta oko 7:30 izjutra, kad Legija i Beli li pucaju na njega: zove Bebu Popovica odmah i panično mu kaže na njega „pucaju profesionalci“, da hitno zove policiju. Beba preko Sretena Lukića diže uzbunu, pokreće se velika potera, ali Legija i Beli su na putu za Kulu; svedoci su istoga dana javili da su njih dvojica uleteli u Centar JSO u velikoj žurbi i nervozi, a da ih mesecima nije bilo to; vreme se uklapa. Ministar unutrašnjih poslova Dušan Mihajlović i njegov zamenik Nenad Milic predlažu Popoviću da ode kod Čumeta: možda je sad trenutak da ga pridobiju. Beba Popovic javlja i Zoranu Djindjiću za pokušaj ubistva Čumeta: „Njegov komentar je bio -'Šteta!'“. Mrzeo ih je sve podjednako, možda Čumeta i više ostalih, jer ga je poznanstvo s njim skupo koštalo“.

Nešto kasnije Nenad Milić prenosi svoju molbu i molbu Milana Radovića, načelnika beogradske policije, da Beba ipak ode tamo i da kaže Čumetu da mu je sad šansa da počne da saraduje jer će ga ovi sigurno ubiti. Beba Popović odlazi u direkciju „Difensa“, u Zemun oko deset pre podne i na licu mesta čeka da se Čume vrati iz policije gde je otišao zbog davanja izjave. Ispada da je uvidaj bio trajavo urađen i Beba upozorava Milana Obradovića da pazi: neko ometa istragu, Čume se vraća i priča o detaljima od ranije: pominje srebrnastog -„Audi“ i neke registarske brojeve. Zajedno odlaze u Zemun Polje ali Beba Popović traži od Čumeta jasan odgovor: hoće li da saraduje ili neće? Čume je još u šoku, ali negira da bi to mogli biti Duća i tvrdi da to mogu da urade samo dve ekipe - Vojska i MUP. To razgovora Bebi se javlja Čeda Jovanovic i Beba ga moli da dodje odmah. Ceda i Cume nisu razgovarali više od godinu dana, jer Ceda nije hteo Cumetu da obezbedi dozvolu za nošenje oružja, pa se ovaj uvredio. Ceda Jovanović dolazi i pita Cumeta ko ga je prvi zvao posle atentata; pitanje je suštinsko: onaj ko te namesti, prvi se i javlja. Cume kaže da je njegov brat Novak bio kod Duće, pa su ga zvali, a Duća se drao: „Jebala te politika! Vidiš da hoće ti tvoji da te ubiju!“.

Beba i Ceda mu objašnjavaju da su to uradili Duća i Legija i da mu je jedina šansa da saraduje; Cume i dalje ne veruje, ali priznaje da mu je čudno što mu se već mesec dana ne javljaju ni Duća, ni Kum; kao, bili u Južnoj Americi, ali se nisu javili ni kad su došli... Ceda Jovanović je jasan: „Znaš da su Duća i Legija! Kaži sve o njima, glava ti je u pitanju!“, ali, seća se Čeda, Čume se i dalje koleba. Kažu Čumetu za to neku dvojicu (još se ne zna da su to Legija i Beli Kalinić) da su uleteli u Štolc jutros u deset; pitaju ga zašto Duća zove Novaka Buhu, brata, da se vide tog istog dana u sedam ujutro -ako ne zbog alibija. Duća je, inače, bio majstor za udešavanje alibija sve do kraja: na dan ubistva Zorana Dindića nameštao je alibi kao da je bio sa Ce-com, udovicom Ražnatović; dao joj je ranije jedan od svojih provaljenih mobilnih telefona i preko njega polako slagao prijateljsku priču za alibi raznim bezveznim razgovorima.

Oko dva popodne rastaju se, s tim da će Čume još da misli. Malo kasnije Cume zove Bebu i moli ga da se nadje sa njegovim saradnikom koji ce mu „preneti važne informacije“. Došao je izvesni Saša Aleks, direktor Čumetove firme, čaršijski lik od ozbiljne reputacije (prijatelj važnih policajaca, ali i mnogih drugih važnih ljudi, menadžer i posver broker) i ispričao da su Cumetu braća Simovići (Miloš i Aleksandar) preneli poruku od Duce i Legije: da je to Vojska htela da ga ubije, da je to naredio Aca Tomič i jel' u redu da oni tog istog dana ubiju Acu Tomica? Beba Popovic je to hladno primio k znanju. Sutradan je video belešku iz Državne bezbednosti u kojoj stoji pitanje: šta Beba radi sa Sašom Aleksom nekoliko sati po atentatu na Čumeta? Postajalo je polako jasno da Bracanovic ima svoje prste u tome: par dana kasnije puštao je Čedi Jovanoviću neke snimke Čumetovih lupetanja preko telefona. Čume je nastavio da razmišlja.

Dva dana kasnije Cume zahteva hitan sastanak u „Spektri“, firmi Bebe Popovica. Uz pojačano obezbedenje do sastanka dolazi. Cume nervozno šeta i puši: „Baticice, da li si spreman da čuješ sve? Pazi: posle ovoga više ništa nije isto. Život ti neće vredeti nimalo. Oni su jači od vas, policija je njihova, političari su njihovi. Nije njihov samo Mile Novaković i vas nekoliko...“. Tako je pola sata ocrtavao situaciju, a kada je Beba Popović pristao na dogovor da ga zaštite, Cume kreće u priču od skoro pet sati, „0 onome što se uglavnom znalo, ali i onome što jos nije“, kaže Popović: „Ivan Stambolić, Ibarska magistrala, droga, ubistva, ratni zločini, Pažin i Raša Knežević, Bulatović, Aca Tomič i ostali; ime, na svih iz Dučine bande, detalji ubistava, sve o otmicama. Da su se posvadali oko otmice Milije Babovića ('Verano motors') jer je Cume.; bio protiv; da zna da su Duča i Legija uzeli pare od Milije Babovića da ubiju Čumeta i osvete se: po njihovoj priči Miliju je oteo Čume, Bagzi, koji je već prešao na njihovu stranu, to bi bio potvrdio. I tako satima“, kaže Beba.

Beleške o tom prvom Cumetovom otvaranju ostaju u uskom kruguj Milan Obradović, na primer, nije mogao da veruje u Pažinovu ulogUj verujući i dalje da Pažin radi za njega u njihovim redovima. Obavešt ni su Zoran Dindić i Dušan Mihajlović. Posle prvih i veoma diskretnih provera, došlo se do procene da Čume govori istinu -uglavnom. šlo se do odluke da treba hitno doneti zakone za borbu protiv org2 zvanog kriminala, jer bez svedoka-saradnika, dakle zaštićenih, ne me že se završiti ništa.

Tih dana Duča Spasojevic sa 20 automobila punih kojekakvih likt va dolazi u Surčin, pred kuću Dragoljuba Markovića, preti mu i pot nje Koštunicu, Gradu Nalića, Acu Tomića itd. 0 tome je baš neformalno Bracanović obavestio Cedu Jovanovića.

Na žalost, operativna bezbednost i tajnost nisu se u takvom raspoloženju mogle sačuvati, sa probušenom policijom i BIA. Ljilja Buha, saradnji sa Ducom i Legijom počinje da piše svoja čuvena pisma i diže se galama u javnosti: čak i Koštunica traži da tužilaštvo reaguje povodom pisanja „Nacionala“ i izjava Ljilje Buhe.

Tada dolazi do jednog zanimljivog događaja o kome govori Ceda Jovanović: „Oktobra 2002, uz posredstvo dva čoveka bliska Demokratskoj stranci, kod Zorana Djindjića, sve veoma tajno, dolazi Predrag Popović, glavni urednik 'Nacionala'. Beba Popović za to ne zna. Predrag Popovic skrušeno objašnjava kako, eto, za pare objavljuje ta pisma Ljilje Buhe, jer mora i on od nečega da živi. Nego, ako mu neko plati jedno 50 000 evra, on ce prestati sa tim. Zoran, iznerviran, kaže da mu nadu sponzore da ga plate, da mu ga već

jednom skinu s vrata. Tako je i bilo, ali Predrag Popović ne samo što je uzeo pare, nego je i nastavio da objavljuje te svoje svinjarije, pa se još i hvalisao okolo kako je izradio Zorana. Kad je Beba Popović to saznao, pobesneo je: otkinuo je s vrata kancelarije tablu sa svojim imenom, spakovao se i otišao u inostranstvo; ni Zoranu se nije javio, toliko je bio besan na njega. Posle nekog vremena, mesec-dva, Zoran me pita da li bih mogao da zovem Bebu da se vrati: treba mu, a znam i da Čume samo Bebi veruje. Kažem da ja neću da ga zovem da se vrati, iako smo u kontaktu, nego neka ga on zove, kad je već sve to uradio. Na kraju je nagovorio Ružicu da zove Bebu natrag i ovaj se kasnije vratio. To je ta priča koja se posle vukla: da kako je Zoran bio otpustio Bebu Popovića iz Biroa za komunikacije Vlade".

Čume se, dakle, sklanja u inostranstvo: prvo u Hrvatsku, preko Hercegovine (on je drugar sa Igorom Stimcem, fudbalerom i inače žestokira hrvatskim šovinistom, ali svako ima svog Srbina i Hrvata...), pa iz Zagreba u Nemačku, jer su se Legija i njegovi prisetili i počeli da ga traže preko Legijinog prijatelja i ortaka Hrvoja Petrača, poznatog gangstera. Čak je i notorni Maka u nekim uhvaćenim telefonskim razgovorima pominjao da je za Čumetom slao nekog svog umetnika da ga ubije, ali je Čume zbrisao u Zagreb i dalje. Ipak je dogovoren način komunikacije sa Čumetom: preko Mileta Novakovića iz UBPOK i sigurnim fiksnim telefonskim linijama. Čume pristaje i ugovara se sastanak uz opsežne mere bezbednosti i tajnosti:

Beba Popović dolazi na izvesni parking u diskretnoj pratnji nekoliko poverljivih ljudi. a maskirani Čume iskače iz nekog auta, prelazi kod njega i kreću u sedište UBPOK u Makišu. Čume je nervozan, jer ne veruje Radovanu Kneževiću: misli da je Legijin i Bracanovićev čovek; kanda je bio u pravu, makar i delimično. Medutim - nema kud.

Sutradan radna grupa dolazi do zaključka da Čume priča „samo opišno" i da se od tih priča ne može početi ništa ozbiljno. Počinje nateza-]nje sa Čumetom: te hoće, te neće da priča; na kraju pristaje, ali da počnu sutradan i da to bude Mile Novaković. Sutradan Čume počinje da 1 priča, ali iznenada prekida i pravi lom -jer je otkrio da ga Dragan Kar-J leuša krišom snima video-kamerom; više neće da ostane to. Mile Novaković kaže: bolje neka ide, ionako nismo ništa uradili... Iste večeri Bracanović se dere na Nenada Milića i Milana Obradovića (svi zajedno rade i na hapšenju Makine grupe): da zašto usred akcije hapšenja „ljudi koji hoće da ubiju premijera" (Make i ekipe, dakle) i koja „ne može da se izvede bez Legije i njegovih" - Beba dovodi Čumeta i „pakuje Legiju lažnim svedočenjima"... Čume se sklanja u Tursku, u Malu Aziju, sedi tamo i besno telefonira sa neke nemačke SIM kartice.

Radovana Kneževića konačno smenjuju i na čelo UBPOK dolazi Boro Banjac, čovek izvan svake sumnje. Ona tajna grupa, koja je u međuvremenu pozavršavala razne kurseve u Londonu, uključuje se i počinje ozbiljan rad: preispitivanje svega iznova, proveravanje ono malo dotadašnjih Čumetovih podataka o Dučinoj grupi itd. Živi i nedostupni Čume iz nekog razloga jako je brinuo Duču i Legiju, pa su se jako trudili da ga lociraju i ubiju. Zoran „Vuk" Vukojević kaže u istrazi da je Legija čak angažovao svoje hrvatske veze čim ga tamo traže, jer se verovalo da se sklonio u Zagreb. Čak je raspisana i nagrada za informacije o Čumetovom kretanju. Ispostaviće se da su za

to imali veoma jake razloge: Čume, suočen sa okolnostima nema više šta da izgubi. Žena Ljilja u raznim novinama objavljuje pisma koja diktiraju Duča i Legija, a formuliše Slobodan Resimić, „Suba Talijan“, inače snabdevač Cumetov kradenim italijanskim kolima, kako tvrdi Dura Mutavi; mašine za asfaltiranje su mu krajem decembra 2002. momci iz JSO (Nenad „Škene“ Šare, „Dekan“, „Glupi“, „Franc“ i „Sajko“, između ostalih), pod Legijinom komandom digli u vazduh; znalo se odmah ko je to uradio; policijska patrola iz Jakova videla je obezbeđenje te operacije, ali niko se nije usudio da reaguje. U blizini je viđen i Vlada „Budala“ Milisavljević, u svojim kolima; prepoznao ga je aktivni policajac. Čume je posle kukao da mu je naneta šteta od pet-naestak miliona eura; njemu ili nekom drugom?

Cumetu je bilo sve jasno: pre ili kasnije će ga Duča i Legija pronaći, jer imaju i državne resurse na svojoj strani. Osim toga, u njegovom glavnom stanu u Surčinu, tržnom centru „Kotobanja“, pronađen je početkom 2003. neki heroin i automatske puške poreklom iz 6. Stanice policije, Stari grad, odnete 5. oktobra popodne (može se rekonstruisati ko je sve zauzimao to stanicu policije tog popodneva i to bi bilo veoma zanimljivo; postoje snimci). Kasnije se došlo do saznanja da je to podmetnuo Slobodan Pažin. To je za Čumeta postala trka s vremenom: ili će on da potkaže Duču i Legiju - ili će oni da ga u tome spreče na način njima svojstven i definitivno.

U to vreme, novembra 2002, potmule napetosti dramatično rastu u Beogradu: istovremeno ubistvo Nenada Batočanina iz savezne policije i trgovca drogom Željka Škrbe, dok razgovaraju u policijskom službenom autu, uverljiva je ilustracija šta će se dogoditi onima koji pričaju s policijom u nadi da će postati svedoci-saradnici (Batočanin je Škrbu tada polako „negovao“ za svedoka-saradnika; odatle oni zajedno). Već tada u novosadskoj policiji postoje osnove za sumnju da je Škrbin kontakt Coda Nišavić važan segment novosadsko-futoškog ogranka heroinskog puta (koji za račun Duče Spasojevića drži Dura Mutavi), ali se po tome iz nekog razloga ne postupa; neki misle da je to zato što su ti heroinski profiti skretani u pravcu Republike Srpske, prema finansijerima haških begunaca Karadžića i Mladića (u tom kontekstu pominje se Momčilo Mandić); drugi misle da su to jednostavno prevelike pare da bi se taj kanal presecao samo zbog jednog mrtvog policajca.

Ekipa akcije „Svedok“ znala je za to, kao i za druga ubistva u režiji Zemunaca i JSO: oni su se sami hvalili okolo. Ubistvo Sredoja „Sljuka“ Sljukića bilo je kao vizit-karta: sat pred ubistvo patrola obične policije legitimisala je ispred Sljukine kuće braću Simoviće; izgleda da je neko slušao Sljukine telefone u realnom vremenu i javio da on kreće - i kuda.

Beba Popović je tada, novembra-decembra 2002, kontakte sa Cumetom prekinuo po sugestiji MUP-a. Kako je izjavio članovima Koračeve Komisije, utvrdio je da je Milorad Bracanović (tada zamenik direktora BIA; M.V.) obavestio zamenika ministra unutrašnjih poslova Nenada Milića o telefonskom razgovoru Vladimira Popovića i Ljubiše Buhe, u trenutku kada, po izjavi Vladimira Popovića, on više nikakve kontakte sa Buhom nije imao.

„Komisija nije bila u prilici da do kraja rasvetli ovaj događaj, s obzirom da ne postoji pisana beleška o ovom kontaktu, ali on predstavlja indiciju da je u procesu nadzora i

praćenja koje je RDB (sic!) sprovodio nad pripadnicima Zemunskog i Surčinskog klana bilo lažnih informacija. Jedino bi eventualna unutrašnja istraga u BIA mogla da odgovori na pitanje da li je ova indicija opravdana, ako je bilo izmene podataka, ko ih je vršio i na koji način". (Str. 32. Izveštaja). Ništa bez Bracanovića u ovom i u drugim slučajevima, a on na slobodi.

Početkom januara Duča i Legija nastavljaju propagandnu ofanzivu protiv Cumeta, plasirajući „Ljiljina pisma" po raznim novinama koje ih -po običaju beogradske tabloidne štampe (ili iz drugih, lako zamislivih razloga) -objavljaju bez skrupula i provera. Čume iz Slovačke, gde je sklonjen, počinje da piše svoja pisma, od kojih navodimo jedno; u njemu je sadržana suština argumentacije (24. januara 2003.):

„U Beogradu nisam sedam meseci, od trenutka pokušaja mog ubi-stva, pa sve dok nije objavljena informacija da je u tržnom centru ko <| ji ima 12 vlasnika pronađena droga u Surčinu. Ženu su mi kidnapova-li Dušan Spasojević zvani Šiptar i Milorad Luković Legija", rekao je U izjavi za TV B92 Ljubiša Buha i dodao da su oni minirali i 'mašine i javno se time hvale'...

Ljilja Buha je zakazala sastanak kod javnog tužioca Radeta Terzica. Ko od običnih građana može da zakaže sastanak kod Terzića? On je Ljilju uputio na svog zamenika (Nebojšu) Maraša, koji je radnik i u tužilaštvu i u zemunskoj mafiji kod Dušana Spasojevića. Molim Radeta Terzića da se oglasi - kako je Ljilja Buha zakazala sastanak kod njega ili ko je za to urgirao, što on, naravno, neće reći. Rade Terzic nije prijavio policiji da je Ljilja Buha bila u Tužilaštvu, već je to učinjeno posle 15 dana. Zamenik Radeta Terzića, Maraš, inače radnik, kao što sam već rekao, kod Dušana Spasojevica i zemunske mafije, nije prijavio dolazak Ljilje Buhe, što je bila njegova dužnost, jer za njom postoji policijska poternica. Maraš je rukovodio akcijom za pronalaženje droge u Surčinu gde je ona kupljena od para (prikupljenih) za otkup otetih i poturena je u lokale koji su vlasništvu 12 ljudi. Maraš angažuje Slobodana Pažina, kuma Dušana Spasojevića, inače zamenika načel-nika za krvne i seksualne delikte SUP Beograd", stoji u saopštenju Lju-biše Buhe koji dodaje da će dokaze o tome predati tužilaštvu. Imarn dokaze da su Dušan Spasojević, Legija i Slobodan Pažin kidnapovali Miroslava Miškovića i još pet-šest ljudi i učinili oko 30 ubistava. Za sve to sam spreman da svedočim. Odgovorni su i za aten-tat u Budvi, a imam telefone koje su zvali iz stana. U atentatu na Ibarskoj magistrali učestvovali su Legija i Bracanovic, dojučerašnji zamenik načelnika DB-a Srbije (BIA u tom trenutku). Dušan Spasojevic kupio je nekoliko stanova od otmica i poklonio ih JSO-u u Kuli. Poklonio je Gumaru, sadašnjem komandantu jedinice stan u Novom Sadu, što cu sve dokazati", tvrdi Buha dodajući da je pokušana i otmica BogoIjuba Karića.

„Otmicu brata Bojane Kovačević Tref uradili su isti ljudi, a Legija je, navodno bio na strani otetih, u stvari sve javljajući Dušanu Spasojeviću. Isto to Legija je uradio i prilikom otmice Milije Babovića, gde je on pare odneo otmičarima. Pošto ja nikada nisam sumnjao u našu policiju, nadam se da će sve ovo biti vrlo brzo rešeno. Ministar policije Dušan Mihajlović, sigurno će rešiti sve ovo, samo mu je nedostajao nedavno doneti zakon (o borbi protiv organizovanog kriminala). To mislim na ubistva, politička ubistva, kidnapovanja, otmicu Stambolića u kojoj je Legija lično učestvovao", kaže Buha.

Cume je tih dana rekao još toga, mnogo goreg: u izjavi za „Blic“ direktno je optužio Slobodana Miloševića, bivšeg predsednika SRJ, Radeta Markovica, bivšeg šefa DB, i Miorada Lukovića Legiju, bivšeg komandanta „Crvenih beretki“, za nestanak i likvidaciju Ivana Stambolića.

„U slučaju nestanka Ivana Stambolića treba samo videti ko je tog dana radio u dežurnoj službi policije. Oni su javili svom šefu i generalu policije Buci Duriću (tada načelniku GSUP Beograd) da je neki gradanin javio broj tablica kombija kojim je odvezen Stambolić. Ta izjava je, sa brojem tablica, snimljena na policijskoj (audio) kaseti, a nju je Buca Durić odneo Radetu Markoviću. Bio sam s Legijom kada ga je kasnije Rade Marković izgrdio. Vikao je: 'Kako si mogao da ne zameniš tablice na kombiju koje se vode na policiju'. Toliko je vikao, da je odjekivalo: 'Zar niste negde usput mogli da zamenite tablice?! Citava akcija može da bude provaljena!'. Legija mi je lično rekao da su Stambolića odmah likvidirali, da su završili s njim. Razloge ne znam, Legija je samo rekao: 'Mora zbog Slobe'. Dušan Spasojević mi je rekao da su Stambolića likvidirali i zakopali na Avali. Kostu Ivana Stambolića su, kako mi je Spasojević rekao, zakopane na Avali" (sve je ispalo tako kako Cume kaže, osim Avale: Duča, naravno, nije pomenuo pravu lokaciju - Frušku Goru).

Na pitanje kako se sve to odigravalo, Čume kaže: „Bila su petorica pripadnika JSO, a Dušan Spasojević je rukovodi akcijom. Mislim da je Stambolić sedeo na klupi u parku kod trim-staze u Košutnjaku. Mislim da je sedeo, tako mi je Spasojević rekao, a oni su stali pored. Otvorili su vrata, izašli, Spasojević je ostao unutra i uvukli su ga. Odveli su ga gore, malo više, na Avali. I tamo su mu pucali u potiljak. Na pitanje ko je izdao naredbu za likvidaciju Ivana Stambolića, Čume odgovara:

„Legija je pričao da uvek zovu (Slobodari) Milošević i (Radimir) Marković. Legija je stalno bio u kontaktu sa Slobom, a bio je nonstop u kontaktu sa 'bezbednjakom' Bracanovićem, koji tačno zna sve detalje. Za sve likvidacije uvek se pitao Slobodan Milošević, potom Rade Marković, ali i Bracanović. U njemu leže sve tajne. Bracanović bi naložio Legiji da izabere ubice i oni ubijaju.

Ljubiša Buha napominje da, posle ovih izjava, nove podatke i dokaze više neće davati medijima, već isključivo pravosudnim organima:

„Razlog za to je moguća zloupotreba, prikrivanje dokaza i podmetanje lažnih dokaza, jer Legija i Spasojević imaju svoje novine i novinare, kao i uredaje za prisluškivanje i svoju paravojsku. A, što se Legijinog pisma tiče, mogu da kažem samo da je reč o izdajici, a ne o patrioti kako on sebe želi da predstavi. Legija je izdao i uhapsio svog dojučerašnjeg komandanta Slobodana Miloševića. Izdao je svog dojučerašnjeg šefa Radeta Markovića. Izdao je i ostavio na cedilu svog dojučerašnjeg ratnog druga (Nenada Bujošević) Ramba, koji je hrabro preuzeo krivicu na sebe. O čemu se radi? Kada je MUP razotkrio slučaj Ibarske magistrale, jedan od njih dvojice, Rambo ili Legija, morao je da preuzme krivicu na sebe, da ne bi obojica završili u zatvoru. Legija je u mom prisustvu lagao Ramba da je dobio obećanja da će ga brzo osloboditi, da je već sve sredjeno. I Rambo je to preuzeo na sebe. O kakvom onda patriotizmu Legija priča? Što se tiče Sešeljevih izjava, mogu samo da ga pitam zašto je učutao kada je nekada tako rado pričao kako je spreman da ide u Hag. Zašto o tome više ne govori? Pitam ga kako je znao da me je žena trouvala i da je posle nestala? Naravno, saznao je to od Lukovića i Spasojevića, jer je s

njima nonstop. Istina je da je Šešelj sa mnom igrao šah, ali sa ovom dvojicom je nonstop", izjavio je Ljubiša Buha Čume.

Legija se oglašava

Milorad „Legija" Ulemek Luković odlučio je polovinom januara 2003. da je došao čas da se i on oglasi. Sastavio je - očigledno s mukom - jednu poslanicu Srpstvu Vaskolikom i poslao je 28. januara u novine. Ovde navodimo ključne delove tog inače dosadnog i pretencioznog sastava, bez ispravki i sa našim kurzivima:

„Odbrojavaju nam poslednje dane, igrajući se sa našim sudbinama, kao uostalom vascelog naroda. Gaze poslednja uporišta nacionalnog ponosa i dostojanstva, pri čemu ljagaju iskrene patriote želeći da ih pod-vedu pod sopstvene kriterijume ponašanja i vladanja. A, koji su ispod i najnižih normi podaništva, pa i sopstvenog nipodaštavanja... Pristigli na iskrenoj, spontanoj narodnoj volji, učinili su i čine svd da dokažu i pokažu kako im do te volje nije nimalo stalo. Umesto df I se 8. oktobra 2000. godine presaberu i jasno svima kažu kolika je ce*| na našeg priključenja modernim svetskim integracijama, brojana u Ijudf skim glavama koje se moraju prineti Haškom tribunalu -okrenuli Sil se svojim sitnim političkim interesima i medusobnim trvenjima, odsli kavajuči na najgori mogući način svoju pravu čud. A, onda je proradi^ srpski inat čije se granice ne mogu izmeriti, niti zaustaviti...

Zar da im lekciju iz patriotizma sa temom Hag drže hrvatski poli tičari o tome kako ipak postoje granice političkih kompromisa i narc nog dostojanstva?...

Pričaju o mafiji, kriminalu, o nesposobnosti policije... Kakva ja, nekoliko raštrkanih bandi... sve bi se dovelo u red veoma brzo, mo da postoji interes i volja pojedinaca. Jadna li je zemlja i policija l njoj ako joj slučajeve treba da rešava Ljubiša Buha, zvani Čume, s\ jim svedočenjima. Još je tužnija činjenica da se takvima služe da gaju i ruše druge, one kojima je i te kako stalo do osve zemlje i 01 ga naroda i koji su to nebrojeno puta pokazali i dokazali.

Ne mogu a da ne pomislim kako je ipak sve to delo istih ljudi, oni kojima ništa nije sveto i kojima ni do čega što je srpsko - nije stalo. Pa ni do onih koji su krvarili i čija su mrtva tela razvlačena duž ratnih dejstava.

Šta i od kojih je ostalo samo skromno sećanje na izbledelej fotografiji u spomen-sobi naših heroja u Kuli. Ako nećete i ne želite da poštujuete bivše, pa ni sadasnje komandante, poštujuete bar mrtve! Niko, pa ni istorija, to vam neće oprostiti. Još manje oni kojima se apsolutno nepotrebno na ovaj način dodvoravate. Treba da znate, svaki narod poštuje svoje vojnike.

Jer, oni su vojnici u službi otadžbine i samo to hoće i da budu. Valjda i zbog toga meni danas ne daju da budem to što jesam... Zbog toga, mera mog života je veličina nacionalnog dostojanstva i patriotizma koji nosim u sebi...

Spletkarenja, ogovaranja, skupštinsko-poslaničke interesne prebacivke u kojima više nikome živom nije jasno, pa izgleda ni njima sami-ma, s kim su u koaliciji, za koga jesu a za koga nisu...

Narod, i ma ko drugi, izgleda da im više nije potreban... Ni za izbore, jer izgleda ni njih više neće biti. Veruju, ni nas, jer im je toliko stalo da nas se po svaku cenu i na bilo koji način reše...

Milorad Luković Legija

U tom dosadnom, tupora i patetičnom pismu ima dva-tri mesta do-stojna pažnje; ostalo je pseudo-patriotsko tupljenje. Idemo redom:

Poruka prva: „Zar da im (našoj vladi; M.V.) lekciju iz patriotizma sa temom Hag drže hrvatski političari o tome kako ipak postoje granice političkih kompromisa i narodnog dostojanstva?“.

Drugim rečima: vidite li kako Hrvatska ne da mog druga legionara Antu Gotovinu?

Poruka druga: „Ako nećete i ne želite da poštujuete bivše, pa ni sadašnje komandante, poštujuete barem mrtve!“.

Drugim rečima: ako ne poštujuete ni Slobu, ni mene, poštujuete barem Arkana. Jer, „meni danas ne daju da budem to što jesam“ (msli: vojnik u službi otadlbine}. Drugim rečima: steže se obruč, nema više besplatne zabave, dolaze računi na isplatu.

Poruka treća: „Prihvatili smo besplatnu ulaznicu za svet 5. oktobra 2000. i učinili da taj put prode bez proliivanja srpske krvi...“.

Drugim rečima: setite se ko vas je doveo na vlast!

Poruka četvrta: „...toliko im je stalo da nas se po svaku cenu i na bilo koji način reše...“ (kraj pisma).

Drugim rečima: nismo se tako dogovorili - da nas se izbacuje iz posla, a taman nas je krenulo.

Ima to još jedna koincidencija: 23. januara 2003. smenjeni su Andrija Savic, načelnik i Milorad Bracanović, zamenik načelnika BIA (službe slednice dotadašnje Države bezbednosti); Legija se to zabrinuo, jer mu je Bracanović bio desna ruka i obaveštajna podrška od životnog značaja. Obruč se, dakle, stegao još malo i nastupila je nervoza. Posle će se ispostaviti da je Andrija Savic bio kolateralna šteta, jer je bilo J važno smeniti Bracanovića, ali tako da se „Legija ne naljuti“ (kako se J tada izrazio jedan političar). U januaru je još bilo najvažnije „da se Legija ne naljuti“; kao da se čekalo da bivši legionar počini neku fatalnu i neoprostivu grešku.

Reakcije u javnosti -osim u nezavisnim medijima i od nevladinih organizacija -bile su zapanjujuće mlake. To skandalozno Legijino pi-smo bilo je razvikano na sve strane kao neka vrsta „poslednje opomene“ i proradivano kao Reč Božja. Ministar unutrašnjih poslova Mihajlović bio je rezervisan - osim jedne važne rečenice:

„Prema Mihajlovićevim rečima, vrlo brzo po njegovom dolasku na čelo MUP-a policija je otkrila da je kriminalno nasleđe od prethodne vlasti nalik piramidi koja 'ima dva lica - jedno su ratni zločini, a drugo organizovani kriminar.“.

Premijer Djindjić komentarisao je to ovako: „Akcija je već pocela ozbiljno se proveravaju svi oni navodi koji su se pojavili u novinama i prvi put sada imamo indiciju da su se neki ljudi za koje se sa pravom pretpostavlja da bi mogli imati dokaze pojavili i da su spremni da svedoče“. On je dodao i da će se „videti da su sve te priče o umesanosti vlasti u kriminal bile klevete koje su imale za cilj da skrenu pažnju sa onih koji su to stvarno činili... Siguran sam da se niko od ministara u Vladi Srbije i ja lično nećemo pojaviti ni u jednom od tih slucajeva“, kazao je Djindjić. Srpski premijer rekao je da se poslednji put sa bivšim komandatom JSO Miloradom Lukovićem Legijom video „pre godinu, godinu i po dana oko nekih pitanja vezanih za jedinicu kojom je rukovodio“.

Djindjić je istakao da „nema nikakvih indicija“ da stanje u JSO nije redovno, dodavši da ne očekuje nikakve probleme sa tom jedinicom. „Mislim da najveći deo njih profesionalno obavlja svoju dužnost i da niko ne bi danas rizikovao svoj posao zbog neke pobune“. To je trebalo da zvuči ozbiljno i umirujuće.

Legija i Duča nisu gubili vreme: januara 2003. počinje druga (prva je bila u septembru 2002.) iznenadna i ničim izazvana reklamna kampanja za Jedinicu za specijalne operacije, pokrivena izgovorom da JSO „regrutuje kandidate“. Glavni vizuelni motiv je vuk razjapljenih čeljusti sa crvenom beretkom na kojoj je značka JSO; noseća parola je „Terizam je bolest - pozovite doktora!“; u potpisu: „Jedinica za specijalne operacije RDB“. Grafički oblik te reklame bio je ukrašen fotografijama sa vežbi JSO, a televizijski reklamni spot video snimcima, uključujući i onaj sa blokade autoputa kod Sava centra, novembra 2001, što je posebna drskost.

JSO je svoju reklamnu kampanju plasirala u izvesnom broju nedeljnih listova, na uličnim bilbordima po Beogradu i na nekim televizijama; kampanja je bila masivna i koštala bi veoma mnogo svakog drugog - ali „doktoze za terorizam“ nije koštala nimalo: to su bili „sponzori“ i „patrioti“; što u medijima, što spremni da investiraju u budućnost JSO -ili suviše uplašeni da takvu jednu investiciju odbiju. Na pitanje ovog autora -da li je JSO ili RDB ili MUP platio televiziji „Pink“ nekih barem pedesetak hiljada eura, koliko je emitovanje tih reklamnih spotova po važećim tarifama koštalo - rukovodstvo te TV kuće odgovorilo je da nije: „Izašlo iz faksa“, glasilo je tumačenje, kao da je to razlog sasvim dovoljan s obzirom na klijenta i njegove navike... Istraživanje nedeljnika „Vreme“ iz tog perioda došlo je samo do ne baš uverljivog tumačenja firme koja drži ulične bilborde u Beogradu da je jedna firma, „Media Buying“ platila nekih hiljadu eura u ime anonimnog klijenta; posle je ispalo da te firme nema nig-de u sudskim registrima...

(Uzgređ: tokom sudjenja po delu ubistva Zorana Dindica, aprila 2004, dnevni list „Kurir“ objavio je navodni intervju sa navodnim „kapetanom Džoom“ iz JSO, o čemu kasnije; važno je da je anonimni sa^ govornik prikazan na fotografiji u majici na čijim ledima piše: „Politi^ ka je bolest. Pozovite doktora!“)

Reklame su sadržavale poziv za prijavljivanje kandidatima, broj telefona (obični u Beogradu) i adresu u Kuli; naravno da je mnogo mladi ljudi pokušalo da se prijavi, ali jedino što su mogli da postignu bilo je da pošalju pismo ili da ostave poruku na telefonskoj sekretarici niko nikada nije dobio odgovor, niti je bio kontaktiran -uključujući^ mlade ljude sa sjajnim karijerama u specijalnim jedinicama vojske, sporne u svakom pogledu. Nije, dakle, bila reč o konkursu za prij^ novih pripadnika JSO, već o nečem drugom: o kampanji čiji je cilj da u javnosti pojača i dalje proširi famu o „nepobedivim ratnicima| patriotama“ koji jedini brinu za Srpstvo Vaskoliko. Bila je to psihološka priprema terena za nešto što će uslediti. Ono Legijino tupavo smo od 28. januara 2003. takode je spadalo u istu pripremu terena.

Zoran „Vuk“ Vukojević objasniče u istrazi (a još detaljnije tols glavnog pretresa) odakle takva ambicija i samouverenost: „Oni su smatrali za gazde. Znači njima tada (posle 5. oktobra) nije trebž ovaj, ni onaj, znači oni su jednostavno odlučili da im je tako bolj tom trenutku -da se skine vlast i da je to za njih u tom trenutku lje. Znači nisu oni bili ni pod čijom kontrolom posle 5. oktobra su sami bili kreatori sudbine“. (Ovu poetski nadahnutu rečenicu st smo u kurziv.) To su se, kaže Vuk, razmatrale varijante da se tom hrvatskom

gangsteru Hrvoju Petraču, Legijinom velikom prij« (takode bivšem legionaru) Anti Gotovini i još nekim bivšim legk ma iz Hrvatske isplate neke pare da dočtu i svedoče u sporu B(Hrvatske protiv SR Jugoslavije u Medunarodnom sudu pravde u Legija „to nije hteo, pa je na kraju rekao: 'pa ako ništa ne bude moglo, mi cemo da svedočimo u Hagu, pa neka država razmišlja'. Oni su u poziciji i sad, znači, da biraju da rade šta hoće. Jer: ako oni samo budu rekli šta su radili u Hrvatskoj i ko ih je poslao, mi ćemo da placamo odštetu čitav život Hrvatima... Tako je Legija pričao, to su neki njihovi aduti koje imaju". Legijina argumentacija je zanimljiva: uceniti državu svedočenjem o tome „šta smo u Hrvatskoj radili" i „ko nas je poslao"; s druge strane JSO sa sve Legijom i svojom civilnom, medijskom, državnom i poli-tičkom podrškom tvrdi da nisu činili zločine, da su „časni srpski ratnici i patriote" i da nemaju čega da se stide...

Pomenuta podrška, logistička, civilna, medijska, državna i politička, zaslužuje osvrt. Zapanjujuće je koliko je Legiji uspelo da psihološkim operacijama očara, isprepada i sludi ceo politički, državni i finansijski establišment Srbije: svi su se smrzavali (a neki se i dan-danas smrzavaju) od straha na sam pomen Legije i JSO. Razlog tog straha sasvim je ljudski i jednostavan: ti ljudi bili su svesni da su Legija i Duca mogli da ih ubiju kad god im padne na pamet, po svoj prilici nekažnjeno. To se vraćamo na onaj u prologu pomenuti „karakter bezdržavlja u Srbiji... stanje u kome nije bilo moguće precizno identifikovati državu. U ovom stanju nije se znalo ko ima, a ko nema pravo da koristi instrumente fizič-ke prinude, niti su postojala pouzdana pravila koja bi razdvajala ono što je dozvoljeno od onog što je zabranjeno" (Nenad Dimitrijević).

Stanje stvari krajem 2002. i početkom 2003. bilo je još gore: Legiju nije kontrolisao niko; po tvrdnjama više svedoka kontrole nema još od 5. oktobra 2000; Slobodan Milošević je barem kontrolisao Jedinicu za specijalne operacije; mogao je da joj naredi ili zabrani; imao je stalni nadzor organa bezbednosti nad njom; JSO je bila njegova. Posle 5. oktobra 2000. JSO je bila i ostala samo Legijina.

Da se vraćamo na Čumeta i na MUP, na Ducxu i na Legiju početkom 2003. Ko je tada šta znao o namerama druge strane i šta je ko slutio, teško je reci; ali izvesno je da su i jedni i drugi znali i slutili mnogo. Jasno je, međutim, da je Dučić i Legiji vreme isticalo brzo. Špijuni iznutra -Bracanović iz BIA, Pažin i drugi iz Javne bezbednosti, ostali kontakti - javljali su da se sprema velika akcija protiv njih; Zoran Djindjić to je akciju već počeo da najavljuje i u svojim izjavama. Pravni okvir već je bio izglasan u Skupštini Srbije, mada je opstrukcijom DSS i radikalna mesecima ometala usvajanje izmena Saveznog zakona o krivičnom postupku, izmena bez kojih je republičko specijalno zakonodavstvo za borbu protiv organizovanog kriminala bilo paralisano.

Krajem januara 2003. već se formiraju Specijalno tužilaštvo, Posebno odeljenje Okružnog suda za organizovani kriminal i prateće službe Uprava za borbu protiv organizovanog kriminala MUP Srbije već oslobodila Radovana Kneževića (čija uloga u dotadašnjim prethodnim radnjama ostaje upitna) i januara 2003. već žestoko radi. Reakcije policajaca na ubistvo Nenada Batočanina i Željka Škrbe (novembra 2002. godine)

Cumetove očigledne veze sa MUP i Vladom Srbije već su bile dovoljno upozorenje Dučić i Legiji da se stvari odvijaju u zabrinjavajućem pravcu. Izgleda da je ubistvo Batočanina i Škrbe prevršilo meru: Batočaninove kolege pobesnele su, jer je on, kažu oni sami, bio pošten licajac, izvan svake sumnje; ubiti njega bilo je otići preko svake mere.

Policija je morala da Batočaninove kolege skoro silom skida sa slucaja, jer su krenuli u sopstvenu istragu koja je pretela da kompromituje predstojeću akciju „Sablja”. Kraj 2002. i početak 2003. godine u Beogradu bio je mračan period. Za svoje starosedeoce koji ga osećaju instinktivno i simpatijski (osećajno), Beograd je „električni grad”, organizam koji zrači informaciju i čiju poruku oštro i izvežbano čulo jasno prima. Od nove 2002. poruka je bila urgentno jasna: sprema se nešto jako loše inštint i čulo o kojima govorimo nisu nikakvi parapsihološki fenomeni. Reč je o uključenosti u protok informacija i sposobnosti za njihovu analizu. To je jednostavnije nego što izgleda: svako ko je uključen protok političkih, policijskih i bezbednosnih informacija ima ženu, nove, najbolje prijatelje i poslovne partnere; svaka žena, kum, prijatelj i poslovni partner ima iste takve svoje najbolje drugarice, frizere, prijatelje, kumove i poslovne partnere... Informisanost u Beogradu je matematički model: broj obaveštenih o strašno važnoj tajni raste eksponencijalno unutar 72 sata. Hvala Bogu! kazaćemo. Tada se jasno i znalo i osećalo da se stvari zgušnjavaju i da niz sve učestalijih ubistava sa istim potpisom nekuda vodi. Atmosfera je postala mučna: svako ko je nešto znao o Beogradu i politici zabrinuo se jako. A glavni akteri radili su svoje, sve brže i sve nervoznije.

Cume krajem 2002. i dalje jako svrbi i Duču i Legiju i njihove ortake: Legijina ekipa počinje da ucenjuje MUP, da traži nagodbe tipa „vi nama Čumeta, a mi vama mere (rezultate prisluškivanja Savičeve i Bracanove BIA) i ubice” itd. Traje kampanja po njihovim plaćenim medijima protiv Čumeta: te Čume u Hagu svedoči protiv Legije i JSO; te leci u Surčinu „Čume izdajnik”. Duča odlazi Dragoljubu Markoviću i priča mu „istinu o Cumetu”: da je „Cume ubica, krvolok, trgovac drogom, otmičar Miškovića i Babovica, spremao se da otme” i njega, Dragoljuba; Dragoljub se sklanja u Francusku. Legija i društvo sve su bezobrazniji: otimaju Predraga „Peconija” Rankovića („Fast”), pa i on i Milan „Limun” Narandžić (pokušao sa cigaretama „Raquel” koje je reklamirala Ceca Ražnatović) postaju njihovi „sponzori”. Legija pravi skandale po kafičima, šamara policiju, maltretira goste, a sve u pratnji obezbeđenja iz JSO sa automatskim oružjem. Vozi se okolo u koloni oklopljenih „Puchova”; žena Aleksandra pokreće časopis „Lifestyle”, promocija u kaficu „Que pasa”: to je tout Belgrade, sve sam „krem” i „elita”... Braća Simovici po kafičima pričaju da se neće lako predati, da su oni „doveli osve na vlast” i otvoreno prete. Kad je Cumetov „Difens” odleteo u vazduh, po kafanaraa naručuju da im se pušta Brenin stari hit „3um, Cile, bum!”.

Za to vreme Demokratska stranka Srbije ometa donošenje izmena krivičnog postupka u Saveznoj skupštini, traži se kandidat za Specijalnog tužioca, Cume se i dalje premišlja u Maloj Aziji, Bracanovića nikako da smene: kao, postoje podaci da bi njegovo smenjivanje izazvalo novu pobunu JSO; kao, da se Vojska (Aco Tomić) protivi; Tomić i Bulatović se dnevno čuju sa Bracanom, uostalom. Vlada Srbije tada je zatražila i iz Crne Gore dobila predmet budvanskog atentata na Vuka Draškovića, najzgodniji postojeći pravosudni pristup prema JSO i Zemunskom klanu, dakle ono gde su najtanji.

Dizanje u vazduh Cumetove firme „Difens roud” u Zemun Polju, decembra 2002, imalo je dve ključne posledice: kao prvo, dodirnut je prag osetljivosti Zorana Dindica, kome su saradnici konačno objasnili da je to poruka bande -kad možemo to, možemo i sve drugo;

kao drugo, Čume se izgleda tada slomio i rešio da zaista saraduje. Zoran Djindjić treba da krene u Brazil tih dana; u UBPOK nastaje panika, jer su u prisluškivanju (tada već imaju i svoju opremu, nezavisno od BIA) doznali da u Brazil idu i Duča i Legija. Preko Londona proveravaju se, spiskovi putnika, ali ispada da je to bila dezinformacija, puštena kroz telefone sa ciljem da se vlast zaplaši - „znamo sve o vama“. Zoran Djindjić je po prvi put uznemiren: sa sobom u Brazil vodi naoružanog pratioca. Tokom dve nedelje u Brazilu on sa saradnicima pravi planove sve kako da pohapse bandu. „Ako uhapsi Legiju i Duču, ako reši Stambolića, Ibarsku magistralu i Budvu - vladaće još dvadeset godina“, opisuje Beba Popović zajednički zaključak tih razgovora.

Ni u druga strana ne gubi vreme: Bracanović tvrdi da ima dokaze da je Čume naručio dizanje u vazduh svojih mašina (kao: da izvadi pare od osiguranja, a nije ni bio osiguran); kada ga Nenad Milić i Zoran Janjušević prozru i izvredjaju, on iznosi novu teoriju - da je to uradio onaj Borovica, konkurentski asfalter. Vidljiva je panika kod njega i ali Andrije Savića: jasno im je da se kraj bliži.

Po povratku iz Brazila, Andrija Savić traži susret s Bebom Popovićem; ovaj ne zna zašto, ali pristaje. U teškom i zamornom razgovor Savić traži da ostane na čelu BIA i dodaje da mu je Bracanović „kamen o vratu“: shvatio je, kaže, da je Bracan uz Legiju. ali mu to ne smeta da predloži da Bracanovića premeste u UBPOK, kao „izuzetno poznavao kriminala u Beogradu“. Popović je besan: zar nije upravljao Savić do nedavno tvrdio kako „Bracan i Legija ne govore“; da je „Legija ljut i da se Bracanović plaši za sebe“? Razgovor se završava tako što Popović kaže Saviću da nije Legija džabe 5. oktobra tražio da Bracanović i Savić dođu na čelo Državne bezbednosti.

Smenjivanje Savića i Bracanovića, sredinom januara 2003, koincidiralo je sa nestankom kompletne bande ispod nadzora UBPOK. Nema više komunikacija poznatim kanalima, pratnja ih je izgubila... Odjednom su prestali da pričaju između sebe dotadašnjim telefonima; nestali su iz „štekova“ (sigurnih stanova) koji su bili pod nadzorom. Kako se to desilo -nije jasno; neki operativci iz tog vremena sumnjice Slobodana Pažina.

Tih dana i Čume „puca“: iz Ankare Djindjića zove naš ambasador i javlja da je Čume upao u ambasadu u panici, probio ogradu, da se dere kako hoće da ga ubiju i traži smesta kontakt sa Vladom Srbije. Preko telefona Čume, vidno potresen, priča kako su ga „u Istanbulu pronašli neki Muslimani, plaćene ubice iz Sarajeva, Dučini prijatelji“; da je „skočio s trećeg sprata i vozio do Ankare bez prestanka“. Zoran Djindjić se smeška, ali mu je svega dosta: zove Bebu Popovića i moli ga da smire Čumeta i da mu ga skinu s vrata. U razgovoru s Bebom Čume obećava da će svedočiti, samo da ga spasi odatle. Popović stupa u kontakt sa engleskim službama, ali one imaju birokratskih prepreka i treba im dve nedelje da postupe... Goran Petrović, tada načelnik SID (Službe za informacije i dokumentaciju; spoljne obaveštajne službe pri Ministarstvu inostranih poslova), javlja da ambasada u Ankari nije bezbedna, a i da ministar Svilanović za dva dana dolazi tamo u službenu posetu sa sve novinarima i svitom, tako da preći skandal ako se dozna da je Čume tamo.

Jedan visoki funkcioner engleske Službe sa dugogodišnjim iskustvom i vezama u Beogradu predlaže tada rešenje: slovačka služba bezbednosti voljna je da primi i sakrije Čumeta u jednom udaljenom i napuštenom vojnom objektu. Javlja se problem transporta: redovna linija ne dolazi u obzir, pa taj Englez i Beba Popović iznajmljuju u

Beču mali avion. Goran Petrovič sređuje formalnosti sa turskim vlastima i Čume leti u Slovačku. Odatle javlja da je spreman da svedoči.

Počinju dugi, iscrpni i tajni razgovori sa Cumetom u Slovačkoj. - U Beogradu nervoza raste: krenula je reklamna kampanja JSO, „Doktori za terorizam“; mediji pod kontrolom Kartela besomučno napadaju Vladu, Djindjiča, Popoviča, Čedu, Milica. Deo Vlade traži da se otkrije ko im je dozvolio tu reklamnu kampanju, ali se taj zahtev ili gubi u birokratiji MUP - ili niko ne sme da pita, što je verovatnije. Cilj uređivačke politike njihovog lista „Identitet“, „da se svi useru nas“ - kako ga je Legija formulisao - ostvaruje se.

Zavera

Kaže dalje Zoran „Vuk“ Vukojević: „Za ovo ubistvo Djindjiča, počinje u decembru“. Prvo su majstori otišli malo na more preko darske, pa su se početkom januara 2003. vratili, opet preko Madarski Kaže i da se Duča Spasojević »plašio hapšenja zato što je Čume pričao da će da bude svedok“. Vuku je bilo sumnjivo to što su se uskoro povukli iz Šilerove ulice u Zemunu u „štekove“ u (sigurne stanove koji su uvek imali po nekoliko u Beogradu): to je, iz njegovog iskaza, značilo da je neko ubistvo u planu. Duča i Škene (Nenad Šare iz JSO) traže da im Vuk donese Slobe „Talijana“ Resimiča iz Šilerove neke pare, pa kreću na Kopaonik. Vuk će uskoro čuti od nekog zubara, prijatelja Petra „Pane“ Paziniča (onog Sešeljevog gorile koji je tukao advokata Nikolu Barovica na TV BK) da je taj video Nina (Ninoslava Konstantinoviča) na Kopaoniku kako prati Djindjiča. „Eto tako sam saznao prvi put da hoće da ubiju Djindjiča“, kaže Vukojević. On dodaje da je u to vreme (januar 2003.) primetio izvesnu žurbu: naime, Duča je bio zadužio tužioca Milana Sarajliča i svog glavnog advokata za sve stvari svali na „Bobana“ Milivojeviča da „formiraju ekipu oko tog tumačenja zakona“ (o borbi protiv organizovanog kriminala). Taj pokušaj medijskog osporavanja zakona koji su Ducu svrbeli bio je napušten: ustali su tada, nije bilo vremena, on (Duča) se tada posvetio, hocu da kažem, i nisu imali vremena da se bave time. Znači, (Boban) Milivojević je to trebalo da radi“.

Dok se oni time bave, 30. januara 2003. MUP Srbije i BIA formiraju konačno i formalnu zajedničku radnu grupu za akciju „Svedok“; tom akcijom bi trebalo proveriti i ispratiti sve indicije i tragove iz izjava Ljiljane i Ljubiše Buhe. Rukovodilac radne grupe „Svedok“ je Boro Banjac, načelnik UBPOK, a grupa broji devet članova iz UBPOK, Kriminalističke policije GSUP Beograd i BIA.

„Radna grupa je svoju aktivnost premestila iz postojećih objekata MUP i BIA, želeći da i u okviru tih institucija sačuva tajnost rada“ (Koracev izveštaj, str. 33). To je, videće se, bila dobra ideja. Ljudi rade iz svojih sigurnih i tajnih lokacija, preko sigurnih telekomunikacija koje su obezbeđivane uz najveću tajnost; po Beogradu se kreću i rade kao da su na neprijateljskoj teritoriji; ne veruju nikom - s punim pravom, videće se. Trka sa vremenom počinje. Duča i Legija imaju jasne indicije da se nešto sprema: specijalno zakonodavstvo; formiranje specijalog tužilaštva (videti poglavlje „Duča“) i imenovanje specijalnog tužioca (Jovan Prijić) čiji je prvi zadatak bio da uzme izjavu od Cumeta na zapisnik i po ZKP; povećana aktivnost policije koja im nije mogla promaći;

smena na čelu BIA, odlazak Saviča i Bracanoviča i dolazak Miše Miliceviča i Gorana Živaljeviča, mladih ljudi koji nikako nisu uživali poverenje ni Legijino, niti Bracanovičevo; nedostatak očekivanog oduševljenja (ili straha) zbog Legijinog tupavog pisma srpskoj javnosti; Cumetovo upadljivo odsustvo koje može da znači samo jedno: njuškanje sa policijom i Vladom; Djindjičeve sve češće zabrinjavajuće izjave. Još 6. marta 2002. u Jagodini je premijer Zoran Djindjič, u razgovoru sa dacima o narkomaniji, izrekao i sledeće: „Neko mora da pobedi - mi ili oni. Koegzistencija više nije moguća. Koegzistencija kriminala i vlasti trajala je godinu dana, ali drugu godinu dana to više nije normalno.... Imamo problema sa korupcijom, sa kriminalom i sa drogom.

Dileri su moćni ljudi, uzeli su ljude iz sudstva, iz policije i vlasti..." (kurir je moj). Krajem januara 2003. Zoran Djindjič vraća se na tu temu: „Policija ima nalog da beskompromisno ispita sve što je poslednjih dana pomenuto u medijima i sve ljude koji su pomenuti. Ja prvi jedva čekam da se to desi i nadam se da ćemo kroz to rasvetliti nekoliko najvećih krivičnih dela", rekao je Dindjič u intervjuu za RTS. On je ocenio da je sve vreme postojao problem začaranog kruga, „a sada prvi put imamo situaciju da neko iz porodice počinje da priča... Svi će oni, gde god da se nalaze, biti pronađeni, saslušani i pokušaćemo da nademo dokaze ili minimalne indicije za to što se tvrdi. Imam utisak da i na jednoj i na drugoj strani (u tvrdnjama Čumeta, Legije i Dućinih advokata) iraa istine, ali je pitanje šta je to dokaz. Imamo razne priče, ali nemamo dokaze, a sada se prvi put pojavljuju učesnici koji kalu da su spremni da kao učesnici svedoče. To je novi kvalitet u svemu tome i ja sam zadovoljan što smo u prilici da raspetljamo čvor na kome lo-mimo prste od 5. oktobra. Mi to zaista pokušavamo, niko od njih nije zaštićen i niko od njih nije bilo čiji prijatelj", kaže Dindjič. On posebno napominje da ne štiti ni Legiju, ni Čumeta.

Uzajamno olajavanje na relaciji Čume, s jedne i Duća Spasojević i Milorad Ulemek Luković Legija, preko njihovog advokata Nikole Dogumovića, s druge strane, dospelo je na naslovne strane i u udarac termine svih srpskih medija tokom januara 2003. Evo nekih detalja: „Hteli su da me ubiju, jer sam svedok svih kriminalnih zločina koje je ova grupa radila u prošlosti i zbog našeg sukoba posle otmice vlasnika 'Delta holdinga' Milorada Miškovića, kada sam se suprotstavio tom kriminalu", tvrdi Čume i dodaje da je ista grupa otela i biznismena Miliju Babovića. Ono što nije dodao je okolnost da su pare iz tih otmica brojane u njegovoj kancelariji u tržnom centru „Kotobanja" u Surčinu i da tada nije imao primedbi.

Čume je Duću i Legiju tada optužio i za „pokušaj stvaranja političke krize u Srbiji, sa željom da se vrata na vlast ljudi bliski Slobodanu Miloševiću i Vojislavu Šešelju, kako bi oni ponovo postali vlast i radili šta hoće". Pa kaže: „Zaštitnike su tražili među svim političkim strukturama, a poslednjih šest meseci glavni politički zaštitnik im je Šešelj, preko koga kompromituju i napadaju sve svoje protivnike i koji sa njima igra šah u Šilerovoj ulici i jedino njih dvojicu ne pominje u poslednjih šest meseci" (Čume misli na Šešeljevu kampanju intriga i dei-informacija pod kodnim imenom „Laufer", plasiranu kroz razne instrumentalizovane medije}.

Tekst koji sledi, objavljen tih dana u „Vremenu“, ilustruje sasvim slikovito situaciju u tom trenutku, pre nego što će se stvari rasvetliti i staložiti posle „Sablje“:

Skandal

Bara je sve manja, a krokodili sve nervozniji. Pošto su izvan do-meta automatskih pušaka, počeli su da se prepucavaju preko novina. Dok se Cume, Duca i Legija uzajamno olajavaju u medijama, premijer i ministar unutrašnjih poslova raduju se, jer je - evo, slava Bogu! - konačno došlo dotle da će sve samo izaći na videlo, pa i ti čuveni dokazi koje policija nikako da sakupi. Da se kumovi nisu dohvatili, nikada se ni „osnovana sumnja“ ne bi pojavila, a kamo li „dokazi“, glasi logični zaključak

Otvorite oči na sledećim predsedničkim i parlamentarnim izborima: kako je krenulo, jedan od predsedničkih kandidata lako bi mogao da bude Milorad Ulemek-Luković, poznat i kao „Legija“ (Marko, 5;9); njegovo pismo protiv Cumeta (Buha, Ljubiša; od ranije poznat organima gonjenja; videti „Surčinska grupa“ u publikaciji MUP Srbije „Organizovane kriminalne grupe i pojedinci“, Beograd, 2001.) manje se bavi svetlim likom i delom tog kontraverznog bizmismena, a mnogo više patriotskim busanjem u grudi junačke, prenemaganjem nad sudbinom Srpstva u kandžama nove vladajuće garniture koju on nije zato doveo ono-mad na vlast itd. A od JSO, tj. „Crvenih beretki“, lako bi mogla da ispadne i politička stranka; tim putem su i krenuli novembra 2001, kada su ono pravili oružanu pobunu; uostalom, ako je od Arkanove SDG ispala parlamentarna stranka, zasto ne bi i od Legijine JSO? Setite se samo njihovih političkih manifesta tokom te pobune, pa pročitajte ponovo Legijino pismo. Već se naziru i koalicioni partneri po političkoj (SRS, DSS itd.), i po poslovnoj (DS, SSJ) bliskosti; trenutno je mali problem u tome što su politički simpatizeri „crvenih beretki“ u sukobu sa njihovim poslovnim partnerima, ali nije strašno – ljudi su, dogovoriče se. Uostalom, sa ovakvim političkim programom, sa sponzorima na koje su ponosni i sa pratećom logističkom podrškom, ta stranka i njen kandidat imaju sve šanse da odgrizu dobar deo biračkog tela svih sadašnjih parlamentarnih stranaka, osim - možda -SDP i LSV. Bilo bi to nekakve istorijske pravde: „Crvene beretke“ bile bi jedina politička stranka koja bi s ponosom navela Državnu bezbednost kao svog osnivača, za razliku od nekih drugih stranaka...

Ako se nekome ova pretpostavka učinila kao humor i satira, prevario se. Iz najnovijeg skandala „Čume-Duca-Legija“ sasvim jasno se vidi da o čemu je reč: Srbijom praktično vlada kriminalnopolicijske ravojna nevladina organizacija koja sebi može da dozvoli sve -od trgovine narkoticima, preko otmica i iznuda, pa do izvršavanja ubistava po narudžbini. I tako godinama; zar je čudno što su stekli i političke ambicije? Naravno da su ih stekli, kada iza njih stoji desetogodišnja bliska veza sa, prvo, Državnom bezbednošću kojoj su jako trebali, pa il je pokrivala u svim poslovima, a zatim i sa odmetnutom, podivljalom frakcijom Državne bezbednosti, koja veoma pragmatično koristi stečena prava i prednosti, čuvajući stečene pozicije na sve načine. Ti načini ucena informacijama stečenim u vršenju službe; ponuda za ugradjivanje u unosne poslove iz kojih stižu pare bez roditelja; pretnja kao poslovni način, ultima ratio, za dovodjenje k pameti neracionalnih političkih bogataša i drugih.

Reč je o polaganoj, ali sigurnoj, izgradnji jedne formalne strukture inoči\ neformalno ta struktura postoji već dvanaest godina. ali u Slobino doba do formalnosti se nije ni držalo: sada je nastupilo neko legalističko doba, pak se valja prilagodavati. E, izgleda da je „gospodin Čume“ (kako ga zovifnaši ministri) malo preterao u prilagodavanju, jer se prvi ubacio u legalne poslove novcima čije je poreklo i dalje zanimljivo svima osim vlasti. Najnovija kratka i tužna istorija „gospodina Čumeta“ (za razliku od njegovog prethodnog srećnog perioda) taj problem najbolje ilustruje: prvo ga otruju, pa ga promaše, pa se on pametno udalji u neverničke krajeve, a na kraju mu dignu ceo posao u vazduh i još mu nadju heroin i ilegalno oružje u ducanu, kao da ovih dvanaest godina nisu znali da šta tamo ima i odakle „gospodinu“ tolike pare.

Uostalom, ponavljamo, dan-dva posle vatrometa y Zemun Polju pola Beograda znalo je čija je stručna ruka postavljala eksploziv. To se danas vidi golim okom, hvala lepo: koliko ima ljudi vičnih takvoj drskosti da zaustavljaju policijsku patrolu i drže je na nišanu dok se radnja ne obavi? Policijska patrola u ovom slučaju prepoznala je uniformu (bez oznaka), naoružanje, opremu i sredstva veze, pa je razumno zaključila da se u to stvar ne petlja; ne za te pare i ne protiv ljudi za koje im je jasno da će ih pobiti kao pse, nekažnjeno, ako probaju da se petljaju; zar bi bili prvi?

Indicije i osnove za sumnju postoje već celu deceniju; otvoreno pismo „gospodina Legije“ (Dušan Mihajlovič) objašnjava celu priču; vrh političke vlasti DOS u Srbiji uvek će imati nežnosti za „gospodina Legiju“ i njegove „patriotske zasluge“ i nežno će ga ukoriti ukorom razrednog starešine. Tek u utorak uveče na TV Studio B Dušan Mihajlovič uspeo je da izrekne da se njegova služba „bavi takvima kakav je gospodin Legija“; bavi se time da mu daje zaštitu, jaču i bolje opremljenu od zaštite bilo kog od njih, osim, možda Čede Jovanoviča. Ko je, dakle, ovde vlast, a ko se trudi da se vlast ne iznervira ili rastuži, pa šta ćemo onda? O kakvom trudu je reč?

Evo o kakvom: na drugi dan Sv. Arhandela Mihajla, dok ih još nije prošao mahmurluk od proslave Dana bezbednosti koji više ne pada na 13. maj, a još ne pada na jednog pravog sveca, Sv. Apostola Tomu (19. oktobra, valjda) koji je jedini tražio da Hristove rane i pipne, jer kao iskusni kriminalista nije verovao na reč, razrešen je dužnosti Andrija Savič, v.d. načelnika Bezbednosno informativne agencije (BIA) Vlade Srbije. Smena je bila iznenadna i ne baš dobro vremenski podešena. Naime, iz okolnosti da je dan ranije dr Savič povlačio neke važne kadrovske poteze, a iste večeri držao protokolarni govor na toj pogrešno odabranoj policijskoj slavi, jasno je da nije znao da će sutradan biti smenjen; da je znao, govorio bi drugačije. Posle se pojavilo tumačenje da kako mu je, eto, baš iscurio šestomesečni mandat; niko ne može da se seti kad je bilo rečeno da je čovek postavljen kao vršilac dužnosti na šest meseci. Onda su počele spekulacije: te smenilo ga zato što nece da uhapsi Sljivančanina (kao da mu je to posao...); te nagazi-li ga Amerikanci zbog saradnje s Hagom; te preterao sa čistkama u Agenciji; te nije dovoljno čistio; te jeste dovoljno čistio, ali pogrešne ljude; itd.

E, sad: na jasno pitanje - imaju li nešto sa smenom Andrije Saviča - Amerikanci su izjavili (striktno bez navodjenja izvora!) da ne samo što nemaju ništa, nego i da im je objašnjeno kako je taj američki ugao ubačen u priču „da se Legija ne bi naljutio“ zbog smene svog čoveka Bracanoviča (zamenik načelnika BIA koji, kaže ministar Mihajlovič u utorak uveče, „ide u paketu sa načelnikom“, je li). Taj Bracanovič bio je oficir bezbednosti u JSO za Legijinog čoveka, pa su ga progurali za zamenika načelnika

Državne bezbednosti - baš nekako posle oružane pobune JSO u novembru 2001, a inače prolazi i kroz slučaj Ibarske magistrale, po prirodi stvari. Naime, njegov posao bio je da spreči korišćenje jedinice za naručena politička ubistva. Hvala, dovoljno: šta će biti ako se Legija - daleko bilo! -, „naljuti" jer mu je smenio bivšeg zamenika?

Ako se o Legijinim nežnim osećanjima već vodi toliko računa, moraju se imati u vidu i osećanja njegovih prijatelja, jer ako je Duča tužan, onda će se i Legija rastužiti, a to nikako nije dobro jer se završi va većim prekršajima javnog reda i mira sa velikom materijalnom štetom, telesnim povredama, ometanjem službenih lica u vršenju poslova i zadataka iz oblasti bezbednosti itd. Duča (Spasojevič Dušan, od ranije poznat organima gonjenja, vidi istu publikaciju MUP Srbije), zvani i „Šiptar", potiče iz iste plodne surčinske ravnice kao i njegov kum i bivši prijatelj Čume; jedan je (uz Čumeta) od rekordera u broju krivičnih prijava koje su završile u košu javnih tužilaca; prolazi kroz budvanski atentat na Vuka Draškovića i kroz otmicu Miškovića od „Delte"; najmanje to. Istraga protiv njega u slučaju Miškovića propala je „tehničkom omaškom" policije, jer se neka dlaka za DNK analizu „izgubila", pa su ga oslobodili, a budvanski slučaj ionako nije odmakao od početka združenim propustima srbijanske i crnogorske policije.

E, sad: ko bi se našao u kolegijalnom odnosu, nego dva organizatora atentata na Vuka Draškovića? Dva se sokola pogledaše u oči i -gotovo prijateljstvo. To treba uzeti u obzir i, hm, kako da kažemo, ovaj, sentimentalne uglove o kojima necemo mnogo... „Gospodin Čume" tvrdi da njegovu suprugu, gdu. Ljilju, u privatnom zatvoru drže Duča i Legija, sve igrajući šaha sa dr. Šešeljem, od svih ljudi, i da je teraju da piše skandalozna pisma novinama. Priča ne deluje najuverljivije; uostalom i Trojanski rat (vidi: Homer, „Ilijada") počeo je na sličan način... Naime, gda. Ljilja Buha prvo piše jedno, a posle ide u tužilaštvo da objasni kako nije to mislila, nego je „htela da privuče pažnju". „Pažnju" je svakako „privukla", upravo odande odakle je i trebalo.

Pogledajte samo reakcije stranaka: DSS seiri, jer se zna da ko je, kako i zašto išao u Surčin da se njuška sa Čumetom; DS uzima Čumetove detonacije najozbiljnije i Ceda Jovanović ih vidi kao otkrovenje; Vladan Batič ih uopšteno eksploatiše; Voja Sešelj kaže da jeste igrao šaha, ali sa Čumetom, mada na kaže zašto; Pelevič tvrdi da ne poznaje nikoga (naravno da ne poznaje Legiju, jer se ovaj kasnije pojavio u Arkanovoj ekipi, kad je Pelevič već bio izbačen iz stroja); Du-šan Mihajlovič i Zoran Djindjić presretni su, jer su piljarice na srbijanskoj krvavoj pijaci počele uzajamno da se olajavaju, pa se u tome možda nade i neki „dokaz" za nešto što do sada nismo mogli naći, iako je ceo Beograd o tome pričao. U celoj toj stvari Doktoru Svih Nauka, Zoranu Dindiću, ne bi trebalo da je lako (mada niko ne zna kako ranije, ustvari; takav neki čovek...): ipak je on „gospodina Legiju" glamurizovao i napravio „herojem 5. oktobra" i spasioem Srbije, što ovaj bestidno eksploatiše u panici koja ga je uhvatila kada je Čume rešio da propeva - kao da mu je preostalo nešto drugo, kad su ga ovako temeljito uradili.

Stvar se, dakle, razvija ne može bolje biti: vrh Državne bezbednosti ili BIA (zovite to nevladinu organizaciju kako hoćete) smenjuje svako malo; kadrovska politika je zanimljiva: malo Gorana Petrović malo Andrije Saviča, ali pod uslovom da se ništa ne menja. Mora da su i jedan i drugi pali zato što su probali nešto da promene - zato što nisu hteli baš ništa da menjaju; oba pristupa podjednako opasna. To priliku koristi već pomenuta podivljala frakcija Službe: tamo, ni amo, a mi radimo dalje kako smo navikli, kao pravi patrite mrtvi, a naročito živi, komandanti (to jest ja, Legija, da se razume a ne Arkan), vojnici, rodoljubi, sponzori i već sve to, da ne citira dalje pismo „gospodina

Legije". Našla šljuka prдавca, dobro he, rekli bi u Novome Sadu: prijateljstvo, zanat najstariji, vi pokriju nas, mi pazimo da vi ostanete gde ste i da vas se ne dira, a profit deli, jer evo ovaca za šišanje, istih kao i Slobinih. „Države i režim " menjaju, ali Služba ostaje", kako reče jedan iskusni stari lisac novinaru.

Misli li bilo ko trezan i normalan da se desetine ubistava, od Curuvije do Stamboliča, nisu za ovih godinu i po mogla rasvetliti, jer bilo dokaza"? Ne misli, jer je to uvreda za zdrav razum i elementarnu inteligenciju. To što se sada Cume i Legija uzajamno gadjaju to ne znači ništa, jer se i o jednome i o drugome, a bogami i o trecim i četvrtima, sve znalo još pre petooktobarskog prevrata; ova javnost jednom je žrtva primitivne miloševićevske manipulacije. Ovo je dalo pre neku nedelju konstatovali smo u „Vremenu" da je „jedini vid demokratije u totalitarnom društvu".

Ovaj skandal pruža lažnu nadu, koju Djindjic i Mihajlovič zdušno potpiruju, da će se nadoknaditi ono što je trebalo učiniti kad je pao sujjirak na dan 5. oktobra, bez obzira na novostečene saveznike koji su Doktora Svih Nauka tako impresionirali (vidi Djindjiceve pohvale Legiji). U toj - dovoljno - dugoj - noći trebalo je raspustiti Državnu bezbednost i početi praviti novu (samo bez dosadašnjih umetnika, molim!); do danas bismo bili napravili sasvim novu i mnogo bolju Službu; bez trgovaca heroinom na veliko, bez plaćenih ubica, bez gangstera opšte pa-triotske prakse. Ali šesti oktobar 2000. još nije svanuo, gospodo čitaoci. Pošto „noć i magla" još traju, mogućnost učešća na izborima stranke Crvenih beretki i njihovog predsedničkog kandidata, „gospodina Legije", javlja se kao verovatna, razumna i poželjna; barem ćemo znati gde smo. („Vreme"; 30. januar 2003.)

Nije to jedino pismo „gospodina Legije": u njegovom kućnom kompjuteru posle atentata na Dindica nadena su još neka, za koja se ne zna jesu li ikada bila poslata. Bila su naslovljena na Velju Iliča, Miroljuba Labusa, Slobodana Vuksanoviča i - od svih ljudi - na američkog ambasadora Viljema Montgomerija. Sva četiri pisma podjednako su gmizavačka i laskava: Legija podseća svoje adresate na, eto, gorku zajedničku sudbinu, na zanemarenost; na pohlepu i zlobu zavidljivih savremenika i uopšte nudi svoje usluge u svemu što treba. Pismo Montgomeriju, ambasadoru SAD u svim našim zemljama, pogotovo je zanimljivo: Legija prvo „ne zna zašto uopšte piše" to pismo; onda objašnjava da ko su i šta su „Crvene beretke" i zašto bi Amerikancima bilo dobro da se udruže s njima u borbi protiv međunarodnog terorizma; ostavlja otvorene sve opcije za saradnju i nada se brzom odgovoru; pismo u svakom pogledu Ijigavo i puzavačko. Montgomeri je posle rekao vasingtonskom „Postu" da se „ne seća je li to pismo ikad primio"...

Dolazi i februar mesec 2003. Zoran Djindjič ide na odmor na Kopaonik, a Dučini i Legijini ljudi šunjaju se za njim. Milan Verulović, pratilac Zorana Djindjiča, kazače u iskazu tokom sudenja da mu je Zoran Janjušević, premijerov savetnik za bezbednost i član Vladinog Saveta za državnu bezbednost, posle povratka sa Kopaonika zamurio da se „zajebavaju po snegu, dok ih posmatraju plaćene ubice". Verulović kaže da Janjušević nije hteo da precizira o kome je reč i da je samo dao da su ta lica prisluškovana. Po svemu sudeći, reč je o prvim pisanim izvodima zajedničkog operativnog rada BIA i UBPOK po liniji Zemunskog klana; prvim, ali nedovoljnim za izvođenje zaključaka.

Za to vreme Cume u Slovačkoj priča, a oni u Beogradu treba to da konceptualizuju, da provere i da postupe... Zajednička radna pa „Svedok“ 4. februara dobija naredbu istražnog sudije za prisluškinje telefona pojedinih lica; BIA postupa i od 5. februara na dalje stem je razradjen toliko da radna grupa dobija snimke telefonskih razgovora veoma brzo. Verovatno zato Janjušević ne ulazi u detalje prekoreva Veruloviča. Zoran Janjušević objasniče to kasnije ovako:

„Mi, kao članovi Saveta za državnu bezbednost, informisani smo BIA na način eksternog infomisanja. Informacije su dolazile svim novima Saveta i najvišim državnim funkcionerima, predsedniku, premijeru u zatvorenim kovertama. Uz to, premijer mi je davao ono sto on dobijao. Dakle, odatle potiču sve informacije koje sam imao, iz prisluškivanja. Nisam sedeo sa slušalicom u rukama i prisluškivao. Ta priča da su kriminalci gledali premijera proizilazi iz jedne druge policijske istrage koja nema veze sa zemunskim klanom i sa premijerom. Ne znam odakle Veruloviču ta priča. Moguće da sam u nekom kontekstu rekao da su neki kriminalci bili gore, ali do tih informacija nije došao prisluškivanjem, već kroz eksterna informisanja. Oni nisu zbog premijera tamo, i nisu bili pripadnici zemunskog klana, ali kriminalci... ali to se saznalo tek nakon 'Sablje'; to tada niko nije znao.

Igrajući fudbal na Kopaoniku sa pripadnicima Zandarmerije, Djindjič povredio je Ahilovu tetivu na levoj nozi i dobio je gips ilhe, što je povećalo bezbednosni rizik zbog usporenog kretanja i gubitka vremena pri ulasku i izlasku iz automobila. Pri povratku sa Kopaonika, polovinom februara, Legija, njegovi ljudi iz JSO i Ducina ekipa postavljaju zasedu na uzbrdici autoputa Niš-Beograd između Bubanj Potoka (gde je naplatna rampa) i vrha brda (gde je groblje Malog Mokrog Luga). Ideja je bila da se upotrebi kamion koji bi blokirao put Dindicevoj koloni, a da ljudi iz JSO oklopljena vozila napadnu ručnim raketnim bacačima i automatskim oružjem. Obaveštajnu podršku pružali su Zemunci iz Dučine ekipe. Od napada se odustalo. Jedno tumačenje oslanja se na kasnije izjave svedoka i optuženih: da rizik pogibije Djindjičeve dece i porodice nije bio politički i psihološki prihvatljiv. Drugo tumačenje oslanja se na taktičku analizu: šanse za uspeh bile su procenjene kao nedovoljne, jer se nije znao ni broj pratilaca, ni njihova vatrena moć, a i lokacija je bila preblizu vojnim i policijskim koncentracijama koje bi bile pozvane u pomoć.

Uprkos primeni „mera“ (prisluškivanju komunikacija) prema Zemuncima i JSO, policija i BIA nisu došle do podataka šta se sprema. To su Zemunci i Legija bili u taktičkoj prednosti, jer su već ranije - svakako uz pomoć, makar i nenamernu, tehničara Državne bezbednosti i poznavalaca GSM telefonije - savladali način upotrebe celularnih telefona tako da komunikacija ostane zaštićena u razumnim i prihvatljivim granicama.

Reč je o korišćenju velikog broja anonimno nabavljenih prepaid SIM kartica (telefonskih brojeva) i celularnih telefona koji se stalno menjaju. Uz relativno jednostavan plan komunikacija čije kopije svi učesnici imaju, poverljive veze uspostavljaju se između sebe samo sa određenih brojeva telefona i telefonskih aparata koji se ne koriste ni za šta drugo. Pored toga, postojalo je uputstvo u kojim baznim stanicama treba telefone uključiti, a na kojim teritorijama ih držati isključene. To se u žargonu kriminalne grupe zvalo „specijali“. Na taj način oni koji eventualno prisluškuju ili rekonstruišu veze celularnih telefona sumnjivih lica (i brojeva) ostaju ograničeni na uobičajene brojeve

telefona, ne sluteći da ima i drugih brojeva i veza; s obzirom na ogroman broj celularnih telefona u Srbiji (milioni u obe mreže), ta se poverljiva komunikacija gubi u milijardama uspostavljenih veza. Takva taktika ukazuje na veoma stručne savetodavce i dobre poznavaoce arhitekture i sistema GSM telefonije; uzgred, Bracanović je bio načelnik VII (Tehničke) Uprave Državne bezbednosti neko vreme. Uostalom, istu taktiku primenjivala je i tehnička operativa DOS prilikom priprema za petooktobarski prevrat, podjednako uspešno.

Osim toga, Zemunci se povezuju sa izvesnim „Zebrom“ (Toni Gavrič), neraspoređenim radnikom Državne bezbednosti koji nije bio primljen u BIA, a koji treba da im nabavi uređaj za prisluškivanje GSM telefonije iz Hong Konga po ceni od 30 000 eura. Taj Toni „Zebra“ Gavrič obaveštavaće kasnije Ducinu ekipu o nabavkama kompjutera, softvera i pratećih uređaja za prisluškivanje GSM telefona u BIA i upozoravaće ih na opasnosti od toga. Tonija „Zebru“ Gavriča identifikovaće tek kasnije Zoran „Vuk“ Vukojević kada je postao svedok saradnik, pregledavajući fotografije ljudi zaposlenih u Državnoj bezbednosti.

Nervoza raste i dostiže vrhunac pred kraj februara 2003: Specijalno tužilaštvo aktivira se, BIA i UBPOK kroz akciju „Svedok“ stiču sve više podataka, ali i Duča i Legija to znaju preko svojih veza. Operativna bezbednost akcije „Svedok“ bila je, nažalost, probušena na bar tri, mesta: u Javnoj bezbednosti preko Radovana Kneževića, Slobodana Pažina i Zorana Gavanskog; u Državnoj bezbednosti preko Ulemeka „Legije“ i Milorada Bracanovića; u tužilaštvu preko Radeta Terzića i još nekih.

Svedoci i optuženi će kasnije u istrazi ispričati kako su različite va rijante atentata na Zorana Dindića tada bile ubrzano proradivane i odbacivane iz raznih razloga: te pucaće na njega kad izlazi iz Skupštine te ovo, te ono. Na kraju su se odlučili za atentat na autoputu; odluka je bila zasnovana na okolnosti da su u Branislavu Bezareviću, bivšemj policajcu Odeljenja policije u Surčinu i neraspoređenom radniku Državne bezbednosti, stekli saradnika koji je imao uvid u kretanje Zorana Djindjića i u planove i procedure njegovog obezbeđenja. Bezarevića je zavrbovao njegov školski drug iz Srednje škole unutrašnjih poslova u Sremskoj Kamenici, bivši policajac OUP Zemun, Zoran „Vuk“ Vukojević. Vuk je Bezarevića upoznao sa Dejanom „Bagzijem“ Milenkovićem i ostalima tokom traganja za Čumetom: Bezarević je trebalo da javi gde je Cume, pa da ga oni ubiju na miru, a ne „džabe da pobiju ljude, a on da ne bude to“. Februara meseca, pošto se Djindjić zbog povredene noge manje kretao okolo, Duča Spasojević postaje nervozan i insistira kod Vukojevića da zove Bezarevića: „Da mu kažem da požuri sa davanjem informacija o svemu, jer oni nemaju toliko vremena da čekaju“.

Branislav Bezarevic bio je u situaciji da poznaje kretanje Zorana Djindjića, jer je redovno zalazio kod bivših kolega u BIA i imao pristup operativnom centru Odeljenja za obezbeđenje premijera. Takva njegova pozicija rezultat je prelaznog perioda u reorganizaciji sistema obezbeđenja objekata i lica. Naime, taj posao prešao je sa BIA na MUP, zajedno sa radnicima, ali su mnogi od njih po inerciji zalazili u Agenciju.

Vukojevic kaže da Bezarević radio kao „prethodnica“ obezbedeaja, dakle u obaveštajnom delu, a ne u neposrednoj ličnoj pratnji. „Znači u Institutu (Bezbednosti, Ulica Kraljice Ane, Banjica) ima rukovodstvo. Znači to su njihovi šefovi. On, znači, od njih svako jutro dobija plan gde se i šta se radi. On je to čitao i javljao (prvo Bagziju, a kasnije Milošu

Simoviću) i to je to. Znači bila je kamera koja gleda iz Instituta na (Djindjičevu) kuću, na ulaz".

Vukojević i Bagzi našli su se sa Bezarevicem negde u kafani blizu Ateljea 212 i upitali ga da li bi pristao da im daje informacije o Djindjičevom kretanju. Na pitanje Bezarevića zašto, Bagzi kaže „ma zveknućemo ga, uostalom, šta te briga". Bezarević pristaje, za cenu od 50.000 eura, kad se posao završi. Sutradan Bagzi daje Bezarevicu jedan mobilni telefon „specijal" i objašnjava mu kako treba da ga koristi i gde ne treba da ga uključuje. Dan je 19. februar 2003.

8. „Limes": Atentat na autoputu

Branko Bezarević 20. februara dostavlja Bagziju Milenkoviću obecane podatke: da 21. februara ujutro Zoran Dindić treba da leti u Banju Luku sa Surčina i da se vraća u pet popodne istoga dana. Objašnjava im koja su vozila pratnja, a u kom vozilu ce se nalaziti Zoran Dindić; daje im marke, tipove, boje i registarske brojeve automobila.

Na osnovu prethodnih razgovora sa Bezarevicem preduzete su bile i pripreme radnje: valjalo je nabaviti kamione kojima će se blokirati i zaustaviti kolona Zorana Dindića, zatim ručnim raketnim bacačima tipa LAW (RBR M-80, „zolja", kal. 64 mm) razbiti oklopljene automobile premijera i njegove pratnje i na kraju „overiti" posao automatskim puškama. Naoružanje je već bilo pripremljeno i uskladišteno u podzemnoj garaži na Novom Beogradu, tamo gde su Zemunci držali svoj „borbeni" „Audi 6" srebrnasto sive boje, automobil već čuveni u gradu kao „auto smrti". Svedok-saradnik Miladin „Dura Mutavi" Suvajdžić odvešće kasnije policiju u to garažu: tamo je bilo šest ručnih raketnih bacača „Zolja", nekoliko automatskih pušaka M-70 sistema Kalašnjikova, jedna snajperska puška kalibra .22 Magnum koju su ranije držali na Novom Beogradu u jednom od solitera „šest kaplara" i koju Zvezdan Jovanović nije hteo da koristi jer nije zgodna za veće udaljenosti, kao i „Audi 6" sa asortimanom raznih registarskih tablica - uključujući i policijske.

Trebalo je prvo nabaviti dva kamiona. Uz veliku predostrožnost 15. februara 2003. Miladin „Dura Mutavi" Suvajdžić odlazi na auto-pijacu kod Bujanj Potoka, prerušen. Sa falsifikovanom ličnom kartom na ime Drago Čarketa kupuje dva kamiona: TAM 80 T (2,5 tone), registarskog broja BG-559-918 i „Mercedes Benz" od 2,5 tone sa austrijskim tablicama B-824 OF. Novac mu je dao Dušan „Duča" Spasojević, insistirajući na poverljivosti zadatka. Osim kamiona, Suvajdžić kupuje i rezervne akumulatore. Kamione parkira oko autoputa Beograd-Zagreb, u blizini hale „Limes". Ostatak ekipe je po „štekovima" i čeka znak.

Dana 20. februara Protokol Vlade Srbije najavljuje VI Upravi BIA da će premijer 21. februara putovati avionom sa Surčina za Banju Luku. BIA depešom obaveštava GSUP Beograd i ostale policijske agencije koje preduzimaju mere obezbeđenja trećeg stepena (uobičajene u normalnim situacijama). Saobraćajna policija ujutro 21. februara raspoređuje tri patrole na ključnim mestima i obilazi trasu; radio-vezom javlja da je sve normalno, da je trasa čista i da nema zaustavljenih ili parkiranih vozila na autoputu i u blizini. Kolona premijera Dindića od tri vozila kreće sa Dedinja ka aerodromu oko 9 sati ujutro; patrola Saobraćajne policije na mostu „Gazela" javlja da je prošla bezbedno i da

čelno vozilo nema uključena plava svetla i sirenu, što nije neuobičajeno ako saobraćaj nije gust. Blindirani BMW serije 7 u kome je premijer Zoran Djindjić predvodi kolonu, što nije po proceduri, ali se oko toga podaci razlikuju: po nekim izvorima, premijerov vozač Aleksandar Bjelić ne voli da ima ispred sebe drugo vozilo, pogotovo po vlažnom vremenu zbog prskanja; sam Bjelić kazao je kasnije da premijer nije voleo drugo vozilo ispred svog; bilo kako bilo, taj detalj ostaje nevažan za ovu priču.

Dejan „Bagzi“ Milenković u tom trenutku sedi u kamionu „Mercedes Benz“ parkiranom u blizini silazne rampe na autoput i čeka. Miloš Simović je u kamionu TAM, nešto dalje ka Beogradu. Bagzi pri sebi ima tri mobilna telefona; na jedan od njih stiže mu informacija da je Zoran Dindić krenuo sa Dedinja na autoput. Komunikacija ide praznim SMS porukama; kasnija analiza listinga celularne telefonije obe mreže pokazala je „jaku koncentraciju“ ključnih telefonskih brojeva i aparata u zoni bazne stanice koja pokriva teren oko hale „Limes“. Malo dalje, zapadno, kod gradilišta hale „Limes“, čeka ekipa za atentat: potpukovnik JSO Zvezdan „Zveki“ Jovanović i pripadnik JSO Željko „Žmigi“ Tojaga sa „zoljama“ (Žmigi važi kao stručnjak za „zolju“); Mile „Kum“

Luković i Sretko „Beli“ Kalinić iz JSO (poznat kao hladnokrvni ubica) sa automatskim puškama. Došli su u dva neupadljiva vozila, nekom „Pežou“ i „Fiat Puntu“ u kojima su ih čekali vozači (Aleksandar Simović i još jedan). U svakom autu bile su po tri „zolje“ i po jedna automatska puška.

Kumu Lukoviću neko javlja da se trenutak bliži i ekipa izlazi na plato kod „Limesa“. Zvezdan Jovanović kasnije će reći da bi to bio „masakr“ zbog saobraćajne gužve. Miloš Simović pokušava da se približi koloni straga, ali je TAM prespor, pa ga ostavlja u blizini, na Novom Beogradu; nije čak ni motor ugasio, što će kasnije privući pažnju policije.

Dejan Milenković već polako vozi desnom trakom autoputa ka Surčinu i čeka da ga Dindićeva kolona sustigne. To se i dešava baš gde treba, kod mesta zasede. Ideja je da Bagzi naglo skrene, preseče put Djindjićevoj koloni i izazove sudar; kad kolona stane, Zveki i Zmigi ba „zoljama“ da gadaju sva tri vozila („Da ih sašijemo zoljama“; Miloš Simović) dok ih ne probiju, a Kum i Sretko da dotrče i overe eventualne preživjele automatskim puškama.

Bagzi naglo skreće pred Djindjićevu kolonu kao što je planirano, vozač Bjelić dobro i brzo reaguje i uspeva da obide Bagzijev kamion popevši se sa dva točka na bankinu, da bi ubrzao i nastavio ka Surčinu u pratnji sledećeg vozila sa pratnjom. Treće vozilo pratnje, u kome su Miladin Verulović (Milanov brat) i Ljubiša Janošević zaustavlja Bagzijev kamion preprečivši se na putu; atentatori to vide i povlače se.

To dolazi do prvog propusta Djindjićevog obezbeđenja: Miladin Verulović i Ljubiša Janošević prilaze sa oružjem u ruci kamionu i izvlace napolje Bagzija Milenkovića koji u ruci drži mobilni telefon. Pretresaju njega i kabinu kamiona, tražeći oružje koga nema. Pritom oni Bagziju ne oduzimaju nijedan od tri telefona koje on ima na sebi; da su ti telefoni bili oduzeti, istorija Srbije bila bi drugačija. Ljubiša Janošević kasnije će na sudu izjaviti da je Bagzi „prvo bio strašno uplašen, ali kasnije čak i smejao. Moje je mišljenje da je prestao da se plaši kad je shvatio da mi ne znamo ko je on ustvari“.

U 9:25 sati Vemovič i Janošević radio-vezom traže od Saobraćajne policije da pošalje patrolu koja bi preuzela vozača i vozilo koje je ugrozilo kolonu premijera, jer se oni žure na aerodrom. Oni telefonom takodje obavještavaju VI Upravu BIA o događaju i identitetu zadržanog vozača. BIA odmah kontaktira Upravu saobraćajne policije GSUP Beograd i zahteva da se vozač privede, jer je reč o pripadniku Zemunskog klana. Pomoćnik komandira, inače zadužen toga dana za obezbeđenje premijerovog prolaska, smesta šalje patrolu koja Bagzija i kamion preuzima i odvodi u stanicu Saobraćajne policije za autoput. To dolazi do drugog propusta obezbeđenja: izgleda da Miladin Verulović i Janošević nisu kolegama saobraćajcima dovoljno objasnili prirodu incidenta, već u žurbi da ne zakasne u Banju Luku. Da su im jasno rekli da je reč o pokušaju atentata, a ne o pukom saobraćajnom prekršaju, saobraćajci bi se drugačije poneli. Ovako su svojim vozilom samo otpratili Bagzijev kamion i Bagzija do stanice i predali ga dežurnima. U stanici je kamion proveren na eksploziv i opojne droge i onda poslan na vanredni tehnički pregled. Dejan Milenković Bagzi, međutim, ostaje u posedu svojih telefona, čekajući dalji razvoj.

Taj dalji razvoj nadasve je zanimljiv: svedok-saradnik Zoran „Vuk“ Vukojevič kaže u svom iskazu da mu se toga dana oko podne javio neki Šefke, zvani „Šef“, iz Surčina, sa vešću da je Bagzi „uhapšen zbog nekog carinskog prekršaja“. Šefke onda dolazi Vuku kući i donosi mu dva Bagzijeve mobilna telefona i 7500 eura; kaže da je bio sa Bagzijem u stanici Saobraćajne policije na autoputu, da mu je Bagzi to dao da odnese Vuku, a da će ga pustiti ionako. Vuk zove Bagzija (ili ovaj njega; jedan telefon mu je ostao): Bagzi objašnjava kako ga je zaustavila Djindjićeva pratnja, da je uhapšen zbog carinskog prekršaja, da su napisali prijavu i pustili ga da ode; on je zvao Šefketa da dodje po njega pred stanicu Saobraćajne policije; ovaj je došao i u tom trenutku policija zove Bagzija natrag jer da neko hoće s njim da razgovara. Bagzi daje Šefketu telefone i novac i vraća se u policijsku stanicu.

Onaj ko je „hteo da razgovara“ sa Bagzijem bili su BIA i UBPOK. Naime, dok se saobraćajci bave kamionom i Bagzijevim carinskim problemima, uvereni da je reč o poslu rutinskom, traje komunikacija između BIA i MUP. Kaže izveštaj Koračeve komisije: „Nakon konsultacija zamenika direktora BIA sa MUP, a zbog postojanja sumnje da se radi o krivičnom delu pokušaja atentata i falsifikovanja isprava, dogovoreno je da se dalji razgovor sa Dejanom Milenkovićem obavi u Sekretarijatu u Beogradu (Trećem odeljenju Kriminalističke policije) i da se u razgovor uključe i operativni radnici BIA“ (str. 37).

To je treći propust policije i BIA: dok se oni dogovaraju da šta će i kako će, Bagzi se oslobada svojih telefona bez ikakvih problema i sklanja ih na sigurno; pukim slučajem - reč je o minutima - Bagzi ostaje na raspolaganju policiji. Da je Šefke došao pet minuta ranije po njega, Bagzi bi bio nestao bez traga, kao što je uostalom nestao i posle toga. Da je saobraćajcima bilo jasno rečeno da postoji sumnja na pokušaj ubistva - o ni Bagzija ne bi puštali iz stanice, oduzeli bi mu telefone i cela bi stvar ispala mnogo drugačije: podaci iz tih telefona, upoređeni sa podacima do kojih se u akciji „Svedok“ do tada došlo, spasli bi život Zorana Dindića.

Oko 15:30 sati ekipa BIA, pet ljudi i blindirano vozilo, dolazi po Bagzija u stanicu saobraćajne policije i odvodi ga pod jakom pratnjom policije u GSUP Beograd, u ulici

29. novembra. Prekasno su stigli i prekasno je formiran „mini štab“ MUP i BIA za slučaj Bagzi. Za to vreme Vuk zove Duču Spasojeviča i javlja mu šta je bilo. Duča mu kaže da zove Slobodana „Bobana“ Milivojeviča, kućnog advokata Zemunaca, da nade nekog advokata za Bagzija, jer je Milivojevič suviše eksponiran kao consigliere Zemunskog klana i Legije u slučaju Ibarske magistrale i Budve (pokušaji ubistva Vuka Draskoviča; četiri ubijena). Milivojevič razmatra koga bi: Gorana Petronijeviča ili Momčila Bulatoviča; na kraju se odlučuje za Miodraga Gligorijeviča, koji i odlazi u GSUP. U GSUP Bagzi daje izjavu u prisustvu advokata Gligorijeviča, zamenika okružnog tužioca Ace Stojeva i izvesnih policajaca, među kojima je Slobodan Pažin. BIA je na taj razgovor poslala svog operativca Milana Letiča iz Beogradskog centra; on se javio puk. Branku Možgonu, pomoćniku načelnika za kriminalističku policiju i pokušao da razgovara sa Bagzijem, ali je posle dvadesetak minuta napustio GSUP i dalje nije učestvovao u tome. Izgleda da je shvatio da nema smisla razgovarati sa Bagzijem u prisustvu „ovlašćenog lica za koje postoji sum-nja da je saradnik Zemunskog klana“ (Koračev izveštaj, str. 37); reč bi bila o Slobodanu Pažinu.

Četvrtu veliku grešku počinilo j'e pravosude. To na scenu stupa upravo izabrani zamenik Okružnog javnog tužioca, Aco Stojev, koga su na silu Boga poslali da u policiji rukovodi prekrivičnim postupkom u slučaju incidenta kod hale „Limes“. „Prijava protiv Bagzija je ništa“, kaže uvereno Stojev, a većina prisutnih - Pažin i još neki - slažu se sasvim; neki od njih veoma preko volje. Istovremeno traje neformalni sastanak u MUP: to su Dušan Mihajlović, Nenad Milić, Beba Popović, republički tužilac Siniša Simić i možda još neko; na osnovu brzoplete Dindičeve izjave u Banjoj Luci tog popodneva da je incident na auto-putu izazvao „vozač početnik“, donosi se podjednako olaka odluka: to bi bilo to... Neki su protiv, ali to ne pomaže.

Deo Djindjičevog obezbeđenja koji je ostao u Beogradu nije otišao u GSUP da tamo da izjave o incidentu: vozač Bjelič je „čekao nameštaj“ a kolege su mu pomagali...

Bagzija prijavljuju za falsifikat saobraćajne dozvole, krivično delo iz opštinske nadležnosti (zaprečena kazna: do tri godine), pa mu dežurni istražni sudija određuje sedam dana pritvora, a zbog spornih dokumenata za onaj kamion kojim je pokušao da zaustavi kolonu u kojoj je bio Djindjič; da su ga osumnjičili za pokušaj ubistva - a mogli su slobodno - bio bi određen pritvor od mesec dana bez problema i cela kasnija priča izgledala bi drugačije... Takvi papiri dolaze u IV Opštinski sud: vanraspravno krivično veče nekako suviše spremno tvrdi da nema kud izvan podnetih papira...

Bagzi izlazi iz pritvora već posle četiri dana, a o odluci vanraspravnog veća Duči javlja izvesna žena iz IV Opštinskog suda, osoba koja inače prolazi i kroz prethodne slučajeve sa Zemuncima. Po zgradi IV Opštinskog suda i po IV Opštinskom tužilaštvu priča se i dalje o nekim torbama sa mnogo para: da je navodno 50 000 eura promenilo vlasnika tih dana...

Vukojevič čeka Bagzija ispred Centralnog zatvora i vodi ga u Silerovu ulicu, kod Duče. Kad se čulo da Bagzija traže ponovo, Duča ga šalje u neki „štek“ u Ustaničkoj, odakle nestaje bez traga, ali to je druga priča... Čak ni iz Djindjičevog obezbeđenja nije ništa stiglo na terenu; Bagzija i incidenta kod hale „Limes“, mada su i oni mogli da podnesu prijavu za pokušaj ubistva i ishode mesec dana pritvora - automatski. Ova epizoda ostala je nerazjašnjena, uprkos tvrdnjama i zaklinjanjima iz IV Opštinskog suda da „nije moglo drugačije“.

Moglo je drugačije, samo da je događaj bio ozbiljnije shvaćen: da su Bagziju uzeli telefone i zadržali ga do dolaska BIA i UBPOK; Zoran Dindić nije incident minimalizovao kao delo neke budale „koji, uči da vozi“; da je njegovo obezbeđenje odmah podnelo krivičnu prijavu za pokušaj ubistva; da je tužilac to prijavu prihvatio i tražio trideset dana pritvora. Jedan tadašnji veoma visoko pozicionirani i u celu priču upućeni policajac izjavio je posle da bi mu i osam dana pritvor bilo dovoljno da Bagzija slomi i prevrne i od njega napravi svedok saradnika, ali mu nisu dali ni to. Zaključak Koračke komisije o ovom incidentu jasan je: „Po mišljenju Komisije, ceo događaj oko pritvora, istrage i puštanja Dejana Milenkovića iz pritvora traži razjašnjenje, posebno zbog činjenice da su da mogle da se obezbede vitalne informacije o planovima Zemunskog klana. Nedostatak tih informacija i nemogućnost otkrivanja mesta na kojima se kriju pripadnici Zemunskog klana imale su za fatalnu posledicu da je na dr Zorana Djindjića, predsednika Vlade Republike Srbije 1 marta 2003. izvršen atentat, kojim prilikom je on ubijen“.

Bagzi se, dakle, udaljio u nepoznatom pravcu i mogli su samo da mu stave soli na rep.

Ostatak ekipe posle incidenta pakuje naoružanje, ostavlja ga u garažama i povlači se u sigurni stan, „štećak“. Zvezdan Jovanović kazao je mesec dana kasnije u svom iskazu u istrazi: „mislim da nas niko nije zapazio“; bio je u pravu. Kaže takođe da je zahtevao susret sa Legijom, „jer se nisam složio sa ovakvim planom zbog bespotrebnih žrtava“. Legija dolazi tog popodneva u taj stan, gde su Zveki, Duča, Kum, Miloš Simović, Sretko i Zmigi. „Duča stalno priča telefonom, ne znam s kim, ali stalno spominje Bagzija“. „U jednom momentu“, kaže Zveki, „Legija i ja smo se složili da idemo jedan na jedan - snajperom, jer je to bolje zbog žrtava. Insistirao sam na na lokaciji za pucanje daljine 200 do 250 metara, obećavši Legiji da to mogu da završim jednim metkom“.

Zoran Djindjić i njegovo okruženje, međutim, odleteli su u Banju Luku 21. februara, posle incidenta koji nisu doživeli dramatično. Dok su se bavili po Banja Luci, Zoran Janjušević javlja se Milanu Veruloviću sa vešću da je Bagzi vozio kamion i insistira na ozbiljnosti situacije. Izgleda da premijer i dalje ne shvata stvar tako - ili da je namerno minimalizuje, što je nalik na njega. Beba Popović kazao je kasnije da je „cela tadašnja politička situacija otupela Zoranovu koncentraciju i oprez. Nije podnosio loše vesti, nije hteo da čuje da bi njega, omiljenog lidera, neko hteo da ubije“. Vladimir „Keza“ Vukosavljević, načelnik Odeljenja za zaštitu premijera, podneo je 22. februara ostavku, posle ponovljenih upozorenja i zahteva da se obezbeđenje pojača i uredi. „Posle atentata kod hale 'Limes', kada smo saznali ko je vozač, znali smo da je stvar ozbiljna. Nenad Mirković, načelnik VI Uprave BIA, rekao mi je da policija hoće da pusti Bagzija i nas dvojica uspeli smo preko svojih veza da izdejstvujemo da ga ne puste odmah. Na našu intervenciju Milenković je ponovo uhapšen. Tada sam svojim šefovima saopštio da neću da budem šef Odeljenja koje obezbeđuje Djindjića ako mi se ne pojača obezbeđenje i ako mi se ne daju određene ruke... Samo zahvaljujući Božjoj volji 21. februara je izbegnuta tragedija...“.

Analiza Bagzijeveg oduzetog telefona zabrinula je već ispostavilo se da je o dolasku Djindjiceve kolone obavješten praznom SMS porukom i da je između pokušaja atentata i hapšenja zvao i Vuka Vukojevića u Silerovu. Tokom ta četiri dana Bagzijeveg sedenja u pritvoru desilo se svašta. Kao prvo, videlo se koliko je jaka propagandna medijska logistika Zemunaca i Legije: danima su izvesni tabloidi i slične štampane stvari vrištali kako je incident na autoputu "beznačajan"; danima su Bagzijevevi advokati i kojekakvi tabloidni "eksperti" objašnjavali kako je eto, taj Djindjicev blindirani BMW tako jak da bi "prošao kroz taj kamiončić" i razbucao ga i da je cela priča o atentatu obična izmišljotina.

Branko Bezarević odmah je bio javio Zoranu „Vuku" Vukojeviću da Djindjiceva kolona "nije imala propisnu svetlosnu i zvučnu signaliciju", što su advokati smesta počeli da koriste u javnosti. Bilo je očigledno da tabloide ciljano hrane i snabdevaju dezinformacijama advokati Milivojević, Gligorijević i Dogumović - ali i još neko. Konture matrica delovanja tog centra za sejanje dezinformacija nazirale su se ranije u javnosti: pored „Identiteta", za koji je jasno da je bio organ Zemunskog klana i JSO, bilo je to i drugih listova kojima su proturene dezinformacije i koji su ih jedva čekali. Tokom oružane pobune JS(novembra 2001, Duća Spasojević uspostavio je bliske odnose sa izvesnim novinarima i redakcijama. Cilj kampanje dezinformacija bio je se skrene pažnja sa aktivnosti Zemunaca i JSO; da se u JSO i ostali "patriotski" polusvet unese strah od Tribunala u Hagu, da se Vlada bije i deo Demokratske stranke ocrne kao „kriminalci" i „izdajnici" se kod Demokratske stranke Srbije izazove utisak kako je „patriotski blok" spreman da je podrži - na razne načine. Takva dugoročna strategija bila je jasno vidljiva u izvesnim medijima i političkoj čaršiji već tokom oružane pobune JSO u novembru 2001, da bi se - posle višemesečne pauze tokom vanrednog stanja - ponovo aktivirala pred početak suđenja za atentat na Zorana Dindića.

Neposredno po incidentu kod „Limesa" dešavaju se još dve zanimljive stvari: iz zemlje se naglo udaljavaju Mira Marković i Vojislav Šešelj. Mira Marković preči krivični progon, a tih dana joj je istekao imunitet kao narodnom poslaniku u Skupštini SRJ, pa je njeno bekstvo objašnjivo time. Dr Vojislav Šešelj, međutim, složeniji je slučaj. Veze Zemunskog klana i Srpske radikalne stranke poznate su: Duća Spasojević poklonio je Šešelju nekakvo terensko vozilo „Mitsubishi Pajero", davao mu je novac za kampanje i pokušavao da ga pridobije kao političku podršku. Šešelj kao da nije bio baš oduševljen: on je, kao inteligentan čovek, u Dući video pre svega saradnika Državne bezbednosti od koga može da ima povremenu korist, ali koga treba držati na uljudnoj distanci. Spasojević i Zemunci bili su mu dobri kad je trebalo provocirati incidente na ulicama Zemuna i kad je trebalo baciti bombu u fotokopirnicu nekog zemunskog Hrvata. Duća je pokušavao da uplaši Šešelja pričama o tome kako mu se sprema spektakularno hapšenje i nudio mu pomoć i sklonište, kao što je krio i Dragoljuba Milanovića, bivšeg direktora RTS, osuđenog na deset godina zatvora. Šešelj je westo odbijao - osim para, kako kažu svedoci. Čmjenica je da je Šešelj planirao da ode u Hag i o tome javno pričao; činjenica je, međutim, i da je naglo odlučio da tamo otputuje baš posle pokušaja atentata kod hale „Limes". Iako je nedeljama pričao da već ima rezervisanu kartu za Amsterdam, operativnom proverom utvrđeno je da je kartu rezervisao i platio tek dan pred odlazak. Može se sa izvesnošću pretpostaviti da je dr Šešelj posle „Limesa" shvatio da će ti magarci da naprave neko čudo i pokoru i da mu je bolje da se ukloni iz zemlje što pre.

Neki svedoci pričaju kako je Šešelj pred odlazak telefonom tražio od Duca da „mu ubiju Djindjica i Gašu Kneževića" i još nekog čije ime se ne pominje. Svedok je pitao zašto Gašu, pa mu je objašnjeno da je Knežević otpustio Sešelja sa Pravnog fakulteta u Beogradu. Duča mu je onda obećao: „Nema problema, završicemo to".

Niko nije pitao: zašto Djindjica?

Čume je u Slovačkoj pobesneo kad je čuo za to nameštaljku sa puškama i drogom u „Kotobanji": dere se preko telefona da hoće da ga "nameste"; kaže da ga zovu razni novinari i da ih on nekako umiruje, all ne zna dokle će... Cume se tada razgalamio na sve strane; jedva su ga kasnije ućutkali.

Najvažnije od svega, ipak, bilo je to da je tada, krajem februara, slučaj već bio krivično-pravno gotov: Cume je sve ispričao, objasnio i odgovorio na potpitanja; provere na terenu i rad grupe „Svedok" donose plodove. Jovan Prijčić izabran je za Specijalnog tužioca i okupio je jezgro svog Tužilaštva. Sve je bilo spremno i u ponedeljak, 10. marta 2003. Ljubiša "Cume" Buha potpisuje svoj iskaz svedoka-saradnika u prisustvu policije, tužioca i advokata, sve po ZKP. Sada treba krenuti u akciju.

Tog istog 10. marta ujutro Beba Popović sreće se sa Zoranom Djindjicom u kabinetu premijera: "Pušio je već oko 10 sati pre podne, držao je levu nogu na stolu jer su ga mučili bolovi... Načeo sam razgovor na ovu temu i on me je jedno 15 minuta slušao i čutao dok sam mu referisao o bandi. Onda je, sa izrazom gadenja na licu, počeo da mi objašnjava da mu je već muka od svega toga: od kriminalaca, od policije, od Državne bezbednosti; da ga mrzi više da sluša o tome, da ja preterujem i da sam opterećen time i da ima važnijih stvari od kriminala. Ispričao sam mu da MUP ne zna gde su sada i šta rade; da su pre dve (noci Simovići i Vlada Budala bili u kaficu 'Prive', kurčili se i vredjali, nas sve; rekao sam mu i za ponude koje šalju (da nemaju ništa protiv, Zorana, samo ako se otarasi Bebe, Cede i još nekih, a oni će već lako, s nama); da je Duča zivkao urednice na TV "Pink" i vrištao jer ga u westima zovu 'Šiptar' i da će nas sve zaklati; da je Ceca pevaljka zvala, Željka (Mitroviča) i prenela poruku od Duče i Legije da skinu s programa i Cumeta i sva Vladina saopštenja protiv njih, jer je pitanje dana koliko će to još moći; da je Ceca u razgovoru branila Željka Mitroviča i (da je rekla da on to mora da radi, jer traži Vlada, tj. Biro za komunikacije)... Rekao sam mu i da Mikelić i njegov Bego drže kontakte sa Republikom Srpskom i sa rezervnim sastavom JSO, da ko se sve nalazi u restoranu 'Depeto', ko se sve priklonio bandi - od mafijaša, od političara... Zoran je slušao, nervirao se, bio je nezadovoljan, ali i nemocan. Bilo je vrlo mučno i depresivno: nisam ga takvog video od 1999. Rastali smo se kao i obično: nasmejao se i umesto pozdrava rekao Ne brini, jebaćemo im kevu! "Više ga nisam video živog".

Odmah po puštanju Bagzija, Dučina i Legijina ekipa užurbano kreće da traži pogodnu lokaciju sa koje će Zvezdan Jovanović pucati na Zorana Dindića. Zvezdan, koji inače nema neko visoko mišljenje o Zemuncima, kazace kasnije da su pominjali neke „zolje", što je on odbio; da su nudili razne lokacije: "Svaki dan me zovu da pogledam neko novo mesto koje su oni odabrali za pucanje. Prvo mesto je bilo na nekom unutrašnjem parkingu nekog saveznog ministarstva u blizini (Vlade), all to mesto nije bilo dobro, nakon toga su govorili da Dindić ide na Kalemegdan, pominjali su neku Čumičevu, znali su kuda se kreće. Nakon toga su izabrali lokaciju kod neke babe, gore u nekom stanu,

lokacija je bila idealna (Birčaninova 6; odustali su jer je postojala opasnost prepouiavanja). Jednom smo bili i ispred Savezne skupštine gde je bila idealna pozicija za pucanje iz kola, bili smo u nekora zatamnjenom „Passatu“, ali da sam pucao - ubio bih i nekog novinara". Svedok saradnik Zoran „Vuk" Vukojevic, medutim, prenosi drugačije videnje Miloša Simovica: „Pusti, skoro smo se opet sudarili sa njima (obezbedenjem Zorana Djindjica). Odustali smo jer su nas snimale kamere sa Glavne pošte" (Takovska 2). Reč je bila o javnoj garaži „Tri lista duvana", gornjem nivou; loše za bežanje autom. Nije, dakle, Zvezdan bio zabrinut da ne pogodi i nekog novinara, nego da ga ne snime kamere sa pošte.

Duča je Zvezdanu prvo doneo jednu snajpersku pušku kalibra .22 magnum (5,6 X 26 mm RF; Winchester Magnum Rimfire), oružje precizno i efikasno na manjim razdaljinama i u rukama dobrog strelca; Zvezdan je to pušku odbio i tražio nešto jače (puška je kasnije pronadena u onoj garaži na Novom Beogradu, sa „zoljama", automatskim puškama i "borbenim" sivim „Audijem 6"); njeno poreklo nije utvrđeno - koliko se zna; ako nije, onda je to propust istrage. Svaki kriminalista zna koliko je važno ispratiti trag (biografiju) vatrenog oružja: taj trag vodi do pomagača, snabdevača, a ponekad i do naručilaca.

Ulemek Legija je onda doneo iz baze JSO snajpersku pušku "Heckler und Koch" G-3 SGI, jednu od osam (ili devet) koje se tamo vode u evidenciji. To pušku je, kaže Nenad "Škene" Šare, Legijin telohranitelj iz JSO, Ulemek još juna 2002. doneo k sebi u kuću; stajala je, u stražarnici koju je koristilo obezbedenje. Povremeno je iz te puške i gadao na strelištima, sa ostatkom Jedinice. Početkom 2003, medutim, kada je došlo do onih polemika u štampi između Čumeta i Zemunaca, Legija je naredio da se puška ukloni; Skene veruje da se Ulemek plašio da policija eventualno ne pronade još i tu pušku. Pušku je uzeo Vukašin "Vule" Vukašinić, član Legijinog obezbedenja iz JSO i odneo je k sebi kući, u Novi Sad.

Kaže Škene dalje: "Na 20 -25 dana pre atentata na Djindjica, mene je pozvao Legija i pitao me je gde je snajper. Rekao sam da je kod Vuleta. Inače, ja sam tad bio šef Legijinog obezbedenja. Legija mi je rekao da podjem kod Vuleta, da uzmem snajpersku pušku i da je donesem i smestim u vozilo JSO, BMW registarskog broja BG 558-725, u gepek. To vozilo smo koristili za prevoz Legijine dece i uopšte za prevoz ljudi koji su radili u obezbedenju. Vozilo je uglavnom bilo parkirano ispred Legijine kuće. Otišao sam u Novi Sad kod Vuleta, doneo sam pušku i smestio je u gepek tog vozila... Laza (šef smene u obezbedenju) mi je rekao da mu je Legija rekao da pozove Zvezdana Jovanovića i da mu preda tu snajpersku pušku... Puška je bila umotana šatorsko krilo. Sećam se da je uz pušku bio i prigušivač".

Reč je o oružju veoma preciznom, posebnoj modifikaciji jurišne puške G-3 A3, kalibra 7,62 NATO (7,62 X 51 mm; kod lovaca .3 (Winchester). To je moćan vojni metak i standardna municija NATO pakta, ali i mnogih drugih zemalja. Polazna brzina varira (zavisno namene i proizvođača) između 750 i 845 metara u sekundi; masa (projektila) između 7 i 10 grama. Sama puška je automatska, radi po sistemu odloženog otvaranja zatvarača (nalik na mitraljeze MG-42, „šarce") i puni se šaržerima od 20 metaka. Snajperske puške verzije SGI preradjuju se tako što se u probnim gadjanjima serijskih pušaka G-3 izdvoje one koje prave naročito dobre rupe na cilju i vraćaju se na doradu. Umesto standardnog okidačkog mehanizma ugradiju se specijalni, podesivi: standardna

sila okidanja je 2,6 kg, ali strelac može da je smanjuje. Zanimljivo je da je okidač podesiv samo u položaju selektora vatre za pojedinačne hice (oznaka „L“); ako se puška zakoči ili se odabere položaj za rafalnu vatru, okidač se sam resetuje na 2,6 kg. Optički nišan je po pravilu “Zeiss” ili “Schmidt & Bender” sa promenljivim uvećanjem od 1,5 do 6 puta i podesiv za elevaciju i skretanje u koracima po sto metara od 100 do 600 m. Oružje, dakle, smrtonosno u rukama dobrog strelca: američki marinski snajperisti su u Vijetnamskom ratu sličnom puškom (XM-21, verzija M-14) istog kalibra postizali prosek od 1,27 metaka po ubijenom neprijatelju, često na udaljenostima većim od 600 metara...

Puška koju je Legija uzeo iz JSO imala je registarski broj uklonjen bušenjem lima, tako da ga je bilo nemoguće kasnije rekonstruisati. Kasnije će se (po tormentacionim žigovima) utvrditi da je puška britanske proizvodnje; ništa čudno, jer je firma „Heckler und Koch” iz Oberndorfa, Nemačka, u većinskom britanskom vlasništvu („British Aerospace”), a te puške pravi i britanska fabrika „Royal Small Arms Factory” (RSAF; Kraljevska fabrika streljačkog oružja) iz Enfielda - osim još nekih dvadesetak arsenala u svetu koji imaju licencu. Puška bi najverovatnije mogla da potiče iz čuvenog „barskog tovara”, kada je jula 1991. u luci Bar iskrcano nekih 30 000 tona naoružanja i vojne opreme iz sedam brodova pod raznim zastavama. Tada je Miloševićev režim tvrdio da je to oružje zaplenjeno u Jadranu dok je išlo u Hrvatsku; posle je ispalo da su ga pošteno kupili JNA i MUP Srbije... Deo oružja, uključujući i izvesnu količinu pušaka G-3 SGI kupljen je od libanskih maronitskih (hrišćanskih) milicija u Libanu, jer su se oni tada oslobadali viška oružja tokom nekog primirja koje ih je na to obavezivalo. Te će se puške prvi i jedini put pojaviti na našim ratištima oko Zvornika, aprila 1992, u rukama Arkanove Srpske dobrovoljačke garde. Posle togaj nema ih u normalnim operacijama, verovatno zbog relativno egzotične municije za naše prilike.

Zvezdan „Zveki” Jovanović kaže: „Probao sam je, odnosno upucao na 200 metara na Fruškoj Gori. Znam koje je to mesto, na Iriškom Vencu, pa neka staza, to sam bio sa Kumom Lukovićem na upucavanju. Išli smo BMW-om, ne znam tačno kada... (puška H.u.K.) bila je odlično upucana. Ne znam ko je to radio. Kada sam je proverio na Iriškom Vencu bio sam zadovoljan. Možda su neki ljudi čuli pucanj, ali nisam siguran... (Policija je na tom mestu, gde ih je Zveki odveo, našla čaure koje odgovaraju oružju.). Puška iz koje sam pucao u Zorana Djindjica je dobra. U okviru staje 20 metaka, a u crnoj torbi bilo je još dva pakovanja municije 'Winchester .308' (domaće proizvodnje, u originalnim pakovanjima PPU; „Prvi partizan” iz Užica). Ja sam odabrao klasično šiljato zrno '.308 Winchester' (vojnog tipa, sa punom metalnom košuljicom, poučeno i kao FMJ - full metal jacket), To je najuobičajnija municija”.

Posle neuspešnog pokušaja kod Savezne skupštine, Ninoslav Konstantinović i Dušan Krsmanović vode Zvekija u Birčaninovu 6, u stan pomenute babe, gde se predstavljaju kao radnici neke mreže kablovske televizije. Zveki je iz JSO poneo laserski daljinomer „Bushnell 1000” izmerio udaljenost do vrata Vlade Srbije u dvorištu Nemanjine 11: „Mesto sa tog krova, sa terase kod babe, bilo je idealno, tačno 230 metara”. Stanari su se, međutim, bili uznemirili zbog njihovih poseta, pa odustali od Birčaninove 6. Ninoslav Konstantinović tada pronalazi još bolju lokaciju u dvorišnoj zgradi u Gepratovoj 14, iznad kafane „Monument”. Reč je o raznim kancelarijama na drugom spratu, čiji prozori gledaju ravno u dvorište Vlade Srbije. Ninoslav Konstantinović i

Aleksandar Simović, mere opreznosti dovode Zvezdana Jovanovića 10. i 11. marta u kancelariju br. 55, na drugom spratu zgrade u Gepratovoj 14; Simović nosi snajpersku pušku u torbi, naoružani su i pištoljima, nose neku metalicu za električni kabl i glume majstore u kombinezonima. Drugi deo ekipe čini spoljni prsten obezbeđenja: čuvaju parking mesto, vozilo i ulaz u Gepratovoj, paze na prilaze i spremni su da pruže vatrenu podršku u slučaju sukoba sa policijom; imaju automatske puške. Oba dana, 10. i 11. marta, Nino (Konstantinović), Aca Simović i Zveki sede u kancelariji br. 55 od 10 do 15 sati, očekujući da Bezarević preko Miloša Simovića javi da premijer dolazi. Djindjica nema. Dolazi 12. mart.

9. Martovske ide

Petnaesti mart 2003. bio je već fiksiran u uspaničenim glavama DiN šana „Duče“ Spasojevića i Milorada „Legije“ Ulemeka kao dan njihovog hapšenja. Uostalom, takvu su informaciju dobili: „od Vojske“, kaže jedan svedok; „od nekog Zvezdanovog rodjaka iz Uprave bezbednosti Generalštaba“, kaže drugi.

Specijalno tužilaštvo, UBPOK i BIA, međutim, planirali su da u akciju krenu u četvrtak, 13. marta. Čume je 10. marta potpisao svoju kompletnu izjavu Jovanu Prijiću, sve po ZKP, ali je trebalo još koji dan se cela stvar operacionalizuje. Ne može se isključiti mogućnost da su Duča i Legija bili i o tome obavesteni. U svakom slučaju, Duča Spasojević je odlučan: „Čim (Djindjic) ude u Vladu, ubičemo ga“, ponavlja on svojim ljudima tokom marta. Početkom marta Milorad Ulemek Legija sakriva se u jednom od Dučinih „štekova“, sigurnom iznajmljenoj stanu u ulici Omladinskih brigada 8, preko puta policijske stanice Novi Beograd, na 5. spratu. Svom telohranitelju Nenadu „Škenetu“ da se plaši hapšenja: „Čak mi je rekao jednom da će mi u tom slučaju napisati ovlašćenje da ga posećujem u pritvoru, jer mu je supruga drugom stanju. Ja ne znam zašto se Legija plašio policije. Nisam ga tome pitao. Procenjujem da je zbog tih informacija koje je davao Čume“. Škene mu svake večeri donosi hranu iz restorana „Perper“; isto čini u par navrata i Miladin „Djura Mutavi“ Suvajdžić. Ostali zaverenici su takode u „štekovima“: po Novom Beogradu, na Voždovcu, Banovom Brdu itd. Specijalno za ovu akciju kupljeni su neupadljivi autorac bili na lažne papire i gomila novih celularnih telefona sa anonimnim SIM karticama.

Tog jutra, 12. marta, kako će kasnije posvedočiti Veselin Lečić, tadašnji oficir bezbednosti JSO, Zvezdan Jovanović došao je u komandu na Senjaku, ulica Sanje Živanovica; pio je kafu i čitao novine do nešto pre deset sati; onda je otišao nekud.

U uobičajeno vreme, oko 11 sati pre podne, ekipa - Zvezdan, Aca Simović i Nino Konstantinović - dolazi u Gepratovu u „VW Passatu“ sa pančevačkim tablicama i zatamnjenim staklima. Vozi Vlada „Budala“ Milisavljević, a parking mesto čuva Milan „Jure“ Jurišić u drugom autu; on se onda udaljava; neki svedoci su rekli u istrazi da ih je neko sprečavao da se parkiraju u blizini broja 14. Nino se penje prvi u kancelariju na drugom spratu: ako se ne javi telefonom, znači da je bezbedno; Zvezdan i Aca Simović penju se gore; Aca nosi u crnoj torbi pušku, municiju i cebe, kao i neki alat. Kum (Mile Luković) i Beli (Sretko Kalinić) su dole na ulici, kao obezbeđenje.

Priča Zvezdan dalje: „Prozor je otvoren i stavljeno je neko čebe... Ja sam sedeo u nekoj fotelji. Ništa nismo jeli. Samo sam ja pušio i cigarete gasio u nekoj kutiji koju sam držao u džepu. Možda mi je ispao jedan pikavac. Pušio sam 'Davidoff... Puška je izvadjena, naslonjena pored mene i ne vidi se ako neko ude. Aci javljaju da Djindjic stiže. Ja sedam na stolicu, ne mogu me videti. Cev samo malo viri...".

Dvanaesti mart 2003. svanuo je vedar i sunčan. Zoran Djindjic trebalo je da se pojavi tog prepodneva u centru „Sava", na nekom međunarodnom skupu, ali je promenio plan i krenuo u Vladu oko podne. Duca i Legija bili su razradili sistem osmatranja sa statičkih pozicija, jer bi praćenje kolone autom bilo opasno: na ključnim raskrsnicama od Dedinja ka gradu od jutra su dežurali posebno zaduženi pripadnici Zemunskog klana sa GSM telefonima „specijalima", dakle samo za to svrhu. Izgleda da je Djindjiceva kolona od tri vozila (dva BMW i jedan „Audi 8") tada promakla neprimećena pored dva osmatračka mesta. Prvi je primećuje Miloš Simović, kada je kolona već blizu Vlade Srbije i telefonira svom bratu Aleksandru koji sa Ninoslavom Konstantinovičem i Zvezdanom Jovanovičem dežura na drugom spratu dvorišne zgrade u Gepratovoj 14.

Sati je 12:35.

Tokom celog prepodneva, sve dok nije čuo da je Djindjic ubijen, Milorad Ulemek sedi na terasi svog sopstvenog stana u koji se tokom noći vratio iz „šteka" na Novom Beogradu; mota se po terasi: demonstrativno, da ga svi vide; vidi ga i Goran Petrovič, bivši načelnik RDB, jer živi u blizini, na visokom spratu koji gleda na Legijinu kuću.

Tokom vožnje ulicom Kneza Miloša, vođa obezbeđenja Milan Verulović pokušava radio-vezom da se najavi šefu obezbeđenja Vlade, Danilu Koprivici. To mu ne polazi za rukom zbog loše planirane radio-veze: naime, obezbeđenje koristi jedan od policijskih radnih kanala na kojima je u to doba dana gužva; njihova radio-veza je zaštićena (skremblovana), tako da je ostali učesnici u radio-saobraćaju čuju kao šum i smetnju i ne ostavljaju im vremena za razgovor. Naviknuti na to, premijerovi telohranitelji nastavljaju kao i obično, ka vratima dvorišta Vlade, u Nemanjinoj 11.

Zvezdan Jovanovic već je na prozoru; pušku je naslonio na presavijeno čebe (kupljeno dva dana ranije) da bi ublažio vibracije koje nastaju pri opaljenju, zapravo od trenutka kada udarna igla pogodi inicijalnu kapslu metka. Izmerena daljina do dvorišnih vrata zgrade Vlade je 132 metra (po merenju Saveznog kriminalističkog instituta iz Vizbadena, Nemačka -129) i optički nišan već je podešen na proverenih 200 metara; selektor vatre je na položaju za pojedinačne hice, a obarač podešen po Zvezdanovom ukusu. Visinska razlika između prozora sa koga Zvezdan gadjaja i tla pred ulazom u dvorištu Vlade Srbije iznosi 14 metara.

Kolona vozila skreće u dvorište Vlade. Sve se odvija rutinski, dakle opušteno i donekle šljampavo: policajac na kapiji ne mrda se s mesta, radnici obezbeđenja u dvorišnom ulazu V sede gde su (pitanje je jesu li u tom trenutku svesni da premijerovo vozilo ulazi u dvorište). Zatvoreni sistem televizijskog nadzora ne radi već nekoliko dana zbog rekonstrukcije i kamere su poskidane; komandni centar obezbeđenja je usred radevinskih radova. Po jevtinoj ceni mogao se instalirati privremeni sistem TV nadzora, ali to nikome nije palo na pamet, a „eksperti" iz Instituta bezbednosti nisu se toga setili. Tunel koji desno od ulaza u dvorište vodi unutar zgrade Vlade i iz koga se može ući u zgradu

bez rizika, kroz posebna vrata, poznata kao ulaz IV („zvono“, u žargonu obezbedenja), Zoran Djindjic ne koristi od kada je premijer („Nisam ja pacov da se uvlačim kroz rupe!“), a obezbedenje ne insistira na njemu, tako da je te srede u podne zatrpan građevinskim materijalom i daskama. Svi bivši premijeri i dobar deo bivših ministara koristili su tunel jer je obezbedenje na tome insistiralo i jer je to bila standardna operativna procedura. Da je taj tunel, „zvono“ bio korišćen, Zvezdan bi morao da traži drugu, najverovatnije mnogo goru i opasniju poziciju za gadanje. Ovako je bio na idealnom mestu. Uzgred, posle atentata od 12. marta, ulaz IV, „zvono“, naglo je osposobljen i koristi se.

Blindirani premijerov BMW, srednje vozilo u koloni od tri, zaustavlja se pred dvorišnim vratima, ulazom V u Vladu; udaljen je oko tri metra od vrata po proceni, to jest rekonstrukciji, Saveznog instituta za kriminalistiku), a oko metar od prve stepenice, niže od ostalih. Zadnja vrata kroz koja će izaći udaljena su oko 3,5 metra levo od ose ulaza V, ulevo kad se gleda ka ulazu. Po procenama naše policije, vozilo je bilo bliže: možda i na metar udaljenosti. Problem je u tome što je BMW posle atentata odvezen ka Urgentnom centru, a nije bilo načina da se kasnije tačno rekonstruiše lokacija vozila u trenutku atentata; da su postojale kamere, lice mesta moglo se fiksirati i stvari bi bile mnogo jasnije.

Obezbedenje izlazi iz pratećih vozila i raspoređuje se kao i obično: u otprilike polukrug oko vozila, licem okrenuti ka napolje, a ledima prema premijerovom vozilu - po proceduri. Njihov je posao da gledaju okolo, a ne u premijera. Da bi stigao od vozila do ulaza V, Zoran Djindjic mora da pređe oko 3 do 4,5 metra. Leva noga od kolena do stopala mu je u gipsu, jer je na Kopaoniku povredio Ahilovu tetivu igrajući fudbal sa Žandarmerijom, dok su se oko njega šunjali Dućini i Legijini špijuni. Djindjic hoda uz pomoć dve aluminijumske štake sa plastičnim drškama i osloncima za nadlaktice.

Iz BMW-a prvi izlazi Milan Verulović, sa suvozačkog mesta; otvara zadnja desna vrata Djindjicu koji prvo izbacuje obe noge na tlo, a zatim se sporo uspravlja, oslanjajući se, prirodno, više na desnu nogu. Zadnja desna vrata BMW-a su još otvorena. Milan Verulović okreće se ka svojim, prednjim desnim, vratima i saginje se da iz vozila uzme Djindjiceve štake. Dindić čeka; između njih su zadnja desna vrata, još otvorena i premijer je - po Verulovićevom sećanju - oslonjen na njih. Verulović mu dodaje štake i okreće se ponovo da uzme premijerovu akten-tašnu.

Narednih nekoliko sekundi ostaje nerazjašnjeno: naime, niko nije video Djindjicevo kretanje od tog trenutka kada se Verulović okreće da uzme, štake pa do prvog Zvezdanovog pucnja; svi prisutni u dvorištu okrenuti su ledima; obezbedenje iz ulaza V ne vidi Djindjica, jer im je u mrtvom uglu, iza još zatvorenih vrata. Uzgred, bilo je primećeno i ranije da unutrašnje obezbedenje ulaza V iz lenjosti ne otvara vrata dok se premijer na njima ne pojavi; neki svedoci kažu da ni 12. marta nisu otvorili vrata, nego samo stisnuli dugme električne brave.

Po onome što se može zaključiti iz svih do sada prikupljenih dokaza i delimičnih rekonstrukcija policije i istražnog postupka, najverovatniji je sledeći tok događaja u tih nekoliko sekundi: Zoran Djindjic okreće se uz pomoć štaka i rotirajući na desnoj peti od auta ka ulazu V, dok Veruović uzima akten-tašnu, Djindjic se opet okreće da bi zatvorio

vrata BMW-a - ili da bi Veruloviću napravio mesta da ih on zatvori. Bilo kako bilo, izgleda da je Zoran Djindjić u trenutku prvog pucnja bio u pokretu...

Zvezdan Jovanović to gleda kroz optički nišan: „Dolazi kolona, zaustavlja se Djindjićev auto, a momak iz obezbeđenja iznosi štake. Ne mogu da pucam od tog momka. Tek se stvara pozicija za pucanje kad Djindjić dolazi do ulaznih vrata (reč je o metar-dva). Čudno je okrenut, nekako sa strane. Ne znam tačno koja je njegova pozicija, ali to je delič sekunde, momenat za pucanje. Pucam jednom, hoću da potvrdim pogodak, pucam drugi put. Ne znam kako je povredjen taj momak. Prvi pogodak je siguran. Nije mi bila namera da pogodim tog momka, moguće da je ušao u putanju drugog metka”.

Zorana Djindjić projektil od devet grama pogada u desnu stranu grudnog koša brzinom od nekih 700 metara u sekundi, pod blagim uglom (oko 80 stepeni u odnosu na tlo) nadole, izlazi, skrenuvši sa pravca i rikošetira negde od tla; nikada nije naden. Zoran Djindjić pada, zarotiran od siline udarca, licem ka zgradi Vlade i propada kroz tek otvorena vrata ulaza V. Naš balistički veštak (Milan Kunjadić) i sudskomedicinski veštak (dr Dušan Dunjić) smatraju da je premijer u trenutku pogotka bio bliže vratima i okrenut ka vozilu; nemački stručnjaci misle da je bio dalje i da je metak koji je pogodio njega rikošetirao od kamenog dovratka ulaza V, raspao se i delimično završio u hodniku Vlade. Milan Kunjadić mišljenja je da je taj projektil iz hodnika onaj koji je pogodio Milana Veruovića.

Zvezdan Jovanović puca opet i pogada Milana Verulovića s leđa u karlični deo, projektil prolazi kroz mladića menjajući putanju, udara brzinom od 406 metara u sekundi, pod uglom od 50-55 stepeni u odnosu na ravan zida o kamenu dovratku na visini od 87 cm i raspada se u mnogo fragmenata košuljice i olova koji završavaju u hodniku i na stepeništu, nanoseći površinska oštećenja. Ukupna masa nadjenih fragmenata je svega 1,82 grama od ukupno 9, što svedoči o silini udara i odgovarajućem raspadanju projektila. Nalaz nemačkih veštaka to je nedvosmislen: „ti fragmenti nekada su sačinjavali jednu celinu" (diese Teile ehemals eine Einheit gebildet haben).

To se pojavila jedna zabuna koju treba razjasniti odmah: koliko hitaca je ispaljeno? U javnosti će se pojaviti teorije o dva strelca na dva različita mesta i najmanje tri metka, ali postojeće kriminalistički utvrdjene činjenice ih ne podržavaju. Staviše, te teorije na ivici su fantastike i očigledno u funkciji paničnih napora odbrane optuženih i medijske , kampanje protiv sudenja.

Pitanje šta je ko čuo u trenutku atentata, međutim, zaslužuje pažnju, Predimo sada na svedoke: njih ima dve grupe - neposredno prisutni oko premijera i Milana Verulovića, njegovog pratioca, u trenutku kada su pogodeni (njih osam); i oni koji su jasno čuli pucnje sa izvesne udaljenosti (njih 37 saslušanih). Svedoci iz ove druge grupe, dakle udaljeniji od mesta pogodaka, slažu se svi da su čuli samo dva jasna i glasna pucnja; procenjeno je da je razmak između njih bio oko 3,7 sekundi, što je dovoljno obučenom i veštom strelcu da sastavi nišansku liniju posle trzaja od prvog hica. Percepcija te grupe od 37 svedoka je konzistentna i bez značajnih razlika. j

Akustička percepcija, doživljaj zvuka, kod neposrednih svedoka, j međutim, drugačija je. Od deset njih koji su svedočili na glavnom pretresu, samo jedan (Boban Puric) kaže da je

čuo dva pucnja, a da za treći ne zna; tri svedoka (Milan Verulović, Jovan Durić i Dragan Lalić) tvrde da su videli pogodak onoga što su čuli kao treći hitac u zid dovratka V ulaza u Vladu i „oblak bele prašine“; njih osam (Ljubiša Janošević, Jovan Durić, Srđan Budimir, Jovan Drobniak, Milan Veruović, i Dražen Nastić, Aleksandar Bjelić i Sitfan Babić) kažu da su čuli tri hica, od kojih je prvi bio upadljivo slabijeg intenziteta („Kao da je u Vladi pala stolica“, kaže Verulović). Po iskazima većine njih, razmak između tog prvog - slabijeg - pucnja i narednog, jačeg, bio je veoma kratak („kao dlanom o dlan, brzo“), a naredni, treći hitac bio je istog intenziteta kao i drugi. U pogledu protoka vremena između drugog i trećeg pucnja nema saglasnosti: procene svedoka kreću se od „tri-četiri sekunde“ do dvaput toliko, ali svedoci koji nisu davali procenu vremena opisivali su radnje koje su činili ili videli u tom razmaku, što je veoma relativno i zavisi od šoka, iznenađenja i protoka vremena (sećanje nije reprodukcija; sećanje je rekonstrukcija na koju utiču razne okolnosti; šok je, kazace vam svaki policajac koji je radio sa svedocima nasilnih zločina, velika smetnja sećanju).

Na osnovu svega ovoga može se postaviti sledeća radna pretpostavka, zasnovana na nalazima Saveznog kriminalističkog instituta iz Vizbadena: projektil metka marke PPU, kalibra 7,62 mm NATO, iz puške H.u.K. G-3 kreće polaznom brzinom od 770 metara u sekundi; na cilj stiže 0,17 sekundi po opaljenju, brzinom od 680 m/s. Zvuk, međutim, putuje brzinom koja je promenljiva; recimo samo da za Beograd, u normalnim meteorološkim uslovima (temperatura, pritisak, vlažnost) ta brzina iznosi oko 345 metara u sekundi. Projektil o kome je ovde reč, dakle, leti duplo brže od zvuka. Po takvoj pretpostavci, prvi, slabiji „pucanj“, zvuk koji su neposredni svedoci čuli bio je udar projektila u Djindjicevo telo; pucanj kojim je taj projektil ispaljen stiže nešto malo kasnije -0,37 sekundi po opaljenju. To bi moglo da objasni doživljaj prva dva zvuka o kojima svedoci govore: prvi, slabiji i drugačiji i drugi, neposredno za prvim, jači i nedvosmisleno prepoznat kao pucanj iz puške. Ljudima koji se bave prigušivačima fenomen je odlično poznat, jer oni u eksperimentima imaju prilike da porede zvuk udarca projektila u metu kada taj zvuk nije „pokriven“ pucnjem vatrenog oružja: taj udarac zna da bude glasan, ali dosta tiši od neprigušenog pucnja. To objašnjava zašto su malo udaljeniji svedoci čuli samo dva pucnja. To što se fenomen prvog, slabog i narednog, jakog pucnja nije ponovio i kod drugog hica iz Gepratove, stručnjaci tumače jednostavno: jaki pucanj je digao adrenalin i paniku među njima i „uši su im zvonile“, pa normalno nisu obraćali pažnju na sporednije zvuke. Da je Zvezdan Jovanović koristio prigušivač (precizno rečeno: razbijač pucnja) na svom oružju, kažu stručnjaci, doživljaj zvuka oba pogotka bio bi isti kao i taj prvi, slabiji zvuk koji svedoci opisuju.

Grafički prikaz doživljaja zvukova po iskazima svedoka

To sada ostaje još jedan segment iz ovih svedočenja: to što tri svedoka opisuju da su videli kako „oblak bele prašine“ leti iz kamenog dovratka ulaza br. V u dvorištu Vlade, sa mesta gde je „treći metak rikošetirao“. Ako je redosled događaja zaista bio takav, onda su verovatno u pravu naši sudsko-medicinski i balistički veštak (Dunjić i Kunjadić): oni pretpostavljaju da je projektil koji je rikošetirao od dovratka onaj koji je prošao kroz Milana Verulovića (drugi koji je ispalio Zvezdan Jovanović).

Zoran Djindjic, smrtno pogoden, pada u ulaz V; obezbedjenje zgrade uvlači ga unutra, sasvim razumno, da ga skloni sa brisanog prostora; odatle tragovi njegove krvi u hodniku. Milan Veruović, teško ranjen, puzi do premijerovog automobila, otvara vrata i poslednjom snagom uvlači se na zadnje sedište. U panici koja nastaje, policajci u dvorištu hvataju zaklone, oni u hodniku pokušavaju da zovu hitnu pomoć, ali odlučuju da je bolje prevesti obojicu kolima u Urgentni centar. Dva blindirana BMW kreću iz dvorišta, prvi čak bez plavog svetla i sirene, a dežurni policajac pred kapijom ne izlazi da zaustavi saobraćaj, tako da Srđan Babić, suvozač u drugom autu, u kome je premijer, mora da maše policijskom „stop“ tablicom i da viče na druge vozače kroz otvoren prozor. U istom automobilu je i Zoran Janjušević, koji drži Djindjicevu glavu u svom krilu. Uprkos žurbi i pametnoj odluci da sami krenu u bolnicu, Zoranu Djindjicu nije bilo spasa: pogodak je bio suviše razoran. Milan Veruović preživeće tešku operaciju i bice spašen.

Posle ispaljenog drugog metka Zvezdan Jovanović panično baca pušku Aleksandru Simoviću i prvi izleče iz kancelarije sa pištoljem u ruci. Aca i Nino Konstantinović brzo skupljaju čebe sa prozora i ubacuju ga u crnu plastičnu torbu, pa beže sa drugog sprata ka ulici admirala Geprata. Jedan od njih nosi i doboš (motalicu) sa električnim kablom. Plan je, inače, bio da kancelariju iz koje je pucano zapale i tako unište materijalne tragove, ali su se opredelili da što brže pobegnu s lica mesta, iako je Zvezdan Jovanović tražio od Ace Simovića i Nina Konstantinovića da podmetnu požar. Zvezdan kaže da su ih videli portir i neka žena u prizemlju. Na ulici će svedoci videti i opisati tri čoveka u plavim kombinezonima koji nose jednu pušku i torbu (Aca Simović) i trče u pravcu Dobrinjske ulice; dvojica imaju pištolje u ruci (Zvezdan i Nino), a jedan (Nino) nosi i smotani kabl na dobošu.

Vlada „Budala“ već je upalio motor, Aca Simović ubacuje pušku u prtljažnik „VW Passat“ karavana (PA 469-88) i sva četvorica odlaze ka Brankovom mostu. Ne voze brzo, ali su uspeli da se u Gepratovoj sudare sa „VW Golfom“ Vojske Jugoslavije i pobegnu dalje. Dolaze do dve iznajmljene podzemne garaže na Novom Beogradu, preko puta Palate Federacije, one u kojoj Zemunci čuvaju svoj „borbeni“ „Audi 6“, lažne tablice, oružje i „zolje“. „Passat“ ostavljaju u drugoj garaži (kasnije će Ninoslav Konstantinović odvesti taj auto i zapaliti ga na Starom sajmištu, po ustaljenoj praksi Zemunaca; tome ih je naučio Slobodan Pažin, inspektor u GSUP Beograd). Tamo Zvezdan prelazi u automobil u kome su Kum Luković i Sretko „Beli“ Kalinić; oni odlaze u „štek“ u Vojvode Stepe 259.

„Stan je prazan“, kaže Zvezdan, „Niko ne zove. Ja se to kupam“.

Vlada, Nino i Aca smeštaju pušku u torbu i sve ostavljaju u garaži. Simović je to i zove Miladina „Djuru Mutavog“ Suvajdžića da hitno dodje sa Autokomande, gde je bezuspešno osmatrao hoće li Djindjic naići. Dura ih gleda dok odlaze u zelenom autu „Seat Ibiza“. Zajedno sa Milošem Simovićem oni odlaze u drugi „štek“ (Milentija Popovića 24), a Djura u Vojvode Stepe 104, gde inače čuva Ljiljanu Buhu, Čumetovu ženu. Duca Spasojević je ceo dan sedeo u istom „šteku“ u Nikolaja Gogolja 98 na Banovom Brdu („voleo je takve, luksuznije, stanove“, kaže Djura), u stanu u koji se bio povukao početkom marta. Odatle je „specijalom“ zivkao Miloša Simovića celo pre podne, proveravajući kako se akcija odvija; vikao je i besneo jer je Djindjiceva kolona prošla drugim putem, da bi se po atentatu učutao.

Posle će Kum Lukovič reći Djuri Mutavom, pokazujući ka Zvezdanu: „Ala ga je ovaj sašio”.

Tako je prošao 12. mart za zaverenike. Pala je noć i -jna sveopšte iznenadenje JSO, Legije, Duče i Zemunaca -jprogllašeno je vanredno stanje.

10. Sablja

Zoran Janjušević, savetnik za privredu premijera Djindjica i član Saveta za državnu bezbednost Vlade Srbije, bio je tog 12. marta pre podne u Vladi, na prvom spratu. Naime, Zoran Djindjic zvao ga je tog jutra, insistirajući da se Specijalno tužilaštvo za borbu protiv organizovanog kriminala aktivira što pre i da se prevazidju najnovija banalna sitničarenja: specijalni tužilac Jovan Prijič nudio je ostavku jer su neke novine bile otkrile da mu je žena bila članica JUL... Janjušević je upravio bio krenuo kroz hodnik ka Djindjicevom kabinetu, da nešto upita premijerovu sekretaricu Biljanu, kada je čuo neku buku. Nije se uznemirio, znajući da majstori već danima rade u Nemanjinoj 11, ali je odmah zatim čuo uzbudene glasove odozdo i strčao niz stepenice ka ulazu V.

„Prvo što sam video bio je Zoran Djindjic koji leži na podu, u ulazu, pred stepenicama”, opisuje Zoran Janjušević scenu. „Svi su smrznuti i šokirani, jedino Aleksandar Bjelič viče da neko pozove hitnu pomoć. Kleknuo sam do Zorana, levom rukom mu podigao glavu, a desnom pocepao košulju da vidim gde je pogoden. Video sam malu ulaznu rupu, zavlčim desnu ruku ispod njega i - ispod njegove leve plečke - osečam mnogo veću, izlaznu, ranu; ruka mi je potpuno krvava. Dižem ga k sebi i polivam mu lice vodom. Jasno mi je da nema svrhe čekati hitnu pomoc i vičem: 'Dajte bilo kakav auto, da ga odvezemo u bolnicu!'. Podižem Zorana i nosim ga ka vratima. Milana Veruloviča već je neko odvezao u Urgentni centar u Dindičevom oklopljenom BMW 'sedmici'; unosimo Zorana u stariji BMW 'peticu', takode oklopljen, iz pratnje. Teško ga unosimo na zadnja sedišta, noge mu vire, a glava mu pada. Nekako sam ušao s druge strane i stavio Zoranovu glavu sebi u krilo. Krenuli smo ka Urgentnom centru i kad smo silazili sa trotoara ispred ulaza u dvorište Vlade Zoran je otvorio oči i pogledao me. Više ih nije otvorio, niti je davao znake života”.

U Urgentni centar stigli su brzo. Tamo je bio opšti haos: policija, zvonjava telefona, panika. Stižu Zoran Živković i Goran Vesič; Vladimir Beba Popović otišao je po Ružicu Djindjic. „Lekari traže dozvolu da preduzmu sve što mogu, jer je Zoranovo stanje kritično; Zoran Zivkovic kaže: 'Učinite sve'. Zoran je u operacionoj sali, ja sam saw krvav po rukama, košulji, pantalonama. Kada su Beba i Ružica došli, već je bilo sve gotovo. Sečam se da su mi lekari dali Zoranov telefon, sat i brojanice koje je imao pri sebi”, kaže Zoran Janjušević.

Beba Popović se u trenutku atentata vozio kroz Balkansku, od Nemanjine ka Admirala Geprata, pored Vojno-gradevinske uprave. Kada mu je telefonom javljeno za pucnjavu, on - ironijora sudbine, ne znajući - kreče svojim autom najbržim putem: prećicom pored kafica „Monument” i zgrade iz koje je Zveki pucao, pa na parking Vlade. Tamo je haos: „Policajci čuče u zaklonima i viču mi da se sklonim...”

U zgradi svi blede kao kreč i čute. Dolazi Zoran Zivković i njegovim autom Saveznog MUP, pod sirenom i plavim svetlom idemo ka Urgentnom centru, povremeno i trotoarima, jer je gužva".

Beba Popović odlazi po Ružicu Djindjic Zoranovim autom, ona se sprema i kreću ka bolnici. „Usput mi zazvoni telefon. Čume zove iz Slovačke! Prekjuče je dao Jovanu Prijicu izjavu. Cuo je i proverava... Prekidam vezu".

Iz Urgentnog centra svi zajedno (osim Ružice Djindjic, koju Beba Popović vozi natrag kući da deci saopšti da im je otac mrtav) odlaze u Vladu Srbije. Tamo su i Svetozar Marović (predsednik Saveta ministara Državne zajednice), Milo Dukanović (crnogorski premijer), Filip Vujanović (predsednik Republike Crne Gore), a pristižu i ministri i potpredsednici Vlade. Zoranu Janjuševiću neko je dao čistu košulju.

U trenutku atentata ministar unutrašnjih poslova Dušan Mihajlovič bio je u centru „Sava" na nekoj međunarodnoj konferenciji, na koju je inače trebalo da ode i Zoran Djindjic, ali je imao važnija posla i još posetu švedske šefice diplomatije Ane Find. Istovremeno je u Skupštini Srbije zasedao Odbor za bezbednost, razmatrajući predlog zakona protiv nasilja na sportskim takmičenjima; tamo su bili načelnik Javne bezbednosti MUP Sreten Lukič, Goran Vesič, Dragan Šutanovac i ostali, uz mnogo novinara. Sreten Lukic je prvi dobio vest o atentatu: njegov čovek ušao je i šapnuo mu je nešto na uvo. Gen. Lukič kaže Šutanovcu koji je sedeo do njega „Pucali su na premijera", ustaje i odlazi; Dragan Sutanovac izlazi i zove Zorana Zivkoviča; ovaj je već na putu za bolnicu. Sutanovac kaže Goranu Vesiču, a ovaj zove Djindjicevu sekretaricu Biljanu koja uspeva da mu kaže da se pucalo i da je Zoran na putu za bolnicu; Vesič seda u kola i kreće ka Urgentnom centru. Usput zove Aleksandra Bjeliča koji mu kaže da „nije dobro". Kad je Goran Vesič stigao u bolnicu, dr Bajec mu je saopštio da je Zoran mrtav.

Goran Vesič odlazi u Vladu, gde su već svi potpredsednici, osim Jožefa Kase. Stigli su i Dragoljub Mićunović i gen. Branko Krga (načelnik Generalštaba), a hteo je da se pridruži i gen. Aco Tomić, načelnik Uprave bezbednosti Vojske SCG; međutim, Beba Popović izbacio ga je iz Vlade sa rečima: „Idi čuvaj Ljilju Buhu, pičko smrdljiva!" („Pljunuo sam ga; srednje", kaže Popović). Pokazace se kasnije da je ta primedba bila mnogo značajnija nego što se to prisutnima učinilo.

„Gledamo se", kaže Beba Popović „i čutimo. Neki su došli u pancirima i zapasali livore. Stiže i Kole (Miodrag Kostić), naoružan: šapuče mi da mogu da računam na njega i njegovih dvadeset naoružanih Ijudi, neki su bivši padobranci i specijalci. Gliša, komandant SAJ, već se javio i čeka kao zapet (SAJ je jedva čekala da im se Legija i Ze munci nameste...). Stiže i Guri (Goran Radosavljevic, komandant Zandarmerije); pitamo ga Milič i ja je li s nama; ako nije, neka se skloni, sami ćemo. Guri se vredja, ljubi nas i kaže da je s nama do kraja... Stižu Milan Obradović i Boro Banjac; Milan mi kaže da nočas ne spavam kod kuće. Uredba o vanrednom stanju gotova je i Nataša Micič je potpisuje; Nataša je bila jedna od najhrabrijih osoba u Srbiji toga dana.

Zarko Korac, potpredsednik Vlade, čuo je pucnje, sedeći na nekom sastanku u Vladi, a sekretarica Jožefa Kase utrčala je da mu javi šta je bilo. Korač je strčao dole, ali su Zorana već bili odvezli u bolnicu; ministar zdravlja Tomica Milosavljevic javio mu je da „nije dobro" i Žarku Koraču bilo je we jasno.

„Seli smo, jedna manja grupa nas, šest-sedam, u Zoranovu malu konferencijsku sobu, onako neformalno i počeli da se pitamo ko je uradio", kaže Zarko Korač. „Svi smo se, naravno, odmah setili događaja kod hale 'Limes'; Beba Popović bio je od velike koristi to. Na njegov predlog sačinili smo prvo saopštenje Vlade. To je bio presudan, a i veoma rizičan potez; bili smo uvereni, međutim, da su to ti ljudi. Prva poternica za njima bila je napravljena i to, odmah, od slika i podataka iz 'Bele knjige' MUP". Goran Vesič, koji je to sedeo, kaže da bio zaprepašćen količinom informacija koje je policija već imala o celoj toj ekipi. Sve to nije nikakvo čudo, s obzirom na trajanje i obuhvatne akcije „Svedok" u tih skoro godinu dana. Nebojša Čović je - po sećanju Gorana Vesiča - predložio uvođenje vanrednog stanja.

Dušan Mihajlovič poslao je tada, oko 13 h, helikopter u Užice, po Natašu Mičić, predsednicu Skupštine Srbije i v.d. predsednika Republike. Nataša je prethodne večeri kasno stigla tamo, da bi bila sa svojom porodicom koju inače retko vidja. Vlada je takode poslala svoj mali; avion u Milano, po potpredsednika Vlade Čedu Jovanoviča koji se zatekao na odmoru u Italiji. Zoran Djindjic je prethodnog dana zvao Cedu u Italiju i ljutio se zbog kašnjenja komisije koja je pripremala predlog novog ustava.

Nataša Mičić kaže da je ponela uobičajeni prtljag i primerak Ustava koji je s krajnjim naporom čitala tokom leta. „Nikada mi Srbija nije izgledala tako jadno kao tada iz tog helikoptera", kaže Nataša Micič. „Naravno da sam usput razmišljala o vanrednom stanju". U Vladi su već bili koncipirali dokumenta za uvođenje vanrednog stanja, uz veliku pomoć pribrane i efikasne Maje Vasič, generalnog sekretara Vlade. Čim je Nataša stigla, odmah posle sednice Vlade, povukla se sa manjom grupom pravnika da sačine konačnu verziju naredbe o uvođenju vanrednog stanja.

U međuvremenu se - od svih parlamentarnih stranaka - baš Demokratska stranka Srbije pojavila sa predlogom za stvaranje „koncentracione vlade"; Zoran Djindjic se doslovno još nije bio ni ohladio. Taj bestidni predlog naišao je na očekivanu jednodušnu osudu ili barem hladno neodobravanje najvećeg dela javnosti i političkih faktora Srbije. Bio je to još jedan u dugom nizu dokaza za nepogrešivi talenat DSS da čini najgore moguće poteze u najpogrešnijim mogućim trenucima. Zašto je trenutak najpogrešiji mogući jasno je svakom pristojnom čoveku; posle otvorene podrške DSS i Koštunice lično oružanoj pobuni JSO, pobuni koju su spakovali upravo Duča i Legija, dva prva lica sa poternice od 12. marta uveče - jasno je i zašto je to bio najgori mogući potez. Pa će se posle DSS čuditi (do dana današnjeg) kako to da su posle ubistva Zorana Djindjica pritvora dopali Koštuničin savetnik za bezbednost Rade Bulatović i omiljeni general Aco Tomić i to samo zato što su lagali na informativnim razgovorima, tvrdeći da ne poznaju izvesna lica za koja se izpostavilo da su ih vidali...

Nenad Čanak je odmah po saznanju da je došlo do atentata pozvao u Skupštinu Vojvodine Dorda Ostojiča, načelnika SUP Novi Sad i budućeg republičkog tužioca i komandanta Novosadskog korpusa Vojske SCG, gen. maj. Dragana Paskaša (budućeg načelnika Generalštaba). Razgovor je bio kratak: „Politička instrukcija bila je da urade sve što treba odmah i da ne čekaju nikoga i ništa", kaže Nenad Canak. „Oni su tako i postupili, veoma efikasno i bez oklevanja. Iz Vojske su samo rekli da će braniti ustavni

poredak; svim sredstvima. Posle toga otišao sam za Beograd, u Vladu. Tamo me je sačekao Miodrag 'Kole' Kostić i imali smo jedan sastanak DOS na brzinu. Secam se da smo Kole, Zoran Živković, Dragan Milovanović i ja bili najprisebniji; ostali su bili šokirani ili uplašeni. Dok su jedni pisali odluke o vanrednom stanju i sastavljali poternice (Duško Mihajlović, Vladan Batić, Dragor Hiber, J Kole, Beba i Nataša Mičić sa svojom ekipom), Rasim Ljajić, Bojan Kostreš (Liga Socijaldemokrata Vojvodine) i ja sastavljali smo saopštenje DOS. Bilo je jasno da do večeri moramo nešto da preduzmemo. Več je bio postignut dogovor unutar DOS i sa Natašom Mičić da Zorana Živkovića predložimo za novog premijera i ja sam to obrazložio na sastanku DOS-a nije bilo primedbi, niti mnogo diskusije. Primetio sam, doduše, izvesnu rezervu, da ne kažem surevnjivost, prema Nebojši Coviću kao da se suviše nameće", kaže Nenad Čanak.

Nataša Mičić pročitala je na televiziji kasnije popodne svoju naredbu o uvođenju vanrednog stanja. „Bio je apsolutni muk to nikada necu zaboraviti", kaže ona. Te večeri obezbeđenje je insistiralo da Nataša predje iz svog omiljenog hotela „Moskva" u jednu rezidenciju na Dedinju.

Čeda Jovanović stiže u Beograd u sredu predveče. Kaže da je zatekao, kod nekih koje ne želi da imenuje, katastrofu, strah, paniku, pakovanje za bežanje iz zemlje. Jedine prave reakcije bile su saopštenje Vlade, vanredno stanje i poternica. Jedini problem je što u četvrtak, 13. j marta, mi još nemamo ni jedan materijalni, na sudu prihvatljivi dokaz i da su to Zemunci i Legija izveli. Branko Krga u četvrtak donosi neku analizu Uprave bezbednosti Generalštaba: koješta, opšta geopolitička razmatranja dostojna sedamdesetih godina, beskorisno. Istoga dana je i sastanak Saveta za državnu bezbednost pišu se naredbe, Sreten Lukić referiše o stanju u policiji, blokadama, istrazi. Ja im kažem da krenu po 'Beloj knjizi', a Duško Mihajlović toplo podržava tu ideju. Na tom sastanku tražio sam da Specijalno tužilaštvo sprovede istragu o meni i Bebi Popoviću da se tačno ustanovi šta smo nas dvojica imali sa Čumetom i Zemuncima, zašto smo to radili i čime je to urodilo. To je prihvaćeno i Jovan Prijčić je tu istragu sproveo, tražeći od mene da ne iznosim detalje okolo. U petak, 14. marta je komemoracija u Vladi, a Zoran Živković i ja posle idemo kod Mila Dukanovića, on kaže da njegove službe ne znaju ništa i pita nas - jesmo li sigurni da smo optužili prave ljude; zabrinut je.

Nije samo Milo bio zabrinut: dok se 12. marta popodne sastavlja poternica, neki ministri brinu se da li je sve tačno; šta će reći sud i tužilac, šta ako „gos'n Legija" dodje u Vladu i kaže „dokažite da sam ja"? Beba Popović, kakvog svadljivog ga je Bog dao, eksplodira: „Ako Legija dode ovamo, onda pucamo mi prvi, jer je došao i nas da pobije!".

Saopštenje i poternica otišli su u RTS i ostale medije i ponavljaju se na svakih 15 minuta. Uverenje u Vladi je da je to najbolji način da se banda neutrališe; i bio je. Na prvom brifingu za glavne urednike u Vladi stanje je tragikomično, jedan pita sme li da stavi na naslovnu stranu sliku Zorana Djindjica... Drugi da li da zatvori radnju. Razumni ljudi odlaze u svoje redakcije da rade. Predragu Popoviću („Nacional") stavljeno je do znanja da više ne mora da dolazi...

Iste večeri otvara se aerodrom koji je bio zatvoren nekoliko sati. Posle kratke protokolarne posete Ružici Djindjić, svi se vraćaju u Vladu, ispred koje ljudi polažu cveće. Kasno uveče Bebu Popovića zove jedan prijatelj da se hitno nadju. Kad su se našli, čovek kaže da je neki njegov poznanik toga dana, deset minuta pre atentata, u

Gepratovoj ulici video bracu Krsmanoviče koje inače poznaje, pa mu je sve sinulo kad je video poteraicu na TV. To je bila prva indicija.

Na osnovu dotadašnjih saznanja o raznim spletkama, u koje spada i slanje pokojnog Gavre u razne sumnjive misije, policija hapsi Jovicu Stanišića i Franka „Frenkija“ Simatoviča, osnivača i dugogodišnjeg komandanta „Crvenih beretki“. Jovica se po Centralnom zatvoru dere da „pitaju Bebu ko je ubio Djindjica“ i tako dalje; plaši se ustvari da ne zaglavi u Hagu. Posle se smirio, ali niko se nije usudio da ga ispituje kako treba? „Ajde ga ti ispituaj, kad si tako pametan!“, odbrusio je jedan funkcioner Državne bezbednosti jednom kolegi novinaru tih dana... Jovica je, međim, dao iskaz na desetinama uglavnom neupotrebljivih stranica, kao što je i do tada zatrpavao istražitelje Haškog tribunala sličnim pričama: te on prvi put čuje za „Crvene beretke“; te njegova Služba nikada ništa po Hrvatskoj i Bosni radila nije; i tako dalje. Onda dolazi do zanimljivog razvoja: dok Jovica i Frenki sede u pritvoru, neke dnevne novine objavile su da je vlada poslala „specijalnu grupu u Hag, da tamo traže preuzimanje Stanišića i Simatoviča“. Kaže Vladimir Beba Popović: „Ja komentarišem Nenadu Miliću kako Jovičini agenti rade po medijima, kako on radi iz CZ: šalje poruke i pisma, da kako najviše voli Vladana Batiča, da mu je pokojni Zoran Djindjic hvalio Batiča, da zna ko je Zorana ubio (a to pre hapšenja Zvezdana Jovanoviča!), ali će samo Batiču da kaže, jer da su svi ostali sumnjivi (normalno da Batič nije naseo: Jovici je rečeno da sve lepo ispriča policiji). Dok mi tako razgovaramo, dolazi Zoran Janjusevič, sluša nas i kaže da Jovica radi, to je istina, ali da je to tačno. Sta je tačno? Janjusevič kaže da su prethodne večeri Dušan Mihajlovič i Goran Svilanovic, bez znanja MUP, vlade i BIA, otišli u Hag, ostali neko vreme i vratili se“. Šta su oni tamo radili, Popović ne zna. Može se pretpostaviti da se došlo do procene da je za sve bolje da Jovica i Frenki sede u Sheveningcnu nego ovde. Zna se, međutim, da je američka vlada dala krajem 2004. garancije za Stanišića da se brani sa slobode. Tribunal ga je pustio, uprkos njegovim nesumnjivim pokušajima da istražitelje obmane na više raznih okolnosti tokom razgovora koje je sa njima od 2001. vodio.

Policija i BIA, međutim, rade. U noći između 12. i 13. marta policija je uhapsila prvih osam lica sa objavljene poteraice. Logika istrage je jednostavna: ako Bagzi - onda Duča. Čume je u međuvremenu shvatio da nema više vrdanja i peva kao ptičica: da ko je gde šta i s kim. Uspostavljaju se veze lica, sravnjuju se kompjuterski zapisi (listinzi) kontakata između datih mobilnih telefona i prepisi razgovora od početka akcije „Svedok“. Većina telefonskih kontakata Duče Spasojeviča, ispostavlja se, prolazi preko jednog te istog lica: ličnog sekretara, major domusa, blagajnika, dobavljača automobila, telefona itd. i kućepazitelja Silerove br. 8-12. Bivši policajac Vuk pojavljuje se kao prvi i prirodni kandidat za privođenje.

Te noći, u petak, uhapsili smo Zorana 'Vuka' Vukojeviča i sve nam je jasno, nastavlja Čeda Jovanovič. „Zatim Miladina 'Djuru Mutavog' Suvajdžića koji nam priča još više. Dalje sve ide po 'Beloj knjizi', jedan po jedan“. Uskoro su se trojica pripadnika Zemunskog klana prijavili za status svedoka-saradnika. Sve je počelo da se odmotava. Počinje se, naravno, od neposrednih svedoka: onaj koji je video braću Krsmanoviče ni da čuje da svedoči „ne znate vi njih“, kaže. Onda se javlja drugi svedok: taj je vidao Vladu

Budalu dva dana za redom pre 12. marta preko puta Vlade Srbije kako stoji na semaforu bilo mu je čudno što ne prelazi ulicu... Polako se poklapaju iskazi svedoka, pa čak i onaj uplašeni dolazi i priča sve u detalje.

Jedan visoki funkcioner Vlade Srbije, koji je sa ovim autorom razgovarao pod uslovom da ostane anonimn, kaže: „Privodenja su krenula odmah 12. marta popodne. Na osnovu čega? Na osnovu rezultata višemesečnih opservacija, praćenja, mera (presretanja komunikacija), doušničkih informacija, veza lica i kompletne na tome zasnovane analitike. Ono što smo mi o njima znali i bez Čumeta bilo bi dovoljno da svako popije po 40 godina. Ali, trebalo je pribaviti dokaze prihvatljive na sudu. Situacija je bila sledeca: javno mnjenje bilo je zasaceno njihovom propagandom i napadima na vlast DOS kao 'kriminalnu' i 'sumnjivu' na sve to su medijski 'analitičari', pa 'legalisti', pa političke stranke koje ce svako hapšenje proglasiti za 'progon neistomišljenika', ako ne i 'srpskih patriota'. Zato su hapšenja krenula po nekom redu: kako je ko kod policije bio zaveden kao zreo za ovo ili ono, ali i oni čiji bi ostanak na slobodi mogao ugroziti tok istrage po svim tim krivičnim delima, ne samo po ubistvu Djindjica. Nismo mogli u prvom trenutku da isključimo najteži scenario: državni udar koji bi bio nastavak ubistva premijera već smo se bili opekli o pobunu JSO. Lično ne verujem da bi takav udar bio uspeo, ali sam siguran da bi i neuspeh značio mnogo ljudskih žrtava. Jovica Stanišić i Frenki Simatovic, na primer, bili su ikone JSO i 'Crvene beretke' bi uradile sve što im oni kažu. Još pre Legije i njegovih odreda smrti, Jovica i Frenki stvorili su 1991. 'sindikata smrti' koji je po Srbiji odlučivao ko će živeti, a ko će umreti - i ko će koliko platiti za 'našu stvar'. Zvezdana su stvorili njih dvojica, Legija ga je samo upotrebio".

Kriminalistički gledano, tok i uspeh akcije „Sablja" bio je uslovljen pre svega prethodnim saznanjima iz akcije „Svedok" („Sablja" je, funkcionalno, tek nastavak „Svedoka"); zatim novim zakonodavstvom za borbu protiv organizovanog kriminala; najviše ustanovom svedokasaradnika, ali i koliko-toliko nezavisnim položajem Specijalnog tužilaštva i Posebnog odeljenja Okružnog suda za organizovani kriminal, kao i ovlašćenjima iz vanrednog stanja; ali najviše potpunim rasulom, panikom i razočarenjem Zemunaca i ideja JSO koji su očekivali raspad Vlade, „koncentracionu vladu", državni udar itd. Ove dve poslednje okolnosti - novi zakoni i status svedoka saradnika i panika među zaverenicima - zaslužuju posebnu pažnju.

Zakon o borbi protiv organizovanog kriminala sa pratećim izmenama postupka, osnivanje Specijalnog tužilaštva i Posebnog odeljenja Okružnog suda; pojačana aktivnost Uprave za borbu protiv organizovanog kriminala (UBPOK) posle odlaska Radovana Kneževića; i - konačno, mada ne i najmanje važno - smena na vrhu BIA, odakle su oterani Andrija Savič i sveprisutni i kobni Milorad Bracanović, a došli mladi, sposobni i lojalni Miša Miličević i Goran Živaljevič, spremni da saraduju sa kriminalističkom policijom i UBPOK - sve je to veoma zabrinulo Zemunce i JSO. Sada je poznato koliko se Duca Spasojević nervirao oko toga kako je tražio od svojih pitomih advokata, mafijaških consiglieria da preko kupljene žute štampe (znaci pedes' evra i pišu šta im kazeš, brate, kako reče Duča) povedu kampanju protiv novih zakona; sada znamo i da se Bracanović ritao i vrištao kada je trebalo da napusti mesto zamenika direktora BIA, a Andrija Savič je predlagao da ga premeste u UBPOK porast nervoze i trka sa vremenom vidljivi su iz dogadaja u februaru i martu 2003. .

Duča Spasojević i Legija Ulemek vodili su svoje nevladine organizacije gvozdenom rukom na naredbu „ubij!“ jedini mogući odgovor bio je „koga?“; svaki drugi odgovor nije bio nimalo higijenski. Obojica su vešto koristili naivnost postoktobarske vlasti i njenu bolesnu očaranost brutalnom silom i „patriotskim“ parolama; sistematski su fascinirali, korumpirali i zastrašivali; Legija Ulemek obaveštajno je probušio i policiju i Državnu bezbednost; Duča je imao saradnike i u policiji i u tužilaštvima i u sudstvu, svoje pitome novinare, doktore i advokate. Zajedno su osigurali podršku „patriotskih“ tabloidnih medija, „nacionalnih radenika“, klerofašističke akademske i književničke scene, ali i „sponzora“ i drugih bogatih investitora u mračnu budućnost Srbije. Tolika stvarna moć udari u glavu svakome a naročito gladnim kriminalcima dodjošima iz Medvede i jednom legionarskom kaplaru dezertoru. Svu trojicu je bilo krenulo, vremena su bila takva da se hladnokrvnim sadističkim ubicama smešila sreća - na ulici i na tržištu narkotika isto koliko i u Srpskoj dobrovoljačkoj gardi Željka Ražnatovića Arkanu. Naravno da su se uzoholili i osilili: malo po malo, putem od belog praha i zakopanih leševa do blindiranih limuzina, pukovničkih činova, i državnih telohranitelja, a sve to sa uredno po Državnoj bezbednosti overenom „patriotskom“ legitimacijom.

Vlada Zorana Djindjica i DOS gledali su u Duču i Legiju otprilike onako kako žaba gleda u zmiju na jednom sastanku Saveta za državnu bezbednost neko je odvalio sledeću rečenicu: „Organizovani kriminal najbolje se suzbija borbenim Audijem“. Oh, da Duča i Legija suzbijali su konkurenciju na planu organizovanog kriminala itekako, zaokružujući monopol sopstvenog (i ko zna još čijeg) Kartela na trgovinu heroinom na veliko i na malo i na transnacionalno, na iznude, ubistva i ostalo. Sume novca koje su se obrtale u tom poslu bile su astronomskih razmera profita takode, životni stil je sve to pratio. Ipak, niko iz vlasti nikada nije postavio logično, jednostavno i nužno pitanje: odakle tim dripcima tolike pare? Niti je iko postavio još važnije i za državu hitnije pitanje: šta je uopšte ta Jedinica za specijalne operacije, kako i zašto je nastala i čemu ona služi? Ne, niko nije imao hrabrosti da postavi ta dva jednostavna, logična i neophodna pitanja: ni policajci, ni političari. Ceda Jovanović kazače kasnije, u retrospektivi: „Svi su mtlslili da bi im Legija i njegovi mogli zatrebati jednoga dana“.

Ispalo je, nažalost, da su te dve nevladine organizacije morale da istrule iznutra, same od sebe, slično Miloševićevom režimu koji ih je, uostalom, i bio iznedrio. Kao što je 5. oktobra 2000. režim sklon padu pao od prvog energičnog udara, tako je i „Sablja“ bez napora odsekla glavu sa već bolesnog tela. Onog trenutka kada nebo nije palo na Srbiju od Zvekijevog pucnja, kada nije napravljena „koncentraciona“ vlada, kada Jedinica za specijalric operacije nije izašla ponovo iz Kule i - za promenu - ovoga puta i zaužela sve važne institucije vlasti u klasičnom državnom udaru po receptu Malapartea i južnoameričkih pukovnika, sve uz obećanu neutralnost Vojske - tog trenutka sve se srušilo.

Sve će biti da je to neko nekoga dobro izradio obećavajući „prevrat“, pričajući basne o „političkoj podršci“, o tome kako će se „svi usрати od nas“ (Legija) i u tom pravcu. Pitanje je samo ko je u Legijine basne poverovao, a ko nije. Duča Spasojević, po svemu sudeći, jeste. Drugi umetnici shvatili su odmah 12. marta uveče da su izvacareni i

ostavljeni na cedilu: Ducino oprostajno naredjenje (i politički testament) - „idite u šumu i čekajte da Jedinica izade i zauzme Beograd, pa im se pridružite" - nije poslušao niko. Duča i Kum Luković jedini su probali da odu u partizane, čak do Barajeva. Pametni su se izgubili u raznim pravcima odmah; manje pametni bili su pohapšeni bez otpora, podvijenog repa. Tokom cele akcije „Sablja", od skoro 12 000 uhapšenih otpor su pokušali da pruže samo dvojica: Duča i Kum. „Slavna i nepobediva" Jedinica za specijalne operacije i njeni „div-junaci" na čelu sa tobožnjim komandantom Gumarom i čuvenim oficirskim korom od probisveta i običnih klipana predala se i položila oružje 24. marta bez potrebe za ikakvim pretnjama (osim nešto aviona Ratnog vazduhoplovstva koji su nisko nadletali Kulu tih dana...).

Može se sa velikom izvesnošću pretpostaviti da su i zemunski gangsteri i „Crvene beretke" jedva dočekali da se oslobode i Duče i Legije obojica su bili nepodnošljivi tirani i nasilnici, arogantni dripci i pohlepna lažljiva dubrad; nastala je trka za status svedokasaradnika.

Iz svega do sada otkrivenog jasno je da je Legija Duču i Kuma sistematski obmanjivao, „ložio" i „gasirao", obećavajući im državni udar, prevrat i svetlu „nacionalnu" budućnost čim Zoran Djindjic bude ubijen. Odakle inače Duči tako duboka vera u pobunu JSO i prevrat; samo da izdrže još malo? Teško da je Legija Ulemek i sam verovao u takav scenario; novembra 2001, za vreme oružane pobune JSO, u prevrat nije verovao - za razliku od Duče koji se uzdao u Koštunicu. Pre će biti da je prijatelj Legija ohrabrio i pustio ekipu naivaca da (sve verujući u prevrat koji će odmah uslediti) ubije Zorana Djindjica, a sam je imao isplaniran sasvim drugačiji scenario - kao što će se videti.

Vanredno stanje krenulo je, dakle, sa akcijom „Sablja" punom snagom: zahvaljujući ustanovi svedoka-saradnika konci su uhvaćeni i sada je trebalo samo vući polako i pažljivo - dok se celo tkanje zločinačkih organizacija ne opara. Kao deliči slagalice, saznanja iz akcije „Svedok" i ranijeg operativnog rada policije uklapala su se sa novim saznanjima; slučajevi su počeli da se rasvetljavaju; latentni projektili i čaure s lica mesta nalazili su svoje puške i pištolje u balističkim laboratorijama; DNK uzorci i otisci prstiju takode; razni osumnjičeni umetnici suočeni su sa novim pitanjima na okolnosti koje su bile neporecive; kandidati za svedoke-saradnike nudili su i ono za šta ih nisu ni pitali. Tako je rasvetljeno hapšenje i ubistvo Ivana Stambolića 25. avgusta 2000: Nenad „Škene" Šare iz JSO, telohranitelj Legije Ulemeke, odveo je policiju i istražnog sudiju iz Sremske Mitrovice na lokaciju kod Zmajevca, Fruška Gora, gde je Ivan Stambolić ubijen i zakopan, objasnio je do u detalje kako se taj zločin odigrao. Danima je cutao, ali ga je slomila namerno puštena dezinformacija da se Legija nudi Haškom tribunalu kao zaštićeni svedok koji će sve da ispriča...

Pali su još i Milanović Dragoljub, zvani „Siroče", bivši direktor RTS i begunac od Zabele koga je blizu Ulcinja u nekoj vikendici skrivao Duča; Bracanović Milorad, do januara 2003. zamenik direktora BIA, pre toga Frenkijev pouzdani čovek u JSO, Mangotić Zoran, visoki funkcioner DB i BIA, najbolji drug Gorana Matića; Mikelić Borislav, bivši premijer „RSK" (zvani i „izbeglička majka") i njegov poverljivi čovek „Bego" Vujičić, Andrija Savić diskretno je smenjen sa mesta pomoćnika ministra unutrašnjih poslova, a „radi odlaska na novu dužnost" koja se ne navodi; „izvestan broj" radnika MUP i BIA i bivše Državne bezbednosti takode je pao.

Akcija „Sablja“ sve dublje je zasecala u kancerozno tkivo Državne bezbednosti i pitanje je bilo - s obzirom na metastaze koje su se otkrivale svakoga dana - hoće li ostati nešto od tog organizma kad se amputiraju zaraženi organi. Kratka anketa „Vremena“ tih dana, među iskusnim penzionisanim ljudima iz te struke (bivši načelnici uprava i službi), dala je porazne rezultate: na pitanje „da li je ova sadašnja Služba s one strane svakog spasenja i treba li praviti novu od početka?“ dobijen je bez izuzetka odgovor „treba praviti novu“. Naveden je primer češke službe StB (Štatna bespecnosf): 1989. ta moćna i veoma sposobna agencija bila je suočena sa ultimatumom nove vlasti - milom ili silom... Zaposleni su ostavili sve iz džepova na stolovima i otišli kući da čekaju rezultate istrage neki su pohapšeni, neki otpušteni, neki penzionisani, a neki vraćeni na posao u novoosnovanu službu. Slično se postupilo i u Poljskoj.

Kod nas se došlo do kobno pogrešnog zaključka da se to ne uradi kao prvo odmah posle 5. oktobra, a zatim da se ne uradi ni prilikom formiranja BIA, Bezbednosno informativne agencije, kako je nazvana prepakovana Služba državne bezbednosti. Koliko se zna, oko 1000 pripadnika (od skoro 4000) bivšeg RDB ostalo je „na suvom“, ali im niko nije oduzeo službene legitimacije i naoružanje, nego, eto tako vise negde izmesti - „dok ne nadu guzici mjesta“, što kažu Bosanci; stare legitimacije nisu nikada javno oglašene nevažećima. Kod Javne bezbednosti to je bilo uredno obavljeno i objavljeno, tako da zabune nema. Očigledno je da se na tom planu namerno i sistematski održavala konfuzija i rastresito stanje stvari; nikakvo čudo, ako se setimo da je pritvoreni zamenik direktora BIA Andrije Saviča, Milorad Bracanović, bio na mestu organa bezbednosti JSO u vreme nekoliko strašnih zločina koje su počinili njeni pripadnici; pre toga bio je načelnik VII uprave RDB (prisluškivanje i tehnika); a ima to i drugih likova osim njega... Pokušaji da se stara kadrovska struktura očuva po svaku cenu i bez obzira na krivična dela koja je počinila očigledni su od početka: prvo je Goran Petrovič, tadašnji načelnik RDB, u proleće 2001. arogantno odbijao sve primedbe na Službu i jasno stavljao do znanja da nova vlast ima Resor DB da uzme u zatečenom stanju, ovakvog kakav je nasleđen, kao i da JSO ostaje nedirnuta, jer im treba „za borbu protiv terorizma i organizovanog kriminala“, hvala lepo. Onda je ta ista JSO oterala Gorana Petroviča i Zorana Mijatoviča u oružanoj pobuni, a uz aplauz Demokratske stranke Srbije, koja se danas gradi naivna, a na vrh RDB trulim kompromisom dovedeni su veseli Andrija Savič, koji nije mogao ništa - i „gospodin Bracanovic“ koji je mogao sve, jer je iza njega stajala JSO, ali i podivljala frakcija Markovićeve Službe; dakle ekipa koja će ubiti i Zorana Dindiča, pored ostalih, jer im se moglo. Oni su oktobra 2000. shvatili da imaju posla sa amaterima i da mogu da ih vodaju za nos žedne preko vode, pa na tanak led; da im smeštaju intrige, da ih svadaju između sebe, da ih impresioniraju jevtinim demonstracijama sile i da ih lože izmišljenim pretnjama od kojih će ih oni, a ko bi drugi?, zaštititi jer je Jedinica za specijalne operacije -na ravno - „najsposobnija na svetu“.

To nije najstrašnije: najstrašnije je to što je BIA tokom „Sablje“ nastavila da i dalje igra kadrovske igre, ne gubeći živce nimalo. Te igre su oblik šibicarenja: šetam kadrove odatle onamo, postavljam ih na dan, dva, tri, pa ih vraćam na drugo mesto i tako u krug. Pa kad neko pita „a gde vam je taj-i-taj?“, oni kažu „eto smo ga degradirali i oterali da bude ulični operativac na Cukarici“; kad sutradan taj isti „kljun“ sa Čukarice postane načelnik Centra BIA za jedan veliki i važan grad...

Ako je nova vlast pomislila da je tadašnji vrh BIA bio impresioniran akcijom „Sablja” i da se uzeo u pamet - vara se. Ekipa se već naučila taktici raspršivanja i ponovnog regrupisanja -kad opasnost prode. Oni imaju šta da čuvaju: kadrove, to jest same sebe. A zašto ne, kad niko drugi o njima ne zna to što oni sami znaju? Ko je ubio koga, ko je ukrao šta, ko je trgovao heroinom i naftom na veliko, ko je koga pokrio i zaštitio od krivične odgovornosti, ko je koga gurkao u napredovanju u Službi itd. Dakle, nevladina organizacija „flarko-kartel i poslovno udruženje ia naručena ubistva d.o.o” ostala je u poslu do daljnega.

To sada dolazimo do kadrovske liste. Bracanović Milorad konkurisao je svojevremeno, početkom osamdesetih, u gradskom SUP Beograd, pa je bio odbijen zbog „emocionalne nezrelosti”; onda je primljen u SDB. Sta je radio do 1995. ne zna se - mada će se saznati - ali ga je posle krenulo, jer je bio marljiv i temeljit analitičar za arapske stvari (štogod to kod njih značilo), Franko Simatović uzima ga pod svoje i Bracanović postaje posebno poverljivi oficir bezbednosti JSO, baš nekako u vreme najgadnijih radnji te „patriotske” grupacije. Bio je to u vreme dva atentata na Vuka Draškovića, u vreme nekoliko zanimljivih ubistava, u vreme hapšenja i ubistva Ivana Stambolića, u vreme oružane pobune JSO. Trulim kompromisom, za koji je vrh Demokratske stranke priznao da je bio „nužan”, Bracanović novembra 2001. postaje zamenik načelnika RDB Andrije Savića, hvala lepo opet. On, Bracanović, bio je neposredno odgovoran za „zakonito postupanje” Jedinice, za njenu zaštitu od kriminalnih veza i za još neke stvari koje će istraga precizirati. Njegovi ljudi, za koje je on bio odgovoran, ubili su mnoge ljude, uključujući i Ivana Stambolića (koga su prvo uhapsili); njegovi ljudi izvršili su dva atentata na Vuka Draškovića - sve se to znalo, ali do petnaestak dana pre hapšenja Bracanović se zvanično pojavljivao uz svog ministra. Hvala lepo još jednom...

Druga zanimljiva pojava koja je pala ovih dana zove se Zoran Mangotić, bivši načelnik jednog od odeljenja tadašnje VII Uprave RDB/BIA (tehnika, tj. prisluškivanje, ukratko). Taj je umetnik bio nerazdvojni prijatelj i saradnik lica Matić Gorana, što nije zločin, mada je sramota. Strašno je to što je lice Matić Goran, uz zdušnu pomoć lica Mangotić Zorana, počelo 1999. da pravi svoju sopstvenu službu bezbednosti pod kontrolom JUL-a, a mimo postojećih RDB i Uprave bezbednosti Vojske Jugoslavije. Ta „Agencija”, kako se to tada zvalo, bila je bazirana negde na gornjem Dedinju, u izvesnoj vili blizu Belog dvora, sa mnogo kompjutera i druge najsavremenije tehnike. Matičevo objašnjenje, nudeno u pokušajima privlačenja (da ne kažemo regrutovanja) raznih pripadnika „obaveštajno-bezbednosne zajednice”, kako se to danas kaže, bilo je sledeće: Slobodan Milošević pao je pod kobni uticaj Radomira Markovića i njegovih, koji ga hrane koječime; jedini glas razuma koji do Slobe stiže dolazi od profesorke Mire Marković, koja stoji iza njega, Gorana Matića. Pa ćemo sada da napravimo novu, paralelnu, Službu, tj. „Agenciju” koja će Miloševiću, preko Mire Marković, doturati prave informacije, za razliku od lažnih koje mu dotura Radomir Marković. Oni koje je Matić pokušao da regrutuje tim argumentima nisu naseli na priču. Međutim, unutar RDB, Mangotić je izašao na glas kao glavni kanal za sprovođenje namera Mire Marković, neko „0 čijoj čestitosti je duga priča” (jedan izvor iznutra), neko ko se obrukao ulogom u čuvenoj operaciji „Pauk”, kada su Goran Matić i trust pilećih mozgova iz JUL, SPS i SRS pokušali da impresioniraju Slobu i Miru navodnom zaverom za atentat, u jesen 1999.

Ta dva umetnika zavukla su se u mišje rupe posle 5. oktobra, da bi početkom 2003. ispuzali ispod nekog kamena i počeli da mrdaju i puštaju zvuke.

Sve je to nekako koincidiralo sa drugima - naizgled odvojenim, kola-teralnim - potezima JSO, Srpske radikalne stranke i još nekih političkih činilaca. To treba pratiti vremensku dinamiku, takozvani „tajming“: kako od novembra 2001. raste hvaljenje i veličanje JSO u izvesnim medijima i političkim strankama; kako dobri doktor Šešelj ispucava u javnost „poverljive informacije“ izvora „Laufer“; kako kilavi „legalisti“ sapliču svaki pokušaj rasvetljavanja glavnih gadosti bivšeg režima, a sve u smislu „kontinuiteta“ i „legalizma“; kako se iz najvažnijih političkih poteza Vlade Srbije određene stranke izmiču, e ne bi li bile što dalje kad se nešto desi, pa da pokažu očuvani „patriotski“ integritet i legalizam; ko i kako sastavlja i kojim kanalima (dva kanala) dotura „Reporteru“ lažne „spiskove haškog Tribunala“, ne bi li pojačao vec postojeće svrabove „Crvenih beretki“; a ni ti svrabovi nisu nastali tek tako, sami od sebe, već su izazvani namerno, sa jasnim ciljem; kako se kroz agresivnu i bestidnu re-klamnu kampanju, koju su plaćali „sponzori“, investirajuči u mračnu budućnost, Jedinica za specijalne operacije polako nameće kao svakidašnja slika na ulici, u novinama i na nekim televizijama. „Doktori za terorizam“ onda su se pokazali kao doktori za terorizam.

Kad we to poredamo redom i povežemo tamo gde se veze vide ili naziru, ocrtava se jedna kontura, osnova za sumnju koju tek treba istraživati i dokazivati. Malo previše agresivno i ciljano tokom vanrednog stanja to konturu i radnu pretpostavku eksploatisale su izvesne nervozne agencije i mediji u pokušaju da na brzinu - sasvim matičevski i markovicevski - izgrade scenario „državnog udara“ zemunskog klana i JSO. Ispalo je da je Dučina ekipa čuvala Dragoljuba Milanovića u Ulcinju kao budućeg ponovnog direktora RTS, čim oni dodu na vlast; ispalo je (neprovereno!) da je „izvestan broj bivših kadrova RTS“ baš nekako navratio u Televiziju 12. marta da se nadu pri ruci „kad objavimo preuzimanje vlasti“- „Nedeljni telegraf“ je još jednom nadmašio sebe pričom (inače skupljenom iz beogradskih kafanskih zavitlavanja) kako će „Duča Spasojevič postati novi premijer, Legija ministar unutrašnjih poslova, a Ceca Ražnatovič ministar kulture“; sve to bez ikakve, čak ni ironične distance; all, to je izašlo u istom broju u kome je „Legija lociran“, tako da NT treba i dalje uzimati sa dozom humora. I

Ono što nije zvučalo humoristično bili su naponi da se ubistvo Zorana Djindjica na brzinu i pre ozbiljnih dokaza proglasi za pokušaj državnog udara. Sta su Legija na ekstaziju, Duča na kokainu, Gradiša Katič u pijanom mozgu, Bracanovič, Matič, Mangotič, Radomir Markovič, Radonjič, Mikelič i ostali imali na umu doznalo se ili će se doznati pre ili kasnije; ono što se pouzdano zna jeste da po ubistvu Zorana Djindjica nije primećen niti jedan jedini pokušaj ili pokret ka preuzimanju vlasti u Srbiji. Priče o „Haškom bratstvu“ delovale su nekako preterano zgodne, kao da su iz „Nedeljnog telegrafa“ ili „Zone sumraka“ još nema dokaza da je Beograd 13. marta trebalo da bude oblepljen plakatima „Stop Hagu!"; dokazi bi bili gomile pronadenih plakata, koje nismo videli. Nije jasno ni kako bi par stotina „Crvenih beretki“ bilo u stanju da „preuzme vlast i zavede red“ u Beogradu...

Istraga je, međutim, otvorila još neke uglove prvi je crnogorski. Naime, polako se pojavljuju izvesne veze lica i događaja. Izvestan broj crnogorskih umetnika ubijen je u međuvremenu u Beogradu i svi su imali legitimacije Državne bezbednosti MUP Crne Gore, to je ostalo bez objašnjenja, iako je reč o licima koja prolaze kroz krivičnu evidenciju. Barem dva visoka oficira JSO, Radojica „Rajo“ Božović i Vasilije „Vaso“ Mijović, u međuvremenu su se lepo smestili u MUP Crne Gore kao savjetnici za ovo i za ono. Zeljko „Maka“ Maksimović, veliki umetnik i hladnokrvni ubica u svačijoj službi, u Crnoj Gori živeo je godinama sasvim bezbedan, čak i kad su ga tražili zbog ubistva Boška Buhe... Poslovni kontakti crnogorskih biunismena na veliko i njihove srbijanske braće u Hristu odavno su poznati - ama u Crnoj Gori nije bilo ni traga istragama i hapšenjima... Preko iste Miloševićeve i Bulatovićeve infrastrukture u spoljnim poslovima razni „kraljevi kocke“ i ostaloga stekli su pozicije u Moskvi i drugim mestima bivšeg SSSR, all se ni u to ne ulazi.

Drugi ugao je sponzorski. Trebalo je pažljivo čitati listu poklona Bracike Kertesa koja se tih dana, marta 2003, pojavila u „Blicu“, čisto kao ilustraciju načina ponašanja. Ali, to je manje važno... Mnogo je važnije to što je izvrsna grupacija bizmismena, medijskih poslanika i profesionalaca raznih vrsta sistematski osećala potrebu da investira u Jedinicu za specijalne operacije, we do samoga kraja; mislili ljudi da je bolje osigurati se i sa te strane; ko zna šta može da se desi, a Legija je čovek pouzdan i zahvalan... Da se mi ovde ne zavaravamo: „sponzorstvo“ je investicija. Ako je o iznudi, reketu, reč, onda je to investicija u sigurnost; ako je o dobrovoljnom prilogu reč, onda je to investicija u budućnost; u svakom slučaju sponzorstvo je zanat najstariji. Tako je firma „Gemax“ prvo oprer mila sanitarijama glavni stan JSO u Kuli, a do bckstva Milorada Ulemeka Lukovića Legije uređivala mu je i kuću. Razne televizije, koje se sada grade naivne, besplatno su emitovale one Ijigave reklamne spoto we JSO („Doktori za terorizam“ itd.), a niz novina ih je štampao; sada ne umeju da kažu jesu li bili plaćeni za to i -ko je platio, jer MUP tvrdi da nije... Ko je onda? Sponzori i investitori u JSO, oni koji si| platili i za bilborde širom Beograda. Uostalom, tokom oružane pobune JSO, novembra 2001, „legalisti iz Kule“ hvalisali su se da njima Mihajlovićeva plata i ne treba, jer da „imaju sponzore koji će ih plaćati i hramti“. Mnogo je važnije bilo tokom vanrednog stanja locirati „spoi v zore“ koji su plaćali i obećavali plate ako stvar uspe, nego se baviti time da koji je medij kako kritikovao Zorana Dinctića. U sponzorske priče spada i donekle zaboravljeno pitanje iz 2000. godine: ko je potpisao lekarsko opravdanje Duči Spasojevicu i dao niu alibi za budvanski atentat na Vuka Draškovića? Po tome sudeći, jadni Duča ležao je tada od teške koronarne insuficijencije, jedva živ. Nije to jedini slučaj, uostalom: Duča je vazda imao po neko lekarsko opravdanje da osigura alibi kad treba; ne samo sebi, nego i Duri Mutavom, ka\$ je trebalo, pa je onda nastala frka po Kliničkom centru kad se ispostavilo da Mutavi ima istoriju mentalne bolesti, koja je u jednom trenutku ugrozila njegov status svedokasarađnika; a to su mu istoriju bolesti sredili Dučini doktori, da se izvuce iz zatvora pre vremena...

Vanredno stanje i akcija „Sablja“ rasvetlili su: najmanje 16 ubistava u tekućim sudenjima glavnini ekipe, osam otmica iz kojih su inkasirane desetine miliona eura, 200 slučajeva trgovine narkoticima i hiljade drugih krivičnih dela.

Samo šest slučajeva zlostave u službi prijavljeno je za ta 43 dana i od skoro 12 000 pritvorenih; Generalni inspektorat MUP ih ispituje. Podneto je nekih 3800 krivičnih prijava koje su u raznim fazama postupka. Ono što je najbitnije, međutim, jeste činjenica da je organizovani kriminal u Srbiji obezglavljen na republičkom i lokalnom nivou skoro potpuno. Pouzdane agencije za istraživanje javnog mnjenja ustanovile su da je 73 % građana podržalo vanredno stanje, a da je poverenje u policiju tokom marta 2003. od 15% poraslo na 31%. Priče iz proleća 2004. kako je vanredno stanje bilo nalik na Čile 1973, zversko-fašistička diktatura jednostavno su smešne; njih šire oni koji su s razlogom dopali pritvora i njihovi stranački saveznici. Svaki normalan i pristojan čovek u Srbiji potvrdiće i dan-danas da se nikada nije osećao sigurnije, mnogi će reći i da neke od tada pritvorenih nije ni trebalo puštati napolje. Pogreb Zorana Djindjica pokazao je, uostalom, šta građani Srbije misle o svemu tome...

Pominje se i cenzura: dva lista su ugašena tokom „Sablje” - „Nacional” i „Identitet”. Prvi sam od sebe, kao i „Reporter” nešto ranije, drugi „Identitet” bio je vlasništvo i organ Zemunskog klana i JSO. Ostatak štampe u Srbiji pisao je šta je hteo, srazmerno sopstvenoj novinarskoj i građanskoj hrabrosti, pa prema tome sam snosi i odgovornost i zasluge za ono što je pisao. Neki su se isprepadali; neki su jedva dočekali da napišu sve što su godinama znali i skupljali o dramskim licima iz marta 2003; neki su se držali zvaničnih saopštenja; neki su bili - po rutinskoj crti slugeranskog refleksa, kao i uvek - veći sabljaši od „Sablje”, čineći državi pritom medvedu i štetnu uslugu. Ne odstupajući od uverenja da je istina najpotrebnija u najtežim trenucima, „Vreme” je tokom vanrednog ušlo u sukob sa Vladom oko načina na koji se Srbija zvanično informiše o toku istrage i akcije „Sablja”; Vlada, međutim, nije zabranila taj nedeljnik, uprkos razmeni dosta oštrih reči. Sukob je kasnije izgleden zahvaljujući obostranom uvažavanju prioriteta svake strane, kao i razumevanju za različite načine na koje različiti ljudi shvataju traumatične situacije.

Posle su se pojavile optužbe da je BIA „nezakonito prisluškivala” pola Srbije. Jedan visoki funkcioner Agencije izjavio je ovom autoru da su sva prisluškivanja (telefona i ostalog) bila po zakonu i da je tih sudskih naloga, po njegovoj proceni „bilo premalo u odnosu na ono što bismo mi bili voleli; čak i u odnosu na ono što je bila očigledna taktička potreba. A što se vojnih lica tiče, slušan je samo jedan; mi bismo rado bili oslušnuli njih još jedno tridesetak”. Pri svakom prisluškivanju, pa i najzakonitijem, pojavljuje se neizbežna „kolateralna šteta” (termin je precizan, mada s pravom nepopularan): naime, događa se da lice izvan svake sumnje pozove lice čiji se telefon sluša, pa ta razmena ostane snimljena; događa se da jedno lice izvan svake sumnje pozove drugo isto takvo lice sa telefona sumnjivog lica; isti slučaj. Takvi snimci spadaju u „škart” i uništavaju se posle provere, jer taktičke i logističke okolnosti (ljudski i tehnički kapaciteti) to zahtevaju: ko bi se, pored to-likog posla, bavio još i blesavim svakodnevnim razgovorima koji veze nemaju sa predmetom istrage? Dešavalo se -a dešava se i dan-danas, provereno je - da taj „škart” nade svoj put do lica čiji je razgovor snimljen kao kolateralna šteta, ili do izvesnih novina; što je to lice od većeg javnog značaja, to brže.

To je, međutim, deo poznate taktike manipulacije većine tajnih službi: mi tebi damo prepis neke tvoje blesave telefonske konverzacije, ponekad kompromitantne i sasvim nepotrebne (utoliko bolje po nas...), pa onda postanemo najbolji prijatelji; posle toga te

uverimo da smo tvoji zaštitnici od zlih ljudi, dalje je lako... Neverovatno je koliko su ljudi, posebno oni na javnim funkcijama, skloni da mistifikuju prisluškivanje (i tajne službe u principu), važeći aksiom srbijanske javnosti još od 1945. glasi: ko nije prisluškivan - nije ni važan. Tajne službe su time sasvim zadovoljne.

Neke stvari tokom akcije „Sablja“ nisu bile rasvetljene, jednostavno po prirodi odnosa snaga i tadašnjih prioriteta. Slučaj načelnika Uprave bezbednosti Generalštaba VSCG, generala Ace Tomiča, na primer. Nataša Micić seća se da je sastanak Vrhovnog saveta odbrane bio održan dva dana po atentatu na Zorana Djindjica: „Jedna od tačaka dnevnog reda bila je i smenjivanje Ace Tomiča i mislila sam da ćemo to obaviti u 15 minuta. Trajalo je celih sedam sati. Generalštab se brinuo da ta smena ne dovede Tomiča u neku vezu sa ubistvom Djindjica. Bila sam zapanjena“. Nataša Micić s pravom je očekivala rutinsku smenu gen. Tomič niti je imao potrebne kvalifikacije za to mesto (odbio je da završi Ratnu školu, mada je već postao general major, Koštuničinim ukazom), niti se na njemu pokazao. Naprotiv: umešao je Upravu bezbednosti u niz nepotrebnih budalaština, vidao se sa Dučom i Legijom, o čemu je kasnije lagao, pa je zbog tih laži i bio uskoro pritvoren u akciji „Sablja“ i došao na optužnicu za zaveru za ubistvo Zorana Djindjica zajedno sa Radetom Bulatovićem, budućim direktorom BIA (hvala lepo!), Borom Mikeličem i još nekim licima, istim takvim kao i oni. Specijalno tužilaštvo odlučilo je kasnije da odustane od optužnice protiv njih, ali činjenice nisu osporene. A činjenice su: da je Borislav Mikelič preko svog vozača i bivšeg Arkanovog vojnika Dragana „Bege“ Vujičića (koji se predstavlja kao „stolar“, mada kroz krivičnu evidenciju prolazi drugačije) udesio sastanak Ace Tomica i Radeta Bulatovica sa Legijom Ulemekom i Dučom Spasojevičem. To činjenicu potvrdila je i Uprava bezbednosti Generalštaba službenim dopisom MUPu Srbije. Šta su ta dvojica imali da pričaju sa Dučom i Legijom - i zašto ostalo je nejasno i samo po sebi sumnjivo, uprkos pravdanjima. Aco Tomič tada je od Duče na poklon dobio GSM telefon „Nokia“ najnovijeg tipa, sa kamerom, ali kaže da je to primio kao normalan znak pažnje. Postoje, međutim, svedočenja na okolnost da su upravo Aco Tomič, Boro Mikelič i Bego Vujičić snabdevali Legiju i JSO lažnim informacijama o „zanimanju“ Haškog suda za „Crvene beretke“ i tako ih gurali u paranoju i „gasirali“.

Vanredno stanje potrajalo je 43 dana. Nataša Micić kaže da je „Vlada Srbije bila podeljena oko procene treba li ga ukinuti ili produžiti“, ali da joj je predlog za ukidanje vanrednog stanja „dostavljen pošto se već nekoliko dana ništa novo nije događalo, a rastao je i pritisak iz inostranstva da se zemlja što pre vrati u normalno stanje“. To potvrđuju i policijski izvori: poslednjih nekoliko dana vanredno stanje je „radilo u luru“, jer se we vratilo u normalu i ništa se više nije dalo obaviti; be-gunci su bili u bekstvu, a za njihovo hvatanje vauredno stanje više nije bilo od koristi. Što se normalnosti tiče, niko od običnih gradana Srbije nije priraetio promenu zbog ukidanja vanrednog stanja: ta 43 dana vratila su Srbiju u normalno, poželjno stanje. Kada je, međutim, reč o istrazi o ubistvu Zorana Dindiča (i ostalim zločinima), vanredno stanje pokazalo se kao neophodan preduslov za rasvetljavanje priče. Kao što će se u narednom poglavlju videti, akcija „Sablja“ lišila je zaverenike skoro cele njihove trenutno raspoložive, ali i potencijalne logističke podrške. Naime, Duča i njegovi bili su navikli da plivaju u podzemlju kao ribe u vodi; kao ajkule zapravo: nije bilo tog majčinog

sina koji bi im odbio uslugu, što god o njima privatno mislio. Trgovci automobilima i „motornjaci“ (kradljivci automobila); trgovci mobilnim telefonima; trgovci oružjem i municijom; kompletne mreže trgovaca narkoticima na malo; svi su oni imali i pare i kola i oružje i stanove, sve to nevezano za Zemunce, izvan stalnog nadzora po prirodi stvari ograničenih ljudskih i tehničkih resursa policije i BIA.

Sve je to u akciji „Sabija“ odjednom nestalo; čuveni nedeljni prihodi od četrdesetak hiljada eura odjednom su presušili sasvim; nijedan telefon više nije bio siguran; nijedan sigurni stan nije više bio na raspolaganju, a kamo li zaista bezbedan; nijedan od desetina automobila Zemunskog klana nije više smeo da se koristi; svaki komad oružja bio je potencijalni dokaz, jer se sada valjalo setiti da gde smo we pucali i u koga; i -iznenada nije više bilo ni prijatelja u nevolji, niti poslovnih partnera: ili su bili u pritvoru (većinom), ili odjednom više nisu poznavali ni Duču, ni Kuma, ni Buru, ni Vuka; nikoga. Proglašenje vanrednog stanja i talas hapšenja koji je odmah započeo pretvorili su Srbiju i Beograd u opasnu i neprijateljsku sredinu; u takvoj sredini, uz dužno izvinjenje, svako prvo brine za sopstveno dupe, a niko, osim Duče, za Ducino. Sto je najstrašnije od svega, u policiji i Državnoj bezbednosti više nije bilo savcnika: pali su Pažin i Gavanski, Bracanović i njegovi; Rade Terzic jedva je izbegao zatvor, Milan Sarajlić i još neki su uhapšeni, a tužioc i slični prijatelji odjednom više nisu znali ko je uopšte Duca; Legija je bio prvi na poternici.

Od gospodara Beograda i Srbije, Legija, Duča Spasojević i njihovi ljudi postali su progonjena zverad koja više nije smela ni najneviniji neupotrebljeni mobilni telefon da uključi -od straha da im sledećeg minuta policija ne padne na glavu, što se nekima i desilo.

Sto se tiče Jedinice za specijatae operacije, tamo je proglašenjem vanrednog stanja nastala potpuna paraliza: njihov Bog i gospodar Legija na poternici! Njihove legende Jovica i Frenki u zatvoru! Dok je Legija bio ono što je bio - Bog i gospodar -, „Crvene beretke“ mogle su sebi da dozvole svašta, pa i maltretiranje i šutiranje obične policije, nekažnjeno, naravno; sada su se svi prisetili svega: i Ibarske magistrale i Budve, koje su ih već jako svrbele; all i Ivana Stambolića, „Difens rouda“, izvesnih otmica bogatih ljudi i ovoga i onoga i još nečega. Koliko god JSO bila disciplinovana, u takvim zatvorenim sredinama zna se uvek mnogo više o svemu nego što načelstvo misli, a momci umeju mnogo bolje da slušaju nego da pričaju.

Dvanaestog marta uveče krenula su razmišljanja, gde je ko kada bio, ko je kada fasovao plastični eksploziv, pištolje s prigušivačem, elektronske uređaje posebne namene, snajpersku pušku koja fali; stvari su počele nekako da se uklapaju, a pogled na svet naglo se promenio u korist važnosti sopstvenog dupeta. Mnogo se te noći razmišljalo u Kuli, Lipovičkoj šumi, u Novom Sadu, na Senjaku: „sve je propalo, što god da je Legija smislio; ionako je uglavnom bio na ekstaziju, ko ga jebe; a, kad razmislim - tako mu i treba, džukeli sadističkoj; barem više neću morati da obezbeđujem onu drugu džukelu sadističku po Šilerovoj, tako treba i njemu; odavno je sve to meni bilo sumnjivo; nego šta cemo sada? ma, neka se brine ko je kriv“. Odjednom više nisu bili „braca po oružju“ i „najelitnija jedinica u ovom delu Evrope“; sada su bili svako za sebe i svoju guzicu. Komandant JSO Dušan „Gumar“ Maričić, bio je tek Legijina marioneta; sa tom svrhom odabrani sin vulkanizera iz Gračaca, prosečan do sažaljenja. Njegov pomoćnik za bezbednost, Veselin Lečić, bio je udbaš iz Beogradskog centra sa talentom da se nadje

na krivom mestu u pogrešno vreme, lenj i prosečan takočte. Pomocnik za rezervni sastav (veoma važno mesto u Jedinici) nije bio ni lenj, ni prosečan; zvao se Zvezdan „Zveki" ili „Zmija" Jovanović i nekoliko dana nije ga bilo na poslu, all niko nije smeo da ga upita zašto, svakako ne Gumar ili Lečić, jer pitati Zvekija gde se muva i sta radi nije bilo higijenski, čovek ima tešku ruku (kao što će potvrditi Sulejman Tihič, koga je Zveki 1992. skoro ubio od batina u Bosanskoj Posavini, onako, iz zabave).

Mnogi u Jedinici dobro su znali gde su bili i šta su radili: Skene, Gluvi, Franc i Sajko jedne hladne decembarske noći 2002; Skene, Mači, Gumar i još neki jednog vrelog avgustovskog dana 2000; Žmigi hladnih februarskih dana 2003; Beli tokom mnogih večeri punih barutnog dima i škripa guma izvesnog srebrnasto-sivog „Audija"; Rambo, Glavonja, Bracan i još neki izvesnog toplog oktobarskog dana 1999; Mači jedne vrele junske večeri 2000; o manjim slučajevima i da ne govorimo, jer im broja nema. Te večeri 12. marta 2003. svi ti poslovi odjednom više nisu bili oni arhivirani i uspešno izvršeni zadad\ postali su ozbiljna briga. Sretka „Belog" Kaliniča više niko u Jedinici (i inače) nije video, što nije nikakvo čudo; Zveki se predao na prvi poziv, očigledno razočaran i slomljen; Gumar, Pele, Mači, Žmigi i ostali takode; Lečić nikome nije bio dovoljno važan, a Skene je zatražio i dobio status svedokasaradnika. Niko iz Jedinice za specijalne operacije nije pružio otpor hapšenju, ali ni uredbi Vlade Srbije kojom je JSO raspuštena.

To je došlo i do jedne komične epizode: u noći 12-13. marta pred vrata baze JSO u Štolcu, Kula, dolazi motorno vozilo sa četiri putnika; oni traže da udu i da razgovaraju sa Gumarom. Neki Aleksandar Vujko iz tadašnjeg Nezavisnog sindikata policije, neki „Trša" Petrušić i još jedan novosadski lik iz bezbednosnog polusveta; i Milenko Čančarevic, biunismen i bivši značajan lik iz policijskog aparata Republike Srpske Krajine, tačnije iz aparata Gorana Hadžića. Straža zove običnu policiju koja ih pritvara po Uredbi o vanrednom stanju; nije bilo pravosudnih posledica, mada se može zamisliti šta su umetnici tamo tražili... BIA se oprala od bilo kakvih veza sa njima.

Psihološki gledano, takav kraj JSO mogao se očekivati. Brutalne i sadističke disciplinske metode koje je Legija Ulemek iz francuske Le-gije stranaca presadio prvo u Arkanovu Srpsku dobrovoljačku gardu, a onda i u JSO polako, all sigurno, izazivale su tihi revolt. Ozbiljna specijalna jedinica počiva na dobrovoljnosti i solidarnosti, na uzajamnoj lojalnosti sa kolegama, na svesti da zajedno služe višem cilju i na poštovanju starešina kao ljudskih biča koja su svojim sposobnostima i brigom za potčinjene zaslužila odanost i poštovanje. Francuska Legija stranaca oduvek se sastojala od šljama, pa je i disciplina tome prilagodena; Arkanu je to bilo jasno od početka, pa mu Legija nije ni bio potreban za taj deo priče. U svojim počecima, uostalom, „Crvene beretke" bile su mnogo drugačija jedinica od owe raspuštene 24.marta 2003: mnogo više nalik na ozbiljne slične formacije u svetu; po taktici i nameni najsličnija američkim Specijalnim snagama („Zelene beretke") iz šezdesetih godina. Ali, to je bilo tada; Jovica Stanišić i Franko Simatović dopustili su u međuvremenu da JSO od eskadrona smrti Miloševićevog režima postane i oružana ruka organizovanog kriminala. Samim tim pao je kvalitet, nestala je svrha, a sadistička Legijina izivljavanja i svima očigledan kriminalni angažman izjeli su Jedinicu iznutra. Nikakvo čudo što se JSO prepustila raspuštanju bez reči, bila je davno zrela za raspuštanje.

11. Panika i propast

Sudeći po do sada poznatim iskazima u istrazi, na sudu i u javnosti, Zemunski klan i JSO bili su neprijatno iznenađeni proglašenjem vanrednog stanja: ta mogućnost iz nekog razloga nije bila planirana. Mi ne znamo šta je Legija Ulemek obećavao Duči Spasojeviću da će se desiti kad padne Dindičeva glava; možda to Legija ispriča na sudu, u šta sumnjamo: zašto bi on sebe optuživao još i za to što je obmanuo i izdao svog poslovnog partnera Duču?

Iz ponašanja Zemunskog klana i JSO, međutim, jasno se vidi da se stvari nisu odvijale prema očekivanjima: Duca je očigledno bio uveren da će se nešto veliko desiti i da treba samo malo sačekati. Izgleda da Legija nije ni smatrao za shodno da svoje saborce iz JSO uputi u svoje i Dučine političke planove -ako je takvih Legijinih planova uopšte i bilo. Naime, čini se da je Legija od početka manipulirao Dučom, Zemuncima i još nekim političkim i vojnim faktorima, obmanjujući ih primamljivim scenarijem: ubijemo Dindica, nastane panika; onda ubijemo još, na primer, Cedu Jovanovića, pa nastane još veća panika; onda svi shvate da je vlast nesposobna i da je u zemlji kaos, pa Jedinica za specijalne operacije izade na ulice Beograda i preuzme komandu, pa odjednom niko više nikoga ne ubija i we je u redu, zrelo za „koncentracionu vladu" i narodno jedinstvo, da ne kažemo „sabornost".

Izgleda da su Legija Ulemek i njegovi politički savetnici imali posebnu ulogu i za fikciju zvanu „Haško bratstvo" (ili „Antihaško bratstvo", svejedno, pošto je o fikciji reč), pred atentat na Zorana Dindiča puštena je priča o tom „bratstvu" koje je, pričao je Legija, „pripremio sto hiljada plakata" sa parolom „Stop Hagu!", spremnih da budu izlepljeni po celom Beogradu. Nikakvih plakata nije bilo, ali se zato Vlada Srbije „primila" na to priču i politički je eksploatisala tokom vanrednog stanja, što se može i razumeti u taktičkom smislu. Bilo kako bi-lo, ni jedan jedini takav plakat nikada nije viđen, što znači da nije ni postojao, jer da jeste i da ga je policija bila pronašla, Vlada ne bi ni časa oklevala da ga odmah pokaže. Pre ce biti da je to o nečemu drugome reč, da je prijatelj Legija obećavao prevrate, brda i doline svojim naivnim zemunskim ortacima; onima iz JSO ionako nije morao da objašnjava ništa, jer se nisu usudili ništa ni da pitaju. Najbolji dokaz za to pretpostavku jeste Legijin tihi i elegantni nestanak iz Srbije posle atentata od 12.marta.

Naime, Legija se početkom marta meseca, a najkasnije 8. marta 2003., diskretno preselio u jedan od sigurnih stanova koje je Djura Mutavi za račun i po nalogu Duče Spasojevića iznajmljivao širom Beograda. Djura se seća da je Legiju u tom stanu video „osam-devet dana pre atentata... Došao je u taj stan, po Spasojevičevim rečima, zato što je dobio informaciju da hoće da ga hapse i isporuče Hagu". Stan je bio u ulici Omladinskih brigada 8, nekako preko puta policijske stanice kod opštine Novi Beograd, na petom spratu, priča Legijin tadašnji telohranitelj Nenad „Skenek' Sare: „Legija me je zadužio da mu donosim hranu. Rekao je da prelazi u taj stan zato što se plaši da ga policija ne uhapsi u njegovoj kući. Čak mi je rekao da ce mi u tom slučaju napisati ovlašćenje da ga posećujem u pritvoru, jer mu je supruga u drugom stanju. Ja ne znam zašto se Legija plašio policije. Nisam ga o tome pitao. Procenjujem da je zbog tih informacija koje je davao Cume. Legiji sam svake večeri donosio hranu koju sam kupovao u obližnjem restoranu Perper; on mi je rekao da noću donosim hranu, da ne bih bio primećen.

Jednom mi je rekao da uzmem sportsku opremu, da malo treniramo u stanu, jer mu je dosadno da po ceo dan boravi u stanu, a da ništa ne radi", kaže Škene.

Škene će na zapisnik u istrazi, na svoj zahtev, dodati još i ovo: „Zaista, kad sam video Legiju 13. i 14. marta owe godine (2003.), on uopšte nije ličio na sebe. Bio je veoma zamišljen i ništa nije komentarisao u vezi atentata na Dindića, osim onoga što sam već rekao". Naime, Škene kaže da je Legiju poslednji put video 14. marta u tom stanu. Prvo mu je tog jutra doneo novine: On je bio veoma zabrinut. Prokomentarisao je nešto u smislu 'Napravili smo veliko sranje'. Dodao je da nije trebalo da se uvodi vanredno stanje. Kada je Škene došao opet, oko pet popodne, Legija mu je rekao da više ne dolazi, jer bi mogli preko njega da ga pronadu. Iste večeri, oko 20:15, Škene se, kao Legijin lični kurir, nalazi po prethodnom planu sa Sašom „Peletom" Pejakovićem, ličnim kurirrom Duce Spasojevića, u „McDonald's-u" kod Fontane. Škene prenosi Peletu Legijino naređenje da ode u sedište JSO, jer je ministar Mihajlović bio naredio da svi pripadnici Jedinice budu u svojim bazama. Pele mu je rekao da će se videti sutradan na istom mestu; Škene se pojavio sutradan, ali Pele nije došao; nikad više.

Pošto je Milorad Ulemek došao do zaključka da je napravljeno „veliko sranje", udaljio se u nepoznatom pravcu, ne rekavši više ništa nikome.

Izvan svake sumnje su sledeće činjenice:

Prva činjenica: Milorad Ulemek Legija putovao je u „Herceg Bosnu", u zapadni Mostar, neke dve nedelje pred atentat na Zorana Djindjica. Skoro sasvim je izvesno da to nije bio njegov prvi kontakt sa bezbednosno veoma interesantnim licima na teritoriji Zapadne Hercegovine.

Druga činjenica: 11. marta 2003. uveče, jedno bezbednosno interesantno lice, hrvatski državljanin Ivica „Ico" Mateković, prelazi granicu na auto-putu Zagreb-Beograd, sa Bajakova na Batrovce; to ga sačekuje izvesni oficir Jedinice za specijalne operacije MUP Srbije sa službenim vozilom (reč je o Bošku Joviću); prisutan je, diskretno i po crti svog operativnog rada, i načelnik Centra BIA u Sremskoj Mitrovici, Milan Trbojević, koji o tome uredno referiše; sutradan, 12. marta uveče, to isto lice napušta teritoriju SRJ preko istog graničnog prelaza dovezao ga je opet neko iz JSO. Ovaj autor - uprkos uložnim naporima - nije mogao da dode do jednog podatka vezanog za taj prelazak granice: ime lica koje je sa Matekovićem došlo na hrvatsku stranu, na prelaz Bajakovo, ali je bilo vraćeno sa granice zbog „problema sa papirima". I naša i hrvatska policija bile su po tim pitanjima rezervisane, valja pretpostaviti - svaka iz svojih razloga.

Treća činjenica: Milorad Ulemek Legija vidjen je i pozitivno identifikovan desetak dana po atentatu na Zorana Djindjica u Zapadnom Mostaru, ali i u Grudama, prestonici mafijaške paradržavice „Herceg Bosne". To je ono što je nesporno utvrđeno operativnim radom organa bezbednosti bar dve države: SCG i Hrvatske; podaci su uzajamno razmenjeni.

Došlo se i do nekih drugih podataka. Ti podaci, uzeti zajedno, ukazuju na pravac moguće i poželjne istrage o kretanju Milorada Ulemeka Legije pre i posle atentata na Zorana Dindica, pa do njegove predaje policiji u Beogradu. Ta moguća i poželjna istraga mogla bi da razjasni ono što se operativnim policijskim jezikom zove „veze lica" u kontekstu transnacionalnog organizovanog kriminala na Balkanu i u Evropi, sa posebnim osvrtom

na veze i zajedničke poslove bivših pripadnika francuske Legije stranaca. Ali, idemo redom, hronološki.

Svedok-saradnik Zoran „Vuk“ Vukojević, šef obezbeđenja Dušana „Duče“ Spasojevica i majordomus famozne zgrade u Šilerovoj ulici u Zemunu, u kontekstu osećanja svemoći Zemunskog klana i JSO, kazaće i sledeće (navodimo doslovno): „Znači oni (Duča i Legija) nisu bili ni pod ičijom kontrolom posle 5. oktobra. Oni su sami bili kreatori sudbine (lepo rečeno; M.V.). Legija je u jednom trenutku rekao zato što njegov izuzetni prijatelj Ante Gotovina, šta ja znam, ima tamo neki region, oni su svi tamo iz Legije stranaca, pa Hrvoje Petrač, on je tamo jedan od najjačih ljudi u Hrvatskoj. Oni su (Duča i Legija) na primer davali pare da oni dodju da svedoče pošto nas je Hrvatska i Bosna tužile za agresiju, davali su mu pare da on priča šta su uradili tamo, da bi oni naplatili to, ne znam koliko su nudili miliona...” (str. 41). „...Pa bio sam prisutan kad su pričali. Jer išli su, Legijin kum, taj Srdjan, on je išao, pošto se tada pretpostavljalo da se Cume krio u Hrvatskoj, pa je on išao kod Hrvoja Petrača tamo, da se to vidi”.

Ko je Ante Gotovina - zna se možda se ne zna da i Francuska (osim Haškog tribunala) potražuje svog bivšeg legionara i generala Hrvatske vojske Gotovinu, ali zbog oružanih pljački. Hrvoje Petrač je notorni hrvatski gangster, svako malo u bekstvu jer je dobro politički povezan, pa mu jave na vreme; sve i kada dopadne pritvora, biva ubrzo pušten, tamošnja verzija Duče. Petračeva najnovija nevolja je slučaj otmice Tomislava Zagorca, sina gen. Vladimira Zagorca, glavnog službenog trgovca oružjem Hrvatske vojske (preko firme „RH Alan“), u prolece 2004. Mladog Zagorca oteli su sin Hrvoja Petrača, Novica Petrač i Ivica Ico Mateković. Sam Hrvoje Petrač tokom otmice igrao je istu ulogu koju je Ulemek Legija igrao tokom otmice Miroslava Miškovića iz „Delte“: „prijatelj porodice“ koji nudi pomoć i „posreduje“. Ico Mateković bio je i telohranitelj gen. Zagorca neko vreme, pošto je general dobio batine u podzemnoj garaži u Petrinjskoj, u samom centru Zagreba, pored gradske policije, pitanje je i da li je taj napad bio slučajan, jer je upravo stariji Petrač gen. Zagorc uvalio Icu Matekovića za telohranitelja... Mladi Petrač je uhapšen, a Hrvoje i Ico su u bekstvu. Hrvatska policija ima osnove da veruje kako se Ivica „Ico“ Mateković trenutno krije na teritoriji Srbije i Crne Gore. Hrvoje Petrač opet plove okeanima na nekoj od svojih jahti, po međunarodnim vodama.

E, sad: Ico Mateković drži čuveni bar „Mango mambo“ na Salati (među najboljim lokacijama u Zagrebu) zajedno sa izvesnim Hrvojem Gašparincem. Taj Gašparinac je bivši pripadnik Legije stranaca, više puta odlikovan i ličnost veoma opasna, hrvatska policija veruje (mada još nema i dokaze) da je on krajem februara digao u vazduh džip Ninoslava Paviča, medijskog tajkuna i vlasnika „Europa pressholdinga“ („Jutarnji list“, „Globus“, „Glorija“, „Playboy“ itd; čitavo carstvo) i da je pucao na izvesnog Čaletu, tadašnjeg vlasnika hrvatske „TV Nove“ i bosanskog OBN, između ostalog. Gašparinac je povezan i sa glavnom ekipom trgovaca heroinom (braca Momčilović), sa Hrvojem Petračem, ali i sa čuvenim tajkunom Miroslavom Kutlom, čiji je bio i telohranitelj. Ista ekipa, Petrači-Ico-Gašparinac i kompanija, u vezi je sada sa gangom pokojnog Vjeko Sliška, čuvenog kralja poker aparata; njega je pak ubio bivši legionar Džejms Kapio, koji je poginuo u toj akciji. Kapio je, pak, u Hrvatsku 1991. doveo drugi bivši legionar, Ante Roso. To društvo ucenjivalo je i vlasnika „Prve sportske kladionice“ Matu Ramljaka; Ramljak im je isplatio dva miliona eura i pobegao u Češku. Isto tako se proveo i Luka

Rajič, vlasnik korporacije „Lura“ (prehrambeni i mlečni proizvodi): dva miliona eura i odlazak u Švajcarsku.

Sto se legionarskog bratstva tiče, bez njih od 1991. nema organizovanog kriminala u Hrvata. Ta se banda okupila na inicijativu pokojnog Gojka Suška, ministra odbrane do 1998. i smestila se u čuvenoj kumrovečkoj partijskoj školi kao bojna „Zrinski“ i bojna „Frankopan“. Seif je bio sadašnji general u penziji Ante Roso, hercegovački kriminalac sa dužim stažom u Legiji stranaca (dogurao čak do narednika), a od važnijih likova to su Bruno „Zulu“ Zorica (pukovnik HV i čuveni švercer drogom i oružjem), Milenko Filipović (general HV), Džejs Kapiro, Ivan Andabak, Ante Gotovina itd, we junak do junaka (istini za volju, Gašparinca to nema, all legionar je legionar: ima ga drugde u njihovim poslovima). Nije bilo posla sa drogom i oružjem (all i drugih poslova!) gde se bojne „Zrinski“ i „Frankopan“ nisu ugradile. Najpoznatija operacija sa drogom bila je ona iz Centra za obuku specijalnih jedinica HV u Sepurini kod Zadra: godinama su tamo stizali kamioni sa heroinom i kokainom, a odatle su vozilima Vojne policije HV narkotici razvoženi po Hrvatskoj. Bruno „Zulu“ Zorica pao je 1998. u vezi sa nekim šver-com oružja. General Ivan Andabak, takode bivši legionar, pao je na 600 kila kokaina zaplenjenih sa nekog broda u Rijeci, all se jedva izvukao; posle je ispalo da je i Ante Gotovina bio umešan u to. To je, dakle, Legijino društvo iz susedne bratske republike.

S obzirom na opisani krrminalni kontekst i veze lica, postavlja se pitanje: šta je Ico Mateković tražio u Srbiji 11. i 12. marta 2003. u društvu pripadnika Jedinice za specijalne operacije? Ko je lice koje nije 1 prešlo granicu te noći? Gašparinac? Neko od legionarske bratije? To se j pitanje postavlja zato što zagrebački izvori za Icu Matekovića kažu da nije ratovao, niti je vičan oružju više nego što zahteva mahanje pišto-1 Ijem po kafanama.

Vratimo se sada na drugu grupaciju Legijinih kontakata i prijatelja, onu iz Zapadne Hercegovine. Zna se da su u pretresu Ulemekove kuće tokom vanrednog stanja pronačtena dva hrvatska pasoša, njegov i njegove supruge Aleksandre. Pasoši su pravi, sa njihovim fotografijama, ali lažnim imenima i ličnim podacima. Proverom je ustanovljeno da ta dva pasoša potiču iz serije od 920 hrvatskih pasoša koje je okolo prodavao konzul Republike Hrvatske u Mostaru, neki Čiro.Grubišić (jedna konzularna činovnica ubila se kad je to otkriveno). Legija je, naravno, taj svoj hrvatski pasoš ostavio u Beogradu, jer je afera već bila pukla, a serijski brojevi tih pasoša dostavljeni mnogim državama u Evropi i susedstvu. Odakle Ulemeku ti pasoši?

Od njegovog najboljeg druga, Dinka „Dike“ Slezaka. Dika je jedan od najbogatijih Ijudi u Hercegovini (što nije malo dostignuče, s obzirom na potpuno bezakonje koje vlada u tom, je li, „entitetu“ Pripadnik je jedne od tri glavne mafijaške porodice među Skutorima (zapadnim Hercegovcima), one Jadranka Prlića (trenutno u Sheveningenu) i druge dve su Ive Lučića (bivšeg šefa tajne službe Herceg Bosne i najboljeg druga Miroslava Tudmana) i Ante Jelavića (čuvenog gangstera sa sedištima u Grudama i Zagrebu). Dika Slezak ima lanac kladionica „Derby“ u Hercegovini (neke su letele u vazduh i više puta u ovih desetak godina), a kažu i da je suvlasnik pomenute „Prve sportske kladionice“ sa pomenutim Matom Ramljakom. Hrvatska policija sumnjiči ga i za šverc oružja i droge. Kao i svi pametni Hercegovci, pogotovo oni iz Prličevog klana, investirao je novac u hotele po Makarskoj rivijeri.

Izgleda da je Dika Slezak bio inspirator otmice svog ortaka Mate Ramljaka, izvršiooci su bili - izmeću ostalih - Hrvoje Gašparinac i Ico Mateković. To se krug veza lica zatvara na istim zajedničkim imeniteljima: legionari, gangsteri, narkodileri. I Milorad Ulemek, dakle, desetak dana pred atentat na Dindića (negde oko pokušaja ubistva na autoputu kod hale „Limes“), diskretno odlazi u Mostar, kod svog druga i ortaka i druga i ortaka Ice Matekovica, Dinka „Dike“ Slezaka; to mu nije prvi put. Šta će Legija tamo? Skoro sasvim je izvesno da on tamo odlazi da sebi pripremi liniju bekstva posle atentata na Zorana Djindjica, kada Zemunci „naprave veliko sranje“ (Legija), a on se onda dostojanstveno udaljava. I zaista: po iskazima svedoka i po odvojenim operativnim saznanjima naših i hrvatskih službi, Milorad Luković pozitivno je identifikovan oko dve nedelje posle ubistva Zorana Djindjica, prvo u zapadnom Mostaru, u društvu i pod zaštitom Dinka „Dike“ Slezaka; zatim u Grudama, u istom društvu; posle mu se gubi trag.

Šta smo, dakle, imali? Imali smo: Diku, koji je najbolji drug Icin i Hrvojev, koji su najbolji drugovi Petrača i njegove legionarske ekipe, koji su stari drugovi Legije Ulemeka, koji je najbolji drug Dike Slezaka. Ico ide u goste kod JSO 11. marta; Legija ide u goste kod Dike Slezaka aprila meseca.

Pre ili kasnije pojavice se i ostatak priče o Legijinih „14 meseci sedenja u svojoj kuci, a po pismenim instrukcijama dva visoka oficira policije“, kako su to tvrdili mafijaški consiglieri ispred Centralnog zatvora, pošto je Legija tamo bio smešten.

Tokom sudenja u Specijalnom sudu, maja 2004. videli smo da su Duća Spasojević i Milorad Ulemek Legija imali osnove za sumnju da se Ljubiša „Cume“ Buha krije u Hrvatskoj, pa su po toj liniji angažovali svoje prijatelje i poslovne partnere Hrvoja Petrača i kompaniju. Naime, prijatelj Cume je u avgustu 2002, pobegavši posle drugog pokušaja ubistva (na terenu svog preduzeća „Difens roud“ u Zemun Polju) neko vreme proveo u Bolu na Braču kod svog prijatelja Igora Štimca. Poznati fudbaler splitskog „Hajduka“ Igor Stimac poznat je po nasilničkom ponašanju, bliskosti sa splitskom narko-mafijom i drugim zločinačkim organizacijama, žučnoj odbrani hrvatskih branitelja od haškog Tribunala i po šovinističkim ispadima protiv Srba. To što Stimac iz principa mrzi Srbe nije nikakva smetnja, svaki dobar šovinista ima svog „poštenog Srbina“ (Hrvata, Albanca, Jevrejina itd.). Ta potraga za Cumetom nije uspela, jer se on na vreme udaljio iz Hrvatske u druge krajeve.

U meduvremenu se događaju razne stvari koje opet ukazuju na „večno kruženje“ (Danilo Kiš), ovoga puta zločinaca i zločina. U to vreme bivši legionar, a hrvatski general i „vitez“ Ante Gotovina beži od Karle del Ponte prvo u Svajcarsku, a posle u Austriju, sve uz pomoć nove, balkanske, verzije organizacije „ODESSA“ (kanal za izvlačenje SS-ovaca iz Evrope od 1945. na dalje, u koji je bila umešana i sveta matera Rimska katolička crkva), pomaže mu fra Simun „Sito“ Corić, hercegovački franjevac sa gitarom, inače brat Valentina Corića, komandanta vojne policije HVO (trenutno u Sheveningenu, Holandija). Gde se Gotovina krije u Austriji? U kući istog onog generala Vladimira Zagorca, čijeg sina je Hrvoje Petrač oteo proletos uz pomoć Ivice „Ice“ Matekovića i još neke gospode (Ico je onaj gost „Crvenih beretki“ od 11. marta 2003, čiji dolazak i odlazak je otkrio načelnik Centra BIA za Sremsku Mitrovicu, Milan Trbojević). Svoj čuveni intervju sa Gotovinom vlasnik zagrebačkog „Nacionala“ Ivo Pukanić napravio je

navodno u toj kući u Austriji. Ko je spojio Pukaniča i Gotovinu? Hrvoje Petrač, Pukaničev omiljeni „žestoki momak sa vrelog zagrebačkog asfalta“. Ko je spojio Gotovinu i Petrača? Željko Dilber iz Zadra, Petračev „poslovni prijatelj“ i venčani kum Ante Gotovine. Pukanič je posle za taj intervju dobio godišnju nagradu Hrvatskog novinarskog društva... Toliko o legionarsko-haško-gangsterskom bratstvu u Hrvata.

Sada malo o „oružanom bratstvu i jedinstvu hrvatskog i srpskog naroda“ (natpis iz 1944. na zidu u centru grada Visa): prema izvesnim pouzdanim izvorima, Miloradu Ulemeku je jedan od više setova hrvatskih dokumenata sredio izvesni Vladimir Milanković, tokom rata pomoćnik načelnika Policijske uprave sisačke; u operaciji „Bljesak“, maja 1995, predvodio je jedinicu Specijalne policije iz Siska i tom prilikom „oslobodio“ automobil gen. Milana Celeketiča, načelnika štaba Srpske vojske Krajine. Pošto su načelnik Policijske uprave sisačke Duro Brodarac i Vladimir Milanković najodgovorniji za nestanke (ubistva) Srba iz Siska i okoline, njih barem stotinak, ministar Ivan Jarnjak sklonio ga je i 1997. zaposlio u Uredu za nacionalnu sigurnost (krovna bezbednosna organizacija u Hrvatskoj u to doba). Milorad Ulemek posećivao je Hrvoja Petrača najkasnije od 1998: vidan je u društvu Vladimira Milankovića u baru „Diana“ hotela Interkontinental“ (danas „Opera“); tada je Milanković već u poslovnim vezama sa Hrvojem Petračem; zna se i da je Le-gija u Milankovićevom društvu dolazio tokom 1999. i 2000. u Petračev kazino u hotelu „Sheraton“ u Zagrebu. Vladimir Milanković je zbog tih svojih veza, ali i zbog razgranavanja reketa po Sisku i Zagrebu, kao i zbog trgovine ljudima i cigaretama preko Bosne i Hercegovine u saradnji sa Petračem najuređen („nečasno otpušten“ je službeni izraz) iz MUP Hrvatske 2001. godine. Po proceni zagrebačkih izvora „Vremena“, hrvatska policija više je volela da zataška Milankovićeve kontakte sa Legijom nego da javnosti objašnjava kako i zašto je Milanković toliko dugo ostao u službi. Priča se takode da su Ulemek i Milanković imali zajednički kafič u Glini, ali to još nije provereno do kraja.

Posebno im je neprijatna bila Petračeva veza sa Ulekom, jer je Petrač obaveštajno „probušio“ delove MUP Hrvatske, pa bi to mogla ispasti velika bruka; zna se da su tokom pretresa njegovog stana i službenih prostorija pronađene kopije Interpolovih dokumenata iz marta 2003. kojima se, po zahtevu MUP Srbije, traže provere za njega, Matekovića i još neka lica, a u vezi sa istragom o ubistvu Zorana Djindjića. Hrvoje Petrač bio je inače upetljan i u velike poslove sa cigareta-ma; kažu i da je zbog toga došao u sukob sa konkurencijom, pa da odatle potiču napadi na Stanka „Caneta“ Subotića u Pukanicevom „Nacionalu“ tokom 2001: naime, Cane Subotić odbio je da Petrača angažuje u legalnoj trgovini cigaretama na veliko, što je i potvrdio ovom autoru. Ivica „Ico“ Mateković, desna ruka Hrvoja Petrača, ima u Nemačkoj oca, bivšeg boksera, koji je povezan sa tamošnjim „jugomafijaškim“ krugovima...

Legijino kretanje sa zakašnjenjem su ispratile službe bezbednosti tri države (Srbije, BiH i Hrvatske) sve do Trsta, gde je i on prošao kroz pravoslavnu crkvenu opštinu - kao i mnogi drugi pre njega. Tu se trag gubi...

Ministar unutrašnjih poslova Dragan Jočić već je polovinom maja 2004. pomenuo i podatak da se Milorad Ulemek u proleće 2003. krio i u južnoj Svajcarskoj, u St. Galenu. Kaže i da je to podatak Interpola, ali ne kaže zašto Interpol po toj informaciji nije postupio, da li zato što za Legijom nije raspisana „crvena“ poternica (po kojoj se lice

hapsi i određuje ekstradicioni pritvor); da li zato što je informacija stigla prekasno, pa je ptičica odletela dalje; ili iz nekog drugog operativnog razloga (takvi se razlozi daju zamisliti). Švajcarska inače ima veliki procenat gastarbajtera iz bivše Jugoslavije, ali se u Švajcarsku takodje veoma teško ulazi sa pasošima bivših republika... Što se raznih pasoša tiče, medutira, malo je izvesno da je Milorad Ulemek sa tim imao problema. Postavlja se logično pitanje: iz kojih je razloga građanin Ulemek, Milorad „Legija“, toliko putovao po susednim i prijateljskim republikama bivše Jugoslavije, stvarajući i održavajući razna veoma interesantna prijateljstva? Možda će reći - ako ga iko bude pitao, to jest, a trebalo bi da je „stvarao obaveštajne pozicije“; neka u to veruje ko bude hteo.

Uzmimo, medutim, makedonski ugao: Makedonija je važna tačka u heroinskom putu, kao i Bugarska, gde su i Legija i Zemunci i Sreten „Joca Amsterdam“ Jocić, čuveni trgovac heroinom i kokainom na veliko, imali jake pozicije; Makedonija je država čiji je tadašnji režim (VMRO) bio podjednako blizak tajnim službama i Srbije i Hrvatske. Uostalom, bivši makedonski ministar unutrašnjih poslova (i prethodni načelnik Državne bezbednosti) Ljube Boškovski, trenutno u Hrvatskoj (čiji je takode državljanin i saradnik svih njenih tajnih službi) sedi u pritvoru pod optužbom da je hladnokrvno dao ubiti nekoliko jadnih ilegalnih imigranata iz Pakistana da bi to u inostranstvu predstavio kao likvidaciju terorističke grupe Al Kaide“.

Sve što se događa na liniji Bugarska-Makedonija-Kosovo-Srbija, pa dalje na severozapad - automatski je, po definiciji, sumnjivo na drogu, oružje, ilegalne imigrante i ostalo; to zna svaki carinik. Pogotovo ako se u tim vezama i poslovima sistematski pojavljuju lica iz tajnih službi, paravojnih formacija, bivši legionari i ostali obaveštajnopolicijskopolitički polusvet tipa Arkana, Avramskog, Ulemera, Petrača i istih takvih kao oni.

Zato nije nimalo beznačajno gde je Milorad Ulemek boravio tokom tih četrnaest meseci do predaje. Značajno je zbog dalje međudržavne saradnje u borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, šverca narkotika, ljudi i oružja, pranja novca i ostalih obaveza ove države.

Makedonska veza

(Aprila 2003. makedonski nedeljnik „Svedok“, vlasništvo izvesnog Tome Avramskog, objavio je nesto što je proglasio za „megaekskluzivni“ intervju sa beguncem Ulemerom „Legijom“. Beogradski bratski „Svedok“ preneo je to, pa je bio zabranjen brzopletom i nezgrapnom odlukom vlasti. Donosimo delove teksta koji je „Vreme“ tada objavilo o tome kao i dalje aktuelne.)

Toma Avramski, bivši vojnik francuske Legije stranaca (tvrdi da je tamo proveo šest godina) pojavljuje se u Beogradu negde 1987-1988. kao „poslovni čovek“ i otvara neko predstavništvo za računarsku trgovinu u Sava Centru. Smuvao se, a možda i oženio, sa kćeri jednog zastavnika iz Uprave bezbednosti SSNO, čoveka na „izuzetno osetljivom položaju u Generalštabu“. Ti zastavnici inače rade važne stvari, bez obzira na naizgled nizak čin. Preko tasta se polako infiltrirao u SSNO i vojsku; nije bilo teško: Toma je omalen, all veoma šarmantan, simpatičan, druželjubiv i nadasve velikodušan čovek;

osim toga, svašta zna o računarima. Zbog svog prisustva na sve zanimljivijim mestima u i oko vojske uskoro je privukao neizbežnu pažnju XII Uprave (bezbednosti) SSNO: napravljen je plan obrade lica, a šarmera Toma dobio je u rad izvesni kapetan koga cemo zvati Rile, čiji sektor rada je, između ostalog i Legija stranaca, to jest naši državljani koji tamo služe ili su služili.

U čestim i prijateljskim kontaktima Toma Avramski ispričače kapetanu Riletu kako u Parizu drži detektivsku agenciju koja sjajno radi jer je on, Toma, saradnička veza francuske službe bezbednosti DST (Direction de securite de territoire), njihove Udbe. O Legiji stranaca i jugoslovenskim državljanima dao je mnoge i zanimljive podatke. Osim toga, Toma Avramski veoma je blizak i sa pariskim centrom VMRO; o tom je, kaže Rile, „pružio dragocene podatke koje je Uprava bezbednosti podelila sa Upravom za jugoslovensku neprijateljsku emigraciju SSUP i sa Službom državne bezbednosti RSUP Makedonije i Srbije". Po toj liniji VMRO on često putuje uz Beograda i Skopja u Beč i Pariz; izgleda za račun i DST i SDB i UB SSNO.

Toma Avramski ima para u to vreme: iznajmljivao je helikoptere od Ratnog vazduhoplovstva i leteo okolo po susednim zemljama, uglavnom na razne fudbalske utakmice. Sasvim prirodno se zbližio i sa Zeljkom Ražnatovićem Arkanom, što je bio početak jednog lepog prijateljstva.

Toma Avramski počeo je uskoro da iritira operativce Uprave bezbednosti, jer se nekako uvukao u posao servisiranja njihovih računara - na šarm, naravno, a uprkos upozorenjima kapetana Rileta i njegovih kolega. Viši činovi, međutim, verovali su mu. Stvar je postala ozbiljna kada je Avramski, „da uštedi pare vojsci" predložio da računarske hard-diskove iz Uprave bezbednosti nosi na „dubinsko čišćenje" u Beč. Svaki bolji softveraš zna šta se sve može rekonstruisati od obrisanih podataka dobrom analizom hard-diska. Staviše, pokušava da dobije pristup najdelikatnijem delu Uprave bezbednosti SSNO, CDOK (Centru za dokumentaciju, glavnoj arhivi Službe). Osim toga, pokušao je da potplati - kapetana Rileta „sumom novca od koje sam tada mogao da kupim dva auta". Rile je novac uzeo i predao ga u Upravu bezbednosti sa službenom zabeleškom o celom događaju; tada su se odnosi ohladili, a Toma Avramski zatvara dućan u Sava Centru i nestaje iz optičaja. Ponovo će se pojaviti tek u Skopju, po proglašenju nezavisnosti Makedonije, hvališući se da je bio „likvidator KOS, glavni čovek za softver cele bivše JNA" i u tom pravcu. U haosu nove države, a uz podršku stare SDB RSUP Makedonije, kojoj je mnogo pomogao, Avramski se plasirao na dobru startnu poziciju za buduće poslove.

Vreme za prave poslove - ne samo za šarmera Avramskog, nego i za mnoge druge slobodne umetnike - nastupilo je juna 1992, kada su SR Jugoslaviji uvedene sankcije. Odredenu infrasrukturu Arkan je već bio postavio po Makedoniji, preko svojih mnogobrojnih kumova, fudbalskih veza, ali i preko vevčanske mafije, moćnog lobija iz Vevčana, bogatog pečalbarskog sela. Sada na scenu stupaju stare legionarske vezze: Avramski i Milorad Ulemek-Luković „Legija" služili su u Legiji stranaca u isto vreme, kao - uostalom - Ante Gotovina i još neki likovi iz naših ratova. Osim njih i Vevčanaca, to je i državna struktura VMRO, koja se na pare i špijune nikada nije gadila.

Tako počinje velika i slavna operacija šverca nafte i derivata, cigareta, a usput i narkotika, oružja, osetljive elektronike i vojne opreme preko Makedonije u Srbiju. Profiti su toliko veliki (stanovništvo Srbije plaća i ne pita!) da se ugrađuju svi: od Arkana kao glavnog organizatora, preko investitora Vevčanaca i drugih, pa do makedonske policije i

carine. U priču je, kažu skopski izvori „Vremena“ bio upetljan i izvesni Manoli, blizak prijatelj Ljupčeta Georgijevskog, koji se nedavno iz razloga urođene opreznosti odselio u Australiju; zatim osnivač i prvi urednik skopskog „Svedoka“ Orce Korunovski, „ključni Arkanov čovek u Makedoniji“, koga lani pod nemzjasneti okolnosti go utepaa vo Varna, Bulgarij (razumeli ste).

Arkan ima mnoge kumovske i poslovne veze u Vevčanima, odakle potiču mnoga važna imena makedonskog biznisa, all i tajnih službi.

Glavna zvezda je, međutim, Stanislava Cočoroska, televizijska lepotica pinkuša i estradna pojava: ona je na televiziji A- tvrdila da ima video snimke koji pokazuju povezanost makedonskih političara sa srbijanskom mafijom. Iz Vevčana je i njen rodak Slobodan Bogoeski, bivši šef tajne službe u Makedoniji i „jedno od najdubioznijih lica na makedonskoj sceni“.

Po toj istoj arkanovsko-legionarskoj liniji dolazi 1997. do bratske saradnje Jedinice za specijalne operacije i MUP Makedonije: Legija Ulemek-Lukovič i njegovi Ijudi odlaze da obučavaju makedonsku specijalnu jedinicu „Lavovi“. Kako su ih obučili vidi se iz pojačanog zanimanja haškog Tribunala za „Lavove“, kao i iz ponovljenih oružanih pobuna te jedinice poslednjih godina. Legija se, kažu naši skopski izvori, prometao po Makedoniji veoma često; na Ilinden 1997. bio je prisutan na proslavi; „Da li kao predstavnik Legije stranaca ili francuske vlade?“ pitao se skopski magazin „Forum“ krajem aprila 2003. Po liniji velikog šverca, kažu u Skopju, kumanovski VMRO se povezao i sa Zemunskim klanom: Kumanovo je, preko prelaza Prohor Pčinjski, bilo jedan od najjačih kanala šverca nafte (preko firmi poput Interfalko“, bliskoj Bogoeskom, šefu državne i Pavlu Trajanovu, šefu javne bezbednosti) i svega drugoga. Išlo je i u drugom smeru: „Forum“ tvrdi da je stoka iz Srbije išla u Evropu preko firmi izvesnog Vanče Cifliganca (doktor nauka), sa lažnim deklaracijama porekla.

U međuvremenu je MUP Srbije zamolio MUP Makedonije da sa Tomom Avramskim obavi informativni razgovor na okolnost gde je Ulemek-Lukovič Legija. Avramski je odlučio da se ukloni i pobeo je u inostranstvo, tvrdeći odande da on sa Harijem Kostovim, makedon-skim ministrom unutrašnjih poslova „nema šta da priča“; kaže da je poveo i svog novinara koji je intervju napravio (ako takav čovek uopšte postoji, to jest). Gospodo draga, on je nestao bez traga, što reče Djordje Balašević, što celoj priči daje čudan ton: ko sad da mu veruje?

Gde je sad to afera sa Legijinim intervjuom? Naši izvori iz bivše Uprave bezbednosti JNA ne sumnjaju da su Toma Avramski i UlemekLukovič bili i ostali u vezi: to je bivšim legionarima nekako svojstveno. Da li je Legija zaista skopskom „Svedoku“ dao intervju - oni ne znaju.

Poslednja činjenica je da je Milorad Ulemek, kada se 4. maja 2004. predao policiji, bio zarastao u bradu, prljav i izujedan od insekata (o tome postoji lekarski nalaz iz policije); po svemu što se kasnije saznalo rekonstrukcijom događaja, Legija je nekoliko dana pred predaju proveo u nekom žitnom silosu u Obrenovcu... Gde je žito, to su glodari; gde su glodari - tu su i buve.

Raspad

Ostatak zaverenika iz JSO, osim Sretka „Belog“ Kaliniča, koji se takode, all nešto kasnije, udaljio sam za sebe i u nepoznatom pravcu, pao je bez ikakvih problema i otpora. Zvezdan Jovanovic, već evakuisan u sigurni stan, „štek“, u Vojvode Stepe 259, bio je zabrinut, seča se Djura Mutavi. Zveki, naime, nikada nije imao visoko mišljenje o Zemuncima; naredjenja je primao samo od Legije; čak ni Gumar nije smeo da mu se obrati sa nekim zahtevom -jili da ga nešto pita. Zemunci su se, pak, Zvekija plašili (s razlogom: njegova reputacija hladnokrvnog ubice čeličnih živaca i stručnjaka za nož bila je poznata); smatrali su ga za nadmenog i uobraženog, all opasnog čoveka. U svom iskazu u istrazi, Zvezdan Jovanović kratko i suvo priča šta se dešavalo 13. marta: „Ujutro dolazi Djura, to je onaj što je nabavljao sunove. Meni ostaje ta crna jakna u kojoj sam bio kad sam pucao, a koju mi je dao Kum Lukovič. (Zanimljiv modni detalj: svi imaju iste jakne, kozne ili najlonske, od iste firme 'Alpha'; i gangsteri i BIA i policajci i JSO i radnici privatnih firmi za obezbedenje sirom Srbije). Djura me vozi do komande. Sretko Kalinič i Kum Lukovič ostaju u stanu. Djura me je povezao između devet i deset sati pre podne nekim manjim, tamnim autom, all je bila gužva. Okrećemo se i spuštamo prema hipodromu, a onda na Senjak. Malo dalje od Komande (Ulica Sanje Zivanoviča) ju izlazim iz kola i peške odlazim u Komandu. Gumaru kažem da sam bio zauzet, a on me ništa ne pita. Dogovaramo se da uveče idemo u Kulu, nisam siguran, možda čak i sledeceg dana. Iz Kule jedno veče idem da vidim ženu i poljubim decu. Žmigija sam video u Kuli, all nismo ništa komentarisali. Imao sam osećaj da će sve biti otkriveno. Kada sam pozvan da dodem u MUP, sve mi je bilo jasno“.

U beogradsku policiju Zvezdan Jovanović pozvan je pod izgovorom da treba da obezbeduje načelnika GSUP Milana Obradoviča; došao je i bio uhapšen ispred Obradovičeve kancelarije. Nije pružio otpor. Nekoliko dana nije hteo da govori ništa. Onda je u noći 4. na 5. april zatražio da razgovara s policijom. Boro Banjac šalje u CZ Mileta Novakoviča i Rodoljuba „Ročka“ Milovića iz UBPOK: Mile razgovara sa Zvezdanom, dok Ročko hvata beleške. Zveki ih moli da njegovoj ženi prenesu poruku da on nije kriminalac, već da je Djindjica ubio „zbog Haga“ odbija da govori o ostalim akcijama Zemunaca i JSO poput napada na „Difens roud“.

Tek 7. aprila Zvezdan pristaje da govori po ZKP pred tužiocem Andrijom Milosavljevičem, advokatom po službenoj dužnosti Vesnom Radomirović (sa kojom se savetovao odvojeno) i u prisustvu Milovića, i uredno upozoren i upoznat sa svojim pravima. Davanju iskaza prisustvovao je izvesno vreme i specijalni tužilac Jovan Prijič. Milović će na sudu reći da je stekao utisak da je adv. Vesna Radomirović sugerisala Zvekiju da se brani ćutanjem, jer joj je on u jednom trenutku i rekao: „Obecao sam momcima. Ispričaću sve“.

Posle toga Zvezdan Jovanović odveo je policiju i tužioce na mesta pripremanih atentata (Bubanj Potok, plato ispred Savezne skupštine, poljanu kod „Limca“ i Birčaninovu 6), u Gepratovu i na Frušku Goru. Tamo im je pokazao mesto na kome je isprobavao pušku nadena je čaura koja je sravnjena i koja odgovara oružju. Tako je barem Zvekijeva uloga bila rasvetljena i fiksirana.

Priča je, međutim, složenija od toga. Pre svega, standardna operativna procedura kod Zemunaca - čemu ih je bio naučio Bracanović - bila je da se po izvršenoj akciji „borbeni specijali“ (GSM telefoni korišćeni samo za to priliku) smesta unište, čim se Duči javi da je akcija izvršena. Tako je bilo i 12. marta: Miloš Simović javio je Duci da j je posao obavljen i telefoni svih učesnika su bili uništeni odmah. Osim toga, s obzirom na značaj i veličinu te akcije, Dučina naredba bila je da se prekine svaka telefonska komunikacija između izvršilaca i njega, s jedne; i između Legije i njega, s druge strane.

Na scenu su stupili lični kuriri: Skene kao Legijin lični kurir, Pele kao Dučin; Djura Mutavi kao veza između učesnika rasutih po „štekovima“ i Duče. Ta uloga dovodi Djuru Mutavog u položaj čoveka koji najviše zna o događajima koji su usledili posle atentata od 12. marta. Rekonstrukcija tih događaja koja sada sledi sačinjena je na osnovu Djurinih, all i drugih iskaza u istrazi i na sudu, all i na osnovu autorovih razgovora sa drugim obaveštenim licima.

Pošto je u garaži na Novoni Beogradu prisustvovao zameni automobila, Djura se oko 12:45 h. vozi natrag u Beograd, autoputem; vidi policijske blokade postavljene na suprotnoj traci. U „štek“ u Vojvode Stepe 104, gde čuva Ljilju Buhu, stiže oko jedan. Cuminica je videla TV snimke i uznemirena je, ali joj Djura kaže da to nema veze s njima. Do sledećeg jutra nema kontakt ni sa kim. Zabrinut je: „Niko nije rekao šta posle, barem ne meni“. Sutradan, 13. marta ujutro, kod njega dolazi Ninoslav „Nino“ Konstantinović sa porukom od Miloša Simovića: da nadje Duču odmah i da ga pita šta sada dalje da se radi i šta da urade sa puškom iz koje je ubijen Djindjic, da je unište, da je zakopaju, šta? Nino mu kaže da su oni u „šteku“ u Milentija Popovića 24. Djura je naime, znao za sve „štekove“, all ne i ko je u kom od tih stanova, tako da se sada našao u nezgodnoj situaciji. Djura je mislio da je Duča u Sindjelićevoj ulici, sa Bagzijem, jer je tražio da se taj stan opremi i snabde (Bagzija je tamo premestio 8. ili 9. marta sa druge sigurne lokacije). Uz mere opreznosti, malo taksijem, malo peške, Dura odlazi u Sindjelićevo, all tamo nema nikoga. Zatim ide do Simovića da uzme auto, jer pretpostavlja da je Duča na Banovom brdu, u Gogoljevoj 98, „pošto su to bili novi stanovi, lepi i lepo namešteni i onda je Spasojević voleo samo u takvim stanovima da bude“. Simovići mu kažu da su zabrinuti: „sada su već imena i slike išli na TV, opšta paranoja... Nisu se nadali tome“, kaže Djura. Očito ni Simovićima nije rečeno ništa o planovima za „šta posle?“. Djurino ime je već bilo izašlo na poternici, ali bez slike, Djuri je jasno da je on iznajmio sve stanove na razne lažne lične karte, doduše i da će se stanodavci setiti čim se slika pojavi na TV i u novinama. Uzeo je zelenu „Seat Ibiza“ i odveo se na Banovo brdo. Dobro je procenio Ducine sklonosti: ovaj je bio tamo. Odmah je pitao: „Šta je, Djuka, da li su svi u redu?“. Mutavi kaže da ne zna, jer su rasuti okolo, ali da ima konkretna pitanja: šta s puškom, šta da rade dalje i da su bez para. Duča je očigledno bio uznemiren i zabrinut: „Zbog tih slika. Nije očekivao to, uopšte nisu očekivali vanredno stanje, all je rekao da to nema veze - da se ide do kraja“.

Sto se puške tiče, Duča je insistirao da se sačuva, zakopa, jer je „Legija uzeo tu pušku iz JSO i da ta puška mora tamo da se vrati, na mesto“. Bila je to rizična odluka - kao i Legijina odluka da se posluži puškom iz Jedinice.

Ako je Legiji to možda i bilo svejedno, jer je ionako bio planirao da nestane posle atentata, Dući nije smelo biti svejedno: on je dobro znao mogućnosti kriminalističke balistike. To što jedna puška fali iz JSO mnogo je manji problem od puške koja postoji, a iz koje je ubijen premijer, pa makar i zakopane negde. Sve sto se zakopa mora neko da zakopa...

Onda je Duča opet postao praktičan: naredio je da Vlada „Budala“ Milisavljevič, Miloš Simović i Nino Konstantinović promene stan u kome su bili do tada, jer ih tamo znaju. (To je bila pametna odluka, sva trojica su i dalje u bekstvu.) Djura predlaže „štek“ u Sindjelićevoj, ali Duča odbija: „Djuka, tvoja slika će izaći. To je pitanje dana, mislim sata, pitanje je sata kada će ti slika izaći. Moraju negde da nadu sigurnije mesto“. Oni nemaju para, kaže Djura, ali Duča počinje da viče na njega: da kako nemaju, imaju oni, neka se snadju! Naložio je Djuri da proveri ostale: Jurišica, mladog Krsmanovica, Kuma i Zvezdana.

Tada ponovo postaje nervozan i obuzet, kaže Djura: „Da Zvezdanu prenesem da ide u Jedinicu i da je sada sve na njemu i to mi je jedno pet puta ponovio i tresao me je ovako i kaže - kaži mu da je sve na njemu i da ja čekam na njih (na JSO, kako će se videti kasnije) i da je sve na njemu i stalno mi je to ponavljao: Djuka, sve je na njemu, neka ide tamo u Jedinicu i kaži mu da nikada on i Gumar ne idu zajedno. Ako bilo gde budu išli izvan Jedinice, da idu pojedinačno. Znači, da nikada ne idu zajedno i ako se jedan ne vrati da ovaj drugi zna šta treba da radi.

Po svemu sudeći, ove zanimljive instrukcije odražavaju Legijine dogovore sa Dučom: Duča se sam od sebe, bez Legijinih uveravanja, ne bi usudio da izdaje uputstva ni Gumaru, a pogotovo ne Zvezdanu. Mora biti da mu je Legija nešto obećao, ništa manje od ovoga puta do kraja uspešne pobune „Crvenih beretki“ i državnog udara kao ishoda svega - atentata, haosa i pobune JSO. To je Djuri i rekao: „Cim moja (Djurina) slika izađe, da svima to prenesem: da svi idu u šume, ako nemaju gde drugo da idu, da idu u šume i da najviše treba deset dana da se dignu JSO. I da, ako idu u šume, da svi imaju neke male radio-aparate i da slušaju i kada JSO krene, da ćemo se mi, kao on i njegovi ljudi, priključiti“.

Na kraju se smirio ponovo i naložio Djuri da zamoli Zvezdana da sakrije Kuma Lukoviča i Belog Kalinica negde kod svojih rođjaka, jer su mu to „najodaniji ljudi“; da Nino nade „neka nova auta koja mi nismo koristili ovih dana“; ponovo je zabranio svaku komunikaciju telefonima i pejdžerima, „znači samo kuriri da se koriste“. Djura je otišao u Vojvode Stepe 259, u „štek“ gde su bili Zvezdan, Kum i Sretko. Jedva su mu otvorili, prislonili su mu pištolje na glavu: „bila je opšta paranoja“. U jednom trenutku, dok je Zvezdan bio u kupatilu, Kum je ispričao Djuri kako je atentat prošao, sa rečenicom: „Ala ga sašio“. („Sašiti“ je uobičajeni žargon Zemunaca: „Hteli smo da ga sašijemo zolja-ma“; za Limes.)

Kada je Djura preneo Dučine instrukcije Zvezdanu - da je sada sve na njemu, da ide u Jedinicu i drži sve pod kontrolom, da sakrije Kuma i Sretka - dolazi do zanimljivog razvoja: „Zvezdan je napravio neku grimasu i rekao je da oni njemu nisu tako rekli. Da su mu rekli da imaju dobre štekove i da on nije znao da je to ovako šuplje“.

Onda im je strpljivo objasnio, kao budalama, da će „BIA to da uzme da radi, ako ne odmah, ono za dva dana i prvo će svoje operativece poslati po agencijama za iznajmljivanje stanova, tako da će ovi stanovi brzo da padnu i sve što imate, pošto ove slike izlaze po svim medijima. Vi ste totalno nesigurni". Malo je razmišljao, obećao je Kumu da će se čuti u šest sati, pa će da razmisli da ih nekuda prebaci uz pomoć nekog svog čoveka sa službenom legitimacijom. Rekao je Djuri da krenu, izašli su i Zveki je uključio mobilni telefon i pozvao nekoga; onda je rekao Duri da ga prebaci do Komande JSO na Senjaku.

Dura onda odlazi u Milentija Popovića 24, kod Miloša Simovica i Ninoslava Konstantinovića prenosi im poruku da se puška „Heckler und Koch" iz koje je Djindjic ubijen zakopa. To će učiniti Konstantinovič, jer njegova slika još nije objavljena na poternicama, dogovorili su se za neko gradilište to, u blizini. Pojavio se problem oko druge snajperske puške (.22 Magnum), koja je ostala u „šteku" u Šest kaplara, pa oko ostalog oružja u garažama (automatske puške i „zolje"), raznih registarskih tablica, telefona, onog „borbenog Audijsa" itd.

Pre šest popodne Djura se vraća u Vojvode Stepe 259; svestan je da će mu naredni dani prolaziti u trčanju i prenošenju poruka tamoamo. Kum uključuje poseban mobilni telefon sa kojega zove samo centralu „Bell Pagette" i šalje poruku na Zvezdanov pejdžer, po dogovoru. Zvezdan se ne javlja; posle više pokušaja uključuje i „specijal" za kontakt sa Zvezdanom, ovaj se opet ne javlja; i tako nekoliko puta. „Kum nije mogao da veruje", kaže Djura. „Tako sam ja mislio: čim mu se nije javio iz prve, znači, on zna da je vrlo važno, TV brujji, sve udara, svakih 20 minuta, strašno je bilo". Djura ipak uspeva da nagovori Kuma i Sretka da se prebace u drugi stan u Vojvode Stepe 104. Nino je otišao u „štek" u Triše Kaclerovića da proveri kako su Jurišič i Krsmanovič: dobro su, kaže, ali su preplašeni. Tada im Djura saopštava loše vesti: da Duča ne da pare (iako, Djura zna) ima punu kesu para, nekih 40-50 hiljada eura: „Neka se oni snadju, imaju oni gde da užmu pare". Tog trenutka, kaže Djura, njih četvorica imaju između sebe nekih 150 eura i jedan auto. Prvo Djura ide tim autom kod Duče da referiše; onda Pele ide, kao Dučin kurir, da se nade sa Legijinim kurirom Skenetom, dok Djura čeka sa Ducom da čuju Legijine instrukcije.

Dok oni tako sede čekajući Peleta, Duča grozničavo kombinuje: sve je nesigurno, kaže, nego da zovemo Djurinu mamu Iboljku da nešto ili kupi ili iznajmi stanove na svoje ime, zaključuje da je najbolje da Djura kupi nešto odmah useljivo, na majčino ime. Pred Djurom, Bagzijem i Peletora, koji se vratio sa lošim vestima, Duca se opet nervira: „Mislím, on je bio izvan sebe", priča Djura. „Stalno je govorio - vanredno stanje je, tome se nije nadao, ali je govorio da će da se ide do kraja, pa - ili ćemo biti pukovnici, ili ćemo biti pokojnici. Da nema ovamoonamo, da nema predaje, nego da se ide do kraja. Da, kad krene JSO, da će da se osvoji Vlada i još neke institucije od vitalnog značaja, kao aerodrom i tako dalje - i da nema povratka. Rekao je - sa bandom nema povratka, ovo se ide do kraja. Očekivao je da krene JSO svaki dan".

Pele im je preneo Legijin zaključak da „smo napravili veliko sranje" i da će on, Legija, da razmisli, pa će po Škenetu da javi Peletu šta dalje. Naravno da se nikada više nije javio.

Sutrašnji dan, 15. mart, Djura provodi jureći tamo-amo po gradu, od „šteka" do „šteka". Ona druga snajperska puška (.22 Mag) premeštena je u garažu, a Nino i Miloš Simović trebalo je te večeri garažu da isprazne; ne kaže kako, s obzirom na količinu kompromitujućih dokaza, od sivog „Audija smrti" koji ni po koju cenu ne sme na ulice, pa do naoružanja i ostalog. Nikad je nisu ispraznili. Kada im je Djura Mutavi preneo Dučinu poruku da se snadu za pare, Nino Konstantinović je pao u očajanje: „Kako Djuka, gde da se snadem, s kim da se snadem?". Duča im je mnogo ranije, kad su se udružili s njim, bio zabranio da se druže sa ljudima sa kojima su se ranije družili, pre. stupanja u Zemunski klan. „Koga sada da zovem, kad sam sve oterao, sve mi je ljude oterao, koga ja sada da zovem za novac?", kuka Nino. To je, videće se, bio tek početak panike. „Izgleda da im Spasojevič nije jasno definisao šta treba i kako", zaključuje Djura Mutavi.

Kad se Dura vratio kod Duče, ovaj opet besni, jer je video na televiziji kako mu ruše kuću u Silerovoj: „Vidno besan rekao je: sve ću ih pobiti". Djura se ceo dan vozi po Vojvodini sa majkom koju laže da oni s tim atentatom nemaju veze, da Duči to pakuju itd. Traže da kupe neku kuću po Krčedinu, pa po banatskoj strani Dunava, ali ne nalaze ništa. Uveče se vraćaju kod Duče, koji se mami Iboljki kune da nema ništa sa ubistvom Djindjica. Sutradan Djura opet obilazi Banat, ali bez uspeha. Uveče se vraća u Vojvode Stepe 104: tamo su Kum Lukovič, Sretko Kalinič i Ljilja Buha. Kum je ljut, jer mu fali zlatan sat „Rolex" i traži da Djura sutra ujutro, pre polaska, proverí napušteni „štek" u broju 259 i napušteni auto Sretka Kaliniča. Djura preko volje traži sat: „Neke satove da tražim, a ovamo se ne zna da li ćemo živi biti". Sata, naravno, nema, a Kum dolazi do zaključka: „Pošto, kaže, nema sata, onda ga je ukrao Zvezdan. Naplatio je, kaže Kum, ubistvo". Djuri se to ne sviđa: „Kako je moguće da tako pričaju jedni za druge, da je mogao već da ga okrivi da mu je ukrao sat?".

Kasnije toga dana, u subotu, Djura nalazi odgovarajuću kuću u Putincima, useljivu odmah. „Uopšte nije bilo važno u kakvom je stanju, nego je bilo bitno za Spasojeviča da to niko ne zna, sem sada, recimo, pet ljudi koji će biti s njim to unutra u kući. Kad on udje unutra u kuću, on je siguran, njega više niko ne može da nadje, jer ne bi vršio nikakvu komunikaciju ni sa kim, telefonsku. I nije mogao čak niko ni da ga namesti, jer svi oni bili bi to unutra, u kući". Djurina mama potpisala je ugovor i sa 500 eura kaparisala kuću. U nedelju još nisu uzeli ključ, jer je vlasnik popravljao kotlič u WC-u, pa je Djura otišao do Ostružničkog mosta da se, po dogovoru, sretne sa Peletom. Objasnio mu je situaciju oko kuće i da treba još 12 000 eura da se isplati vlasniku. Pele mu je rekao da je Duča „na sigurnom" (bez detalja) i da je od Škeneta čuo da je Legija napustio taj stan u Omladinskih brigada, jer da „mu je tamo nesigurno i da odlazi u nepoznatom pravcu i da će se javiti kad bude mogao, a da Škene zbog vanrednog stanja mora da se javi u Jedinicu... Tako je Spasojevič izgubio ve kontakte što se tiče Legije".

Panika je rasla, priča Djura: „Spasojevič je rekao, pošto svi ovi drugi ljudi se hapse, znači i po Novom Sadu i svuda su se ljudi hapsili, možda jedino Konstantinović ima neke, pošto on zna mnogo ljudi po Beogradu i neka pokuša da nadje neke aute, pošto smo mi bili bez kola, a sva ova auta koja su već korišćena, pošto su se oni dosta vozali po Kneza Miloša, a to je ulica koja ima puno kamera" itd, dakle Duča se nije uzdao u ta dva auta, „Ibizu" i „Kadeta" koji su im bili preostali.

Nino Konstantinovič bio je očajan kad je čuo taj zahtev: „Duka, ne mogu skoro ništa da nadjem, sve su mi ljude pohapsili, sve živo hapse, samo upadaju i hapse, ko je sad to -za sat vremena ko zna da li će biti to”.

Konstantinovič, Simoviči i Vlada „Budala” Milisavljevič tada su prešli u drugi „štek”, u Kumodrašku 99. Kum Lukovič morao je da ide da ih smiruje, jer su „bili izvan sebe”. Kum je takode napustio stan u Vojvode Stepe 104, uprkos Djurininim upozorenjima da mu je slika na svim televizijama i po novinama; „Moram da idem”, rekao je kratko.

Dok je Djura Mutavi tražio sigurnu kuću po Vojvodini, Duca Spasojevič, Bagzi Milenkovič i Pele Pejakovič rešili su da se povuku na lokaciju sigurniju od stana u Gogoljevoj. Bagzi se setio da je u butiku njegove žene Jasne nekad radila Svetlana Maletič iz sremskog sela Progara, blizu Zemuna i da je porodična kuća Maletiča izolovana. Seli su u crveni „Opel Suza” koji se odnekud stvorio i bez Nina Konstantinoviča i odvezli se 14. marta uveče u Progar. U kući su bili samo sinovi Saša i Nenad, tinejdžeri; muž Predrag radio je noćnu smenu u vodovodu, a Svetlana je te večeri radila u bifeu koji su Maletiči držali u blizini.

Duca, Bagzi i Pele ušli su u kuću i poslali Sašu, starijeg sina, da pozove majku odmah pod izgovorom da mladjem sinu, Nenadu, nije dobro. Uspaničena Svetlana vratila se kući sa Sašom, a vrata je otvorio Bagzi. „Soba je bila u kršu, telefonske žice počupane, na sve strane razbacani delovi mobilnih telefona”, kazaće posle Svetlana u jednom intervjuu. Za stolom su sedeli Duča, pušeći veliku cigaru i Pele. Svetlana je pobesnela i rekla Bagziju: „Odmah da odete!”, a Duča je viknuo: „Ne pada mi na pamet da odemo, jedva smo došli dovdle!”. Onda se mladi Miletič, Nenad, obratio Duči: „Ti si onaj čika što ti ruše kucu”. Duča je dreknuo na njega da čuti, jer da će mu odseci jezik. Svetlana je poslala decu u krevet, na sprat, a Zemunci su ostali dole gledajući televiziju, psujući i hodajući u krug.

„Spasojevič je bio strašno nervozan: špartao je po sobi i urlao, jer su baš tada rušili kucu u Šilerovoj. Izvodili su mu ženu i dete, sve je to bilo na televiziji i psovao je sve redom. On nije imao pištolj kod sebe, ali je Pejakovič svoj izvadio i stavio ga na sto pored svoje policijske značke”, kaže Svetlana. Zatražili su od Svetlane da nade neku kuću koja se prodaje u Progaru i onda su prespavali tu noć. Svetlana je tokom noći tiho sišla sa namerom da pobegne s decom, ali vrata su bila zaključana, a Bagzi se probudio i rekao joj da ne pokušava jer je Duča „lud i sve će nas pobiti”. Obecao joj je da će otići što pre mogu i umirio je.

Sutradan ujutro Predrag Maletič vratio se kuci i prvo što je video bio je Bagzi: „Šta ćeš ti tu, zar te nisu uhapsili?” upitao ga je pa onda je video Duču i smrztio se od straha. Pitao je za ženu i decu, Duča mu je rekao: „Tu su i za sada su živi. Budi poslušan, radi šta ti kažem. Nećemo dugo ostati. Ne pomišljaj na policiju, tamo je 80 odsto mojih ljudi”.

Od Predraga je zatražio da mu nade neku kucu; Predrag se setio da u blizini ima neka vikendica koju komšija pokušava godinama da proda. Duča mu je iz jedne torbe, za koju se Svetlani činilo da je puna para, dao hiljadu-dve eura za kaparu i vikendica im je bila dostupna. Duča ipak nije hteo iz kuće: „Nema šanse da idemo odavde. Super nam je, sigurniji smo uz decu”, rekao je Bagziju. Krajem dana, 15. marta, Bagziju uspeva da Duču nagovori da odu: „Slušaj, pre deset godina ovuda sam lovio sa Čumetom.

Svratili smo jednom na kafii i postoji mogućnost da se Čume toga seti. Odrukače nas". Duča se dvoumi.

Pele celoga dana odlazi i dolazi sastaje se sa Škenetom, sa Djutom i ko zna još s kim. Kuča koju je Djura kupio u Putincima još nije spremna. Uveče Duča pristaje da prede u vikendicu sa Bagzijem, ali Peleta ostavlja sa Maleticima. Sutradan, 16. marta, sva trojica autom odlaze iz Progara, pošto je Predrag Duči svečano obećao da ga neće prijaviti. Maletici su, tvrdi Svetlana, bili uplašeni, čak i kad su 27. marta čuli da je Duča mrtav. Četiri dana kasnije policija dolazi kod njih u Progar: Pele je uhapšen i propevao je.

Ali, vratimo se na nedelju, 16. mart: kuča u Putincima je spremna, Djura se nalazi sa Peletom u 19 h (dok Bagzi i Duča čekaju u Progaru), idu po Kuma Lukoviča, pa Kum i Pele odlaze (po ovu dvojicu, ali Djura to ne zna; zna da idu u Putince). Pele kaže Djuri da mora da se javi u komandu JSO, da bude prisutan preko dana, pa da se nadju kod crkve u Vojvode Stepe. Kad su se našli, Pele kaže da Sretko ne ide u Putince, nego mora Djura, jer majka Iboljka insistira na tome. Pele priča Djuri da je bio u Jedinici i da je pričao sa Gumarom, Zvezdanom i Veselinom Lečićem: „Da su oni rekli da ne mogu da reaguju, da su opkoljeni i onda je saopštio da su uhapsili Leonida (Milivojeviča, njega su digli po budvanskoj istrazi za pokušaj ubistva Vuka Draškoviča)".

Spasojevič je, kaže Pele, bio izvan sebe: „Kako ste mogli da dozvolite da uhapsite Leonida? Vi ste tada trebali da reagujete odmah - to je vaš čovek, kako ste mogli da pustite da vas hapsi obična policija. Pele nije znao šta da mu kaže, poslušni obični vojnik kakav je bio, kaže da je Duča vikao kako „Jedinica mora da se digne, šta čekaju više, šta se može, ja samo čekam na njih, plan A, plan B, plan C... (Kako je Pele razumeo, u te planove bio je upućen Veselin Lečić). Ako treba i struja da se uništi i da im srušimo most Gazelu, da se ide u konačni obračun, nema više čekanja, što više budemo čekali, onda smo izgubljeni". Pele je onda otišao, da bi se sledećeg dana vratio i rekao da Jedinica ne može da se digne; Duča je opet bio „izvan sebe", kako Djura to voli da kaže.

Saša „Pele" Pejaković priča dalje: „Ja sam te večeri vozio Bagzija i Spasojeviča od Progara prema Putincima, s tim što je ispred nas vozio taj neki Pegi koji je znao puteve kroz ta sela prema Putincima gde nema policije... Od Rume smo nastavili sami. U jednom trenutku srao naišli na patrolu policije, pa su Bagzi i Spasojevič izvesno vreme išli pešice, a ja sam se vratio po njih. U Putincima smo bili dva-tri dana". Za to vreme je Pele po Dučinom naređenju dovezao i Kuma Lukoviča u Putince.

„Spasojevič me je poslao u Kulu", precizira Pele, „da prenesem onu poruku u vezi sa aktiviranjem plana 'A, B, C, 1, 2, 3' i to isključivo Gumaru ili Zvekiju". Ispalo je da ga Gumar izbegava; Pele je otišao na Senjak, u Ulicu Sanje Živanoviča, u komandu JSO i javio se Nenadu „Skenetu" Sareu. On je otišao po Veselina Lečića; Pele je Lečiću rekao da ima ličnu poruku za komandanta (Gumara) od Spasojeviča, a ovaj mu je odgovorio da „on nema ništa s tim, nego da ja idem u Kulu. Precizirao mi je da njega ne interesuje sadržaj poruke, već da idem u Kulu i da je jedinica u mojim rukama. Nisam shvatio smisao te rečenice. On mi je dao službeno vozilo i vozača koji me je dovezao u Kulu. Nisam našao Gumara, pa sam se javio u kancelariju Zvezdanu Jovanoviću". Ovaj mu je prvo pokazao gestom da čuti, pa ga je odveo u kotlarnicu i rekao mu da su pod prismotrom. Pele mu je preneo poruku da se aktiviraju planovi „A, B, C, 1, 2 i 3", ali mu je Zveki odgovorio da su pod prismotrom, da ne mogu ništa da urade: „da će nešto

pokušati, ali klimnuo je glavom kao da od toga neće biti ništa". Pele se vratio u Putince oko 4 izjutra, probudio Ducu i izvestio ga o svemu.

Narednog dana izašle su slike Miladina „Djure Mutavog" Suvajdžića na svim poternicama, ali i vesti da su otkriveni iznajmljeni salaši i droga, bilo je jasno da će slika majke Iboljke uskoro izaći. Znači - ni kuća u Putincima više nije bila sigurna. Tako je i bilo: mama Iboljka počela je da paniči, priča Pele, pa je on dovezao i Djuru u Putince. Na vest o pronalasku droge Duča je pobesneo: „Kako su našli drogu? Šta sada da kažem Legiji? Sta da kažem Jedinici?". Naime, dogovor Duče i Legije bio je da JSO ne sme da zna ništa o zajedničkim poslovima sa narkoticima. Odlučili su odmah da odu iz kuće u Putincima, a Djuri je Duča rekao da majku vodi u šumu. „Ja sam mu (Duči) tada prvi put u životu rekao da to neću da radim i da će majka sutra da ode u SUP", kaže Djura. „On nije reagovao, onda su napustili kuću i on je rekao da će da digne Jedinicu u roku od dva dana. Da ide u Jedinicu on zna da mora da digne Jedinicu, jer nema kud, nema više kud i mora da se digne Jedinica i mora da se ide u rat. Mislim, pričao je, bio je totalno skrenuo. Seo je u kola i otišao".

Djura se seca da kod Kuma nije video pištolj, dok je Duča imao neku novu „Berettu", manju od uobičajene F-92; najverovatnije model 8000. Bagzi je, kaže Djura, imao pištolj CZ 99. Djura procenjuje da su u torbi imali barem 20 000 eura kad ih je poslednji put video. Pele ih onda u tom crvenom „Opelu" vozi ka Beogradu; Kum Luković priseca se da ima neku dalju rodaku u Zarkovu, pa ih Pele ostavlja negde u tom kraju i vraća se u Komandu, gde će biti uhapšen.

Djura Mutavi uhapšen je u petak, 21. marta; policija ga je zaustavila i legitimisala, ali je imao lažnu ličnu kartu (jednu od sedam koje je koristio), pa su ga pustili; on se onda predomislio i zatražio da ga uhapsu.

Pravo i jedino važno taktičko pitanje za zaverenike posle 12. marta bilo je kako što pre prekinuti međusobne veze i veze sa svima koji ih znaju i nestati za svoj račun. Za Milorada „Legiju" Ulemeka jasno je da je to bio brižljivo isplanirao ostavio je saborce iz JSO i poslovne partnere iz Zemuna u „velikom sranju" i nestao u „nepoznatom pravcu". Moglo mu se imao je i dokumenata i para više nego dovoljno, a imao je i prijatelje po inostranstvu - od Gruda do ostatka Evrope.

Dejan „Ragzi" Milenković odvezao se 17. marta iz Putinaca zajedno sa Dušanom „Dučom" Spasojevićem i Miletom „Kumom" Lukovićem. O njegovom daljem kretanju zna se samo da se u jednom trenutku, 26. marta, pojavio kod neke svoje baba-tetke u Surčmu, prljav, zarastao i neuredan; oteo je babi komad slanine i nož i nestao. Dovedena je žandarmerijska jedinica iz Niša da češlja sremske šume, ali Bagzi nije bio nadjen. U neutvrđeno vreme nekako se dokopao Grčke.

Kasnije će grčka policija rekonstruisati njegovo kretanje: Halkidiki, Katerini, gde je imao prijatelja, nekog Pavlosa koji je studirao u Beogradu; kasnije se smiruje u Sokmu. Tamo ga je BIA locirala tokom aprila-maja meseca 2004: prvo je njegova žena Jasna pobudila zanimanje telefonskim razgovorima, pa onda i svojim dolaskom u Solun, 9. juna 2004; dovezao ju je taj Pavlos u crnom BMW solunskih registarskih tablica.

Taj dolazak je izgleda bio najavljen odavde, pa se grčka policija danima bavila praćenjem i utvrđivanjem veza, ukupno su nadzirali nekih 160 ljudi po Atini, Halkidiki i Solunu. Jasna Milenković privukla je pre toga pažnju zanimljivim telefonskim kontaktima iz Beograda sa brojevima koji se iz nekog razloga nisu dali locirati. Nekoga iz tehničke inteligencije BIA taj problem je zainteresovao: Zemunci su od početka pokazivali zabrinjavajuće poznavanje modernih telekomunikacija; nikakvo čudo, ako se zna da je Milorad Bracanović bio načelnik VII Uprave Resora državne bezbednosti (tehnika); ljudi koji mnogo znaju tvrde da je upravo on pomogao u nekim Ducinim ubistvima tako što je upotrebom specijalne opreme za precizno lociranje GSM telefona navodio ubice na žrtve (ubistvo Sljake).

Uskoro se pokazalo da je izvesni tehničar u međunarodnoj telefonskoj centrali prevezao neke žice, pa se razgovori između Bagzija i Bagzijevice nisu mogli locirati ili su locirani pogrešno. Taj problem je razrešen, pa je grčka policija uskoro imala brojeve Bagzijeve omiljenih telefonskih govornica u centru Soluna.

Potrajalo je to neko vreme, od trenutka kada se u Beogradu nekora nešto učinilo čudno, pa do trenutka kada je Dejan „Bagzi“ Milenković jednog juskog petka kasno noću, u 23:30, izašao iz jedne od tih svojih omiljenih telefonskih govornica u centru Soluna i uleteo ravno u ruke grčkim policajcima. Gradanin Milenković bio je odeven u skupo odelo i na sebi nije imao nikakva dokumenta; zato je imao torbu sa rezervnom odećom i većom količinom gotovog novca. U svakom slučaju suviše gotovine za bogatog čoveka; legalni bogataši ne nose gotovinu, već plastiku. Šef solunske policije to sumu je opisao kao „mnogo veću od sume potrebne za ličnu potrošnju“. Već samo posedovanje tolikog gotovog novca - nedostatak dokumenata na stranu! - dovoljan je razlog svakoj policiji za lišenje slobode, barem dok se slučaj i poreklo ne razjasne. Kuda je to crni Bagzi krenuo s toliko para, a bez dokumenata, u vrelu i tajanstvenu solunsku noć punu špijuna? Grčka policija izrazila je verovanje da je Bagzija neko iz Beograda upozorio da je otkriven i da treba da beži što pre za Beograd. Policiji je pao u ruke u glavnoj ulici Metropolis, u blizini jugoslovenskog konzulata (nekoliko stotina metara). Ta je okolnost zanimljiva: iste večeri složno su se oglasile Jasna Milenković, supruga i Biljana Kajganić, advokat koji zastupa Bagzija u do tada opravdanom odsustvu, tvrdeći da se mučenik Bagzi upravo bio predao jugoslovenskom konzulatu u Solunu. Naime, takav je bio smisao njihovog telefonskog dogovora koliko u devet uveče, kako tvrdi Kajganićeva.

Na prvi pogled reklo bi se da je to neko nekoga preduhitrio kao, i krenuo Bagzi da se pošteno preda svojoj državi, a pokvarenjaci ga sprečili, jer slušaju telefone, pa su se tako navikli... Ako je to istina - za te dogovore o predaji, to jest - zašto konzulat i ambasada u Atini o tome pojma nemaju? U ta doba noći pametno je najaviti se konzulatu, pogotovo ako je neko begunac od ozbiljne optužnice za ubistvo premijera; inače će ga noćni čuvar oterati s vrata, pogotovo ako nema nikakva dokumenta pri sebi; možda pozove i policiju... Ako već nije poneo dokumenta, kad je već krenuo da se preda konzulatu, zašto je poneo tolike pare? Sa gnušanjem odbacujemo pretpostavku da je imao nameru nekoga da razveseli tolikim parama; bez obzira na poznate reputacije nekih naših diplomatsko-konzularnih predstavništava iz ranijih godina, uključujući i generalni konzulat u Solunu, koji se pominje u vezi nekih kradenih kola, veza sa raznim licima, korupcije itd. U našoj diplomatsko-konzularnoj zajednici u Grčkoj, međutim, vlada skoro jednoglasno uverenje da je Bagzi krenuo da od konzula u Solunu kupi nov pasoš.

Zna se da je Bagzi imao uporišta u Grčkoj: dobrog drugara, tog Pavlosa koji je studirao u Beogradu, koji je trgovao drvetom sa Srbijom i koji je čak u jednom trenutku dovezao krišom Bagzijevicu u Grčku. Grčka je, osim toga, važna stanica na heroinskom putu ka Beogradu i Evropi i pozicija koju su i Duča i Legija morali da održavaju zbog propusnosti; Legija je imao svoje poslovne kontakte po Grčkoj, mada na sudu uvek učiti kad se dode do tih detalja. Gradanin Bagzi bio je u to upućen; odakle mu inače tolike pare u torbi? sve u svemu, grčka policija uverena je da je Bagzi u Grčku ušao posle ubistva Zorana Djindjica; na kakav pasoš - još ne znaju. Naime, za pasoš SCG treba viza da bi čovek ušao u Grčku; mora biti da Bagzi upravo stoga nije nosio nikakva dokumenta kad je „krenuo da se preda u konzulat"... Pre će biti da je to bilo nekog dogovora od koga se sada svi ograđuju i grade se blesavi: Bagzi, Kajganicka, Bagzijevisa, nova Vlada Srbije, njen MUP i njena BIA...

Tokom prvih razgovora sa policijom, Bagzi je negirao bilo kakvu umešanost u ubistvo Djindjica, ali je priznao veze sa Surčincima i Zemuncima, kao i sa jatcima u Grčkoj. Kažu da je bio veoma uplašen za svoj život i da je zahtevao da ga grčka policija isprati i preda našoj policiji u Beogradu. Kod javnog tužioca u Solunu Bagzi je bio dvaput: tada je podignuta optužnica za ilegalni ulazak u Grčku, a sudenje je zakazano za 31. juli 2006; upravo tako - 2006, jer je reč o pravnoj igri koja Grčkoj dozvoljava da Milenkovića potražuje i kasnije, nezavisno od toka događaja u Srbiji. Zaprečena kazna je do godinu dana zatvora i višegodišnja zabrana ulaska u zemlju. Apelacioni sud u Solunu doneo je rešenje o pritvoru do 50 dana (ekstradicioni pritvor) i Bagzi Milenković upućen je u zatvor Diavita. Grčki Apelacioni sud odobrio je izručenje krajem avgusta; Bagzi se tada nije žalio. Počeće da se žali tek u septembru 2004, kada je pukla bruka oko raznih dogovora, ali o tome u idućem poglavlju.

Pele Pejaković iz JSO ostavio je Bagzija, Duču i Kuma negde oko Žarkova tog 17. marta 2003. Tako se oni (osim Bagzijeve pojave kod babe u Surčinu, 26. marta) gube iz priče tokom narednih deset dana. Kasnije se po Beogradu pričalo kako je policija pratila Bagzijeve mobilni telefon i kako ih je to dovelo do Barajeva. Drugi, pouzdaniji, izvori kažu da je do tog skrovišta u Meljaku, delu Barajeva, policija došla uobičajenim napornim radom mnogo ljudi, od vrata do vrata, da se neki nečiji udaljeni rodak ili poznanik setio ko od ljudi koji znaju Zemunce ima vikendicu u Meljaku.

Kontakt

Tog 27. marta pre podne u štabu „Sablje" u MUP Srbije situacija je napeta: našli su ih - Duču i Kuma, možda i Bagzija i još nekog. Guri (Goran Radosavljević, komandant Zandarmerije) i Gliša (komandant Specijalne antiterorističke jedinice, SAJ) pripremaju se, čeka se vlasnik vikendice da izađe s posla, pa da ga diskretno povedu, da im da ključeve i tačnu lokaciju. Vlasnikova žena tresla se od straha kad su je posetili: rekla je policiji da su pre tri-četiri dana Duča i Kum došli, uzeli ključeve i zapretili da će ih sve pobiti ako samo pisnu, vlasnici vikendice bili su preplašeni i nisu smeli da se jave policiji.

Vikendica je teorijski locirana, vlasnik je potajno dignut dok se vozio kući s posla i odveden da pokaže lokaciju, ali izdaleka; obećan mu je potpuni imunitet. Jedan tim Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) MUP Srbije pripremio se za napad tog 27. marta 2003.

Izgleda da kuća u Meljaku nije bila prethodno proveravana, niti obaveštajno pokrivena osmatračima, što je bio ozbiljan propust u proceduri, moguće je da se policija plašila da nekako ne uznemiri begunce i da nije bila sigurna u operativnu bezbednost akcije (neko je mogao da propeva; nije se znalo kakvom tehničkom opremom begunci raspolažu; itd.). Navodno je neko osmatrao i javio da u vikendici nekog ima. Nije jasno ni da li je policija znala koliko ih je u toj vikendici i ko sve. Ministar Mihajlovič izričito je zatražio od SAJ da osumnjičeni budu uhvaćeni živi po svaku cenu - čak i po cenu da SAJ pretrpi gubitke. Takva vrsta instrukcija u principu je loše primljena kod policajaca, čak i kod onih najdisciplinovanijih, ljudi iz specijalnih jedinica nužno su vezani jedni za druge, jer im od toga životi zavise; niko od njih nije baš spreman da ugrozi život svog partnera, čoveka od koga očekuje da će čuvati njegov život u budućim akcijama. Oko šest popodne sve je bilo spremno i počelo je iščekivanje.

Akcija je počela oko 20:20 h: tim SAJ razvio se diskretno i po mraku, koristeći uređaje za noćno osmatranje i noćne nišane na automatima „Heckler und Koch“ MP-5, kalibra 9 mm (neki od tih automata, verzija MP-5 SD, imali su integralne prigušivače). Opkolili su kuću i upali u nju uz uobičajenu dernjavu i buku, da bi uskoro shvatili da je to pogrešna kuća i da je prazna. Pregrupisali su se i krenuli da opkoljavaju sledeću, pravu kuću. Nije jasno koliko su buke napravili upadajući u to pogrešnu kuću, ali znajući njihovu taktiku buke mora da je bilo dovoljno da uznemiri Duču Spasojevića i Kuma Lukovića u toj, susednoj kući.

Do kontakta je došlo u 20:28 h, iznenada po obe strane, jer su Kum i Duča istrčali svako na svoja vrata, a policajci su bili još nedovoljno blizu. Bio je mrkli mrak i policajci su scenu pred sobom videli kroz noćne uređaje, pojačivače svetla koji nemaju visoku rezoluciju slike i koji donekle iskrivljuju procenu dubine, stvarajući glavobolju posle duže upotrebe; iskusni operativci koriste ih samo kad moraju. Snajperski noćni nišani imaju dva do tri uvećanja i manji su napor za oko, ali imaju usko vidno polje.

Kum Luković istrčao je na glavna vrata vikendice, u vocnjak, noseći u ruci ručnu bombu M-52 neko je pripucao odmah i pogodio ga u grudni koš; Kum je pao. Povrede su bile smrtonosne, ustanovljeno je kasnije obdukcijom, ali ga je neko od policajaca ipak „overio“ hicem iz blizine u slepoočnicu. Duča je bio izašao na zadnja vrata i krenuo oko kuće, iza dogradjene garaže. U rukama je imao automatsku pušku M-70 sistema Kalašnjikova, verziju sa drvenim kundakom i dugačkom cevi sa nogarama, ono što zovu puškomitraljez; nosio je i jednu torbu. Torbu je spustio na travu i sa puškom u rukama provirio iza ugla garaže; dobio je više pogodaka, uglavnom u glavu i ostao na mestu mrtav. Ceo događaj, od ulaska u pogrešnu kuću pa do pogibije dvojice begunaca, trajao je manje od pet minuta. U 20:30 iz štaba MUP javljaju u Vladu da „precrtaju Ducu i Kuma“ sa poternice.

U službenom izveštaju Uprave kriminalističke policije (Odeljenje za uvidajno-operativne poslove; 28. mart 2003; br. D-942/03) kaže se još nešto, da su „nakon više poziva na predaju, prilikom pokušaja bekstva...

lišeni života" Duca i Kum „na taj način što su i pored upozorenja i poziva da se predaju sa još jednim NN licem krenuli prema ogradi placa" i onda bili ubijeni, „dok je treće lice iskoristilo situaciju i pobjeglo dalje u nepoznatom pravcu". Identitet „trećeg lica" ostaje nepoznat; možda ga Bagzi razjasni jednoga dana, jer je policija na jednoj čaši u toj vikendici našla njegove otiske prstiju.

Iz naknadnj analize događaja dade se izvesti nekoliko zaključaka. Pre svega, operacija je bila izvedena na brzinu i sa očigledno lošom obaveštajnom pripremom. Brzina je to razumljiva, jer su Duča i Kum bili tek u jednoj etapi bekstva; u vikendici su bili već 4-5 dana i postojala je opasnost da se opet izmaknu, jer se znalo da brzo menjaju skrovišta. Obaveštajna priprema, međutim, morala je biti bolja, pre svega, nije bilo pouzdane potvrde da se baš njih dvojica skrivaju to; koliko je poznato, nisu bili preventivno identifikovani, osim po tvrdnjama vlasnika vikendice i njegovc žene. Ali, to je takode bilo u funkciji žurbe, a žurba je loš savetnik. Da su dobro kamuflirani i strpljivi policajci malo duže osmatrali lice mesta, diskretno ga ozvučili i možda, infiltrirali i malu videokameru cela stvar je mogla da ispadne bolje i čistije. Mogli su da ustanove o kojoj je kući reč; mogli su da odaberu pravi trenutak za upad i Duča i Kum moraju da spavaju ponekad i mogli su da ih uhvate žive; samo da nije bilo žurbe; samo da je bilo više tehnike, samo da su ljudi bili bolje obučeni; i tako dalje...

Ali, radilo se sa onime što se imalo u tom trenutku. Sto se same pucnjave tiče, policija, to jest SAJ, uvek može da se pozove m ovlašćenja: Pravilnik MUP Srbije o uslovima i načinu upotrebe sredstava prinude kaže da će se „potezanjem vatrenog oružja smatrati pokret vatrenim oružjem radi njegovog donošenja ili stavljanja u položaj za upotrebu, a pokušajem potezanja smatra se pokret prema vatrenom oružju radi potezanja". Taj Pravilnik precizira odredbe čl. 23 u tom trenutku važećeg Zakona o unutrašnjim poslovima Republike Srbije, naročito stava 3. i 4. koji se odnose na upotrebu vatrenog oružja pri sprečavanju bekstva lica osumnjičenih za najteža krivična dela.

Po onome što se zna do sada, Kum Luković imao je u ruci ručnu bombu M-52 sa prefragmentiranom čeličnom košuljicom, punjenu plastičnim eksplozivom, dakle oružje veoma opasno na otvorenom prostoru; Duča Spasojević imao je u rukama automatsku pušku. sve te okolnosti dok se ne dokaže nešto novo i drugačije, opravdavaju upotrebu vatrenog oružja u opisanoj situaciji. sve ovo važno je zbog ponovljenih pokušaja da se meljački incident relativizuje i okrene protiv op-tužnice u postupku protiv zaverenika i izvršilaca u atentatu na Zorana Djindjiča, o čemu kasnije.

U ovom incidentu, međutim, ostaje nejasan jedan važan taktički detalj, kako to da su Kum i Duča bili naoružani samo sa dve ručne bombe (Kum) i povelikom puščetinom (Duča)? Reč je o ljudima koji bez pištolja nisu išli nigde; kod Duče je pre rastanka u Putincima viden pištolj „Beretta", najverovatnije model 8000 sa trinaest metaka kalibra 9 mm u šaržeru; Pele će na sudu reći i da je Kum Luković imao isti takav pištolj. Njih dvojica rastaju se sa Sašom „Peletom" Pejakovićem iz JSO negde u Žarkovu, pošto su napustili kuću u Putincima; sve je to naseljeno gradsko područje, kao uostalom i

Barajevo; okolina u kojoj je teško, ako ne i nemoguće, nositi automatsku pušku sa dugom cevi i drvenim kundakom a da se to ne vidi odmah.

Ostaju otvorena pitanja: gde su Dučin i Kumov pištolj „Beretta" od nekoliko dana ranije? Odakle puškomitraljez, jer ga niko ne pominje, a morali su da ga vide, s obzirom na dimenzije? Zašto njih dvojica nisu bila naoružana oružjem primerenim okolnostima, iako su imali pištolja i ostalog do mile volje? Možemo se samo nadati da će dalji tok sudjenja razjasniti i ta pitanja. Osim toga, kod Duče su pronađene lična karta i vozačka dozvola sa njegovom slikom, ali sa podacima Zorana „Vuka" Vukojeviča. Nije jasno zašto je Duča nosio te papire, kad je morao znati da je Vuk već na poternici, ako ne i uhapšen.

Pogibija Duče Spasojeviča i Kuma Lukoviča bila je veoma važan momenat u akciji „Sablja" po važnosti odmah posle raspuštanja JSO,

24. marta. Posle 27. marta zavera je bila obezglavljena; Ducina reputacija okorelog ubice i zlikovca do tada je sprečavala razne zaverenike da progovore ili da se predaju, Meljak je bio konačni poraz Zemunaca, kao što je 24. mart bio poraz JSO i Legijine baze moći. Posle pogibije Duce i Kuma, kandidati za svedoke-saradnike više se nisu premišljali.

13. Crveni orkestar

Prva optužnica za ubistvo Zorana Dindica podignuta je 21. avgusta 2003, da bi se kasnije menjala, razdvajala itd. Neki postupci razdvojeni su; od nekih optuženih odustalo se iz raznih razloga: od Radeta Bulatoviča (posle je postao direktor BIA), od gen. Ace Tomića (u penziji), od advokata Slobodana „Bobana" Milivojevića (sada brani Legiju) i Milorada Gligorijevića, od tužioca Milana Sarajlića i sudije Nikole Dogumovića, od novinara Gradiše Katića, od Borislava Mikelica, političara i njegovog telohranitelja, kurira i vozača Dragana „Bege" Vujičića. Ima mišljenja da je trebalo svi da ostanu na toj optužnici, kao što ima mišljenja da je trebalo da se na njoj nadju još neki kojih nije bilo, ali to nije od pravnog značaja, mada je moglo da bude, samo da se neko malo potrudio.

Sa liste prvobitno optuženih status svedoka-saradnika dobili su Ljubiša „Čume" Buha, Miladin „Djura Mutavi" Suvajdžić i Zoran „Vuk" Vukojević. Nenad „Skene" Sare postao je svedok-saradnik po crti drugog postupka, onog za hapšenje i ubistvo Ivana Stambolića i pokušaj ubistva Vuka Draškovića u Budvi, juna 2000. U bekstvu su Miloš Si-movic, Ninoslav „Nino" Konstantinović, Vladimir „Budala" Milosavljević, Sretko „Beli" Kalinić, Milan „Jure" Jurišić, Zoran „Pova" Povic, Milan „Milanče" Glišović, Darko Milicević, Dejan „Koja" Randelović, Aleksandar Zdravkovic, Milan Jovanović i Selman „Seko" Hamidovic. Dejan „Bagzi" Milenković uhapšen je juna 2004. u Solunu, ali do njega ćemo tek doći.

Sama okolnost da ih je toliko mnogo i dalje u bekstvu zanimljiva je, psihološki gledano, izgleda kao da su se Dućini mafiozi i Legijini „vojnici" našli u procepu između straha od svojih šefova i surovošću usadjene mehaničke discipline s jedne i glasa sopstvenog zdravog razuma, s druge strane, a koji glas im je lepo govorio da od te Dućine i Legijine „revolucije i prevrata" posle Djindjiceve smrti ništa biti neće.

Uzalud je Duca Spasojevič naredjivao da se „ide u šumu i čeka da Jedinica ustane". Jedinica nije ustala, upravo iz tih istih razloga iz kojih niko osim Duce i Kuma i nije otišao „u šumu"; Jedinica je podvila rep i bila raspuštena šapatom, Dučini mafiozi okrenuli su se sopstvenim resursima i nestali nekuda ko je mogao, to jest. A ti resursi, posvemu sudeći, nisu bili mali; bili su očigledno dovoljni da se neko ispali u neku Republiku Srpsku, u neku Grčku (kao Bagzi) i tako dalje, u razna inostranstva i da tako zaboravi na „revoluciju", „prevrat", „ustanak" i ostale Dučine himere. Duči je ostao samo Kum Lukovič, Legija se izmakao; Zvezdan i ostali zombiji iz JSO pohapšeni su, osim Sretka „Belog" Kaliniča koji je najbolje znao šta je sve radio i da mu spasa nema ako ga uhapsu. Milorad Bracanović uzdao se u sopstvenu spletkarošku veštinu i uspeo. Slično je bilo i sa ostalim spletkarošima, sa umetnicima tipa „malo tamo malo amo", kakvi su razni vučeliči, mikeliči, naliči, bulatoviči, tomiči, mandiči...

Došlo je i vreme za pregrupisanje i konsolidaciju posle velikog poraza. Šok „Sablje" prošao je kao što sve prodje, a nezgrapnost Živkovićeve vlade ojačavala je postepeno pozicije onih koji su protiv Zorana Djindjica bili oduvek. Predlozi da se odmah posle ukidanja vanrednog stanja raspišu vanredni parlamentarni izbori nisu bili prihvaćeni, mada su stizali iz DOS (Dušan Mihajlovič) i sa više drugih mesta, uključujući i neke velike sile. Uskoro je postalo jasno da naslednici ne mogu ono što je Zoran Djindjic mogao, da se taj način vođenja politike ne može mehanički nastaviti, čak ni sa istim ljudima. Bio je to završni dokaz da je Zoran bio neka vrsta političkog genija, onakav površan, prebrz i sklon smandrljavanju kakav je bio, Doktor Svih Nauka imao je ono ključno viziju kojoj je podređivao sve. Sada, kad je Zoran ubijen, trebalo je ubiti i to njegovu viziju.

Oko tog strateškog projekta ubijanja vizije Srbije kao normalne demokratske evropske države okupila se zanimljiva ekipa kvazi vršilaca radova. Na političko-programskom planu spontano se formirala osovina starih i novih protivnika, uz terciranje besprincipijelnih skorojeviča — „tehnokrata i eksperata". Radikali i SPS to nekako prirodno spadaju; uostalom, oni su stalno i od početka govorili isto, daleko pre 5. oktobra... Demokratska stranka Srbije, međutim, toj ekipi pristupila je lakomisleno, gonjena resantimanom, željom za osvetom i iracionalnom, mentalitetskom mržnjom prema Zoranu Djindjicu, svemu što je on predstavljao i bio i prema svima oko njega. Ti iracionalni momenti će se u punoj svojoj meri pokazati tokom predizbornih kampanja 2003. i 2004, ali su nastali i u gluvoj tišini rasli još od pre 5. oktobra.

Svi znamo da nacionalisti svih vrsta („umereni" i neumereni), dakle klerofašisti, radikali, mилошевићевци i julovci, arkanovci, nikada Vojislavu Koštunici nisu oprostili 5. oktobar; a da li ga je Koštunica oprostio sam sebi?

To zna samo on, jer su ga jedva nagovorili da se kandiduje, a kada ga je masa izvikala za predsednika Savezne Republike Jugoslavije, jedva su ga našli da ga za uši izvedu na balkon Skupštine Beograda 5. oktobra uveče, zna se da je učinio sve što može pokušavajući da kontroliše štetu od Petog oktobra, želeo je da spase Miloševića kao saveznog premijera, ali nije uspeo, zadržao je Nebojšu Pavkoviča (koji tvrdi da mu je „podneo petnaest ostavki") i Radomira Markoviča (podneo jednu) pod jednim izgovorima da bi smenjivanje prvog „destabilizovalo vojsku" (da stabilne li vojske!), a

da za smenjivanje drugog „nije vlastan“, mada je bio „vlastan“ da mu ostavku odbije a mogao je da ga otera, samo da je imao državničkog talenta i posle se s njim vidja, praktično do Markovičevog hapšenja po optužbama za višestruko ubistvo i druge zločine umalo da ga postavi za svog savetnika za nacionalnu bezbednost, u čemu su ga jedva sprečili pametniji od njega. Njemu, Koštunici, uostalom, ubica Radomir Marković i žrtva Ivan Stambolič bili su nekakve komunjare u čije obračune on ulaziti neće, kako je i napisao u svom nabusitom i bezosečajnom pismu Odboru za istinu o Ivanu Stamboliču, odmah čim je postao predsednik Savezne Republike Jugoslavije. Živi Radomir Marković, uostalom, zanimao ga je više od ubijenog Ivana Stamboliča.

DSS, pak, našla se posle 5. oktobra tamo gde još nije bila, ta mala elitistička stranka „nacionalno odgovornih“ (štogod taj priglupi termin značio) intelektualaca i sporih kabinetskih mislilaca, pešaka bila je nekako najviše nalik na isključivu i samozadovoljnu ranohrišćansku pravedničku sektu. Ziveli su mirno u svojim katakombama ispod Miloševićevog režima, „pošteni“ i „nacionalni“ dok su lavovi jeli druge. Imali su o svemu svoje superiorao mišljenje; bili su bolji Srbi od drugih Srba; pošteniji od ostalog naroda; marljivo su se bavili vejanjem ovejane, ali nacionalne, suštine, to jest redestilisali su kvintesenciju, ali srbsku. Za Miloševićev režim bili su korisne budale, ali i više od toga, garancija kontinuiteta, kao što će se videti; radikalima su bili ideološka komisija; bosanskim Srbima uzdanica i moralna potpora; ostatku opozir cije nepouzdati i dosadni pratioci, papucici (compagnons de route). Ah, da: i antikomunisti na sigurnoj vremenskoj, istorijskoj, distanci od komunističkog doba i Udbe; to se u Pirotu kaže „vaditi nož na mrtvo kuće“.

Kad je petooktobarski prevrat izvikao Vojislava Koštunicu za predsednika Savezne Republike Jugoslavije, a na užas njegovih saradnika koji su čekali „legalističku“ proceduru i potvrdu Saveznog ustavnog suda, je li, DSS je morala da preko volje izade iz svojih udobnih katakombi i suoči se sa Srbijom: geačkom, prevejanom, polupismenom, siromašnom, nevaspitanom, ali željnom promena odmah i bez „legalističkih“ mrljavanja i lelemudenja. Dok su bili sekta iz katakombi, DSS-ovci nisu znali da u mirskom, laičkom, svetu ima karijerista, udvorica, parazita, lopova, ubica, spletkaroša i prevaranata; kad je Koštunica postao predsednik i pomislio da je to postao zbog sebe samoga, svi ovi navedeni navalili su da se učlanjuju u DSS. Odjednom su umetnici iz SPS i JUL ugledali svetlost; oni vični intrigantskoj politici i pranju biografija, profesionalni saradnici svih Službi (po direktivama iz Centara), književnici i novinari u civilu, bivše Miloševićeve uzdanice i „nacionalni radnici“ navalili su da se učlanjuju i podržavaju, da obećavaju, da se podgurkuju i podmiguju.

Prvi ozbiljan sukob sa Djindjicom izbiče krajem 2000. i početkom 2001. godine oko kandidata za ministra unutrašnjih poslova u novoj vladi DOS. DSS je predložila advokata Gradimira Naliča; iz Demokratske stranke taj je kandidat bio osporen na bazi izvesnog zdravstvenog kartona (koji će se opet pojaviti u prometu u jesen 2004.), što je bio (i ostao) postupak za svaku osudu: korišćenje lekarske tajne u politici nisko je i nedopustivo. Taj sukob bio je prva stepenica u eskalaciji rata DSS protiv Demokratske stranke. Rat je, inače, bio neminovan: ideološki, programatski i strateški; razlike su bile nepremostive.

Dalji razvoj poznat je: osnivanje vlade DOS, hapšenje i isporuka Slobodana Miloševića, hapšenje Radomira Markovića koji umalo da postane savetnik za nacionalnu bezbednost Vojislava Koštunice -sve je to udaljavalo DSS od petooktobarske pobedničke ekipe. Jesu imali ministre u vladi, ali ti ministri nisu radili ništa. Kabinet Vojislava Koštunice bavio se intrigama, a stranka je nasadala jevtinim podvalama Ra-deta Bulatovića, Ace Tomića, Ljiljane Nedeljković i drugih. Od do danas nerasvetljenog ubistva Momira Gavrilovića (pocetkom avgusta 2001.) napravljena je bolesna senzacija koja se vuče do dana današnjeg kao jedna od dežurnih tema DSS („Gavru je ubio DOS preko Čumeta, jer je Gavra imao dokaze“); Koštunica je podržao oružanu pobunu Jedinice za specijalne operacije u novembru 2001. Dragan Jočić iz DSS, buduci ministar unutrašnjih poslova u Koštuničinoj vladi, kazao je 29. januara 2003. o čuvenom pismu Milorada Ulemeka Lukovića Legije srpskom narodu sledeće:

„...pismo Legije nije napisano u tom smislu (Čumetovih optulbi koje se tada pojavljuju u javnosti; M.V.), već je napisano dosta ozbiljno. Ono nije vojničko, nije kriminogeno, nije pismo nekog ko je s druge strane zakona. To je politička analiza rada Vlade i svega onoga što je bilo od 5. oktobra do danas... Iz pisma nisam video pretnju. Najveća pretnja za nekog ko loše radi i vodi Vladu nije pojedinac kao što je Legija, već narod“. Na pitanje da li to znači da je Legija pisao pismo kao predstavnik naroda, Jočić je odgovorio: „Ja gledam pismo nezavisno od njega jer ne poznajem čoveka, ali pismo kritikuje ovaj politički trenutak kakav on jeste“. U tom trenutku Legija i Zemunci već nedeljaraa planiraju ubistvo Zorana Dindića; akcija „Svedok“ uveliko traje, a Dragan Jočić -na mestu predsednika Odbora za bezbednost Na-rodne skupštine -mogao je da zna šta se događa, da se samo malo potrudio. Nekoliko dana kasnije, Jočić je izjavio da je oktobra 2002. navodno pokušao atentat na Koštunicu i da je „0 tome izvestio nadležne organe“; Okružno javno tužilaštvo demantovalo je da je ikada primilo bilo kakvu informaciju o tome. Avgusta 2003. Jočić izjavljuje da će se „puna istina o ubistvu Djindjica doznati tek nakon parlamentarnih izbora“. Kad je postao ministar, on najavljuje: „Policija će jednostavno morati ponovo da istraži sve što se tiče ubistva Djindjića. Do detalja. Ne bih se ograničavao na sudenje... Ključna stvar od koje bi tužilaštvo trebalo da krene u rasvetljavanju ubistva Djindjica jeste pogibija Duće Spasojevića i Kuma Lukovića u Barajevu“, kaže ministar. „to mora da se uradi“. Na pitanje traži li policija Milorada Ulemeka Lukovića Legiju, ministar kaže: „Policija za to ne dobija nikakve zahteve od suda“.

Zaslepljena opravdanim resantimanima, jer ih je Zoran Djindjic nemilosrdno šutirao u svakoj prilici, ponekad i sadistički, jer ih takve, spore i zatucane, nije podnosio organski, ali i iracionalnom ideološkom mržnjom, Demokratska stranka Srbije sebe je dovela u krajnje neprijatan položaj kad je Djindjic ubijen. Taj položaj još više je otežao potpuno neobjašnjivi Koštuničin predlog 12. marta popodne, dok se Zoran Djindjic doslovno još nije ni ohladio, da se osnuje „koncentraciona vlada“.

Hapšenje Aca Tomića i Rada Bulatovića tokom vanrednog stanja jer su policiji lagali o svojim susretima sa Legijom i Dućom učinilo je položaj stranke još neprijatnijim.

Ako je DSS dovela sebe u tako neprijatan položaj iz gluposti i ideološke zatucanosti, neki drugi su se uz zaveru i zaverenike svrstali namerno, sa umišljajem. Reč je, pre svega, o novinarskom tabloidnom ološu koji je Legiju i JSO idolizovao i glamurizovao do ubistva Zorana Djindjica, a kad se pregrupisao posle vanrednog stanja i smene vlasti 2004, počeo je sa sistematskom kampanjom medijske podrške optuženim zaverenicima i relativizacije optužnice, dokaznog postupka i sućenja po delima atentata na Djindjica, ostalih zločina Zemunaca i JSO; hapšenja i ubistva Ivana Stamboliča, pokušaja ubistva Vuka Draškoviča na Ibarskoj magistrali i u Budvi i ostalog.

Ni Crkva u Srba nije propustila svoju priliku: Amfilohije Radovic radosno je prilikom opela za Zorana Djindjica održao jedan sraman govor, utrljavajući pakosno svoje političke teze u licemerno hvaljenje pokojnika.

Psiholog i viktimolog Vesna Nikolič-Ristanović ovako je analizirala kampanju za ponovno, moralno ubijanje Zorana Djindjica:

„Okrivljavanje žrtve je dobro poznata strategija okrivljenih i njihovih branilaca. Da bi se zločin učinio prihvatljivim u očima javnosti, a povreda koja je učinjena žrtvi legitimnom, potrebno je ocrniti žrtvu. Upravo stoga, okrivljavanje žrtve predstavlja centralni element procesa desenzitivizacije javnosti. U tom smislu, mediji, kao prenosioci poruka izvršilaca zločina i njihovih ideoloških i pravnih zastupnika, imaju važnu ulogu. Primer koji predstavlja savršenu ilustraciju ovog procesa jeste prikazivanje pripadnika drugih naroda od strane medija i političara u zemljama bivše Jugoslavije isključivo kao izvršilaca monstruoznih zločina, čime je izgrađena tolerantnost javnog mnjenja za zločine pre-ma njima.

Kako je dobro uočio viktimolog svetskog glasa, profesor EzarFatah, najokrutniji zločini i divljaštva postaju mogući kada se žrtva vidi kao bezvredno biće lišeno ljudskosti, kao pogodna meta za pražnjenje neprijateljstva i agresije ili kao autsajder koji zaslužuje loš tretman. Često se čuje da su žrtve 'dobile ono što su tražile', 'da su i same kriminalci' ili se umanjuje ili potpuno poriče da su viktimizirane".

Došlo je do preklapanja interesa i aktivnosti medijske, političke, obaveštajno-paravojne i advokatske mafije, kada su se svi redom bacili na odbranu ubica, zaverenika i zločinaca. Na kojim temama su ti veselnici našli svoj zajednički imenitelj? Pre svega na patriotskim: „Crvene beretke" su, je li, jedinica sa „pijetetom" (Dragan Jočić) branitelja Srpstva Vaskolikog, pak sve što urade mora biti da ima neki svoj pa-triotski razlog; čak i kad Ulemek prodaje Ducin heroin; čak i kad Zvezdan ubije Djindjica, čak i kad Radomir Markovic, Legija, Gumar i ostali ubiju Ivana Stamboliča na Fruškoj Gori (komunjarski medusobni obračun); čak i kad Vuka promaše dvaput, kad otmu Miškoviča i Baboviča i druge, kad ubiju Čuruviju, pa onda još pobiju i petnaestak gang-sterakonkurenata po Beogradu; i tako dalje i tako dalje...

Duča i Legija su, naime, patrioti, pak, prema tome, nisu „izdajnici", jer su protiv Haga. Istina je, međutim, drugačija nikakav Hag sa celom ovom pričom nikakve veze nema, osim kao jevtini izgovor; žikovci su jednostavno našli način da se ušlihtaju političarima i da sebi obezbede imunitet prodajući ideolosku maglu. Prodaja magle i puštanje ideološki i „nacionalno" ispravnih zvukova prekrili su heroinski biznis i sve je to lepo funkcionisalo dok Čume nije pukao i progovorio...

Taj medijsko-tabloidni, udbaško-paravojni, vojno-patriotski, intelektualno "nacionalni" i uopšte „nacionalno radenički“ šljam i polusvet pregrupisao se i konsolidovao oko ideje koju niko od njih neće javno izreci, ali je sistematski plasiraju insinacijama, slaboumnim teorijama zavere, podgrevanjem patriotskih antihaških priča, ideje da je zapravo Zorana Djindjica i trebalo ubiti, jer da je on bio „izdajnik“, „kriminalac“, „mafijaš“, „antisrbin“ itd, za razliku od Legije, Zvezdana i ostatka JSO, koji su, pak, patrioti, a Duca i Zemunci da su, kao, bili „dragoceni izvori“ Državne bezbednosti na temu albanskog terorizma, mada su, pored toga, bili i „Djindjicevi prijatelji iz Silerove“. Taj scenario iz 2001, da je Bindic hteo da izruči celu Jedinicu, pak, prema tome, i Srpstvo Vaskoliko koje Jedinica „pijetetski“ simbolizuje, Hagu, na snazi je i dandanas, mada se već tačno zna ko ga je i sa kojom namerom smislio i plasirao. Kad je takav konsenzus postignut, možda čak i precutno, jer se oni sasvim dobro njuhom prepoznaju između sebe, trebalo je operacionalizovati stvar i krenuti u kampanju odbrane zaverenika. Sasvim logično, akcije „Svedok“ i „Sablja“, istrage, optužnice i glavni pretresi u predmetima Djindjica, Stambolica, Budve, Ibarske magistrale i Zemunskog klana postali su predmet osporavanja, razvodnjavanja i relativizacije.

Taj „crveni orkestar“ (die rote Kapelle), kako ga je nazvao jedan vispreni pripadnik obaveštajno-bezbednosne zajednice, aludirajući na onu čuvenu mrežu komunističkih špijunskih radiostanica koju je tokom Drugog svetskog rata vodio Šandor Rado, zasvirao je svoju uvertiru još tokom istrage Specijalnog tužilaštva. Počeli su po tabloidima da se pojavljuju iskazi iz istrage, što je zabranjeno. Odavanje službene tajne to je manje važno; važniji je cilj: držati optužene, svedoke, pristalice i simpatizere u toku. Istini za volju, druga strana oni koji misle da Zorana Djindjica nije trebalo ubiti i da su Zemunci i JSO šljam, a ne patrioti puštala je u javnost i druge iskaze, kao onaj Zvezdana Jovanovića, verovalno s namerom da neutrališu propagandu simpatizera. Kako je vreme odmicalo, pojavljivale su se nove mistifikacije i teorije zavere iz partiture advokata, savetnika iza scene, obaveštajno-bezbednosnog polusveta i političkih radionica za dezinformacije. Javnost je polako navikavana na pomisao da je sve to „mnogo drugačije nego što izgleda“; na „kad biste samo znali ono što mi znamo“; ma „ubili su ga njegovi, kriminalci“; ma „nisu to čista posla“; ma „platiće oni zbog izručenja Mtloševića; jedan je već platio“ (Dušan Bajatović, SPS); ma „nije ubijen premijer, nego Zoran Djindjic“ (Dušan Proroković, DSS; Nenad Vukasović, Zvezdanov branilac); ma „Demokratska stranka zna ko je ubio Djindjica, pa neka kaže“ (Dejan Mihajlov, DSS). Osnovne teme medijskog dela „crvenog orkestra“, lajtmotivi, kako bismo rekli, bile su sledeće, mada nisu bile nužno i konzistentne:

Glavne teme

- Zorana Djindjica ubili su njegovi kriminalni ortaci (Dragan Jočić: „Zemunski klan imao je podršku vrhova vlasti“; novembar 2004.);
- Zorana Djindjica ubili su srpski osvjetnici, a Zveki je novi Obilić i Princip; Jedinica je nova „Crna ruka“, a Legija novi Apis;
- Zorana Djindjica nije ubio Zveki, nego drugi strelac trećim metkom; varijacija: taj metak je bio od leda, pa ga nisu našli („Profil“, avgust 2004.); „ledeni metak“ je, po

svedočenju jednog prisutnog lica, kafanska priča gen. Ace Tomića, načelnika Uprave bezbednosti VJ, koja je našla put do „Profila“.

- Zorana Djindjica jeste ubio Zveki, ali slučajno: hteo je da ubije Milana Verulovića, pa da se Dindić prepadne i da ostavku, ama je promašio; varijacija: Zveki jeste pogodio Verulovića, ali je Djindjica ubio onim ledenim metkom drugi strelac, na Zvekijevo iznenađenje, pa je Zveki nevinna žrtva belosvetke zavere;

- Legija nema veze, jer su on i Djindjic bili prijatelji i ortaci; zar Legija nije prodavao zaplenjeni heroin za račun Demokratske stranke i Djindjiceve vlade?

Prateće teme

- Legiju je iz zemlje izveo Kolin Pauel u svom avionu, kad je došao da poseti Ružicu Djindjic („Balkan“, naslovna strana);

- Legija je sve vreme sedeo u svojoj kući, jer su ga pismom upozorila dva „visoka oficira policije“;

- Duču Spasojevića i Kuma Lukovića ubili su posle zverskog mučenja u zatvoru, pa su ih podmetnuli u Barajevu; varijacija: doveli su ih izubijane od batina u Barajevo, pa su ih to ubili;

- Momira „Gavru“ Gavrilovića ubili su Ljubiša „Cume“ Buha i Dragan „Teča“ Nikolić, a po narednju Vlade DOS, jer je Gavra Koštunici dostavio strašno važna dokumenta o vezama Vlade i kriminalaca, a to će dokazati Dejan „Bagzi“ Milenković čim ga izruče Grci;

- Onih čuvenih 660 kilograma heroina nisu bili spaljeni, već su ih Legija i JSO prošvercovali i za račun Vlade DOS prodali u inostranstvu, dokaz: spaljivanju nije prisustvovala sudska komisija; dakle: Demokratska stranka je „narkodilerska“ (argument DSS i SRS iz predizbornih kampanja 2003. i 2004.); dokaz: Legija kaže;

- Akcija „Sablja“ bila je zversko-fašistički pogrom, gori od Informbiroa; pošto je proglašena „neustavnom“, svi pohapšeni su onda nevinini;

- Pojaviće se video kasete iz Šilerove na kojima se sve vidi, samo čekajte;

- itd; nema smisla ulaziti u sve budalaštine do sada objavljene po tabloidima ili puštene u čaršijski promet; jedna konstanta je, međutim, vidljiva napori da se po svaku cenu rehabilituje Jedinica za specijalne operacije kao „vrhunska“, „patriotska“ itd, a da se Zemunci, mada su, je li, osvedočeni „patrioti“, prikažu kao prijatelji i ortaci u kriminalnim radnjama Demokratske stranke, Djindjica, Dragoljuba Markovića, Čede Jovanovića i Bebe Popovića.

Ova donekle raštimovana, ali veoma glasna svirka „crvenog orkestra“ praćena je solo deonicama mafijaških advokata Zemunaca i JSO: već se izgubio račun o tome koliko su puta slavodobitno izjavili ispred Specijalnog suda da kako je „optužnica srušena“, „klijent nevin“, „bilo pet do osam metaka“, „iskazi u istrazi iznudeni“ itd. To je, međutim, manje važno: advokati misle da će na galamu da isteraju pare od rodbine i ostalih, značajnijih, finansijera odbrane.

Mnogo je važnije to što je nova vlada Vojislava Koštunice kao svoje prioritete u oblasti unutrašnjih poslova i državne bezbednosti uzela čistku i marginalizaciju svih policajaca, radnika BIA i tužilaštava koji su u akcijama „Svedok“ i „Sablja“ odigrali bilo kakvu značajniju ulogu. Tako je DSS istog trenutka kada je uzela u ruke policiju i BIA pogazila sve svoje „legalističke“ priče o „depolitizaciji policije“: krenulo se sa dve eminentno

političke linije, osveta za „Sablju“ i pokušaji da se ispune nepromišljena predizborna obećanja.

Od proleća do jeseni 2004. ministar unutrašnjih poslova Dragan Jočić i načelnik Resora javne bezbednosti, gen. Miroslav Milošević smenili su i premestili na marginalne položaje u MUP sledeće policijske oficire koji su svojim radom, pameću i zalaganjem izneli akcije „Svedok“ i „Sablja“, ljude čiji su talenti, rad i poštenje bili uzor policajcima:

- gen. Milana Obradovića, načelnika SUP Beograd i jednog od najboljih poznavalaca organizovanog kriminala; premešten u Kuršumliju, pod izgovorom da nije sprečio paljenje džamije u Beogradu, 17. marta; zapravo je namerno ostavljen bez pojačanja te noci;
- puk. Branka Moždžona, Obradovićevo pomoćnika za kriminalističku policiju; premešten u vatrogasce;
- gen. Boru Banjca, načelnika UBPOK; premešten za načelnika OUP Čukarica;
- puk. Mileta Novakovića, zamenika načelnika UBPOK; premešten u pograničnu policiju;
- puk. Vladana Anojčića, policajca sa odličnim rezultatima, načelnika OUP Čukarica; premešten za običnog operativca u OUP Zvezdara;
- Gen. Gorana „Gurija“ Radosavljevića, premeštenog s mesta komandanta Žandarmerije na mesto „savetnika“, pa je početkom 2005. zatražio raskid radnog odnosa; na čelo Žandarmerije postavljen je gen. Borivoje Tešić iz Gardijske brigade Vojske;
- Za osam meseci mandata, ministar Jočić smenio je 18, (od 27) načelnika sekretarijata i 15 načelnika uprava u MUP.

Pored čistke nosilaca akcija „Svedok“ i „Sablja“, jedan od prioriteta rada MUP postalo je traganje za dokazima da je Momira „Gavru“ Gavrilovića ubila Vlada DOS preko „svojih kriminalaca“ (Bagzi, Čume i Dragan „Teča“ Nikolić): na to okolnost mesecima su vodjeni informativni razgovori sa raznim policajcima i visokim oficirima; neki su učenjivani, nekima je prečeno, a nekima obećavano svašta: samo da priznaju ko je ubio Gavru. Odgovor je bio: da sam znao ko je ubio Gavru bio bih ga uhapsio odmah; ali taj odgovor nije pomogao nikome.

Na čelo BIA doveden je Rade Bulatović, bivši savetnik za bezbednost Vojislava Koštunice, u civilu konzularni činovnik za kojim se vuku neke nerazjašnjene afere na temu para, a u prethodnom političkom životu čovek blizak JUL i SPS. Jedino iskustvo iz oblasti državne bezbednosti stekao je u Kabinetu kod Koštunice, spletkareci u savezu sa Ljiljanom Nedeljković, Gradimirom Nalićem i gen. Acorn Tomicem. Po dolasku na čelo Agencije, Bulatović je prvo pomerio na marginu prethodnog direktora Mišu Miličevića i njegovog zamenika Gorana Živaljevića; onda je vratio u Agenciju neke ljude koji su uklonjeni zbog nerada, nesposobnosti i još gorih stvari; do novembra 2004. nije postavio zamenika direktora, svestan da bi njegov kandidat (Miša Vilotić) naišao na jak otpor radnika BIA. Smenio je načelnika VII (tehničke) uprave BIA, jer je ovaj tvrdio da Koštunica nije bio prislušivan; Željka Rašetu najurio je u Zaječar, samo zato što je bio član Koračeve komisije. Bivši načelnik RDB Goran Petrović završio je kao analitičar u Protivpožarnoj upravi MUP, dakle kao vatrogasac, pošto ga je držalo bez posla i na

fiktivnoj savetničkoj funkciji nekoliko meseci, a onda ga proglasilo za „neradnika“, po dobroj komunističkoj tradiciji.

Glavni prioritet rada Agencije od Bulatovičevog imenovanja posta-lo je grozničavo traganje za dokazima da je Vojislav Koštunica bio prisluškivan; da je prethodna vlast htela da ga uhapsi u vreme akcije „Sablja“; da su Bulatovičevi prethodnici činili zloupotrebe i krivična dela; iz nekog razloga nije se tragalo za zloupotrebama Jovice Stanišića (1991-1998.), Radomira Markovića (1998-2001.) i Andrije Savića (novembar 2001-januar 2003) kao i njihovih zamenika i potčinjenih, već su naponi usmereni na Gorana Petrovica (januar-novembar 2001.) i Mišu Miličevića (januar 2003-mart 2004). Nisu našli ništa, ali su zato napravili nekoliko nepotrebnih i slaboumnih afera, sumnjičeći sve aktere „Svedoka“ i „Sablje“ da, kao, posle promene vlasti stvaraju „krizne štabove i paralelne centre moći“; tražeći naloge za prisluškivanje na osnovu tih sumnji; šireći paranoju u Vladi i DSS pričama o „zaveri“ bivših visokih funkcionera policije i BIA, političara DOS, novinara itd. Ima ta paranoja (kao i svaka paranoja) i svoje realne razloge: Vojislava Koštunicu jeste prisluškivalo, ali ga je prisluškivao Resor državne bezbednosti Radomira Markovića i Uprava bezbednosti Vojske u periodu pre i oko Petog oktobra; rezultati tih prisluškivanja, uostalom, zanimljivi su.

Afera „Bagzi“

Bez obzira na slaboumnost, međutim, neke od tih afera bile su veoma ozbiljne po posledicama i po društvenoj opasnosti. Nivo amaterizma i nesposobnosti -o moralnom integritetu da ne govorimo -tog obaveštajno-bezbednosnog dela „crvenog orkestra“ najbolje se vidi iz afere „Bagzi“ koju su umeli da stvore, ali nisu umeli i da je sakriju. O čemu je reč?

Dakle, u proleće 2004, Specijalno tužilaštvo dobilo je odobrenje za mere prisluškivanja prema beguncu Dejanu „Bagziju“ Milenkoviću, sa ciljem da se otkrije gde se on nalazi. Još mnogo ranije, za potrebe akcija „Svedok“ i „Sablja“ tadašnje rukovodstvo BIA povuklo je, iz sasvim praktičnih razloga, optički kabl iz svog prislušnog centra u Katičevoj (medunarodna telefonska centrala) do sedišta UBPOK u Makišu, pa je ta Uprava, u skladu sa dozvolama suda, slušala sve što joj je trebalo direktno; BIA je bila samo „skretničar“ za razne, pa i Bagzijeve i druge za njega vezane komunikacije i nije se smatralo za potrebno da se taj komunikacijski kanal nadzire. Možda je neko propustio da na to upozori novo rukovodstvo BIA, tj. Radeta Bulatovića; možda je Rade Bulatović pogrešio kada je smenio dotadašnjeg načelnika VII (tehničke) Uprave BIA, zato što je ovaj tvrdio da Koštunica i DSS nisu bili prisluškivani, pa je na to mesto doveo nekoga ko godinama nije bio u kontaktu sa tim poslom. Tako su kroz optički kabl u UBPOK curili svi Bagzijevi razgovori; bili su uredno zavodeni u knjigama Uprave za borbu protiv organizovanog kriminala MUP Srbije (UBPOK) i Specijalnog tužilaštva za borbu protiv organizovanog kriminala.

Negde u maju-junu 2004. dolazi do zanimljive konverzacije između Bagzija i njegovog advokata Biljane Kajganić. Gđa. Kajganić radosno javlja Bagziju kako je postigla dogovor da on postane svedok-saradnik; to je, kaže, sredila sa „starim drugovima“, od kojih je „J“ (Dragan Jočić) odmah pristao, a „B“ (Rade Bulatović) da je posle razgovora „gore“ potvrdio da dogovor važi. Uslov dogovora bio je da Bagzi kaže kako je on, po

Čumetovom nalogu, naručio ubistvo Momira „Gavre“ Gavrilovića, da je to izvršio Dragan „Teča“ Nikolić (vlasnik benzinske pumpe u Džona Kenedija, nedaleko od mesta gde je Gavra ubijen) itd. Bagzi joj je odgovorio da on to ne može da kaže, jer nije istina, ali gda. Kajganić tada počinje da viče na njega: „Ma ko te pita šta je istina? Istina je ono što sam se ja dogovorila! Ej: ova dvojica su najmoćniji ljudi u državi, budalo!“. Gda. Kajganić rekla mu je i da se „dogovorila sa novim upravnikom Centralnog zatvora da sve bude u redu“; čovek se seća da je s njom razgovarao, ali o nečemu sasvim drugom: pitala ga je hoće li Bagzi biti siguran u CZ, a on joj je rekao da hoće, kao i svaki pritvorenik. I u tom pravcu; Ijudi koji su bolje upoznati kažu da je to bilo još gorih priča, jer je reč o desetinama razgovora...

Tadašnji načelnik UBPOK Boro Banjac poslao je taj stenogram, u vidu CD ROM audio-diska sa prekucanira prepisom, na više adresa: neki izvori kažu premijeru Koštunici, ministru pravde Zoranu Stojkoviću, ministru unutrašnjih poslova Draganu Jočiću, direktoru BIA Radetu Bu-latoviću, načelniku Javne bezbednosti MUP Srbije gen. Miroslavu Miloševiću; neki iz tog spiska, kao i on sam, izuzimaju ministra pravde, u kom slučaju je učinjen propust, jer bi za tako nešto ministar morao da zna. Bilo kako bilo, 23. juna 2004. MUP Srbije posebnom naredbom traži od radnika obezbeđenja da svaki ulazak specijalnog tužioca Jovana Prijiča u objekte ministarstva registruju i da ga ne puštaju samog unutra; specijalni tužilac time je sveden na nivo bilo kog civila koji se pojavi na porti. Kad se Legija 4. maja 2004. predao, imao je bolji tretman u policiji od Prijiča: satima je pričao sa Jočićem, Miloševićem i Stojkovićem.

Pokušaji diskvalifikacije Ljubiše „Cumeta“ Buhe kao svedokasaradnika počeli su, uostalom, mnogo ranije. Već 11. februara 2003. „Identitet“, organ Zemunskog klana i JSO, proklamuje: „Čume naredio likvidaciju Gavre, pucali Teca i Nino Bosanac!“. Da se podsetimo: to se događa na vrhuncu Dučihe i Legijine kampanje za preventivnu kompromitaciju Čumeta, jer se zna da Čume uveliko peva UBPOK-u sve što zna. U julu 2004. govno pada na ventilator, kako bismo rekli: potencijalno eksplozivna informacija o tome da se pakuju teška krivična dela i još, pride, smrdljiva politička afera, neoprežnošću aktera stiže na neželjena, ali nadležna mesta u UBPOK i Specijalno tužilaštvo. Dragan Jočić odmah zove k sebi Boru Banjca, preti mu i smenjuje ga; prvo je hteo da ga pošalje za pozornika u Grocku, ali ga je onda postavio za načelnika OUP Cukarica; rezultati, integritet, ugled i popularnost Bore Banjca među policajcima ipak su bili preveliki.

U cara Trajana, kao što je poznato, kozje su uši: informacija o ovom skandaloznom pokušaju nagodbe sa Bagzijem procurila je u javnost 9. septembra 2004. i izazvala brzoplete, nepromišljene i sažaljenja dostojne reakcije aktera. Koštunica je, po običaju, javno očutao (a privatno je Bulatovića isprespakao); Jočić je vrisnuo da „ništa nije istina“ i dodao nešto o „žlonamernosti“; Bulatovič je sve to proglasio „izmišljotinama“ čiji je cilj „destabilizacija države“ (vešto igrajući na „stabilnost“ kao ključnu reč i maniru DSS) i uopšte se izražavao u komunističkom tonu šezdesetih godina; Stojković se razgalamio da on „nije dobio ništa“ i da-takav dokument nije bio zaprimljen u njegovom kabinetu, ali je ta galama bila predugačka da bi bila uverljiva. Okružno javno tužilaštvo u Beogradu, međutim, pokrenulo je prethodne radnje zbog osnovane sumnje da je počinjeno krivično delo odavanja službene tajne od strane NN lica. Prvobitna ideja bila je da se osumnjiči gen. Boro Banjac, ali se od toga odustalo. Koliko je javnosti Republike Srbije poznato, postupak protiv učesnika u pokušaju dogovora s Bagzijem, a

zbog osnovane sumnje da su počinjena mnogo ozbiljnija krivična dela (ometanja istrage, lažnog optuživanja itd.), nije bio pokrenut. Vlast DSS zanimalo je samo kako je ta priča procurila u javnost, a ne zločinački i skandalozni meritum stvari. U UBPOK su, po zahtevu Okružnog javnog tužilaštva, obavljena najmanje tri informativna razgovora na to temu: sa Borom Banjcem, sa Biljanom Kajganič i sa ovim autorom. Utisak ovog autora je da je interesovanje OJT išlo pre svega prema Bori Banjcu, jer su pitanja bila tako usmerena. Uostalom, službenu tajnu može da oda samo službeno lice. Pitanje advokatske tajne je druga stvar: nju advokat može da oda jedino uz pristanak klijenta; treća stvar je kad advokat bude uhvaćen u pokušaju izvršenja krivičnog dela zajedno sa klijentom i drugim saučesnicima...

Već početkom novembra 2004. u Okružnom javnom tužilaštvu nije mogla da se dobije nikakva informacija o celom slučaju: kolege novinari upućeni su na IV Opštinsko javno tužilaštvo, koje ni na koji način ne može biti nadležno za taj slučaj. Krajem 2004. Jasna Milenko-vič, Bagzijeveca, povlači punomoc Biljani Kajganič; ova pak tvrdi da je sama odustala od zastupanja Bagzija, jer je „sprečena da profesionalno obavlja svoj posao“; po tabloidima se žali kako joj Čume navodno preti (Čume je pod nadzorom i bliskom zaštitoni policije, kao svedoksaradnik), ali niko više ne pominje suštinu stvari: taj telefonski razgovor i dogovorene nagodbe. Počelo je zakopavanje priče, jer je priča em skandalozna, em istinita. Svi peru ruke i prave se blesavi, u zaludnoj nadi da će stvar biti zaboravljena. Nada je zaludna, jer će Bagzi biti isporučen i pojaviti se na sudu, pre ili kasnije, pa će i ta priča biti ispričana ovako ili onako, ali u cara Trajana su kozje uši svakako.

Podjednako je jadan i pokušaj zastrašivanja ovog autora od 17. novembra 2004: tada je Opštinski javni tužilac iz Subotice izdao saopštenje u kome kaže da je „stavilo Predlog za preduzimanje određenih istražnih radnji protiv osumnjičenog Miloša Vasica“ a zbog pomenutih tekstova u „Vremenu“ na temu Bagzijevih razgovora; sumnja se na krivično delo klevete na štetu Koštunice, Zorana Stojkovića, Dragana Jočića, Rada Bulatovića i Miroslava Miloševića. To „saopštenje“ nekako je koincidiralo sa ponovljenim upozorenjima ovom autoru da se čuva, upozorenja su stizala iz dobro obavještenih kriigova, od ljudi naklonjei nih i zabrinutih, jasno je aludirano na „bivše i rezervne pripadnike JSO“. Onda se naglo zaboravilo na moju malenkost u Subotici; nadaml se i među ovima ostalima, jer sam o svemu sačinio belešku koju sam poslao na nekoliko nadležnih mesta.

Ministar pravde u Koštuničinoj vladi, Zoran Stojković, naglo se uznervozio početkom 2005. i počeo da na sav glas priča kako se izvestan broj ljudi „plaši“ od krivičnih prijava koje postoje, ali nikako da se pojave u vezi sa tim Bagzijevim razgovorima, pa ministar insistira da se konačno postupi. Kao „uplašene“ imenovao je Dušana Mihajlovića, Gorana Petrovića, Zorana Mijatovića, Bebu Popovića i Čedu Jovanovića. Drugim rečima, ministar je priznao da stenogrami Bagzijevih razgovora postoje.

Pouka ovog skandala, kao i svakog drugog, uostalom, melanholična je: umetnici su pokušali da ubiju dve muve jednim udarcem, a sve u panici i očajanju, nisu uspeli ni jedno ni drugo. Naime, ideja je bila da se Ljubiša „Čume“ Buha iskompromituje kao svedok-saradnik, jer ga je medijski i politički „crveni orkestar“ već naveliko bio proglasio za j „Djindjicevog ortaka“ i „kriminalca bliskog DOS“; ali i da se ispuni obećanje dato Koštunici da će oni, nova metla u policiji i BIA, dokazati kako je DOS,

preko Čumeta, Teče i Bagzija, ubio Gavru; sve jednim udarcem. Panika i žurba, ispostavilo se, bile su kao i obično loši savetnici; pogotovo amaterima. To je, međutim, bila samo jedna, usputna, epizoda; tek jedan stav u koncertu „crvenog orkestra”.

Ali, vratimo se na glavne i sporedne teme „crvenog orkestra”.

Pokušaji da se na silu Boga u sudenje za atentat uvedu „drugi strelac” i „treći” (četvrti, peti, šesti) metak (NIN i adv. Nenad Vukasović, branilac Zvezdana Jovanovica) propali su čim su bili suočeni sa kriminalističkim, balističkim, sudsko-medicinskim i drugim dokazima i sa zdravim razumom i logikom. To, međutim, ne smeta „crvenom orkestru” da i dalje smatra za „dokazano” da su bila barem dva strelca i barem tri metka i da to neumorno ponavlja.

Sledeća tema, hronološki, kako se sudenje odvijalo, bio je Barajevski incident, to jest pogibija Duče Spasojevica i Kuma Lukoviča. Oslanjajući se dosta nepromišljeno (jer ga je srce vuklo, jadnog...) na vest od 19. marta 2003. u prvom izdanju „Glasa javnosti” koja glasi: „MUP Srbije do sada je uhapsio Mileta Lukoviča zvanog Kum, jednog od vodja 'zemunskog klana' i desne ruke Dušana Spasojeviča Siptara. Prilikom hapšenja Mile Lukovič je pružio otpor policiji i tom prilikom je povređen. Prebačen je u zatvorsku bolnicu, gde se nalazi pod pojačanim nadzorom”, Kosta Čavoški će u „Glasu javnosti” od 5. maja 2003, pod naslovom „Zločinci na vlasti” napisati kako je „velika verovatnoća da je tokom tzv. policijskog pritvora i isledivanja znatan broj zatvorenika teško zlostavljan radi iznudiivanja priznanja krivice ili svedočenja...”. Ne može se isključiti mogućnost da je ta vest bila „Glasu javnosti” plasirana namerno, sa ciljem da se mogući svedoci i kandidati za svedoke-saradnike ohrabre da se predaju ili da saraduju: Kum Lukovič bio je strah i trepet za svoje mafrajske sitne vojnike.

Onda Kosta Čavoški navodi kako su, eto, Duca i Kum „ubijeni zbog pružanja otpora prilikom hapšenja, verovatno u duhu one narodne izreke da mrtva u;ta ne govore. Na licima obojice bili su vidni krvavi podlivi koji, koliko je to nama poznato, ne nastaju zbog prostrelnih rana, nego pod teškim batinama, a da su uz to bili poprskani krvlju kao da je baš iznad njihovih glava zaklana kokoška”. Odmah sutradan DSS je I postavila Vladi pitanje: „Šta se (sa Dučom i Kumom) dešavalo od 17. do 27. marta?”; ako Kosta Čavoški tako kaže - DSS mora da mu veruje bez rezerve, jer je Kosta autoritet, senator Republike Srpske i uopšte „nacionalni radenik”; njemu je „poznato” kako koji podlivi nastaju; I njemu je „verovatno” da „mrtva usta ne govore” i on zna šta se dešava kada je „kokoška zaklana”, Eto gotove teorije zavere na koju su se osim DSS primili tabloidi, a zatim i NIN, sve uz terciranje ucveljenih udovica Spasojevic i Lukovic. Vec u junu 2003. Dragan Maršičanin otvoreno iznosi tu teoriju na pres-konferenciji, tvrdeći da su Duča i Kum „ubijeni na drugom mestu”, a akademik Nikola Milošević, kažu, nosi taj isečak iz „Glasa” od 19. marta 2003 u novčaniku kao krunski dokaz da je akcija „Sablja” bila zversko-fašistički pogrom neistomišljenika i patriota.

Ozbiljna egzegeza ili proračtivanje teorija Koste Čavoškog nastupila je tek godinu dana kasnije, kad je Koštunica formirao Vladu, pa je to postalo em bezbedno, em poželjno. Prvo je početkom aprila 2004, „Kurir” od „jednog visokog funkcionera nove vlade” doznao da su Duča i Kum „likvidirani u bivšoj bazi 'Crvenih beretki' u Lipovici”; „oni su, po ozbiljnim saznanjima novog policijskog rukovodstva uhapšeni samo nekoliko dana posle ubistva premijera Djindjica, nekoliko dana ispitivani i na kraju likvidirani”;

nekoliko dana pomenutih dvaput čine se kao zanimljiva matematika... „Kurir“ uz to navodi i lice „blisko porodici Spasojevič“ koje ukazuje na TV snimak iz Meljaka: na snimku sem dok kameraman izlazi iz kombija vidi „ogromna lokva krvi na putu“ . Svakome ko je video te snimke, a ovaj autor proučavao ih je kvadrat po kvadrat celu jednu noć, emitovane i neemitovane, jasno je da je rec o velikoj lokvi vode na putu, mnogo većoj od pet litara, koliko prosečan čovek ima krvi u sebi, u lokvi se vide crvena stop-svetla policijskog vozila...

Sredstva se više ne biraju, ali ni argumenti, koliko god protivrečni bili. Naime, ili su ih ubili u Lipovici, u Centralnom zatvoru ili u Meljaku; treba se odlučiti za jednu od pretpostavki. Odmah se priključio i Nenad Vukasovič, advokat Zvezdana Jovanovica; jedva je dočekao novu vlast i on: „Likvidacija Šiptara i Kuma bila je neophodna kako javnost nikada ne bi saznala pravu istinu, ne samo o atentatu na Djindjica, nego i o sprezi nekih političara iz vrha vlasti sa nekim od najernjih kriminalaca... Suština 'Sablje' zapravo je histerični pokušaj Nataše Micič i Čede Jovanoviča da unište i sakriju dokaze o tesnoj saradnji nekih političara iz vrha dosovske vlasti sa organizovanim kriminalom... Odgovorno tvrdim da nije ubijen premijer koji je Srbiju hteo da uvede u Evropu, već je ubijen Zoran Djindjic, zbog velikog novca koji se pravio pod okriljem političara i međunarodnog kriminala". sve što Koštunica, Maršičanin, Dejan Mihajlov i Dušan Prorokovič tiho misle, adv. Vukasovič je glasno rekao. Njegove reči ponoviće uskoro i Dušan Prorokovič iz DSS, doslovce: „Nije ubijen premijer, nego Zoran Djindjic". Usput je Vukasovič, bivši radnik Državne bezbednosti, ispljuvao Nenada Milica, profesionalnog policajca i bivšeg zamenika ministra, jer se Milic usudio da u taj naglo uzvitalani haos raznih teorija zavere unese malo zdravog razuma.

Opšta atmosfera tog proleća 2004. bila je tipa »došlo naše, pa će vidite". Čim su tabloidi uzmutili vodu, priključio se i NIN: krajem aprila taj nedeljnik objavljuje izvode iz obdukcionijskih zapisnika za Ducu i Kuma, tekst dozlaboga smarajuč i konfuzan, ali sa jasnom porukom: da to nešto smrdi i nije u redu. I NIN i tabloidi prozivaju novog ministra Jočića koji se „prosvetlio" (NIN), pa će sada sve da otkrije i da raskrinka monstruožnu dosmanlijsku zaveru za ubistvo dva patriotska jagnješceta Božja. Ministar ih je izneverio: imao je sva ovlašćenja da iznova istraži stvar, da sasluša sve učesnike akcije u Meljaku, kao i veštaka i svedoke, ali do početka 2005. nije na to temu saopštio ništa, pa se na to polako počelo da zaboravlja -do trenutka kada opet nekome bude zatrebalo. U međuvremenu je Generalni inspektorat MUP saopštio da je policija tada postupila u skladu sa pravilima.

Pokušaji razumnih ljudi i veštaka (sudsko-medicinskih, balističkih i kriminalističkih) da objasne kako se iz samo jednog obdukcijijskog nalaza ne mogu izvoditi takvi zaključci, naišli su na zadrto i indikativno ignorisanje, ali i na sumnjičenja za političku jeres: u jednom uvodniku (iz pera Ljiljane Smajlovič) NIN je s visine ukorio sve one koji ne veruju u blesave teorije zavere i sve one koji nisu podržali novinara NIN-a Nikolu Vrziča u nategnutim tumačenjima raspoloživih dokumenata i nalaza.

Priče o „trećem (petom, šestom, ledenom) metku" i „drugom (trećem, petom, sedmom) strelcu", egzaktnim naukama i zdravom razumu uprkos, opstaju zahvaljujući herojskim naporima pre svega NIN-a, ali i i drugih povremenih solista „crvenog orkestra". Nikola Vrzič iz NIN-a do kraja ce se pozivati na „tragove metaka u unutrašnjosti hodnika

Vlade", ne shvatajući da su to tragovi fragmenata jednog jedinog metka koji je udario u kamenu dovratku, raspao se, a ti su fragmenti rikošetom (odbijanjem) stigli u hodnik. Uzalud su kriminalisti, oružari, balističari i ostali stručnjaci trošili dah i mrčili papir: NIN, tabloidi i mafijaški consiglieri iz fiškalske branše, uz saradnju čuvenih „eksperata“ opšte prakse i tihu podršku MUP i BIA i dalje govore o „trećem, četvrtom, petom i ledenom metku“ i sve većem broju strelaca. Efekat u javnosti isti je kao i kod ostalih tema „crvenog orkestra“: zdravom razumu uprkos, optužnica se razvodnjava i relativizuje; poštenu napori policajaca, veštaka, tužilaca, istražnih sudija i sudija krivičnih veća odbacuju se u ime teorija zavere argumentima dostojnim razgovora ispred seoske samoposluge gde se pije pivo, a otvarač visi na kanapu pored vrata, ali nedostojnim javnog govora, normalnog novinarstva i opšte pristojnosti. Očigledno je da igru vode suptilni poznavaoци mentaliteta, majstori spletkaroši, nema mnogo škola gde se te veštine uče, a najpoznatija je ona Državne bezbednosti.

Primetni rezultati postižu se i na zadacima rehabilitacije Milorada „Legije“ Ulemeka i Jedinice za specijalne operacije. Ti rezultati posledica su sistematske kampanje čiji je cilj da se javnost stalno iznova podseća na patriotski „pijetet“ (Dragan Jočić) Jedinice i Komandanta, na njihove nadljudske kvalitete i „profesionalizam“, na „zasluge“ za Srpstvo Vaskoliko, na njihovu „pravoslavnu pobožnost“ i „nacionalnu odgovornost“. To imamo fenomen uporediv sa staljinskim razlikovanjem logoraša GULag-a na „socijalno bliske“ (kriminalci) i one druge, političke. Zlikovci iz JSO i Zemunci iz zavere za ubistvo Djindjica nekako su idejno „bliski“ nacionalistima na vlasti: jesu kriminalci, ali su „naši, srbski, patriotski, antihaški“; Zoran Djindjic je, pak, bio „nama tuđ“ i „mundijalista“.

Tako je i Legija pokušao Ducu i Kuma da predstavi kao značajne saradničke veze Državne bezbednosti, a na temu albanskog terorizma, jer da su njih dvojica bili bliski sa albanskim umetnicima iz Južne Srbije, pa su, kao, davali važne informacije Službi. Da su ova dvojica bili bliski albanskim trgovcima heroinom iz Velikog Trnovca, jesu; čisto poslovno. Posle su ljudi iz Državne bezbednosti na sudu rekli da nikada nikakve informacije ni o čemu, pa ni o tome, od Duće i Kuma dobili nisu. To ipak nije zasmetalo Miloradu Bracanoviću da svedočeći u predmetu ubistva gen. Boška Buhe izjavi kako je od Duće Spasojevića u Šilerovoj, „gde sam nekoliko puta bio, ali po službenoj dužnosti“ dobijao „informacije o Albancima na jugu Srbije“. Na tom pretresu iskoristio je priliku da izjavi kako je „Djindjic preko smenjenog Legije kontrolisao 'crvene beretke', to su znali svi članovi Vlade Srbije“.

Kulminacija slavljenja Legije i Jedinice počinje posle njegove predaje, 4. maja 2004. Consiglieri su ispred Centralnog zatvora te večeri obećali da će, kad Legija progovori, nebo pasti na Srbiju; da će se Srbija tresti i „progledati“; da će mnogi zaglaviti zatvor; da su se svi ministri iz Vlade DOS uneredili od straha, a neki već „beže iz zemlje“; da će se „sve doznati“. Tabloidi se danima nisu treznili od euforije „sa' će vidite“ i „Srbija će progledati“ (gen. Miroslav Milošević, načelnik Javne bezbednosti i, kako s ponosom ističe, Legijin prijatelj).

Consigliere Vukasović izjaviče za „Kurir“ (5. maja) kako je „predaja Milorada Lukovića Legije neke ljude iz vrha bivše vlasti dovela do nervnog sloma“: „Siguran sam da se neki ljudi iz DS-a, na primer Ceda Jovanović Zoran Janjušević, sada tresu jer ne znaju šta ih je snašlo“, kazače Vukasović. Pa onda: da će „Legijina predaja promeniti tok dosadašnjeg

sudenja... Njegovo svedočenje će sigurno doprineti da se konačno saznaju prave ubice i inspiratori ubistva Djindjica". Slična očekivanja imala je i adv. Biljana Kajganič. Istoga dana, adv. Momčilo Bulatović za „Balkan" kaže da je „dosadašnji postupak već uveliko poljuljan", a adv. Vukasović da njegov branjenik Zveki „još nema razloga da govori, jer je sasvim jasno da on nije ispalio smrtonosni hitac u Djindjica... Optužnica već i sada, i bez ijedne Legijine reči, ne postoji. Optužnica je pala zaključno sa 23. aprilom (kada je na sva usta temeljila na teorija „trećeg metka i drugog strelca")... Ukoliko bi, samo u domenu pretpostavki, Legija progovorio, imenovao i apostrofirao neke nove i sve ljude, među njima i one iz bivše vlasti, očekujem da bi tada konačno moglo da se krene i ka njima i utvrđivanju njihove odgovornosti u atentatu", kaže Vukasović, bezočno se šlihtajući novoj Koštuničinoj vlasti: zna on šta je njima milo da čuju.

A kada je, krajem decembra 2004. Zveki konačno progovorio, to je bila samo jedna rečenica: da policajac iz UBPOK Rodoljub Milović „laže" u svom iskazu na sudu, kada je lepo ispričao od početka do kraja šta je sve Zveki izjavio na zapisnik, kuda ih je sve vodio da im pokaže lokacije planiranih atentata (Bubanj Potok, plato ispred Savezne i Skupštine, hala „Limes", Birčaninova i Gepratova), kao i na mesto gde je na Fruškoj Gori isprobavao pušku i gde su nadene odgovarajuće čaure. Ništa više Zveki nije rekao osim da Milović „laže".

Sve je to bilo lepo i strašno zanimljivo, osim što naslov iznad tih advokatskih izjava u „Balkanu" glasi: „Legija američki špijun na zadatku u zemunskom klanu!"; tvrdnja iz naslova oslanja se na „anonimni izvor" iz „visokih obaveštajnih struktura" koji navodno izgovara gomilu inače sasvim proizvoljnih „pretpostavki". Nekoliko dana kasnije, „Nacional" tercia na to istu temu, tvrdeći kako je prisustvo posmatrača ambasade SAD na sudenju „opomena optuženom (Legiji) da prilikom svoje odbrane ne koristi saznanja koja bi u atentat na srpskog premijera umešala američku obaveštajnu službu CIA"... Legijina majka, piše „Nacional", kaže da joj je sin na dan ubistva Djindjica rekao „da mu je sve namešteno, da mora da beži i da iza svega stoje Amerikanci". Nenad Vukasović oduševiče se 19. maja 2004. onim sramnim saopštenjem izbornog štaba Dragana Maršičanina, što ga je pročitao nesrečni Dejan Mihajlov, koga je DSS onda prognala u „srpski Sibir" da bude generalni sekretar Vlade i da se više ako Boga zna! ne pojavljuje u javnosti: „Saopštenje izbornog štaba Dragana Maršičanina dolazi kao potvrda mojih upornih izjava da Zvezdan Jovanović nije ubio premijera dr Zorana Dindića (sad je odjednom „premijer"; do nedavno bio je samo „Djindjic"}", kaže Vukasović tada za „Večeraje novosti".

„Sta cemo sad pitam one predstavnike sedme sile koji su 14 meseci razapinjali na krst Zvezdana Jovanovića? Šta ćemo sad, kad izlazi na videlo da su i nalog i ubice iz vrha bivše vlasti? Precizan da budem: upleten je deo Demokratske stranke... Ma, specijalni tužilac će na kraju da ide u zatvor! Kako zašto?! Zato što laže svojom optužnicom jer govori o dva hica, a postoje tri do sada utvrđena. A ja ću da vam kažem da postoji i četvrti hitac, o kome cemo tek da razgovaramo! Jovan Prijic je poslednji čovek u Srbiji koji sme da se usudi da progovori ijednu reč o atentatu na premijera Djindjica!... kako će da se opere pred građanima Srbije kad tvrdi da je Jovanović prvim hicem ubio Djindjica, a od četiri metka Jovanovic nije ispalio nijedan!". I tako dalje, sve u euforiji koja neće

dugo trajati, pa će se i adv. Vukasović polako smirivati, kako dokazni postupak bude tekao...

To nesrečno saopštenje Maršičaninovog izbornog štaba koje je na pres-konferenciji gde nisu bila dozvoljena pitanja (što je skandal samo po sebi) pročitao Dejan Mihajlov, zaslužuje pažnju. Prvo je g. Mihajlov 10. maja 2004. izjavio kako će „izjašnjavanje Milorada Lukoviča Legije biti od velike važnosti za utvrđivanje istine o tome ko je sve bio umešan u taj zločin" i da „postoje osnovane sumnje" da su Duča i Kum „namerno ubijeni". Dodao je i da je Legijina predaja „uspeh Vlade Sr-bije", a da se „iz reakcije pojedinih funkcionera bivše vlasti na Lukovičevu predaju može zaključiti da nekima izgleda savest nije čista".

Ovako obradovan i napaljen, g. Mihajlov će 17. maja 2004. napraviti svoj čuveni skandal: pročitao saopštenje izbornog štaba koalicionog kandidata Maršičanina (neki koalicioni partneri ogradiće se od tog saopštenja odmah). „Neka kažu Srbiji ko je ubio predsednika njihove stranke i premijera... Ako oni neće, mi hoćemo"; prethodno je kazao da su političari iz prethodne vlasti „znali ko je doneo odluku o ubistvu Djindjica, ko ga je ubio, a čitali su i kad su ubili premijera". Odbio je da odgovara na pitanja novinara i obećao da će sutradan na njih biti odgovoreno; sutradan se na pres-konferenciji pojavio Rade Obradović I nije odgovorio ni na šta. Temeljito propali predsednički kandidat Maršičanin osetio je onda potrebu da još malo utrljava to tužnu priču, tvrdeći da je Djindjiceva majka „ugrožena" jer je „rekla istinu" (gda. Mila Djindjic smesta je demantovala tvrdnje Dejana Mihajlova da je optužila „Zoranove drugove" za ubistvo), ali mu to na predsedničkim izborima nije pomoglo. Ova skandalozna kompromitacija visokih funkcionera DSS prošla je nekažnjeno, sasvim u skladu sa pravedničkim kompleksom te bezgrešne stranke. Njihovo uzdanje u Legijina očekivana sudbonosna otkrovenja na sudu bilo je nepobedivo.

Onda su počele plitke i jevtine lagarije Milorada Ulemeka, čoškara i sitnog lopova iz naselja Brača Jerkovič. Te on se ogrnut u beli čaršav i prerušen u babu šunjab preko Železničkog mosta do Filmskog grada; te je dobio pismo „dva visoka oficira policije" (koje će pismo pokazati „kad dode vreme"; ako to ne bude limburga meseca kad se majmuni šišaju) da se sakrije i čeka, jer opet! „tu nisu čista posla"; te skrivao se 14 meseci u svojoj kući. Kad su novinari, znajući s kim imaju posla, počeli da proveravaju je li toga dana uopšte padao sneg i koliki, gde se Legija sve muvao itd, advokati su se uvredili što neko uopšte preispituje iskaz „Komandanta" i „pukovnika" i sve to proglasili za „pritisak na sud".

A zašto se Ulemek predao? To ima više pretpostavki: od one da je „stekao poverenje u novu vladu", pa do drugačijih, mnogo prozaičnijih.

Za uspešno skrivanje od zakona, kao što je poznato, treba mnogo para i mnogo jataka koji vole pare. Istorija hajdučije u Srba, krajem 19. veka, uči nas da je hajdučija posao od koga se bogate jataci, a ne hajduci. Legija je može se osnovano pretpostaviti imao pare „štekovane" negde, možda i po švajcarskim bankama (mnogo je išao u Švajcarsku pre atentata), a na lažna dokumenta kojih mu nije nedostajalo. Nezahvalno bi bilo nagadati koliko para je sklonio; svakako mnogo, ali, kako izgleda, ne i dovoljno. Ima to i drugi problem: dok je on bežao, neki od njegovih lažnih identiteta bili su provaljeni.

Ima i treći, možda najveći problem: naime, legenda iz balkanskog podzemlja kaže da su Duča i Legija, u pokušaju da uklone konkurenciju i posrednika u trgovini kokainom na veliko, otkucali Sretena „Jocu Amsterdama” Jocića bugarskim vlastima. Duča je ozbiljno pokušavao da stupi u poslovne odnose sa kolumbijskim kartelima, ali izgleda da su oni već imali svog predstavnika za Evropu, Jocu Amsterdama. Joca Amsterdam je veliki igrač, „kralj kokaina” u Zapadnoj Evropi, opasan i moćan. U Holandiji su ga tražili za neka ubistva, pa se sklonio u Bugarsku i radio odande. Kad ga je bugarska policija digla, imao je službenu legitimaciju naše Državne bezbednosti. Izručen je Holandiji i tamo je, kažu, došao do zaključka da su ga ova dvojica prodala Bugarima. Kažu da je raspisao nagradu za ubistvo Ulemeka i njegove porodice i da je takav glas pustio po celoj Evropi. Lako je zamisliti ostatak: jataci se premišljaju; Joca je veći igrač i ne bi bilo zdravo da dozna ko je skrivao Legiju; a Joca ima i više para... Izgleda -po toj priči -da je Legija takode došao do zaključka da je sigurniji u Centralnom zatvoru u Beogradu.

Onda počinje niz medijskih i drugih incidenata: „crveni orkestar” objavljuje intervju sa Legijinom mamom, sa bivšom ženom, sa ratnim drugovima i prijateljima. Na sudu počinju da se pojavljuju razni debelovrati ošišani klipani sa ružama istetoviranim na vratu, a kasnije i u majicama sa grbom JSO i sa ružama istim kao i tetovaže; Dragan Jočić ih „razume”, mada su neki od njih pripadnici njegove Zandarmerije, jer je to „pijetet”. Izlazi intervju sa izvesnim krezubim likom iz Borče koji se predstavlja kao »kapetan Džo” i koji tvrdi da je Zorana Djindjica „i trebalo ubiti”. Naravno da ni Legija, ni njegovi consiglieri nisu propustili priliku da u javnosti provuku tezu da se, eto, slava Bogu, vlast u Srbiji promenila, pa je Ulemek, jadan, mogao konačno da se vrati kući, jer „ima poverenja u novu vladu”.

Legijino poverenje u novu vladu bilo je toliko da je na sudu otvoreno tvrdio kako je onih čuvenih 660 kilograma heroina iz sefa DB on lično, koristeći svoje ljude iz JSO, prokrijumčario preko granica da se prodaju po Evropi. To je, kako kaže, naravno učinio na sugestiju ljudi iz Demokratske stranke (Ceda, Beba, Vesić, Dragoljub Marković), a iz razloga „patriotskih”, inače mu na pamet ne bi bilo palo. Smušeno je objasnio da je prilikom zaplene heroina, marta 2001, u sefu Komercijalne banke, došlo do zamene „švič-švič” (engl: switch), pa je u termoelektrani „Nikola Tesla” u Obrenovcu spaljeno nešto drugo.

„Crveni orkestar” je u kreščendu: Jo, brate, znači, DSS u stanju heroinskog blaženstva i SRS u stanju dilerske sreće odmah se hvataju za Legijin iskaz i on postaje jedan od glavnih argumenata u predizbornoj kampanji za predsedničke, a kasnije i za lokalne izbore: Demokratska stranka je „narkodilerska”! Ej! Kad Legija kaže! A kad „pukovnik” i „Komandant” to kaže, e onda je to istina ispisana munjom u kamenu.

MUP i BIA smesta su sprovedli ponovnu istragu o tom heroinu i dobili isti rezultat kao i marta 2001: poreklo je poznato, kretanje takode, a heroin je uredno saw spaljen u TE „Nikola Tesla” u Obrenovcu. Ministar Jočić, međutim, skrivao je od javnosti nalaz te komisije od juna, pa sve do septembra 2004. kada su ga se dočepale novine („Danas” i „Vreme”) i objavile ga. Da nisu, dan-danas ne bi se znalo za taj nalaz. Ni to nije pomoglo: Rade Bulatović će, nalazu komisije uprkos, ponavljati kako to nisu čista posla i sve u tom pravcu, a žeci se politike re-lativizovanja svega što je u vezi sa atentatom, Legijom, Jedinicom, Zemuncima, „Sabljom” i prethodnom vlašću. Iz čkrjenice da iz ukupne računice oko tih 660 kila heroina nedostaje nekih skoro deset, za koje se zna da

su nestali, a i ko ih je najveroyatnije zdipio (JSO, čiji su ljudi tim heroinom rukovali i premeštali ga), opet se izvode fantastični zaključci. „Partijska linija" DSS jasna je: Djindjic je kriminalac i sve što su on i njegova kriminalna vlada uradili od januara 2001, ili od 5. oktobra 2000. samim tim je sumnjivo, a najsumnjivije od svega toga je to vanredno stanje.

Osporavanje vanrednog stanja

Kad je o vanrednom stanju reč, Kosta Čavoški i dalje je guru i prorok nove vlasti DSS: osnovna linija napada na „Sablju" formulisana je u istom tom komentaru „Zločinci na vlasti" (u „Glasu javnosti" od 5. maja 2003.). Tamo senator Republike Srpske kaže da je „prvi nedopustivi prestup bilo samouvodenje (sic!) vanrednog stanja", pa onda ustavnopravnom kazuistikom izvodi zaključak da je „naredba v.d. predsednice Nataše Mičić o uvođenju vanrednog stanja i potonjem protivustavnom suspendovanju ustavnih sloboda i prava teška zloupotreba vlasti koja će, pre ili kasnije, morati da bude kažnjena, najverovatnije već posle prve smene na vlasti do koje će neizbežno doći. I već sada možemo zamisliti Natašu Micic kako, zbog dobrog vladanja, na poljoprivrednom dobru nekog od naših zatvora plevi luk i okopava kukuruz". Te reči senatora i proroka Čavoškog postale su deo partijske linije DSS i partiture „crvenog orkestra", naročito pošto je -sa bezbedne „istorijske distance" od godinu i po dana Ustavni sud Srbije neke od odredbi vanrednog stanja proglasio neustavnima. Smesta je dignuta dreka da su vanredno stanje, a naročito akcija „Sablja", je li, „protivustavni", iz čega se izvodi zaključak da su svi nevini i puj, pike -ne važi.

Jugoslovenski komitet pravnika za ljudska prava (JUKOM) reagovao je odmah saopštenjem čiji deo sledi niže, ali oni su ionako „mondijalisti", „anacionalni", „šoroševci", dakle izdajnici i špijuni; zar im Biljana Kovačević Vučo nije na čelu? Evo šta JUKOM kaže:

„Ovom svojom odlukom Ustavni sud Srbije, koji po svemu treba da predstavlja nezavisnog arbitra u zaštiti ljudskih prava i građanskih sloboda, zapravo je, namerno ili ne, pojačao ionako dominantnu pravnu nesigurnost, pravno institucionalizovao revanšizam i doveo u pitanje smisao i svrhu sudjenja za organizovani kriminal. Tome treba dodati da ovom svojom odlukom Ustavni sud podriva suštinu i tok sudskog procesa koji se vodi protiv optuženih za ubistvo premijera Zorana Dindi-ča, tog gnusnog čina koji je i bio prvi i osnovni razlog zbog kojeg je vanredno stanje i uvedeno... ..U odnosu na pravnu utemeljenost odluke kojom je, na predlog Vlade Srbije, v.d. predsednika Republike uvela vanredno stanje nakon ubistva premijera, pre svega i pre svih treba podsetiti sadašnjeg predsednika Ustavnog suda (inače jednog od kreatora još uvek važećeg, tzv. Miloševićevog, Ustava iz 1990. godine) na činjenicu da je Ustav Srbije dobrim delom neprimenjiv; kako zbog toga što mu nedostaje potreban legalitet, jer nije usaglašen sa Ustavnom poveljom Srbije i Crae j Gore (krajnji rok bio jc avgust 2003.), tako i zbog nedostatka legitimacionog kapaciteta na koji nas obavezuje ne samo Pakt o građanskim i j političkim pravima UN koji je još davne 1971. godine ratifikovala tadašnja SFRJ, već nas kao članicu Saveta Evrope neposredno obavezuje i Evropska konvencija o ljudskim pravima koju smo ratifikovali u decembru 2003. godine. Posebno treba naglasti pravno obavezujuću odredbu člana 16. Ustavne povelje SCG prema kojoj

'ratifikovani međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava imaju i primat nad pravom Srbije i Crne Gore i pravom država članica.'

Pakt o građanskim i političkim pravima UN (čl. 4) jasno definiše i da u slučaju da 'opstanak nacije ugrozi izvanredna javna opasnost', koja je proglašena ustavnim putem, države ugovornice Pakta mogu, u obimu koji je strogo određen zahtevima situacije, 'preduzeti mere kojima se ograničavaju obaveze predviđene ovim Paktom', s tim da te mere moraju biti u skladu sa drugim obavezama koje proizilaze iz međunarodnog prava, kao i da ne dovode do diskriminacije po osnovu rase, boje kože, pola, jezika, veroispovesti ili društvenog porekla.

Iz ovog primera jasno se vidi da je prema ovom Paktu dopušteno je državnim organima da u vreme vanrednih okolnosti ostvare određena nužna odstupanja u odnosu na pun volumen ostvarivanja proklamovanih ljudskih prava, predviđena u ovom i drugim međunarodnim obavezujućim pravnim dokumentima, uz imperativni uslov da se ograničenja ljudskih prava ne mogu odnositi na: a) samovoljno lišavanje života; b) primenu torture; c) uvođenje ropstva ili tzv. zavisnog položaja, (s tim što se ovo ne odnosi na mogućnost da se za vreme vanrednog stanja uvede prinudni ili obavezni rad); d) uvođenje dužničkog ropstva; f) ograničavanje slobode veroispovesti, kao i na g) kažnjavanje za krivičnih dela koja u vreme izvršenja, ni po međunarodnom, ni po domaćem pravu, nisu smatrana za krivična dela, što podrazumeva i zabranu izricanja teže kazne od one koja je bila predviđena u vreme izvršenja krivičnog dela (s tim što se Pakt ne protivi sudenju za krivična dela koja u vreme izvršenja nisu propisana domaćim zakonodavstvom, ali koja predstavljaju krivična dela prema opštim pravnim načelima priznatim od strane međunarodne zajednice).

Slično i Evropska povelja o ljudskim pravima predviđa odstupanja u odnosu na pun volumen ostvarivanja ljudskih prava u vanrednim okolnostima, s tim što se odstupanja ne mogu odnositi na: a) zabranu torture; b) pravo na život (osim u slučajevima koji su dopušteni u ratnim postupcima); c) zabrana ropstva (uz izuzetak prinudnog i obaveznog rada u određenim situacijama), kao i d) kažnjavanje za dela koja u vreme izvršenja nisu predstavljala krivična dela, osim ukoliko su to dela koja se smatraju krivičnim delima po tzv. opštim načelima priznatim od strane civilizovanih naroda.

Kao što se na osnovu izloženog jasno može videti, SAMO OVA izričito navedena i taksativno nabrojana ljudska prava u Paktu o građanskim i političkim pravima i u Evropskoj povelji o ljudskim pravima NE MOGU BITI NI NA KOJI NAČIN OGRANIČENA. To dalje znači da ostala ljudska i građanska prava i slobode mogu biti, pod određenim uslovima, ograničena, i to srazmerno i primereno vanrednim okolnostima u konkretnom slučaju.

Imajući to u vidu, javnost i građani Srbije moraju biti veoma zabrinuti zbog ovakvog arogantnog i neodgovornog odnosa Ustavnog suda Srbije prema pravima i obavezama naše države koje proističu iz opštih pravnih načela i osnovnih pravila fundamentalnih međunarodnih konvencija i dokumenata o ljudskim pravima kao što su Pakt o građanskim i političkim pravima UN i Evropska povelja o ljudskim pravima.

Odluka Ustavnog suda Srbije kojom je, s jedne strane, potvrđena validnost odluke o uvođenju vanrednog stanja nakon ubistva predsednika Vlade Srbije, a sa druge je strane istovremeno podrivena njena opravdanost tako što je osporena validnost pojedinih odredbi, zapravo predstavlja osnov za poništavanje svih postupaka i mera koje su za vreme vanrednog stanja u Srbiji imale za cilj da, nakon ubistva premijera, spreče mogući

državni udar i otkriju učinioce ovog zločina, kao i da povedu beskompromisu borbu protiv organizovanog kriminala.

Maskirana plaštom sudijske uzvišenosti i pravničke logike, ova odluka Ustavnog suda Srbije u sebi sadrži jednu veoma opasnu poruku. Oštrom oku stručnjaka ne može promaći činjenica da Ustavni sud poručuje da bi svi elementi osve odluke bili ustavno validni da su državni organi Srbije, umesto 'vanrednog stanja', proglasili 'ratno stanje' ili 'stanje neposredne ratne opasnosti' i da su (kao što je to Miloševićev režim učinio za vreme NATO intervencije) uveli punu cenzuru štampe i ograničenje ljudskih prava i sloboda. Očigledno je Ustavni sud Srbije svoju pravnu konstrukciju o ustavnosti vanrednog stanja, ali neustavnosti pojedinih mera za njegovu realizaciju, izveo iz manjkave dikcije Ustava Srbije koji vanredno stanje svodi na slučajeve 'elementarne nepogode'. Ovakvom argumentacijom Ustavni sud pokazao je građanima Srbije i svetu da nije u stanju da se izdigne iznad formalizovane administrativne logike i kancelarijskog duha, kao i to da nije u stanju da razume suštinu uvođenja vanrednih mera u situaciji kada je atentat na predsednika Vlade ugrozio ustavni poredak i demokratske institucije.

Odgovorno tvrdimo da uvođenjem vanrednog stanja državni organi Republike Srbije nijednom svojom odlukom nisu prekršili međunarodne standarde u oblasti ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kao i da odluka Ustavnog suda Srbije kojom se podriiva ustavna validnost pojedinih odredbi u vezi sa sprovođenjem vanrednih mera predstavlja politizaciju slučaja i grubu demagošku zloupotrebu ovlašćenja Ustavnog suda, čiji zadatak nije manipulacija i dezorijentacija građana, raspirivanje pravne nesigurnosti i rušenje institucija sistema, već zaštita ustavnosti i zakonitosti i zalaganje za ostvarivanje pravne države i vladavine prava".

Ništa nisu pomogla pozivanja na međunarodna akta i na razumne rasprave o ustavnom pravu: „Sablja" je proglašena za najstrašniji pogrom, „gori od Informbira" (1948-1955.) i „Pinočeove diktature" (1973.); oba citata dugujemo Miloradu Vučeliću, koji je u međuvremenu izlicitirao broj privedenih na 13 000; uskoro će Kosta Cavoški dogurati do „trinaest i po hiljada" (decembar 2004.). Slobodan Antonić zakukače u NIN-u kako je hapsilo sve redom, „čak i direktore zooloških vrtova"; ostatak „crvenog orkestra" zaključiče, zdravo za gotovo, da je reč bila o strašnoj nepravdi i užasnim kršenjima ljudskih prava i da su -prema tome -svi pohapšeni, prijavljeni i optuženi u akciji „Sablja" maltene sasvim nevini; nisu bili „mirandizovani", valjda, tj. nisu im bila pročitana prava kad ih je hapsilo, pa ceo krivični postupak sada propada, kao u američkom filmu.

Shodno takvim pravicima razmišljanja, nova vlast krenula je i u zva-ničnu, „legalističku" reviziju vanrednog stanja i „Sablje" preko raznih skupštinskih tela, ali i drugačije. Na „legalističkom" planu nisu bili daleko odmakli i ta kampanja polako se izgubila, osim u pravosuđu koje je počelo da dodeljuje velike novčane odštete „nepravredno privodenim" licima; prvi su se (prvostepenim presudama) ogrebali Rade Bulatović, direktor BIA i još nekoliko bivših radnika Državne bezbednostL. Jedina dva čoveka koji su opravdano oštećeni bili su onaj vojni muzičar čija je ukradena dokumenta neko od zaverenika koristio, pa mu se lice našlo na poternici i onaj momak Dejan Arandelović koji se veoma slič-no prezivao kao i jedan od onih sa poternice (Dejan Randelović), iako je imao sasvim drugačiji JMBG...

Na javnom planu, međutim, postepeno je počela da se pojavljuje, sve drskije i bezobraznije, čitava galerija onih otužnih likova koji su se posle ubistva Zorana Dindića pokrili ušima i pobegli u mišje rupe. Sve je to polako izgmizalo ispod kamenja pod koje se bilo sakrilo: urednici i pisci iz pokojnog "Identiteta" i prekrštenog "Nacionala", "nacionalni radnici" poput Koste Cavoškog, Nikole Miloševića, Brane Crnčevića i istih takvih kao i oni; "Lauferi" iz aparata Državne bezbednosti, naglo ohrabreni besprincipijelni karijeristi koji su uočili svoju udvoričku priliku ("analitičari": politički, bezbednosni, javnog mnjenja i ostali); kompromiserski elementi iz Demokratske stranke, uvereni da mogu nekako da preobrate i na pravi put izvedu Demokratsku stranku Srbije kad je već na vlasti; nacionalisti svih vrsta.

To je jedan od uvodnih tonova dao i Dorde Vukadinović, politički analitičar iz "Nove srpske političke misli", sledećim rezonovanjem, iznetim 12. maja 2003. u jednoj akademskoj debati: "Situacija oko atentata na premijera Djindjica žalosna je i pomalo tragična potvrda da smo i moje kolege i ja bili u pravu kad smo kritikovali politiku Demokratske stranke. Sam atentat mnogo govori o prirodi režima koji je uspostavljen, ali isto tako govore i reakcije na atentat: te reakcije su bile po mnogo čemu slične reakcijama na smrt Josipa Broza Tita...". Pa izražava "razumevanje", je li, za te "reakcije", ali odmah upozorava: "Oblik reakcija i način kako su one plasirane u javnost bile su takve kao da je umro otac nacije", a ne jedan od pet-šest čelnih ljudi u državi (formalno gledano, predsednik vlade Srbije ravnopravan je predsedniku vlade Crne Gore i Savezne vlade, predsednicima skupština Srbije, Crne Gore ili predsedniku 'državne zajednice', kao i predsedniku Republike). Smrt premijera Djindjica je javnosti predstavljena kao kataklizma, kao pitanje 'Šta će biti s nama?'. To je u stvari bolan, ali plastičan prikaz toga da je ova vlast, za vrlo kratko vreme, koncentrisala toliko mnogo moći, instrumentata vlasti i toliko mnogo tog 'afektivnog' arsenala koji ne spadaju u instrumente i arsenal demokratskog društva".

Iz činjenice da se Srbija užasnula od ubistva Zorana Djindjica i dal je barem pola miliona ljudi osetilo spontanu i autentičnu potrebu da premijera isprati do Novog groblja, Djordje Vukadinović izvodi svoje zaključke: da je bio u pravu kad je kritikovao Demokratsku stranku, zašta je Djindjiceva smrt "žalosna i pomalo tragična potvrda"; da sve to liči na Brozov pogreb, pak je, dakle, sumnjivo na komunizam; da je, uostalom, premijer Srbije tek jedan od "pet-šest" funkcionera čija smrt ima nekog značaja za državu i da šta se sad od toga pravi takva scena; autentične emocije građana Srbije svedene su na "afektivni arsenal koji ne spada u instrumente i arsenal demokratskog društva". G. Vukadinović pritom nije objasnio kako to "atentat" i "reakcija na atentat" istovremeno "govore o prirodi režima" Zorana Djindjica; kakva je to "priroda"? Jesu li aktivisti Demokratske stranke brojali ko nije otišao da isprati Zorana Djindjica na groblje, pa onda pravili spiskove?

Tako se Djordje Vukadinović "elegantno" i sa "akademske visine" cinično popišao na barem pola miliona građana Srbije koji su mislili da je ubistvo Zorana Djindjica monumentalni zločin i koji su rešili da bi bilo pristojno i u skladu s njihovim osećanjima da izadu i isprate svog premijera na užas Vukadinovića i ostalih DSS-ovih talibana jer je to, između ostalog, i njihovo građansko i političko pravo.

U jednoj analizi iz decembra 2004, advokat Srđa Popović piše i sledeće redove:

„Analiza te kampanje ('crvenog orkestra', to jest; M.V.) morala bi početi od premise da je atentat, političko ubistvo predsednika vlade, prema do sada (na sudu) izvedenim dokazima bio zamišljen kao inicijalna kapisla jednog restauracijskog prevrata. Ciljevi tog prevrata bili su sasvim jasni:

1. Blokiranje svake saradnje sa Haškim tribunalom;
2. Radikalna promena spoljne politike u pravcu samoizolacije (blokiranje saradnje sa Evropskom Unijom; 'otpor diktatu'; 'dvosmerna saradnja'; 'ravnopravna saradnja');
3. Uspostavljanje ideološkog i personalnog kontinuiteta sa miloševićevskom Srbijom.

Oslonac ovom prevratu, po logici političke scene, dale bi:

1. Opozicione stranke 'patriotskog bloka' (nacionalističke i ultranacionalističke stranke desne orijentacije koje su Miloševiću zamerale samo njegov 'komunistički' pedigre i vojne poraze, dok su i njegovu politiku ratove, odnos prema Kosovu, odnos prema međunarodnoj zajednici podržavale); 1
2. Bezbednosne, vojne i policijske, strukture kojima pripada većina kandidata za Haški tribunal;
3. Predstavnici finansijskog kapitala (ratni profiteri, kontraverzni biunismem, monopolisti) koji ne mogu uspešno 'poslovati' u transparentnim i strogo kontrolisanim uslovima evropskog tržišta.

Osve tri grupe se, naravno, delimično preklapaju. One čak i ne moraju biti u eksplicitnom dosluhu da bi uspešno saradivale, jer one lako prepoznaju jedna drugu, kao i zajedničke interese.

Vanredno stanje i 'Sablja' sprečili su željeni ishod, ali je atentat, ipak, delimično postigao svoj cilj: promenjena je politička scena, pala je 'Djindjiceva vlada', poslan je signal da 'to neće proći u Srbiji', temeljito se revidira politika DOS, ukidaju se rezultati reforme, rehabilituju se Miloševićevi kadrovi i stranke starog režima, demonizuju se vanredno stanje i 'Sablja'. Nastavlja se prevrat drugim sredstvima, tzv. puzajući prevrat. 1

Jedino, kao kost u grlu, ostaje nastavljeno suđenje optuženim atentatorima... To suđenje demistifikuje političku scenu, demaskira njene učesnike i osvetljava suštinu aktualnog političkog procesa na jedan krajnje neprijatan način. Šta učiniti? I

Potrebno je, dakle, svim sredstvima, dezinformacijama, promocijom fantastičnih teorija kroz 'naše medije', stvaranjem specijalnih medija za jednokratnu upotrebu, angažovanjem 'naših eksperata'... stvarati neprestanu konfuziju i držati javnost na tom ringišpilu dok joj se ne zavrti u glavi i dok ne prizna da više ne razume ništa i da je 'sve moguće'.

Uostalom, to je bila omiljena propagandna tehnika Slobodana Miloševića; stari ciljevi diktiraju stara sredstva. Da ilustrujemo ovu tvrdnju samo nekim činjenicama:

- Kaže Dejan Mihajlov u predizbornoj kampanji: 'znamo ko je ubio (Djindjica) i po čijem nalogu', a Dragan Jočić bi da postupak 'vratiti u stadijum istrage';
- Pojavljuje se knjiga o Dindicevim 'kriminalnim vezama' (Života Ivanovič);
- U publici na sudu se pojavljuju ljudi sa tetoviranim ružama, majicama sa amblemom JSO i sa ružama opet;
- Dolazi do napada na Gordanu Djindjic, premijerovu sestru;
- Sudija Nata Mesarevič dobija crvene ruže pred vrata;
- Koštunica i Jočić insistiraju da 'nije važno gde se krio Legija';
- 'Kapetan Džo' u 'Kuriru' daje intervju: 'Djindjica je trebalo ubiti';

- Legijino obezbeđenje napada novinare ispred njegove kuće;
 - Zoran Stojković govori o tome da treba ukinuti Specijalni sud;
 - Kadrovska čistka u policiji i BIA;
 - Rehabilitacija Ace Tomića, uprkos 'čudnih razgovora' sa Dućom i Legijom;
 - Imenovanje Radeta Bulatovića na mesto direktora BIA, iako je preko njega 'uspostavljen kontakt sa Koštunicom' od strane zaverenika;
 - Koštunica je sačuvao i zaštitio Radeta Markovica i Nebojšu Pavkovića posle 5. oktobra; obojica su optuženi za atentat na Vuka Draškovića;
 - Odluke Ustavnog suda (Slobodana Vučetica) o vanrednom stanju;
 - Treci metak, drugi strelac, ledeni metak', 'likvidacija Duce i Kuma' i 'analize' obdukcionih nalaza;
 - Razgovori Dejana Milenkovića Bagzija i Biljane Kajganić;
 - Propagandni CD ROM JSO u 'Kuriru' u trenutku kada treba da počnu da svedoče pripadnici Jedinice (pripremanje javnosti za Legijinu 'istinu', kako su to nazvali Mihajlov, Maršičanin i Koštunica);
 - Legijina verzija slučaja sa 600 kg. heroina, što je za Tomu Nikolića, Nikolu Miloševića, DSS i druge postala 'činjenica';
-
- 'Ugledna jedinica', 'pijetet', 'ratne zasluge' (Jočić o JSO), 'sindikalna pobuna' u 'svojoj radnoj odeći' (Koštunica), 'branili svoj narod' (Dačić);
 - Jočićeva ocena Legijinog pisma javnosti iz januara 2003. (videti gore; M.V.);
 - Izjava Zorana Stojkovića da 'necemo isporučivati generale' itd."

Dalje Srđa Popović kaže da je opšta strategija kampanje „blatiti Djindjića, veličati Legiju i Jedinicu, stvarati sumnju u Tužilaštvo, Sud, svedoke-saradnike, veštake i ceo postupak“: „Medu onima koji danas pokušavaju da miniraju postupak pred Specijalnim sudom po logici stvari nalaze se:

1. politički inspiratori atentata;
2. oni kojima je atentat politički koristio;
3. eventualni nalogodavci i saučesnici, budući da je malo verovatno da bi Legija doneo takvu odluku sam i bez izlazne strategije...

...Osećao se (Legija) ugrožen, očajnički je tražio političke saveznike i nudio se svima za koje je mogao smatrati da bi prihvatili njegove usluge u borbi protiv 'izdajničke vlade' koja saraduje sa Hagom i onima koji bi ga, po njegovom mišljenju, mogli zaštititi od Djindjića. Legija se na sudenju ponaša izuzetno arogantno i sigurno, kao neko ko računa na izvesna 'obećanja'. Isto tako se ponašaju i pripadnici JSO koji pri izlasku iz sudnice obavezno pozdravljaju veselo društvo na optuženičkoj klupi. Neprofesionalna, kažnjiva, a nekažnjena priredba koju su branio priredili na početku sudenja bila bi nemoguća bez autoritativnih garancija...

...Cela ova situacija posledica je činjenice da je istraga stala na po-la puta. Iskazi Bore Mikelića, Legije, Ace Tomića i Rada Bulatovića o njihovim 'čudnim razgovorima' dovoljno su nelogični, protivrečni u detaljima i protivrečni sami sebi da ne mogu kriminalistički objasniti zašto u rasvetljavanju svih činjenica oko tih susreta istraga nije išla da-lje. Za to postoje samo dva moguća logička objašnjenja: prvo, da obezglavljena Vlada nije imala političke snage da 'istera medveda', tj. da je nastojala pre svega da

stabilizuje situaciju ne ulazeći u sukob sa moćnim nalogodavcima; ili drugo, da je iz sličnih razloga bila tako savetovana od međunarodne zajednice.

Ovaj propust ohrabrio je te iste nalogodavce, čim su se pribrali od prvobitnog šoka izazvanog vanrednim stanjem, da predju u kontranapad i da pokušaju da dovrše atentatom započeti prevrat." Tako advokat Srdja Popovic.

Novembra meseca 2004. MUP najavljuje formiranje nove „specijalne jedinice“, „Srpskih vitezova“, koja bi bila sastavljena od pripadnika SAJ i Protivterorističke jedinice Zandarmerije; obe okupljaju i bivše pripadnike raspuštene JSO. Naravno da je demokratska javnost Srbije odmah pročitala pravi smisao te ideje: ponovno okupljanje JSO na jednom mestu; štaviše, pominje se i Kula kao sedište tih „Vitezova“. Nastala je poprilična galama u javnosti na to temu, uprkos radovanjima tabloida iz „crvenog orkestra“, pa se stvar primirila. Posle je „Nacional“ kukao da, eto, nekima „smeta sve srpsko, pa i naziv 'Srpski vitezovi', zbog čega nova jedinica treba da se zove samo 'Vitezovi'“. Niko od nadležnih nije bio u stanju da objasni odakle potreba za još jednim pre-pakivanjem antiterorističkih jedinica: u svakoj razumnoj analizi potreba i pretnji, SAJ (Specijalna antiteroristička jedinica MUP Srbije, osnovana još 1978. i apsolutno osposobljena i opremljena za takve poslove) sasvim je dovoljna; osnivanje Protivterorističke jedinice (PTJ) u okviru Žandarmerije već je bilo shvaćeno kao način da se koliko-toliko nekompromitovani elementi JSO sačuvaju kako tako. Objašnjenja, više puta ponavljana, da je „bolje da ih se drži pod kontrolom, nego da se prospu po ulicama“ -ne deluju uverljivo: sve dok imaju ovlašćenja, oružje i legitimacije, biće mnogo opasniji nego da su civili, jer je -na ža-lost! korporativni duh Jedinice ostao nedirnut i posle rasformiranja; Arkan, Legija i Frenki su i dalje Komandanti, a Jovica Gospod Bog, nemojmo se zavaravati. Zbog toga svi pripadnici bivše JSO ostaju kao potencijalna opasnost za demokratiju u Srbiji, opasnost koja se ne može preceniti s obzirom na dosadašnja iskustva, na simpatizere i na političke aktore koji u JSO vide budućeg ili trenutnog saveznika. Kao buduci komandant tih „Vitezova“ pominjao se Boško Jovič, stari kadar JSO, čovek koji je učestvovao u hapšenju braće Banović i čovek koji je 11. marta na granici u Batrovcima dočekao Ivicu „Icu“ Matekovicu, . izaslanika hrvatske sekcije legionarske kriminalne internacionale. ;

Trebalo je držati se proverenog i Legiji bliskog iskustva iz francuske novije istorije: kada se u alžirskoj krizi 1961. Prvi padobranski puk (Legije stranaca (le Regiment etranger parachutiste) priključio oružanoj ,' pobuni za svrgavanje De Golove vlade, bio je raspušten jednom zauvek, a svi pripadnici isterani doživotno iz bilo kakve državne službe, krivi ili nevin, svedjedno (šest generala tada je streljano presudom vojnog suda, uzgred da napomenemo...); danas Legija stranaca ima samo Drugi padobranski puk (2e REP} Prvog nema i neće ga nikada više biti, dok postoji Francuska Republika. I Poslednji pokušaj glamurizacije Milorada Ulemeka bio je objavljivanje njegove knjige „Gvozdeni rov“ u 70 000 primeraka, kako tvrdi izdavač. Reč je o dozlabora smarajućoj rovoškoj prozi kombinovanoj sa idiotskijim varijacijama raznih srpskih teorija zavere. Kao distributer te knjige (čiji je izdavač „Narodna knjiga“) javlja se „Lupus Group“ čiji je logo glava istog onog vuka sa značke Jedinice za specijalne operacije. Početkom 2005. najavljeno je objavljivanje još bar tri nastavka Legijinih sabranih dela u ediciji „Srpski pisci“, ali i knjige Zvezdana Jovanoviča u kojoj će „sve objasniti“, ali to je ionako pisalo u „Nedeljnom telegrafu“... J

Tokom decembra meseca 2004. godine primećuje se porast nervoze zbog toka dokaznog postupka na sudu za ubistvo premijera Djindjica. Prateći hor advokatskih consigliera smirio se i više nema gromopucatelnih i pretećih izjava, jer je bleferska argumentacija istrošena, čorci ispucani, a kečevi iz rukava potrošeni; javnost je prozrela podvalu. Tada se javljaju prve glasine na temu predstojećeg smenjivanja specijalnog tužioca za organizovani kriminal Jovana Prijčića i tužioca za ratne zločine Vladimira Vukčevića; te najave dolaze iz ozbiljnih izvora. Prijčićev mandat, međutim, isticao bi tek 23. jula 2005. Jedino tumačenje bilo bi to da su se obojica previše istakli, a naročito Prijčić. Izručenje Dejana „Bagzija“ Milenkovića iz Grčke otešlo se jer tamošnji ministar pravde ima pravo da odugovlači sa potpisivanjem odluke o ekstradiciji koliko hoće ili koliko je spreman da nekome učini uslugu, ako ga lepo zamole. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava zahtevalo je do kraja 2004. godine tri puta od grčkog ministra pravosuđa da već jednom potpiše rešenje o ekstradiciji Dejana Milenkovića „Bagzija“; nije dobilo odgovor sve do kraja decembra, kada je saopšteno da „papiri još nisu stigli iz Vrhovnog suda Grčke“ do kabineta ministra i Odeljenja za ekstradiciju... Postoje osnove za sumnju da je to izručenje bilo sistematski odlagano u dogovoru sa Koštuničinom vladom dok se ne smisli način da se sanira šteta od objavljivanja dogovora Biljane Kajganić i njenih partnera. Odluka o izručenju Dejana „Bagzija“ Milenkovića potpisana je tek polovinom januara 2005, a tada su se opet podgrejale priče o smenjivanju Jovana Prijčića. Te su dve stvari u očiglednoj vezi, jer izgleda da je nastala panika oko toga ko će se pre dočepati Bagzija: specijalni tužilac Jovan Prijčić ili neki njegov naslednik. Za naslednikom se januara 2005. tragalo grozničavo, ali neki tužioci kojima je mesto nudeno odbili su ga; bilo bi zanimljivo saznati zašto; bilo bi još zanimljivije saznati zašto se tom kadrovskom politikom bavio ministar pravde Zoran Stojković, lice nenadležno za postavljanje specijalnog tužioca za borbu protiv organizovanog kriminala (nadležan je republički javni tužilac Slobodan Janković).

Bagzi je očigledno shvaćen kao adut u prljavoj igri ili kao poslednja nada „crvenog orkestra“: ako ga se mi dočepamo, možda dogovor iz juna uspe, ako ga se dočepaju Prijčić i Marko Kljajević, e, onda... Ekstradicija Bagzija iz Grčke postala je januara 2005. kritična, opet imamo trku s vremenom: od dva zvanično zavedena CD ROM diska sa Bagzijevim razgovorima, jedan (onaj iz UBPOK) je „pod kontrolom“; drugi je kod Specijalnog tužilaštva, koje će ga čim građanin Milenković bude izručen iz Grčke i dostupan sudu dostaviti predsedniku sudskog veća Marku Kljajeviću. Samim tim snimci i prepisi razgovora postaju deo sudskog predmeta... O kopijama tih diskova, sklonjenim na sigurno, nećemo ni govoriti.

Kad je Biljani Kajganić otkazana punomoć, Bagzi je dobio branioca po službenoj dužnosti, izvesnog Aleksandra Dordevića, bivšeg načelnika VI Uprave u Državnoj bezbednosti (zastita objekata i lica); iako je porodica angažovala drugog advokata, Dorotević je odbijao da mu preda spise iz predmeta „dok mu Bagzi lično ne otkaže punomoć“. Ako se desi da se Bagzi kvalifikuje za svedoka-saradnika što se ne može isključiti -, nije nimalo svejedno ko će mu taj status ponuditi: Prijčić ili neko drugi“, piše dalje Dejan Anastasijević u „Vremenu“ od 20. januara 2005. „Neko drugi bi, na primer, mogao da mu sugeriše da kaže da je pokojni premijer bio veoma blizak sa Ulemekom, Čumetom i Dućom, da je često boravio u Šilerovoj i učestvovao u njihovim poslovima,

te da je ubijen kad se našao između dve vatre. Takav iskaz Ulemeka, Zvezdana i ostale ne bi spasao od teških kazni, ali bi u sudske anale ušlo da je pokojni premijer bio član Surčinskog klana i da je ubijen u ratu sa zemunskim konkurentima. To bi, pak, odgovaralo mnogima u vlasti i nekima u opoziciji i teško bi se odrazilo na stranku koja u nazivu još ima Dindičevo ime. 'Vreme' je došlo do saznanja da je ovaj scenario već sastavljen i da je to glavni razlog što Prijic mora da ode pre nego što se Milenković vrati. Ono što je izvesno jeste da će se Milenković u prvo vreme braniti ćutanjem, dok ne vidi ko mu šta nudi", piše Anastasijević.

Dejan „Bagzi" Milenković izručen je iz Grčke 2. februara 2005.

Oslobadajuća presuda „Makinoj grupi" u Specijalnom sudu po predmetu ubistva gen. Boška Buhe dovela je do toga da specijalni tužilac Jovan Prijic 19. novembra uputi jedno izuzetno hladno pismo načelniku Javne bezbednosti MUP Srbije, gen. Miroslavu Miloševiću. U pismu se kaže :

„određeni krugovi MUP Srbije" optužuju za „u buštini izvršenu prevaru", jer su lažno predstavili integritet svedoka Slobodana „Slobe Talijana" Resimica, na čiji se iskaz tužilaštvo oslonilo. „Manipulacije sa 'svedokom' Resimičem su potpuno kompromitovale predmet i dovele do oslobadajuće presude", kaže se dalje u pismu. „Poenta svega je: zbog čega je Tužilaštvo faktički prevareno u odnosu na saznanja koja su imali ovlašćeni rukovodioci MUP Srbije? I u tom pravcu će ovo tužilaštvo utvrđivati činjenice". Pritom se zahteva izuzeće iz budućih radnji Vladimira Božoviča, generalnog inspektora MUP Srbije i Generalnog inspektorata, jer je Božović radio u advokatskoj kancelariji Borivoja Bo-roviča, zastupnika u tom slučaju.

Drugim rečima, neko iz policije sa umišljajem je Specijalnom tužilaštvu „smestio" predmet za koji je znao da će na sudu propasti. Ova epizoda mogla bi ispasti značajnija nego što izgleda: početkom 2005. gen. Miroslav Milošević osetio je potrebu da u jednom intervjuu izjavi kako je, eto, „optužnica za ubistvo Zorana Djindjica na staklenim nogama". Nije izdržao, jadan, jer od svog postavljenja priča okolo kako nje-gov „drugar (Legija Ulemek) nevin trune u zatvoru". Tvrđnju o „staklenim nogama" gen. Milošević inače argumentuje upravo ishodom sudenja za ubistvo Boška Buhe: ako je to tako ispalo, onda je i ovo na „staklenim nogama". To će biti iskorišćeno i kao argument da Jovana Prijica treba smeniti sa mesta Specijalnog tužioca.

Postavlja se sada pitanje: za koga navija načelnik Javne bezbednosti MUP Srbije i kako se usuduje da prejudicira ishod najvažnijeg sudenja u Srbiji? Gen. Milošević je na mesto načelnika Javne bezbednosti došao sa mesta generalnog inspektora MUP Srbije. Prvi uspeh u karijeri zabeležio je kad se u noći između 17. i 18. marta 2004. kad je Bajrakli džamija već bila spaljena pojavio u Gradskom SUP Beograda da „preuzme komandu" od Milana Obradoviča i ljudi iz gradske policije koji su celu noc tražili pojačanja, jedva odbijajući napade svetine i trpeći gubitke, a Kabinet ministra (gde je pored Jočića sedeo i Milošević) nije ni slao pojačanja, ni dozvolio upotrebu sile...

Milan Obradović tada je smenjen i najuren u Kuršumlju, ali ta priča ima i svoju predistoriju. Naime, Miroslav Milošević, tada pukovnik policije, upetljao se maja 2001. u jednu aferu, „posređujući" između izvesnih stranaka u nekoj parnici i preteći jednoj od tih stranaka. Zaštićena stranka je kasnije pretela policajcu koji se slučajem bavio, o čemu postoji uredno zaveden izveštaj u Upravi kriminalističke policije. Možda je zbog toga

Milošević ostao bez rukovodećeg radnog mesta kome se nadao. Kao načelnik Javne bezbednosti raspitivao se ko ga je tada bio prijavio i uccnjivao kolege premeštajima ako mu to ne kažu. Nisu mu rekli.

Sredinom februara 2005. Koštuničin ministar pravde Zoran Stojković objasnio je svoje pretnje o „vadenju iz fijoka krivičnih prijava“: ispalo je da misli na prijave protiv Dragiše Blanuše, upravnika Centralnog zatvora i Cede Jovanovića, a zbog Cedinih poseta Duči, Kumu, Legiji i još nekima dok su sedeli u pritvoru. Tako je knjiga spala na dva slova.

Ja se ne samo povinjavam neizbežnom; ja sam ojačan njime. Dostignuca ljudi upadljivija su kad se porazmisli o ograničenjima pod kojima oni rade.

(Jedno Cezarovo pismo; autentičnost nije potvrđena)

Gaj Julije Cezar i Zoran Djindjic nisu samo bili ubijeni istoga dana u razmaku od dva milenijuma; imaju oni još nekih sličnosti. Obojica, takvi inteligentni, obrazovani, hrabri do drskosti, gadili su se predrasuda, ali svesni da predrasude vladaju prividom javnosti oko njih ipak su podlegali prekovoljnim ritualnim obavezama. Cezar je formacijski bio i prvosveštenik kultova koje je prezirao: „Oni (ti kultovi i običaji) skidaju sa pleča ljudi neodloživu obavezu da neprestano stvaraju svoj sopstveni Rim... Oni laskaju lenjosti i pružaju utehu nesposobnosti“. „Ali“, nastavlja Cezar, „nema slobode osim u odgovornosti. To im ne mogu oteti zato što oni toga nemaju... Rimljani su se izveštili u tanušnom izbegavanju obaveza i cene političke slobode“.

Zoran Djindjic potpisao bi owe reči, naročito one o svačijoj obavezi da neprestano stvara svoju sopstvenu Srbiju. Nestrpljivo i jedva čekajući da se lati nečeg pametnijeg, Djindjic je popovima dao to veronauku i pare za to crkvetinu na Vračaru: za veronauku je znao da će se is-kompromitovati sama od sebe; za crkvu je mislio da će joj gradnja Svetosavskog hrama začepiti usta, ali se prevario.

Obojica su bili svesni onoga što Cezar zove „teškočama koje su nerainovne u upravljanju svetom“: „za stepen do kojega se čovek mora nagoditi sa pohlepom sposobnih ljudi; za protivljenje uvek prisutno u potčinjenih; za postupke koje čovek primenjuje da pomogne tvrdogla-vim ljudima da zarone u sopstvenu propast“. Obojica su bili nestrplji-vi sa we tri pomenute kategorije nepodnošljivih ljudi; sa malo više strpljenja možda bi bili uspešniji, ali je previše očekivati svetačko ponašanje čak i od velikih ljudi, pogotovo u takvom svetu u kome žive i sa takvim savremenicima.

Zoran Djindjic bio je optuživan za „makijavelizam“; bio bi i Cezar, da je meštar Nikola Makijaveli živeo pre njega. Obojica su, međutim, po toj tački optužnice nevini. Obojica su gledali da drže obećanja i reč date čak i onima koji to ne zaslužuju, jer nemaju obraza; meštar Niko-la bi im to zamerio, jer je državni i javni interes jači od reči date nedostojnom partneru u nekoj iznudenoj nagodbi. Makijaveli upozorava na jednom mestu da „dobro delo više obavezuje onoga koji ga je počinio, nego onoga kome je učinjeno“. Toga upozorenja Cezar se nije držao, ali barem ima opravdanje da za njega nije znao; Zorana optužuju da ga je morao znati, pa ga se ipak nije držao. Obojici su, za života, oni koji su im radili o glavi bili više dosadni nego opasni, jer su imali pa-metnija posla nego da se brinu za nekog Bruta i Kasija, Legiju i Bracana. Zar im nisu svima pomogli i učinili?

„Ja sam okružen mrskim mi reformatorima“, žali se Cezar, „koji mogu da uspostave red samo pomoću zakona koji guše čoveka i oduzimaju mu radost i polet. Ljudi kao što su Katon i Brut zamišljaju jedan poredak vrednih miševa“. Zoran Dindič žalio se na iste takve, molio ih je da se probude i učine nešto -ili da se odmaknu i puste one budne da rade. Odvratnost prema mrtvim pualima bila im je zajednička.

Cezarov lekar Sosten opisuje ga rečima koje važe i za Djindjica: „On uživa da obavezuje sebe... Cezar uživa u odluci. Cini se da on oseća da njegov duh dejstvuje samo onda kad se uhvati u koštac sa značajnim posledicama. Cezar ne uzmiče od odgovornosti... Vrlo je izvesno da on malo misli na prošlost i ne pokušava da jasno sagleda budućnost. On se ne podaje kajanju i ne zanosi se maštarijama“. Dindic je govorio samo jedno: „Hajde da to uradimo!“.

Naravno da su njihove ubice imale opravdanje: Brut i Kasije pozivali su se na antičku tradiciju tiranoubica (Harmodije i Aristogiton), na republikanske vrline; Zveki i Legija pozivaju se na crnorukačku tradiciju implicitno (Apis i Gavrilo Princip) i na „srpski patriotizam“ sasvim otvoreno.

Djindjic jasno govori da ga mogu ubiti, ali da to neće promeniti ništa. U skladu sa takvim stavom, on minimizira incident kod Limesa; on odmahuje rukom na upozorenja iskrenih prijatelja i odbija da se bavi udbaškim intrigama. Cezar se poverava u jednom pismu: „Iz dana u dan odgadam mere za zastrašivanje tih tiranoubica, a ne mogu da se odlučim šta treba činiti s njima. Dosad sam običavao da puštam we te gluposti da se istutnje; delo samo, a ne kazna za njega poučno je za javnost“.

Ni jedan ni drugi nisu mnogo marili za lično obezbeđenje: Cezar uveren u sudbinu i volju bogova; Zoran takode uveren u sudbinu; obojica sebe za života vide kao orude i sredstvo svog pozvanja koje je veće od lične sudbine. „Covek koji mene ubije“, veli Cezar, „osvetliče nam možda pomalo prirodu bogova njihovo je on odabrano orude... Ja ću verovatno poginuti od mača nekog ludaka. Bogovi se skrivaju čak i u izboru svog oruda... Zar ne bi bilo divno otkriče videti da me smrt-no mrzi neki čovek čija je mržnja nezainterosovana?... Među onima koji me mrze dosad nisam mogao otkriti ništa drugo doli podsticaje zavisti, slavaljublja i samoutehe u rušenju. Može biti da će mi u tome poslednjem času biti dato da pogledam u lice čoveka čija je jedina misao Rim i čija je jedina misao da sam ja neprijatelj Rima“.

Bruta i Kasija, danas skoro izvesno slutimo, vodila je zavist, „nepogrešiv znak onih koji su uzmakli od slobode; zavidljivost oka koje ne može da miruje dok ne pripíše podle pobude Ijudima koji ne dobijaju, vec grade svoju slobodu“ (Cezar). Tako su i završili, kao zavidljivci.

Da li je jedina misao Zvezdana Jovanoviča bila da je Zoran Djindjic neprijatelj Srbije? On kaže da ga je hapšenje braće Banovič u kome je učestvovao „pogodilo i bio sam razočaran zbog toga“; bio je „pogoden i razočaran“ Legijinom pričom da će Jedinica biti rasformirana; nije ga interesovao „nikakav novac, niti bih to uradio zbog novca, ali zbog in-teresa Jedinice bih... Ovo ubistvo je za mene političko, jer sam smatrao da će se time sprečiti dalje slanje ratnika i istinskih patriota u Hag, da će se sprečiti rasturanje JSO i Srbije...“.

Pre će biti da je jedina misao Zvezdana Jovanoviča bila da je Zoran Djindjic neprijatelj Jedinice; da ga je Srbija zanimala, bio bi vodio računa ranije o tome šta on i Jedinica rade; da ga je Srbija zanimala, možda bi bio razmislio o tome da snajperskom puškom

ubije Slobodana Miloševića. Brut, Kasije i saučesnici barem su zajedno mačevima (dvadeset i tri mača!) sasekli Cezara na javnom mestu, pred svetom. Zveki puca iz busije i beži, nadajući se da neće biti uhvaćen, da će doći do državnog udara i da će „Jedinica biti iskorišćena prema odrede-nom planu" (Legijino obećanje), a njegovi saučesnici brišu glavom bez obzira.

Brut i Kasije mogli su imati ili autentični politički motiv, ili barem uverljivu političku fikciju, opravdanje, na to temu. Jedino do čega su se Legija i Zvezdan vinuli u svom političkom razmišljanju nije ništa vi-še od jevtinog izgovora ispod koga viri veoma jasan motiv: heroinski biznis Joint Venture korporacije „JSO & Zemunci, Inc".

Zveki ipak insistira na svom „idealističkom" i „principijelnom" gestu povlačenja fino štelovanog okidača. On „sebe vidi kao novog Gavrila Principa", kazaće ministar Dušan Mihajlovic u jednom trenutku.

To se sada javlja jedan problem koji je Teofil Pančić lepo uočio i objasnio.

„Šta je, dakle, to (nesvesno) učinio Zvezdan J. zvan Zveki, a što mnogima neće dati spavati, ne bar ako imaju imalo savesti i intelektualne odgovornosti?", pita se Teofil Pančić u briljantnom eseju „Zvekijeva Doktrina" („Vreme", 23. april 2003.) iz koga ćemo navesti bitne delove. „Patriotizam" je, veli Pančić, tek „banalno retoričko pokriće za Pljačku Nепrestanu... nema u celoj toj pacovskoj bulumentu ama baš nikoga ko nije bio Odranije Poznat Organima Gonjenja, samo što su, avaj, do sada we to bili likovi kojima su neizbrojne 'patriotske zasluge', potkrepljene odgovarajucim fmansijskooružanim argumentima, bile odlič-na brana pred banalnošću sitničavošču Zakona, tog pišljivog 'peesa' (Pravila slulbe) za Glupe Civile...".

Već sama ta, očigledna i uglavljena, okolnost počela je da remeti duševni mir salonskih Rodoljubaca i „nacionalnih radenika": „...jedno tako Uzvišeno Osećanje dovodi se u (bludnu) vezu s 'pacovima, buda-lama i prevarama'... proglašavajući pripadnike kojekakvih Zemunskih Klanova 'lažnim patriotama', a pravim kriminalcima, vlast je zapravo očuvala supstancu jednog više nego sumnjivog pojma (patriotizma)", kaže Pančić.

To se Zveki Zmija javlja kao nezgodan simbolički problem: da je u Djindjica pucao neko od krimosa, „žestokih momaka sa vrelog beogradskog asfalta", problema ne bi ni bilo; ali, upozorava Teofil Pančić, takvi ne ubijaju predsednike vlade: oni su samo obične jajare svakako, Čak i kada mažnjavaju stotine miliona evra; organizovanom kriminalu treba normalno društvo (kako se videlo u vanrednom stanju).

„Zvekijeva je biografija, međutim, Virus u Sistemu, osim ako se hit-nom policijskom obradom ne pronade (nešto)... što bi presudno pomoglo da se nekako depolitizuje i mafijalimje njegov Čin, na ogromnu radost i gigantsko olakšanje salonskih Rodoljubaca". (...) „Samo je neki takav idealista zabrinut što za Naciju, što za svoje veteransko dupe -mogao da smogne kuraži, drskosti, uverenosti, ludila... da puca u Din-diča. Tek kada se Zlo izdigne iz mulja 'prizemnog materijalnog interesa' i kada u njemu proradi ona mračna, kvazimistična, iracionalna suština za šta je 'patriotizam', sa svojim raskošnim mistifikacijskim mogućnostima, upravo idealni katalizator -ono može postati dovoljno hrabro za uistinu radikalni čin... 'nacija', to pagansko božanstvo, traži od tebe Žrtvu... ona ti je dodelila Misiju, ili da daš svoj život ili da žrtvuješ tudi, onaj koji se isprečio na putu Slave Nacije i njenih 'najboljih sinova'. I to je, dakle, Zvekijeva Doktrina, ona koja mu pomaže da se ne kaje', da u sebi i dalje vidi Čoveka; mafijaški

interesi i Bitka za profite isuviše su 'banalni' da bi se zarad njih preduzelo nešto Uistinu Opasno...".

„Takva je, dakle, priroda Zla sa kojim se suočavamo... Može li se, recimo, Srebrenica 'racionalno objasniti'?... Ko je zaradio silne šlepere kontingente nafte, cigareta, oružja ili droge, svejedno od toga što su po Potočarima i okolini pobijeni svi oni izgužvani i odrpani istočnobosanski jadnici? Zlo manjeg i srednjeg kalibra može se bez po muke 'racionalno' objasniti; za uistinu Veliko Zlo, koje se kreće po autonomnim zakonima ubijanja, uvek je potrebno nešto više od uobičajenih razloga i motiva... Postoji, dakle, negde ona tačka kada Zlo postane samo sebi svrhom, kada počne da uživa u vlastitoj psiho-pomerenoj j pravедnosti, imajući pri tome još i (otvorenu ili potuljenu) podršku neizbeznih kukavnih kibicera...".

„Evo, dakle, pravog problema za sentimentalne ljubitelje čarobnog sveta idealizovanog i kroz rat i ubijanje prekaljenog patriotizma. Ako Zvezdan Jovanović uistinu nije tek tamo neki mafijaš, onda će morati da ga priviju na grudi i prime u svoje redove, ma koliko im to bilo neprijatno... Zvekijeva doktrina, koja se iskazuje tek delom i Cinom jer nije on čovek od pustih reči i dokonih misli! samo je dosledno otelotvorenje, fatalna neizbežna konsekvencija godinama sveprisutnog, sveprožimajućeg Velikog narativa o 'patriotima' i 'izdajnicima' i Zveki je, dakle ma koliko to užasno, morbidno, cinično i strašno zvučalo samo dao svoj krunski doprinos jednom polemosu. To je njegov krvavi, ritualni prilog/epilog jednoj velikoj Diskusriji! Posle ovoga trebalo bi da ostane jedino cutanje, ali posto je tišina neizdrživa, svi govore uglas i u toj se kakofoniji jedno jasno razume protestni falseti onih kojima je Zvezdan Zveki Zmija Jovanović, mimo svoje volje i namere, zauvek oduzeo pravo na dužnost upotrebe omiljenih pojmova, samo što oni odbijaju da o tome išta čuju i išta znaju... ima u svemu tome neke vapijuće nepravde ubistvo koje je počinio simbolički je vrhunac i kraj ere dozvoljenog.

Ubijanja, monstruozni hommage jednom svetlu vrednosti koji je, na svoj način, delio upravo sa onima koji sada okreću glavu od njega, praveći se da ga ne poznaju, praveci se da pojma nemaju o čemu on govori kada govori o patriotizmu, jer oni tobože govoreći o toj istoj reči govore o Nečemu Drugome, jedino što više definitivno 'ni milicija' ne zna šta je to, niti je to Drugo iko ikada video, niti ima do-kaza da to postoji, a ako je negda u nekom iluzionističkom vidu i postojalo, biće da je sahranjeno u onom Vladinom dvorištu u Nemanjinoj ulici, onom dvorištu koje je Zvezdan Zveki Jovanović sa onog prozora tako prokleta lepo video, onoga dana kada je pogodivši cilj osiromašio sve ostalo". Tako Teofil Pančić.

Naravno da ova lucidna i veoma važna Pančićeva razmatranja neće nimalo potresti one na koje se odnose. „Kartelu je", upozorava Nenad Dimitrijević, „ideologija tribalnog nacionalizma bila neophodna tek kao manipulacijski instrument upravljanja podanicima, odnosno kao pokriče za nesmetano privatizovanje državnog aparata i njegovo stavljanje u službu ostvarivanja posebnih interesa navedenih (kriminalnih i paravojnih) 'podsistema'...".

Reč je, dakle, o licemerju u njegovom punom spektru, opsegu: od sitnog, vačaroškog licemerja jednog Legije, pa do učenog i pretencioznog licemerja jednog Čavoškog, jednog Koštunice i njegovih talibana iz Demokratske stranke Srbije. To je došlo do jedne mezalijanse, besprincipijelne koalicije kriminalaca i ideoloških fanatika: kakva je idejna,

programska, svetonazorna razlika između Legije i Zvekija, s jedne i Koštunice i Čavoškog, s druge strane? Legija i Zveki mrze Haški tribunal, a Koštunici se od tog istog suda „prevrće stomak“; Legija i Zveki ubijaju Zorana Djindjica osokoljeni nacionalističkom ideologijom socijalista, radikala i DSS; takva je procena Kartela: sad je prilika, go, go, go! Samo da ga sašijemo, pa će se sve naglo popraviti: Jedinica će „biti upotrebljena po planu“ (Legija Zvekiju), napraviće se „koncentraciona vlada“ i mi, „patrioti“, poredili; Duča, Kum i zemunski mafiozi.

Na svu sreću, ispalo je da su se preračunali, kao Brut i Kasije uostalom. pa su tako i završili.

Vanredno stanje uzbudilo je i nadražilo navijačku galeriju na čelu sa Koštunicom i DSS mnogo više od činjenice da je ubijen predsednik Vlade Srbije. Da citiramo samog ubijenog premijera: „Ono (vanredno stanje) nastupa ukoliko je država fundamentalno stavljena u pitanje, i lo u njenoj funkciji jemca mira i garanta pravnog poretka... Osnovna formaina osobenost stanja 'državne nužde' jeste dvostruko suspendovanje va/ccih pravnih normi: usled njihove diskrepancije sa socijalnom stvarnošću postalo je nemoguće obuhvatiti to stvarnost pravnim sistenioin. tj. regulišuća snaga pravnih normi je izgubljena... Tamo gde društvena slvarnost nije dosledno regulisana pravnim sistemom i gdc državna vlast ne mora specijalno legitimisati svoje -ma koliko široke kompetencije, razlika između normalnog i vanrednog stanja postaje di-fu/na“ (Zoran Djindjic: Jugoslavija kao nedovršena driava; Novi Sad, 1988.).

To negde spada i osnovna razlika između Zorana Djindjica i Vojislava Koštunice: Zoran je bio državnik, a Koštunica je bio i ostao li-ccmerni kabinetski nacionalist, saradnik „Obraza“, čovek koji smatra da je Dimitrije Ljotić bio „visokomoralna ličnost“; čovek koji svoje političke namere krije iza šupljih pojmova „legalizma“ i „nacionalne odgovornosti“. koji slanje Miloševića i Hag smatra „državnim udarom“, a krije cla je svojom rukom potpisao to zajedničku odluku DOS; bolje da ne idemo u ostale detalje... Ironijom sudbine ispalo je da je 5. oktobra 2000. svoju državničku priliku imao upravo onaj koji se od nje užasavao -Vojislav Koštuni" ca. Po nekim indicijama sudeći, on je položaj predsednika SR Jugoslavije i prcuzeo sa namerom da Slobodana Miloševića spase (na mestu saveznog premijera, o čemu se pregovaralo sve do 7. oktobra), a da kontinuitet sa njegovim režimom nastavi. Državnički um bio bi tada napravio prelom na talasu petooktobarskih događaja, doveo bi nasilni politički svršeni čin do svog prirodnog i logičnog kraja: raspuštanja Miloševićeve skupštine i vlade; imenovanja privremene vlade i raspisivanja izbora za ustavotvornu skupštinu; ali Koštuničin um nije, niti je ikada bio, a nikada ni biti neće državnički, u smislu da ima viziju budućnosti i osećanje odgovornosti za sudbinu zemlje. Koštunica nije ni hteo ni znao ono što Zoran Djindjic jeste i znao i hteo ali nije mogao da učini sam. Licemerno užasavanje DSS i Vojislava Koštunice nad „revolucionarnim metodama“ tek je providni izgovor za očuvanje kontinuiteta sa Miloševićevim režimom: može li bilo ko da navede I jednu modernu i stabilnu parlamentarnu demokratiju koja nije nastala nasilnim političkim svršanim činom? Uostalom, kao da Koštunici nimalo nije smetao Zvekijev „revolucionarni čin“. A kada je Zoran Djindjic konačno stvorio uslove za likvidaciju Miloševićevog kriminalnog Kartela, kada su policija i BIA, konačno očišćene od saradnika i ortaka Zemunaca i JSO, pohvatale konce i prikupile dokaze protiv bande -Zoran Djindjic bio je ubijen u očajničkom pokušaju da se konačni obračun spreči. U čemu je to Zoran Djindjic

bio sprečen Zvezdanovim metkom? Pre i iznad svega, bio je sprečen da bude na čelu akcije za likvidaciju transnacionalnog organizovanog kriminala, zaštićenog izgovorom mrakobesnog šovinističkog ludila i pratćih obaveštajnih ostataka Miloševićevog režima bezdržavlja. Taj atentat bio je poslednji panični pokušaj gangstera, narkodilera, obaveštajnovojno bezbednosnog polusveta i šovinista da zaustave istorijski hod Srbije. Da je Zoran Dindić dočeka 13. mart živ istorija Srbije bila bi mnogo drugačija. Pokušaj nije uspeo i akcija „Svedok” pretvorila se u akciju „Sablja”. A onda je Kartel sačekao, pregrupisao se i nastavio sa „puzajucim državnim udarom”, uz prateću svirku patriotskih budnica „crvenog orkestra”.

Dosadašnji tok sudenja po predmetima Djindjica, Stambolića, Ibarske magistrale i Budve, kao i po drugim predmetima iz oblasti organizovanog kriminala, razotkrio je manje-više celokupni mehanizam delovanja oružane, kriminalne ruke Kartela. Zemunski klan i Legijina podivljala frakcija Državnog bezbednosti, kao i ona podivljala frakcija iz Vojske čiji se prsti svako malo pojavljuju u ovoj priči, ali to niko ne istražuje, imali su sami po sebi, bez potrebe za spoljnom podrškom, dovoljnu motivaciju, sredstva, povoljnu procenu mogućeg uspeha, voljne i sposobne ljude za ubistvo Zorana Djindjica, ali i za druge planirane akcije ako ira atentat donese očekivane političke i taktičke prednosti. To se -na svu sreću! nije desilo. Sve i da jeste, sasvim je zamisliv scenario u kome bi 5. oktobar bio ponovljen ali ovoga puta na način mnogo radikalniji i svakako krvaviji. Nisu svi bili impresionirani Legijom i JSO; naprotiv: jednogodišnje istraživanje ovog autora pokazalo je da su mnogi od ključnih aktera bili itekako spremni za opšti i odsudni oružani otpor pokušaju državnog udara koji bi usledio posle Dindićevog umorstva. Na svu sreću, institucije države bile su na visini zadatka, kao i ogromna većina građana Srbije.

To sad dolazimo na neizbežnu temu navijača i simpatizera. Mala istorijska digresija nije na odmet: Nemci (a ko bi drugi?) konceptualizovali su to stvar u doba terorističkih kampanja Frakcije crvene armije (RAF; Rote Armee Fraktion; grupa Baader-Meinhof) 1972-1977. u pojmu „pritajene radosti” (klammheimliche Freude) zbog ubistava važnih bankara i državnih činovnika. U histeriji koja je tada harala Nemačkom počela su optuživanja i sumnjičenja svih levo i liberalno demokratski nastrojenih javnih ličnosti za „pritajenu radost” i „simpatije”; pojam „Sympathisant” postao je ključna reč; zavirivalo se u glave, tražile su se tajne misli i osećanja. U javnosti je oklevetan čak i pastor Nimajer, časna starina i moralna gromada tadašnje Nemačke, čovek koji je jedva preživio koncentracioni logor kojega je dopao spasavajući Jevreje i bo-reči se protiv nacizma. Naravno da se cela pristojna Nemačka od tog lova na veštice bila zgranula i ogradila.

To je potrebna mala moralna rasprava, pošto osećanja i radosti, otvorena ili prikrivena, nisu i ne mogu biti predmet krivičnog progona, pa čak i kad izvesne beogradske novinarske veličine placaju ture piće u kafani kad čuju da je Zoran Dindić mrtav (slučaj iz kafane „Prole-če”, 12. marta 2003. popodne). Obradovati se smrti premijera nije krivično delo; to je sramota i ponižavajući nedostatak dobrog ukusa i domačeg vaspitanja; možda i gore od toga ako ima gore, to jest. Moralna su osećanja, međutim, stvar pojedinca; kad je o politici reč, političke stranke i drugi akteri na demokratskoj sceni morali bi biti svesni moralnog aspekta svojih izjava i postupaka, jer je taj aspekt

veoma i smesta razmenljiv za političke poene. To smo, dakle, već na političkom planu, a to se svako zabavlja o sopstvenom trošku.

Pošto je o politici reč, svako razmatranje ubistva premijera mora da uzme u obzir i prethodne simpatije i antipatije za jednu i drugu stranu, jer su to jasno profilisane barem dve strane: oni kojima ubistvo premijera ne odgovara nikako -i oni koji iz toga imaju objektivnu političku korist ili subjektivno političko uživanje. To sada treba biti krajnje oprezan: to što je neko objektivno politički ili finansijski profitirao od smrti Zorana Dindića niti je krivično delo, niti je politički ili poslovno nelegitimno; to je stvar sudbine. To što je smrt Zorana Dindića nekoga preuranjeno obradovala, naizgled podupirući ideološke i dogmatske spekulacije nastale prethodnih godina u žaru političke borbe -to je opet sramota i nedostatak domaceg, uličnog i kafanskog vaspitanja, ali ne i krivično delo. Veliki protivnik poštuje se uvek, a naročito u smrti. Mali političari to ne razumeju i zato su mali.

To dolazimo na pitanje -još nerasvetljeno, ako se uopšte rasvetli-ti dade -potencijalnih inspiratora koji bi možda mogli stajati iza Duće, Legije i Zvekija, a na koje još niti jedan detalj iz istrage nije nedvosmisleno ukazao, mada su neki političari aludirali, a deo javnosti uveren je da postoje. U razmatranju tih pretpostavki treba se pre svega čuvati raznih teorija zavere, najveće umne bolesti u Srba u poslednje dve decenije.

Ima egzaktnih, da ne kažemo makroekonomskih, činjenica koje bacaju neko svetlo na celu priču: pre svega, reč je o ukupnom učinku Dindićeve vlade pri dovodenju u red tržišnog i finansijskog haosa nasledenog od Miloševićevog režima bezdržavlja. Veoma okvirno gleda-no, ekonomska, finansijska i fiskalna (poreska) politika Vlade DOS je od januara 2001. do januara 2004. uspela da preokrene odnos ilegalnih, crnih i sivih, s jedne i „belih“ (legalnih) finansijskih tokova; razmere o kojima je reč tokom perioda bezdržavlja kreću se zavisno od izvora od 70:30 do 80:20 ili više procenata (u korist crnog optičaja novca); dakle, neko je ostao kratak za to razliku; tačnije mnogi su ostali us-kračeni za slatke profite od neoporezovanih transakcija. Odneo je davo posle deset slatkih godina svc: i kvote i kontingente; i Braciku Kertesa i Jovicu Stanišića; i Branu Crnčevića i Milorada Vučelića; i Mirka Marjanovića i Borku Vučić.

Beše pusto Slobino, ama projde...

Statistika trgovine cigaretama na malo u Srbiji jedan je (ali samo jedan!) od reprezentativnih pokazatelja toga o čemu govorimo. Važan je zato što je politička ekonomija cigareta tipična za prirodu srbijanskog društva u haosu i bezdržavlju devedesetih. Cigarete jesu jedan od pokazatelja; ostali su pokazatelji strateške robe od životnog značaja, teč-na goriva prevashodno, na koje je Kartel stavio svoje kopito; za šverc pod sankcijama i prateće dranje kože stanovništvu te su robe mnogo važnije od cigareta.

Politička ekonomija cigareta slična je političkoj ekonomiji heroína: u oba slučaja bezdušno su eksploatisani krajevi tehnološkog lanca -pro- zvođači sirovine (opijum, duvan) i krajnji potrošači (narkomani i pušači); svi ostali se debelo ugraditju, jer je usputni profit astronomski. Zadržimo se na cigaretama: boks („šteka“) prosečnih cigareta („Lucky Strike“, na primer) košta jedan dolar na vratima fabrike, spakovana u kutije („kartone“). Kada stigne u trafiku, sa legalnim akciznim markicama, taj boks košta oko

deset dolara -u legalnoj prodaji, dakle, pošto su se ugradili veletrgovci, trgovci na malo i država, čiji je lavlji deo profita naplaćen kroz poreze i akcize.

Uzmimo sada ilegalni, crni promet cigaretama: kada se država izbaci iz kombinacije, taj isti boks prodaje se na crno za šest do osam dolara (zavisno od ponude na tržištu) i svi se obogate -osim proizvođača duvana; čak i pušači misle da su dobro prošii; i jesu, bolje nego na trafici, mada država tako gubi u budžetskim prihodima, pa se posle svi čude kolike su plate činovnika, kakva su nam školstvo i zdravstvo i zašto je policija podmitljiva...

Kada država, kao za vreme Miloševića, prepusti svom Kartelu, kao podugovaraču, šverc cigareta i obezbedi mu monopol preko Savezne uprave carina (Bracika Kertes), policije (Badža Stojičić) i Državne bezbednosti (Jovica Stanišić), onda dobijamo sledecu situaciju, iz jednog veoma kompetentnog istraživanja:

Godišnja potrošnja cigareta u Srbiji skoro je ista od 1990. do 2004. (kreće se između i 22,4 milijarde 1990. i 19,2 milijarde cigareta 2000; to treba odmah oduzeti Kosovo). Legalna, oporezovana, prodaja cigareta, međutim, varira na veoma zanimljiv način: između 22,7 milijardi cigareta u 1990. i 3,3 milijarde 1996, pa do 13 milijardi 2004. Zaboravimo 1990. i krenimo od 1992, jer su sankcije uvedene tada: popuše-no je 21,6 milijardi cigareta, a legalno prodato 13,3 milijarde. Za 1993. nema podataka o legalnoj maloprodaji cigareta (nikakvo čudo...), ali je popušeno 19,3 milijarde. Broj legalno prodatih cigareta naglo pada iz godine u godinu: dno je 1996. -3,3 milijarde, a popušeno je 20,6 milijardi. Od 1997. broj popušenih cigareta stagnira, dok broj legalno prodatih polako raste do 2001; od tada raste naglo: 7,5 pa 12, pa 13 milijardi 2004. Od 2002. raste i prosečna cena po pakli: do tada se kre-tala od 0,2 eura (1993, naravno) pa do 0,35 (1996.); cena iz 1990, da se podsetimo, bila je pola eura (1 DEM); 2004. cena je 0,44 eura.

Radovan „Badža" Stojičić, v.d. ministra unutrašnjih poslova Republike Srbije i načelnik Javne bezbednosti ubijen je aprila 1997: nepoznati počinilac usred pune kafane „Mamma mia", par stotina metara od zgrade MUP. Na više puta ponovljeno pitanje ko ga je ubio, tokom zajedničke sednice dva anketna odbora Savezne skupštine, početkom 2001, policijski general Branko „Buca" Durić, u vreme Badžinog ubi-stva načelnik GSUP Beograd, iznerviran odgovara: „Evo, ubile su ga cigarete!". Pa kaže: „Svaki krupan šverc se vrlo jednostavno ostvaruje... Cigarete su biznis koji je donosio, pretpostavljam da i sada dono-si, ogromne prihode... Jedan šlepcr cigareta se na beogradskom tržištu rasparča za jedan dan. To nije nikakav problem, a zarade su, recimo, 300 ili 400 hiljada maraka, recimo na 'Marlboro'...". Buca Djurić, naravno, podrazumeva crnu trgovinu.

Potrošnja i legalna prodaja cigareta u Srbiji 1990-2004. (hvor: Stratedžik marketing)

Da rezimiramo owe računice: 2004. paklo cigareta u Srbiji ima re-alnu oporezovanu cenu; crne trgovine jedva i da ima; potrošnja je i dalje u okvirima one iz prethodnih godina, ali treba pretpostaviti da je deo te potrošnje fiktivan, dakle da je u tranzitu i da ide dalje u šverc; pošto se potrošnja i prodaja na Kosovu ne iskazuju, možemo pretpostaviti da crne maloprodaje cigareta u Srbiji skoro i da nema, to jest da je u razumno prihvatljivim razmerama.

Upitajmo se sada: koliki su gubici Kartela iz owe legalizacije? Reč je samo o trgovini cigaretama; a gde su tečna goriva i druge vitalne strateške robe koje su takode vraćene u legalni promet i uredno oporezovane?

Nekoga je Djindjiceva Vlada svojom ekonomskom, finansijskom i poreskom politikom ojadila za velike pare. To ne znači da su te oštećene stranke nužno ohrabrile, podstakle, organizovale, naručile, platile ili nadahnule ubice Zorana Djindjica; nije isključeno da su se neke oštećene stranke obradovale tom zločinu, ali za to ne znamo. Pametnim ljudima bilo je odmah posle petooktobarskog prevrata jasno da je crnim poslovima došao kraj i da se valja prilagoditi normalnoj državi; neki značajni veletrgovci cigaretama to su učinili odmah. Cigarete su, uostalom, bile tek manji deo ukupnih crnih profita Kartela ostvarenih u bezdržavlju. U trgovinu tečnim gorivima red je bio uveden mnogo brže.

Ni dve godine po ubistvu Zorana Djindjica ne vidi se da je iko finansijski profitirao od njegove smrti. Proces povratka Srbije u normalno stanje i njeno pretvaranje u finansijski i poreski uredenu državu izgleda kao da je ireverzibilan i da povratka na staro nema.

A šta je ubistvo Zorana Djindjica donelo onima čije su političke dogme, predrasude i ideologija bile iskorišćene kao izgovor za taj zločin? Da li je „pretnja Hagom“ manja? Da li je „srpska sabornost“ bliža? Je li se približilo vreme „da se Srbi slože“? Ostvaruju li se Legijini i Zvezdanovi snovi? Jesu li politički protivnici i „crveni orkestar“ uspeli mrtvog Dindića olajavanjem da smanje na svoju meru? Jesu li „zatvori u Srbiji tesni“? Okopava li Nataša Mičić zatvorske njive? Da nije Dejan Mihajlov možda otkrio „ko je stvarno ubio Djindjica“?

Da li je Srbiji bolje nego pre 12. marta 2003?